

**Azərbaycan Respublikası
Dövlət Neft Şirkəti**

**Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına uyğun
Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları**

31 dekabr 2019-cu il

Mündəricat**Müstəqil auditorun hesabatı****Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları**

Konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat	1
Konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında hesabat	3
Konsolidasiya edilmiş kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabat	4
Konsolidasiya edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat.....	5

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları üzrə qeydlər

1. Qrup və onun əməliyyatları.....	6
2. Mühüm mühasibat uçotu prinsipləri.....	6
3. Əhəmiyyətli uçot təxminləri və mülahizələri.....	27
4. Yeni və ya yenidən işlənmiş standartların və onlara dair şərhlərin tətbiqi	31
5. Səqmentlər üzrə məlumat	39
6. Maliyyə risklərinin idarə edilməsi.....	46
7. Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar və qalıqlar.....	54
8. Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri və qısamüddətli depozitlər	58
9. Məhdudlaşdırılmış pul vəsaitləri	58
10. Ticarət və sair debitor borcları	58
11. Mal-material ehtiyatları	59
12. Sair cari aktivlər və sair cari maliyyə aktivləri.....	59
13. Sair uzunmüddətli aktivlər	60
14. Sair uzunmüddətli maliyyə aktivləri	60
15. Əmlak, tikili və avadanlıqlar.....	61
16. Qeyri-maddi aktivlər, qudvildən başqa	62
17. Birgə müəssisələrə investisiyalar	63
18. Asılı müəssisələrə investisiyalar.....	66
19. Ticarət və sair kreditor borcları.....	69
20. Borc öhdəlikləri	70
21. Ödəniləcək vergilər	74
22. Aktivlərin ləğv olunması üzrə öhdəliklər	74
23. Öhdəliklər və məsrəflər üzrə sair ehtiyatlar	75
24. Təxirə salınmış gəlir	76
25. Sair cari və uzunmüddətli öhdəliklər.....	77
26. Aış üzrə təxirə salınmış borc öhdəliyi.....	78
27. Nizamnamə kapitalı, əlavə ödənilmiş kapital, bölüşdürülməmiş mənfəət və törəmə müəssisəsinin payının satışı üzrə gəlir	78
28. Gəlirlərin kateqoriyalar üzrə təhlili	79
29. Xərclərin kateqoriyalar üzrə təhlili.....	80
30. Sair əməliyyat gəliri	80
31. Effektiv faiz metodunu istifadə etməklə hesablanmış faiz gəlirləri və sair maliyyə gəlirləri.....	80
32. Maliyyə xərcəri	81
33. Mənfəət vergisi	81
34. HPBS-də payların satışına görə qəbul olunmuş avans ödənişləri.....	84
35. Satış opsiyonu üzrə öhdəliklər	84
36. Əhəmiyyətli nağdsız investisiya və maliyyələşdirmə fəaliyyəti.....	85
37. Maliyyə fəaliyyətindən yaranan öhdəliklərdə dəyişikliklər	85
38. Şərti öhdəliklər, təəhhüdlər və əməliyyat riskləri	86
39. Müəssisələrin birləşməsi, qeyri-nəzarət paylarının alınması, biznes təsisatı olmayan müəssisənin alınması, qudvil və qeyri-müəyyən istifadə müddəti olan qeyri-maddi aktivlər	94
40. Mühüm qeyri-nəzarət payı olan törəmə müəssisələr	101
41. Hesabat tarixindən sonra baş vermiş hadisələr	105

Müstəqil auditorun hesabatı

Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft
Şirkətinin Rəhbərliyinə və Şurasına

Rəy

Biz Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkətinin və onun törəmə müəssisələrinin ("Qrup") 31 dekabr 2019-cu il tarixinə konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatdan və həmin tarixdə başa çatan il üzrə konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir, konsolidasiya edilmiş kapitalda dəyişikliklər və konsolidasiya edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesablardan, habelə mühüm mühasibat uçotu prinsipləri və digər izahedici məlumatların icmalından ibarət olan konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının auditini apardıq.

Bizim fikrimizcə, əlavə edilən konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları 31 dekabr 2019-cu il tarixinə Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyətini və həmin tarixdə başa çatan il üzrə konsolidasiya edilmiş maliyyə nəticələrini və konsolidasiya edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkətini Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına ("MHBS") uyğun olaraq bütün əhəmiyyətli aspektlər üzrə düzgün əks etdirir.

Rəy üçün əsas

Biz auditini Beynəlxalq Audit Standartlarına ("BAS") uyğun olaraq apardıq. Bizim həmin standartlar üzrə öhdəliklərimiz hesabatımızın "Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının auditini üzrə auditorun məsuliyyəti" bölməsində təsvir olunur. Mühasiblər üçün Beynəlxalq Etika Standartları Şurasının "Peşəkar mühasiblərin etika məəcəsi"nə (Beynəlxalq Müstəqillik Standartları ilə birlikdə) ("MBESŞ Məcəlləsi") uyğun olaraq biz Qrupdan müstəqillik və biz MBESŞ Məcəlləsinə uyğun olaraq etika ilə bağlı digər öhdəliklərimizi yerinə yetirmişik. Biz hesab edirik ki, əldə etdiyimiz audit sübutu auditor rəyinin bildirilməsi üçün yetərli və müvafiq əsası təmin edir.

Əsas audit məsələləri

Əsas audit məsələləri peşəkar mühakiməmizə uyğun olaraq cari dövrün konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının auditini üçün daha önəmli olan məsələlərdir. Həmin məsələlər ümumilikdə konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının tərəfimizdən aparılan auditini kontekstində və həmin hesabatlar üzrə rəyimiz formalaşdığı zaman nəzərdən keçirilmişdir və biz bu məsələlərə dair ayrıca rəy bildirmirik. Aşağıda göstərilən məsələlərin hər birinin audit zamanı hansı şəkildə nəzərdən keçirildiyi həmin kontekstdə təsvir olunur.

Biz hesabatımızın “Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının auditi üzrə auditorun məsuliyyəti” bölməsində təsvir olunan öhdəliklərimizi, o cümlədən həmin məsələlərlə bağlı olan öhdəlikləri yerinə yetirdik. Müvafiq olaraq, apardığımız audit konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında əhəmiyyətli təhrif risklərinin tərəfimizdən qiymətləndirilməsinə cavab verəcək prosedurların yerinə yetirilməsini əhatə edirdi. Audit prosedurlarımızın, o cümlədən aşağıdakı məsələlərin nəzərdən keçirilməsi üçün yerinə yetirilmiş prosedurların nəticələri əlavə edilən konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları üzrə audit rəyimizin əsasını təşkil edir.

Əsas audit məsələləri

Bizim auditin əsas audit məsələsini ünvanlaması

Neft-qaz aktivlərinin dəyərsizləşməsi

Biz bu məsələni Qrupun neft-qaz aktivlərinin əhəmiyyətinə, dəyərsizləşmə təhlilinin əsasını təşkil edən fərziyyələrin yüksək dərəcədə subyektiv olduğuna və rəhbərlik tərəfindən əhəmiyyətli mühakimələr işlədildiyinə görə audit üçün ən vacib məsələlərdən biri hesab etdik. Bundan əlavə, son bir neçə il ərzində neftin qiymətinin əhəmiyyətli dəyişməsi Qrupun əməliyyatlarına və pul vəsaitlərinin hərəkətinə təsir göstərmişdir və potensial dəyərsizləşməyə təkan verir.

Rəhbərliyin istifadə etdiyi əsas fərziyyələr və dəyərsizləşmə testlərinin nəticələri konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına 3, 15 və 29 sayılı Qeydlərdə açıqlanmışdır.

Biz Qrupun aktivlərinin risk profilində dəyişikliyi və dəyərsizləşmə ilə bağlı mülahizələri qiymətləndirdik.

Biz daxili qiymətləndirmə ekspertlərimizi işə cəlb etdik və dəyərsizləşmə testlərinin aparılmasında istifadə edilən fərziyyələri, məsələn neftin proqnozlaşdırılan qiymətləri, ehtiyatların və resursların həcmi və diskont dərəcələri kimi məlumatları mövcud xarici mənbələrlə müqayisə etdik. Biz, dəyərsizləşmə modellərinin və həssaslıq təhlillərinin riyazi düzgünlüyünü yoxladıq. Biz hesablanmış dəyərsizləşmə zərəri məbləğlərini və kəşfiyyat aktivlərinin uğursuz silinmələrini Qrupun mühasibat uçotu qeydlərində əks etdirilmiş məbləğlərlə müqayisə etdik. Biz rəhbərliyin əhəmiyyətli mühakimələrini təhlil etdik. Biz konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları üzrə qeydlərdə dəyərsizləşmənin açıqlanmasını təhlil etdik.

Neft-qaz ehtiyatlarının qiymətləndirilməsi

Neft-qaz ehtiyatlarının qiymətləndirilməsi dəyərsizləşmə testinə, köhnəlmə və istismardan çıxarma ehtiyatlarına əhəmiyyətli təsir göstərir. Qrup özünün neft-qaz ehtiyatlarının qiymətləndirilməsinə beynəlxalq səviyyədə tanınmış müstəqil ehtiyat mühəndislərini cəlb etmişdir. Neft-qaz ehtiyatlarının qiymətləndirilməsi ilə bağlı məlumat konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları üzrə 3 sayılı Qeyddə açıqlanmışdır.

Ehtiyat mühəndislərinin işlətdiyi fərziyyələri Qrupun təsdiq edilmiş büdcəsi və keçmiş dövrlər üzrə məlumatları ilə müqayisə etdik. Biz əsas fərziyyələri qiymətləndirdik və ehtiyat mühəndisləri tərəfindən təqdim edilmiş ehtiyatlara və resurslara dair təxminləri dəyərsizləşmə, köhnəlmə, tükənmə, amortizasiya və istismardan çıxarma ehtiyatlarının hesablanmasına daxil edilmiş məbləğlərlə müqayisə etdik. Biz konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında qeydlərdə neft-qaz ehtiyatlarının açıqlanmasını təhlil etdik.

Qrupun 2019-cu il üzrə illik hesabatına daxil edilən digər məlumatlar

Digər məlumatlar konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları və konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları üzrə auditorun hesabatı istisna olmaqla, Qrupun 2019-cu il üzrə illik hesabatına daxil edilmiş məlumatlardan ibarətdir. Rəhbərlik digər məlumatlar üçün məsuliyyət daşıyır. Qrupun 2019-cu il üzrə illik hesabatının hazırkı auditor hesabatının tarixindən sonra bizə təqdim edilməsi gözlənilir.

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları üzrə rəyimiz digər məlumatları əhatə etmir və biz həmin məlumatlara dair hər hansı formada əminlik ifadə edən heç bir nəticə təqdim etməyəcəyik.

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının tərəfimizdən aparılan auditi ilə əlaqədar bizim vəzifəmiz əldə edildiyi zaman yuxarıda göstərilən digər məlumatlarla tanış olmaq və digər məlumatla konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları və ya audit zamanı əldə etdiyimiz məlumat arasında əhəmiyyətli uyğunsuzluğun olub-olmadığını və ya digər məlumatlarda əhəmiyyətli təhrifin mövcud olub-olmadığını yoxlamaqdır.

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları üzrə rəhbərliyin və şuranın məsuliyyəti

Rəhbərlik konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının MHBS-yə uyğun hazırlanması və düzgün təqdim edilməsi, həmçinin fırıldaqçılıq və ya səhv nəticəsində yaranmasından asılı olmayaraq əhəmiyyətli səhvlər olmayan konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının hazırlanması üçün rəhbərliyin lazım bildiyi daxili nəzarət üzrə məsuliyyət daşıyır.

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarını hazırlayarkən, rəhbərliyin Qrupu ləğv etmək və ya əməliyyatları dayandırmaq niyyəti olduğu və ya bunu etməkdən başqa heç bir real alternativ olmadığı hallar istisna olmaqla, rəhbərlik Qrupun daim fəaliyyətdə olan müəssisə kimi fəaliyyətinə davam etməsi qabiliyyətinin qiymətləndirilməsinə, daim fəaliyyətdə olan müəssisə kimi fəaliyyətlə bağlı məsələlərin (belə məsələlər varsa) açıqlanmasına və mühasibat uçotunun daim fəaliyyətdə olan müəssisə konsepsiyasının istifadə edilməsinə görə məsuliyyət daşıyır.

Şura Qrupun maliyyə hesabatlarının hazırlanması prosesinə nəzarət üçün məsuliyyət daşıyır.

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının auditi üzrə auditorun məsuliyyəti

Bizim məqsədimiz ümumiyyətlə konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında fırıldaqçılıq və ya səhv nəticəsində əhəmiyyətli təhriflərin olmamasına kifayət qədər əminlik əldə etmək və rəyimiz daxil olan auditor hesabatını təqdim etməkdir. Kifayət qədər əminlik əminliyin yüksək dərəcəsini ifadə edir, lakin BAS-a uyğun olaraq aparılmış audit nəticəsində mövcud olan bütün əhəmiyyətli təhriflərin üzə çıxarılmasına zəmanət vermir. Təhriflər fırıldaqçılıq və ya səhv nəticəsində əmələ gələ bilər və fərdi və ya məcmu halda götürülməklə hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının əsasında istifadəçilərin qəbul edəcəyi iqtisadi qərarlara təsir göstərmələrini ehtimal etməyə əsas olacağı halda əhəmiyyətli hesab olunur.

BAS-a uyğun olaraq aparılmış auditin bir hissəsi olaraq biz audit zamanı peşəkar mühakimə və peşəkar skeptisizm tətbiq edirik. Biz həmçinin:

- ▶ Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında fırıldaqçılıq və ya səhv nəticəsində əhəmiyyətli təhriflərin olması risklərini müəyyən edir və qiymətləndirir, həmin risklərə cavab olaraq audit prosedurlarını layihələşdirir və həyata keçirir, eləcə də rəyimiz üçün əsas yaratmaq məqsədilə kifayət və münasib olan audit sübutunu əldə edirik. Fırıldaqçılıq nəticəsində yaranmış əhəmiyyətli təhriflərin aşkar edilməməsi riski səhvlər nəticəsində yaranmış əhəmiyyətli təhriflərin aşkar edilməməsi riskindən yüksəkdir, çünki fırıldaqçılığa gizli sözləşmə, saxtakarlıq, bilərəkdən səhv buraxma, yanlış təqdimat və ya daxili nəzarət qaydalarına əməl olunmaması daxil ola bilər.
- ▶ Müəyyən şəraitdə münasib olan audit prosedurlarının işlənilməsi və hazırlanması məqsədilə auditə aid olan daxili nəzarət elementləri haqqında anlayış əldə edir, lakin bu zaman Qrupun daxili nəzarət sisteminin səmərəliliyi haqqında rəy bildirmək məqsədini güdmürük.
- ▶ Rəhbərlik tərəfindən istifadə edilmiş uçot prinsiplərinin münasibliyini, uçot təxminlərinin və əlaqəli açıqlamaların əsaslılığını qiymətləndiririk.

- ▶ Rəhbərlik tərəfindən mühasibat uçotunun daim fəaliyyətdə olan müəssisə konsepsiyasının tətbiqinin münasibliyi və əldə edilmiş audit sübutlarına əsaslanaraq Qrupun daim fəaliyyətdə olan müəssisə kimi fəaliyyətinə davam etməsi ilə bağlı əhəmiyyətli şübhə doğuran hadisə və ya şəraitlərlə əlaqədar mühüm qeyri-müəyyənliyin olub - olmaması haqqında nəticə çıxarıyıq. Mühüm qeyri-müəyyənliyin mövcud olduğu qənaətinə gələcəyimiz halda, biz auditor hesabatımızda konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarındakı əlaqəli açıqlamalara diqqəti yönəltməliyik və ya, əgər bu cür açıqlamalar qeyri-münasib olarsa, rəyimizə düzəliş etməliyik. Bizim nəticələr audit hesabatımızın tarixinədək əldə etdiyimiz audit sübutlarına əsaslanır. Lakin gələcək hadisə və ya şəraitlər Qrupun daim fəaliyyətdə olan müəssisə kimi fəaliyyətinə davam etməməsinə gətirib çıxara bilər.
- ▶ Məlumatların açıqlanması da daxil olmaqla konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının ümumi təqdimatı, strukturu və məzmununu, eləcə də konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının müvafiq əməliyyat və hadisələri düzgün təqdim edib-etmədiyini qiymətləndiririk.
- ▶ Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları haqqında rəy bildirmək üçün Qrupa daxil olan müəssisələrin maliyyə məlumatları və fəaliyyəti ilə bağlı kifayət qədər audit sübutlarını əldə edirik. Biz qrup auditinin yönləndirilməsi, nəzarət edilməsi və nəticələrinə görə məsuliyyət daşıyıyıq. Biz audit rəyinə görə müstəsna məsuliyyət daşıyıyıq.

Biz, digər məsələlərlə yanaşı, auditin planlaşdırılmış əhatə dairəsi, vaxtı və əhəmiyyətli audit nəticələri, o cümlədən audit zamanı daxili nəzarətdə hər hansı əhəmiyyətli çatışmazlıqları tərəfimizdən müəyyən olunduğu halda şuranın nəzərinə çatdırmalıyıq.

Bundan əlavə biz şuraya müstəqilliklə bağlı müvafiq etik tələblərə riayət etdiyimiz, eləcə də müstəqilliyimizə təsir göstərə bilməsi əsaslı olaraq ehtimal edilə bilən bütün münasibətlər və digər məsələlər və tələb olunan hallarda müvafiq ehtiyat tədbirləri haqqında xəbər verdiyimiz barədə bəyanat təqdim edirik.

Şuraya təqdim edilmiş məsələlərdən biz cari dövrün konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının auditi üçün daha önəmli olanları və beləliklə də əsas audit məsələlərini təşkil edən məsələləri müəyyən edirik. Tətbiq edilən qanun və ya normativ aktlar belə məsələlərin açıqlanmasına yol vermədiyi və ya, müəyyən məsələnin auditor hesabatına daxil edilərsə, belə daxil etmənin mənfəi nəticələrinin həmin məlumatın açıqlanmasından əldə edilən faydanı üstələyəcəyini müəyyən etdiyimiz çox nadir hallar istisna olmaqla, biz bu məsələləri auditor hesabatında təsvir edirik.

Bu müstəqil auditorun hesabatının təqdim edilməsi ilə nəticələnən audite görə məsuliyyətli partnyor Nərgiz Kərimovadır.

Ernst & Young Holdings (CIS) B.V.

19 iyun 2020-ci il

Azərbaycan, Bakı

Konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat*(Məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)*

	Qeyd	31 dekabr 2019-cu il	31 dekabr 2018-ci il
Aktivlər			
Cari aktivlər			
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	8	7,084	6,640
Məhdudlaşdırılmış pul vəsaitləri	9	187	276
Depozitlər	8	106	151
Ticarət və sair debitor borcları	10	8,919	8,395
Mal-material ehtiyatları	11	2,067	2,979
Sair cari maliyyə aktivləri	12	755	851
Sair cari aktivlər	12	49	-
Cəmi cari aktivlər		19,167	19,292
Uzunmüddətli aktivlər			
Əmlak, tikili və avadanlıqlar	15	31,548	28,259
Qudvil	39	317	301
Qeyri-maddi aktivlər, qudvildən başqa	16	1,055	714
Birgə müəssisələrə investisiyalar	17	5,398	5,301
Asılı müəssisələrə investisiyalar	18	4,208	4,359
İstifadə hüququ olan aktivlər	4	599	-
Təxirə salınmış vergi aktivləri	33	762	700
Sair uzunmüddətli maliyyə aktivləri	14	1,421	1,323
Sair uzunmüddətli aktivlər	13	900	1,887
Cəmi uzunmüddətli aktivlər		46,208	42,844
Cəmi aktivlər		65,375	62,136
Kapital			
Nizamnamə kapitalı	27	4,323	4,147
Əlavə ödənilmiş kapital	27	5,576	5,299
Bölüşdürülməmiş mənfəət		7,576	7,659
Sair kapital ehtiyatları		(83)	(51)
Şirkətin səhmləri üzrə satış opsiyonu		(1,310)	(1,310)
Töremə müəssisənin səhminin alışından/satışından gəlir	27	1,127	1,168
Məcmu məzənnə fərqləri		5,932	5,900
Qrupun səhmdarlarına aid olan kapital		23,141	22,812
Qeyri-nəzarət payları		1,187	1,132
Cəmi kapital		24,328	23,944

Əlavə olunmuş qeydlər hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının ayrılmaz tərkib hissəsidir.

Konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat (davamı)*(Məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)*

	Qeyd	31 dekabr 2019-cu il	31 dekabr 2018-ci il
Öhdəliklər			
Cari öhdəliklər			
Ticarət və sair kreditor borcları	19	11,334	11,780
Qısamüddətli borc öhdəlikləri və uzunmüddətli borc öhdəliklərinin cari hissəsi	20	4,173	4,013
Vergilər üzrə kreditor borcu	21	572	690
Müqavilə öhdəlikləri	19	525	305
Alış üzrə təxirə salınmış borc öhdəliyi	26	157	157
Cari icarə öhdəlikləri	4	123	-
Öhdəliklər və məsrəflər üzrə sair ehtiyatlar	23	75	56
Təxirə salınmış gəlir	24	-	11
Sair cari öhdəliklər	25	324	355
Cəmi cari öhdəliklər		17,283	17,367
Uzunmüddətli öhdəliklər			
Uzunmüddətli borc öhdəlikləri	20	11,369	9,659
HPBS-də payların satılması üçün alınmış avanslar	34	4,313	4,313
Satış opsiyonu üzrə öhdəliklər	35	2,718	2,713
Təxirə salınmış vergi öhdəlikləri	33	1,627	1,412
Aktivlərin ləğv olunması üzrə öhdəliklər	22	1,545	1,079
Uzunmüddətli icarə öhdəlikləri	4	508	-
Alış üzrə təxirə salınmış borc öhdəliyi	26	570	529
Öhdəliklər və məsrəflər üzrə sair ehtiyatlar	23	163	152
Təxirə salınmış gəlir	24	70	58
Sair uzunmüddətli öhdəliklər	25	881	910
Cəmi uzunmüddətli öhdəliklər		23,764	20,825
Cəmi öhdəliklər		41,047	38,192
Cəmi öhdəliklər və kapital		65,375	62,136

19 iyun 2020-ci il tarixində Qrupun adından imzalanmış və buraxılış üçün təsdiqlənmişdir.

Cənab Rövneq Abdullayev
Prezident

Cənab Süleyman Qasimov
İqtisadi məsələlər üzrə Vitse-prezident

Əlavə olunmuş qeydlər hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının ayrılmaz tərkib hissəsidir.

Konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında hesabat*(Məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)*

	Qeyd	2019	2018 (yenidən hesablanmış*)
Gəlirlər	28	83,752	107,762
Satışların maya dəyəri	29	(77,960)	(102,032)
Cəmi mənfəət		5,792	5,730
Paylaşdırma xərcləri	29	(1,240)	(1,196)
Ümumi və inzibati xərclər	29	(1,462)	(1,348)
Əmlak, tikili və avadanlıqların və qeyri-maddi aktivlərin silinməsindən zərər		(10)	(15)
Sosial xərclər		(118)	(105)
Kəşfiyyat və qiymətləndirmə xərcləri	29	(65)	(69)
Gözlənilən kredit zərəri (GKZ)	29	(49)	85
Sair əməliyyat xərcləri	29	(605)	(403)
Sair əməliyyat gəliri	30	341	916
Əməliyyat fəaliyyətindən mənfəət		2,584	3,595
Effektiv faiz metodunu istifadə etməklə hesablanmış faiz gəlirləri	31	163	184
Sair maliyyə gəlirləri	31	47	28
Maliyyə xərcləri	32	(1,160)	(1,126)
Məzənnə fərqi üzrə gəlirlər və zərərlər, xalis		(315)	(698)
Birgə müəssisələrin maliyyə nəticələrində pay	17	14	213
Asılı müəssisələrin maliyyə nəticələrində pay	18	(5)	24
Mənfəət vergisindən əvvəlki mənfəət		1,328	2,220
Mənfəət vergisi xerci	33	(677)	(996)
İl üzrə mənfəət		651	1,224
Sair məcmu zərər			
Sonrakı dövrlərdə mənfəət və ya zərəre yenidən təsnif edilməli olan sair məcmu zərər – məzənnə fərqləri		(90)	(241)
Sonrakı dövrlərdə mənfəət və ya zərəre yenidən təsnif edilməli olmayan sair məcmu zərər – sair məcmu gəlirdə əks olunan ədalətli dəyəri ilə hesablanmış investisiyalar üzrə zərər		(22)	(74)
İl üzrə sair məcmu zərər, vergi çıxılmaqla		(112)	(315)
İl üzrə cəmi məcmu gəlir		539	909
Mənfəət aiddir:			
Qrupun səhmdarlarına		602	1,109
Qeyri-nəzarət paylarına		49	115
		651	1,224
Cəmi məcmu gəlir/(zərər) aiddir:			
Qrupun səhmdarlarına		599	1,160
Qeyri-nəzarət paylarına		(60)	(251)
		539	909

* Burada göstərilən bəzi məbləğlər 2018-ci ilin maliyyə hesabatlarına uyğun deyil və Qeyd 2-də ətraflı göstərilən yenidən hesablamaları əks etdirir.

Əlavə olunmuş qeydlər hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının ayrılmaz tərkib hissəsidir.

Konsolidasiya edilmiş kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabat

(Məbləğlər milyon Azərbaycan Manat ilə ifadə edilir)

Qeyd	Qrupun səhmdarlarına aid olan kapital									
	Nizamnamə kapitalı	Əlavə ödənilmiş kapital	Şirkətin səhmləri üzrə satış opsiyonu	Şirkətin alışımdan / satışından gəlir	Sair kapital ehtiyatları	Bölişdürülmüş mənfəət	Məzənnə fərqləri	Cəmi	Qeyri-nəzarət payları	Cəmi kapital
1 yanvar 2018-ci il tarixinə qalıt	3,036	4,541	(1,310)	1,181	(6)	7,235	5,806	20,483	1,388	21,851
İl üzrə mənfəət	-	-	-	-	-	1,109	-	1,109	115	1,224
Sair məcmu zərər	-	-	-	-	(45)	-	96	51	(366)	(315)
2018-ci il üzrə cəmi məcmu gəlir	-	-	-	-	(45)	1,109	96	1,160	(251)	909
Törəmə müəssisədə qeyri-nəzarət payın satılınması	-	-	-	(14)	-	-	-	(14)	14	-
Səhmlərin qeyri-nəzarət payına malik səhmdarlara satışı üzrə zərər	-	-	-	1	-	-	(2)	(1)	24	23
Əlavə ödənilmiş kapital	-	1,869	-	-	-	-	-	1,869	-	1,869
Qeyri-nəzarət payına malik səhmdar tərəfindən törəmə müəssisələrin nizamnamə kapitalına qoyuluş	-	-	-	-	-	-	-	-	98	98
Nizamnamə kapitalında artım	1,111	(1,111)	-	-	-	-	-	-	-	-
Dövlətə ayrılmalar	-	-	-	-	-	(685)	-	(685)	-	(685)
Törəmə müəssisələr tərəfindən elan edilmiş dividendlər	-	-	-	-	-	-	-	-	(121)	(121)
31 dekabr 2018-ci il tarixinə qalıt	4,147	5,299	(1,310)	1,168	(51)	7,659	5,900	22,812	1,132	23,944
İl üzrə mənfəət	-	-	-	-	-	602	-	602	49	651
Sair məcmu zərər	-	-	-	-	(32)	-	29	(3)	(109)	(112)
2019-cu il üzrə cəmi məcmu gəlir	-	-	-	-	(32)	602	29	599	(60)	539
Törəmə müəssisədə qeyri-nəzarət payın satılınması	-	-	-	(41)	-	-	3	(38)	38	-
Əlavə ödənilmiş kapital	-	453	-	-	-	-	-	453	-	453
Nizamnamə kapitalında artım	176	(176)	-	-	-	-	-	-	-	-
Müəssisələrin birləşməsi zamanı emalə gələn qeyri-nəzarət payları	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Qeyri-nəzarət payına malik səhmdar tərəfindən törəmə müəssisələrin nizamnamə kapitalına qoyuluş	-	-	-	-	-	-	-	-	80	80
Dövlətə ayrılmalar	-	-	-	-	-	(685)	-	(685)	8	8
Törəmə müəssisələr tərəfindən elan edilmiş dividendlər	-	-	-	-	-	-	-	-	(11)	(11)
31 dekabr 2019-cu il tarixinə qalıt	4,323	5,576	(1,310)	1,127	(83)	7,576	5,932	23,141	1,187	24,328

Əlavə olunmuş qeydlər hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının ayrılmaz tərkib hissəsidir.

Konsolidasiya edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat*(Məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)*

	Qeyd	2019	2018
Əməliyyat fəaliyyəti üzrə pul vəsaitlərinin hərəkəti			
Mənfəət vergisindən əvvəlki mənfəət		1,328	2,220
<i>Düzeltilişlər:</i>			
Əmlak, tikili və avadanlıqların köhnəlməsi	29	1,603	1,391
İstifadə hüququ olan aktivlərin köhnəlməsi	4	89	-
Qeyri-maddi aktivlərin amortizasiyası	16	61	43
Əmlak, tikili və avadanlıqların dəyərsizləşməsi	15	286	161
GKZ	29	49	(25)
Əmlak, tikili və avadanlıqların və qeyri-maddi aktivlərin silinməsindən zərər		10	15
Sair maliyyə gəliri	31	(47)	(28)
Effektiv faiz metodu ilə istifadə etməklə hesablanmış faiz gəlirləri	31	(163)	(184)
Maliyyə xərcləri	32	1,160	1,126
Məzənnə fərqləri		208	1,002
Asılı və birgə müəssisələrin maliyyə nəticələrində pay	17, 18	(9)	(237)
Əlverişli satınalma üzrə gəlir	39	(19)	-
Sair nağdsız əməliyyatlar		66	(601)
Dövriyyə kapitalında dəyişikliklərdən əvvəl əməliyyat fəaliyyəti üzrə pul vəsaitlərinin hərəkəti		4,622	4,883
Ticarət və sair debitor borclarında (artım)/azalma		(527)	1,027
Mal-material ehtiyatlarında azalma		670	1,700
Ticarət və sair kreditör borclarında və müqavilə öhdəliklərində azalma		(417)	(402)
Sair aktivlər və öhdəliklərdə dəyişiklik		205	(5)
Ehtiyatlarda dəyişiklik		85	(19)
Əməliyyatlardan daxil olan pul vəsaitləri		4,638	7,184
Ödənilmiş mənfəət vergisi		(598)	(590)
Ödənilmiş faizlər		(973)	(885)
Əməliyyat fəaliyyəti üzrə daxil olan xalis pul vəsaitləri		3,067	5,709
İnvestisiya fəaliyyəti üzrə pul vəsaitlərinin hərəkəti			
Tөрəmə müəssisəsinin satın alınmaları (əldə edilmiş pul vəsaitləri çıxılmaqla)	39	(215)	(1)
Asılı və birgə müəssisələrə əlavə qoyuluş		(103)	(201)
Əmlak, tikili və avadanlıqların alınması		(3,946)	(4,672)
Qeyri-maddi aktivlərin alınması		(44)	(32)
Depozitlərin yerləşdirilməsi		(138)	(26)
Depozitlərin çıxarılması		109	134
Alınmış faiz		107	171
Asılı və birgə müəssisələrdən alınmış dividendlər		148	190
Asılı və birgə müəssisələrin satışından daxil olmalar		9	-
Əmlak, tikili və avadanlıqların satışından daxil olmalar		36	112
HPBS-də iştirak payının satışı üçün alınmış avanslar		-	237
Birgə/asılı müəssisələrə verilmiş kreditlər üzrə daxil olmalar		-	170
Əlaqəli tərəflərə verilmiş kredit		(29)	(34)
Satılıq qrupun satışından daxil olmalar		-	80
Maliyyə alətinin alınması		(33)	(161)
İnvestisiya fəaliyyətində istifadə edilmiş xalis pul vəsaitləri		(4,099)	(4,033)
Maliyyələşdirmə fəaliyyəti üzrə pul vəsaitlərinin hərəkəti			
Borc öhdəliklərindən daxil olmalar		6,744	5,601
Borc öhdəliklərinin geri qaytarılması		(4,869)	(6,634)
Qeyri-nəzarət payına malik səhmdar tərəfindən төрəmə müəssisələrin nizamnamə kapitalına qoyuluş		8	98
Qeyri-nəzarət paylarının satışından daxil olmalar	27	-	23
İcarə öhdəliklərinin ödənilməsi	4	(59)	-
Nizamnamə kapitalında və əlavə ödənilmiş kapitalda artım	27	453	1,190
Qeyri-nəzarət payına malik səhmdarlara ödənilmiş dividendlər		-	(122)
Dövlət ayırmalar	27	(685)	(680)
Dövlət tərəfindən olan ayırmalar		-	578
Maliyyələşdirmə fəaliyyəti üzrə daxil olan xalis pul vəsaitləri		1,592	54
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri üzrə xalis məzənnə fərqi		(120)	(290)
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri üzrə GKZ qaytarılması/ (GKZ)	8	4	(17)
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentlərində xalis artım		444	1,423
İlin əvvəlinə pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	8	6,640	5,217
İlin sonuna pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	8	7,084	6,640

Əlavə olunmuş qeydlər hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının ayrılmaz tərkib hissəsidir.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

1. Qrup və onun əməliyyatları

Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkəti ("SOCAR") 13 sentyabr 1992-ci il tarixli Prezident Fərmanı ilə Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə əsasən yaradılmış və Azərbaycan Respublikasında fəaliyyət göstərir. SOCAR hasilat, nəql və emal əməliyyatları ilə məşğul olur. SOCAR-ın əsas fəaliyyəti neft, qaz və qaz kondensatlarının hasilatı, emalı və nəqli, eləcə də neftin, qazın və neft və qaz məhsullarının satışından ibarətdir. SOCAR 100 faiz Azərbaycan Respublikasına ("Dövlət") məxsusdur.

SOCAR-ın hüquqi ünvanı: Azərbaycan Respublikası, Bakı şəhəri, AZ 1029, Heydər Əliyev prospekti 121.

Tөрəmə müəssisələr haqqında məlumat

Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına aşağıdakı mühüm төрəmə müəssisələr daxildir:

Adı	Əsas fəaliyyəti	Təsis edildiyi ölkə	Kapitalda pay, %	
			2019	2018
SOCAR Turkey Enerji A.Ş. (STEAŞ)	Emal	Türkiyə	100%	100%
Azərbaycan (AÇG) Ltd	Neft istehsalı	Kayman adaları	100%	100%
Azərbaycan (Şah Dəniz) Ltd	Qaz istehsalı	Kayman adaları	100%	100%
Caspian Drilling Company (CDC)	Qazma əməliyyatları	Azərbaycan	92%	92%
SOCAR Energy Georgia MMC	Satış və paylaşdırma	Gürcüstan	76%	76%
SOCAR Overseas MMC	Satış və paylaşdırma	BƏƏ	100%	100%
SOCAR Trading Holding	Satış və paylaşdırma	Malta	100%	100%
Azərbaycan (BTC) Ltd	Satış və paylaşdırma	Kayman adaları	100%	100%
Cooperative Menkent U.A.	Satış və paylaşdırma	Niderland Krallığı	100%	100%
SOCAR Energy Holdings AG	Satış və paylaşdırma	İsvəçrə	100%	100%
SOCAR Energy Ukraine	Satış və paylaşdırma	Ukrayna	100%	100%
Azərbaycan (SCP) Ltd	Satış və paylaşdırma	Kayman adaları	100%	100%
SOCAR Petroleum QSC	Satış və paylaşdırma	Azərbaycan	100%	100%
Bakı Gəmiqayırma Zavodu MMC	Tikinti	Azərbaycan	87%	70%
SOCAR Polymer Investments MMC	Kimya məhsulları istehsalı	Azərbaycan	57%	52%
BOS Shelf MMC	Tikinti	Azərbaycan	90%	90%
Gacruх Middle East Investment Holding LTD	Tikinti	BƏƏ	100%	-

17 iyun 2019-cu il tarixində, Qrupun төрəmə müəssisəsi olan SOCAR Turkey Enerji A.Ş. Bursagaz və Kayserigaz-da 80 faiz və Milenicom, EWE Enerji, Enervis və Kay Solar Projects-də 100 faiz səhmləri satın almışdır (Qeyd 39).

2. Mühüm mühasibat uçotu prinsipləri

2.1 Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsasları

SOCAR-ın, onun төрəmə, asılı və birgə müəssisələrinin və birgə əməliyyatlarının (birlikdə "Qrup" adlandırılır) konsolidasiya edilmiş hazırkı maliyyə hesabatları Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartları Komitəsi ("BMUSK") tərəfindən dərc edilmiş Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına ("MHBS") uyğun hazırlanmışdır. Hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının hazırlanmasında istifadə edilən mühüm mühasibat uçotu prinsipləri aşağıda göstərilir. Bu mühasibat uçotu prinsipləri təqdim edilən bütün dövrlərə müvafiq olaraq tətbiq edilmişdir.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

2. Mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

2.2 Konsolidasiya üçün əsas

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları Qrupun və törəmə müəssisələrin 31 dekabr 2019-cu il tarixinə olan maliyyə hesabatlarından təşkil olunmuşdur.

Törəmə müəssisələr (xüsusi məqsədli müəssisələr daxil olmaqla) Qrupun nəzarət etmək imkanı olduğu bütün müəssisələrdir. Nəzarət bu halda yaranır ki, Qrup investisiya obyektində iştirakı ilə bağlı zərərə məruz qalsın və ya gəlir əldə etmək hüququna malik olsun və investisiya obyektini üzrə nəzarət hüququ vasitəsilə həmin gəlirlərə təsir etmək imkanına malik olsun. Xüsusilə, Qrup investisiya obyektinə yalnız və yalnız o halda nəzarət edir ki, Qrup:

- ▶ Investisiya obyektini üzrə nəzarət hüququna malik olsun (yəni mövcud olan səsvermə hüquqları hazırda investisiya obyektinin müvafiq fəaliyyətini idarə etmək imkanını versin);
- ▶ Investisiya obyektində iştirakla bağlı zərər və ya gəlirlər əldə etmək hüququna malik olsun; və
- ▶ Gəlirlərə təsir göstərmək üçün investisiya obyektini üzrə nəzarəti istifadə etmək bacarığına malik olsun.

Qrup səs çoxluğundan az paya və ya investisiya obyektində analoji hüquqlara sahib olanda Qrup investisiya obyektini üzrə nəzarət hüququnun olub-olmadığını qiymətləndirərkən bütün müvafiq fakt və şəraitləri, o cümlədən aşağıdakıları, nəzərdən keçirir:

- ▶ Investisiya obyektində sair səsvermə hüquqlarının sahibləri ilə müqavilə razılaşması (razılaşmaları);
- ▶ Sair müqavilə razılaşmalarından irəli gələn hüquqlar;
- ▶ Qrupun səsvermə hüquqları və potensial səs hüquqları.

Qrup investisiya obyektini üzrə nəzarət hüququnun olub-olmadığını o halda yenidən qiymətləndirir ki, fakt və şəraitlər üç nəzarət elementindən bir və ya bir neçəsində dəyişiklik əlamətinin olduğunu göstərsin. Törəmə müəssisənin konsolidasiyası Qrup törəmə müəssisə üzərində nəzarət əldə edəndə başlayır və Qrup törəmə müəssisə üzrə nəzarəti itirəndə başa çatır. İl ərzində əldə edilmiş və ya silinmiş törəmə müəssisələrin aktivləri, öhdəlikləri, gəlir və xərcləri Qrupun onun üzərində nəzarəti əldə etdiyi tarixdən başlayaraq və həmin nəzarətin başa çatdığı tarixə qədər konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına daxil edilir.

Mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlirin ("SMG") hər bir komponenti, qeyri-nəzarət iştirak paylarının defisit qalığı ilə nəticələnsə belə, Qrupun səhmdarlarına aid olan kapital və qeyri-nəzarət iştirak paylarına aid edilir. Lazım olduqda, törəmə müəssisələrin uçot siyasətlərinin Qrupun uçot siyasətinə uyğun olması üçün törəmə müəssisələrin maliyyə hesabatlarına düzəlişlər edilir. Şirkətdaxili əməliyyatlar, balanslar və Qrup üzvləri arasında aparılan əməliyyatlar üzrə realizasiya olunmamış gəlirlər konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında nəzərə alınmır. Həmçinin, realizasiya olunmamış zərərler konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarından çıxarılır, lakin, köçürülmüş aktivin dəyersizləşmə göstəricisi hesab edilir. Qrupun qəbul etdiyi siyasətlərə uyğunluğunu təmin etmək üçün törəmə müəssisələrin uçot siyasəti dəyişdirilmişdir.

Törəmə müəssisənin mülkiyyət payında nəzarətin itirilməsi ilə nəticələnməyən dəyişiklik kapital əməliyyatı kimi uçota alınır. Qrup törəmə müəssisə üzərində nəzarət hüququnu itirirsə, bu zaman o, əlaqəli aktivlərin (o cümlədən qüvvəli), öhdəliklərin, qeyri-nəzarət iştirak payının və kapitalın digər komponentlərinin tanınmasını dayandırır; nəticədə əldə edilən gəlir və ya zərər mənfəət və ya zərərdə tanınır. Saxlanılan investisiyalar ədalətli dəyəri ilə tanınır. Törəmə müəssisənin cəmi məcmu gəlirləri mənfə qalıq yaratdığı halda belə qeyri-nəzarət paylarına aid edilir.

2.3 Mühüm uçot prinsiplərinin icması

Müəssisələrin birləşməsi

Müəssisələrin birləşməsi alış metodu üzrə uçota alınır. Alışın dəyəri alış tarixindəki ədalətli dəyərle ölçülən köçürülmüş ödəniş məbləği və satın alınan müəssisədə qeyri-nəzarət payları məbləğinin məcmusu şəklində ölçülür. Hər bir müəssisə birləşməsi üçün alıcı müəssisə satın alınan müəssisədə qeyri-nəzarət paylarını satın alınan müəssisənin xalis müəyyən edilə bilən aktivlərinin proporsional payı ilə ölçür. Çəkilən alış məsrəfləri xərclərə silinir və inzibati xərclərə aid edilir.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

2. Mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

2.3 Mühüm uçot prinsiplərinin icmalı (davamı)

Grup hər hansı müəssisəni satın aldığıda, o, müvafiq təsnifləşdirmə üçün və müqavilə şərtləri, iqtisadi şərait və alış tarixində qüvvədə olan şərtlərə əsasən təyin olunma üçün nəzərdə tutulmuş maliyyə aktiv və passivlərini qiymətləndirir. Bura əsas müqavilədə əlaqədar törəmə alətlərin satın alınan müəssisə tərəfindən ayrılması da aid edilir. Müəssisələrin mərhələli birləşməsi zamanı alıcı müəssisənin satın alınan müəssisədə hər əvvəlki mərhələdə sahib olduğu pay, alış tarixindəki ədalətli dəyərle yenidən qiymətləndirilir və yaranan gəlir və ya zərər il üzrə mənfəət və ya zərər kimi əks etdirilir.

Qeyri-nəzarət payları olan səhmdarlarla əməliyyatlar

Nəzarətin itirilmədiyi halda Qrupun törəmə müəssisədə olan iştirak payındakı dəyişiklik kapital əməliyyatları kimi (yəni pay sahibləri ilə olan əməliyyatlar kimi) uçota alınmalıdır. Bu cür hallarda nəzarət və qeyri-nəzarət paylarının balans dəyərlərinə, törəmə müəssisədə uyğun iştirak payının dəyişməsinə əks etdirəcək şəkildə düzəliş verilməlidir. Qeyri-nəzarət payına verilən düzəliş məbləği və ödənilən məbləğ arasındakı fərq birbaşa kapitəlda uçota alınmalıdır və Qrupun pay sahiblərinə aid edilməlidir.

Birgə nəzarət altında olan müəssisələrlə birləşmələr

Grup birgə nəzarət altında olan müəssisələrin birləşdirilməsini mühasibat uçotunun alış metodu ilə əks etdirir.

Asılı və birgə müəssisələrə investisiyalar

Asılı müəssisə Qrupun əhəmiyyətli dərəcədə təsir göstərdiyi müəssisədir. Əhəmiyyətli dərəcədə təsir investisiya obyektinin maliyyə siyasəti və əməliyyat prinsiplərinə dair qərarların qəbul edilməsində iştirak hüququ deməkdir, lakin həmin prinsiplər üzrə nəzarət və ya birgə nəzarəti nəzərdə tutmur.

Birgə müəssisə ("BM") birgə nəzarəti həyata keçirən tərəflərin birgə müəssisənin xalis aktivləri üzrə hüquq əldə etdikləri müqavilə razılaşmasıdır. Müqavilə ilə razılaşdırılmış birgə nəzarət yalnız müvafiq fəaliyyətlə əlaqədar qərarların qəbul edilməsi üçün birgə nəzarəti həyata keçirən tərəflərin birgə razılığı tələb edildikdə mövcud olur.

Əhəmiyyətli dərəcədə təsir və ya birgə nəzarətin olub-olmadığı müəyyən edilərkən istifadə edilən amillər törəmə müəssisələr üzrə nəzarətin müəyyən edilməsində istifadə edilən amillər ilə oxşardır.

Qrupun asılı və birgə müəssisəyə investisiyaları pay iştirakı üzrə kapital metoduna əsasən maliyyə hesabatlarına daxil edilir. Pay iştirakı üzrə kapital metoduna əsasən asılı və ya birgə müəssisədə investisiya ilkin olaraq maya dəyəri ilə tanınır. Alış tarixindən sonra asılı və ya birgə müəssisənin xalis aktivlərində Qrupun payındakı dəyişiklikləri tanımaq üçün investisiyanın balans dəyərində düzəlişlər edilir. Asılı və ya birgə müəssisəyə aid olan qüvvil investisiyanın balans dəyərində daxil edilir, amortizasiyaya silinmir və fərdi şəkildə dəyersizləşmə baxımından yoxlanılır.

Mənfəət və ya zərər haqqında hesabat Qrupun asılı və ya birgə müəssisənin əməliyyatlarında payını əks etdirir. Həmin investisiya obyektlərinin SMG-də hər hansı dəyişiklik Qrupun sair məcmu gəlirinin tərkibində təqdim edilir. Asılı və ya birgə müəssisənin kapitalında birbaşa tanınmış payın satışından hər hansı gəlir və ya zərər Qrupun asılı və ya birgə müəssisənin mənfəət və ya zərərindəki payı daxilində gəlir və ya zərər kimi əks etdirilir. Grup ilə asılı və ya birgə müəssisə arasında əməliyyatlardan irəli gələn realizasiya olunmamış gəlirlər və zərərlər asılı və ya birgə müəssisədəki payın nisbətində silinir.

Asılı və ya birgə müəssisənin mənfəət və ya zərərində Qrupun məcmu payı mənfəət və ya zərər haqqında hesabatın özündə əməliyyat mənfəətindən kənar təqdim edilir və asılı və ya birgə müəssisənin vergidən sonra mənfəət və ya zərərini və törəmə müəssisələrdə qeyri-nəzarət paylarını əks etdirir.

Asılı və ya birgə müəssisənin maliyyə hesabatları Qrupda olduğu kimi eyni hesabat dövrü üçün hazırlanır. Lazım olduqda, istifadə edilən uçot siyasətinin Qrupun qəbul etdiyi uçot siyasətinə uyğun olması üçün həmin maliyyə hesabatlarına düzəlişlər edilir.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

2. Mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

2.3 Mühüm uçot prinsiplərinin icmalı (davamı)

Pay iştirakı üzrə kapital metodu tətbiq edildikdən sonra Qrup asılı və ya birgə müəssisəyə investisiya üzrə dəyersizləşmə zərəri tanınmalı olub-olmadığını müəyyən edir. Her hesabat tarixində Qrup asılı və ya birgə müəssisəyə investisiyanın dəyersizləşməsinə dair obyektiv sübutun olub-olmadığını müəyyən edir. Belə sübut olarsa, Qrup dəyersizləşmənin məbləğini asılı və ya birgə müəssisənin bərpa oluna bilən dəyəri və onun balans dəyəri arasındakı fərq kimi hesablayır, sonra isə zərəri mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda "Asılı və ya birgə müəssisənin mənfəətində pay"ın tərkibində zərər kimi tanıyır.

Asılı və ya birgə müəssisə üzrə müvafiq olaraq əhəmiyyətli dərəcədə olan təsir və birgə nəzarət itirildikdən sonra Qrup qalan investisiyanı ədalətli dəyərə ölçür və tanıyır. Əhəmiyyətli dərəcədə təsir və birgə nəzarət itirildikdən sonra asılı və ya birgə müəssisənin balans dəyəri ilə qalan investisiyanın ədalətli dəyəri və satışdan daxilolmalar arasında hər hansı fərq mənfəət və ya zərərdə tanınır.

Hasılatın Pay Bölgüsü haqqında Sazişlərdə ("HPBS") investisiyalar

Qrupun müəyyən kəşfiyyat və hasilat seqmenti üzrə fəaliyyət növləri HPBS ilə tənzimlənir. HPBS-nin şərtlərinə əsasən, Qrup layihədə öz payına uyğun olaraq aktivlərə sahibdir və öz payına müvafiq öhdəliklərə görə məsuliyyət daşıyır. Müvafiq olaraq, Qrup HPBS-yə qoyulan investisiyalarını müvafiq aktivlərin, öhdəliklərin, çəkilmiş xərclərin və qazanılmış gəlirin hissəsini tanımaq yolu ilə bölüşdürülməyən pay metodundan istifadə etməklə uçota alır.

HPBS, kommersiya neft və qaz şirkətinin təcrübəsindən istifadə etməklə mineral ehtiyatların hasilatı üsuludur. Yekun hasilatın miqdarından asılı olmayaraq, mineral ehtiyatlar üzrə mülkiyyət hüququ və əksər hallarda ehtiyatların hasilatı üçün yaradılmış bütün əmlak, tikili və avadanlıqlar üzrə qanuni hüquqlar Dövlətə məxsusdur. Dövlət, məhsullardan razılaşdırılmış qiymət düsturuna əsasən məhsul və ya nağd pul şəklində təqdim edilə bilən müəyyən pay götürür. Müqavilə tərəfləri ancaq müəyyən xərcləri və razılaşdırılmış mənfəət faizini əldə etmək hüququna malik ola bilər. Onlar həmçinin müəyyən vaxt müddətindən sonra ehtiyatları hasil etmək hüququ qazana bilər. Əməliyyat şirkəti HPBS-ni idarə etmək üçün bir və ya bir neçə podratçı tərəflərin yaratdığı hüquqi şəxsdir.

Müxtəlif HPBS-lərdə podratçı tərəf olan Qrup, HPBS-ləri müqavilənin şərtlərinə əsasən qiymətləndirir və uçota alır. O, HPBS-yə əsasən hasil edilmiş neftdə və qazda ancaq öz payını gəlir kimi uçota alır. Dövlətin adından hasil edilərək satılan neft və qaz üzrə yaranan gəlir və ya çəkilmiş xərclər Qrupun hesabatlarında qeydə alınır. Qrup, Dövlətin agentliyi kimi çıxış edərək nefti və qazı hasil edir və çatdırır, yaxud nefti və qazı sataraq gəliri Dövlətin hesabına köçürür.

Mühasibat Uçotunun Beynəlxalq Standartı ("MUBS") 38 və MUBS 16 əsasında, müvafiq olaraq, qeyri-maddi aktivlər və ya əmlak, tikili və avadanlıqlar kimi uçota alınmalı olan xərclər müəssisənin bir çox iqtisadi risklərə məruz qaldığı və aktivlər üzrə ehtimal edilən gələcək iqtisadi mənfəət əldə etdiyi təqdirdə uçota alınır. Alış, işlənmə və kəşfiyyat xərcləri konsolidasiya edilmiş hazırkı maliyyə hesabatlarında göstərilən uçot qaydalarına uyğun olaraq qeydə alınır.

Köhnəlmə, tükənmə və ya amortizasiyaya məruz qalmış aktivlər HPBS-in qüvvədə olduğu dövrdə və ya müvafiq aktivlərin gözlənilən faydalı istifadə müddəti ərzində (bu müddətlərdən hansı daha qısa olarsa) hazırkı uçot siyasətində nəzərdə tutulan müvafiq tükənmə və ya köhnəlmə metoduna əsasən xərcə silinir.

Xarici valyuta çevrilmələri

Konsolidasiya edilmiş hazırkı maliyyə hesabatlarındakı məbləğlər, xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, milyon Azərbaycan Manatı ilə ("AZN") əks olunmuşdur.

Qrupun konsolidasiya edilmiş müəssisələrinin funksional valyutaları onların fəaliyyət göstərdiyi əsas iqtisadi mühitlərin valyutaları hesab edilir. SOCAR və onun tabeliyində olan 23 struktur bölməsinin funksional valyutası və Qrupun hesabat valyutası Azərbaycan Respublikasının milli valyutası olan AZN-dir. Buna baxmayaraq, Qrupun törəmə, asılı və birgə müəssisələrinin investisiyalarının böyük hissəsi üzrə debitor borcları, gəlirlər, xərclər və borc öhdəlikləri ABŞ dolları, İsveçrə frankı ("CHF"), Gürcüstan lirası ("GEL"), Ukrayna qrivnaşı ("UAH"), Yapon yeni (JPY) və Türkiyə lirası ("TL") ilə qiymətləndirildiyinə, çəkildiyinə, ödənilməsinə və ya ölçüldüyünə görə həmin müəssisələrdə həmin valyutalar funksional valyuta hesab edilir.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

2. Mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

2.3 Mühüm uçot prinsiplərinin icmalı (davamı)

Xarici valyuta ilə aparılan əməliyyatlar əvvəlcə əməliyyat tarixinə qüvvədə olan müvafiq valyuta məzənnələrini tətbiq etməklə, Qrupun müvafiq müəssisələrinin funksional valyutası ilə qeydə alınır.

Qrupun müvafiq müəssisəsinin funksional valyutası olmayan xarici valyuta ilə ifadə edilmiş monetar aktiv və öhdəliklər, maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat tarixinə qüvvədə olan müvafiq valyuta məzənnələrinə əsasən həmin müəssisənin funksional valyutasına çevrilir. Qrupun müvafiq müəssisələrinin funksional valyutalarında yenidən ölçülmə nəticəsində yaranan məzənnə gəlir və zərərləri mənfəət və ya zərərdə qeydə alınır.

Xarici valyuta ilə olan və ilkin dəyəri ilə qiymətləndirilən qeyri-monetar maddələr əməliyyat tarixinə mövcud olan məzənnəyə əsasən çevrilir. Xarici valyuta ilə olan və ədalətli dəyərle qiymətləndirilən qeyri-monetar maddələr ədalətli dəyərin təyin edildiyi tarixdə mövcud olan məzənnəyə əsasən çevrilir.

Qrup müəssisələrinin əməliyyat nəticələri və maliyyə vəziyyəti həmin müəssisələrin funksional valyutası Qrupun hesabat valyutalarından fərqli olduqda və Qrupun hesabat valyutası ilə ölçülmədikdə (bu müəssisələrdən heç birinin funksional valyutası hiperinflasiya iqtisadiyyatlı ölkələrin valyutası deyil) aşağıdakı şəkildə hesabat valyutasına çevrilir:

- (i) hər bir maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat üzrə aktiv və öhdəliklər, maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat tarixində qüvvədə olan yekun məzənnə ilə çevrilir;
- (ii) hər bir məcmu gəlir haqqında hesabat üzrə gəlir və xərclər orta məzənnə ilə yenidən qiymətləndirilir (həmin orta məzənnə əməliyyat tarixinə məzənnələrin məcmu təsirinə əsaslı şəkildə yaxın olmadıqda, gəlir və xərclər əməliyyat tarixinə qüvvədə olan məzənnə ilə çevrilir); və
- (iii) bütün məzənnə fərqləri kapital hesabında ayrıca komponent (məzənnə çevrilməsindən yaranan fərq) kimi əks etdirilir.

31 dekabr 2019-cu il tarixinə xarici valyuta qalıqlarının çevrilməsində istifadə olunan əsas valyuta məzənnələri: 1 ABŞ dolları = 1.7000 AZN, 1 Avro = 1.9035 AZN, 1 CHF = 1.7479 AZN, 1 GEL = 0.5936 AZN, 1 UAH = 0.0714 AZN, 1 TL = 0.2858 AZN, 100 JPY = 1.5578 AZN (31 dekabr 2018-ci il: 1 ABŞ dolları = 1.7000 AZN, 1 Avro = 1.9468 AZN, 1 CHF = 1.7258 AZN, 1 GEL = 0.6367 AZN, 1 UAH = 0.0617 AZN, 1 TL = 0.3212 AZN, 100 JPY = 1.5366 AZN).

Maliyyə alətləri – qiymətləndirmə bazaları

Ədalətli dəyər

Qrup törəmə alətlər kimi maliyyə alətlərini və investisiya əmlakı kimi qeyri-maddi aktivlərini hər hesabat tarixində ədalətli dəyərle ölçür.

Ədalətli dəyər qiymətləndirmə tarixində bazar iştirakçıları arasında adi əməliyyatda aktivin satılması zamanı alınacaq və ya öhdəliyin ötürülməsi üçün ödəniləcək qiymətdir. Ədalətli dəyər ölçülərkən aktivin satılması və ya öhdəliyin köçürülməsi əməliyyatının aktivin və ya öhdəliyin əsas bazarında və ya əsas bazar olmayanda, aktivin və ya öhdəliyin ən əlverişli bazarında aparılması ehtimal edilir. Qrupun əsas və ya ən əlverişli bazara çıxışı olmalıdır. Aktivin və ya öhdəliyin ədalətli dəyəri bazar iştirakçıları aktivini və ya öhdəliyi qiymətləndirərkən istifadə etdiyi fərziyyələri istifadə etməklə ölçülməlidir və bu zaman ehtimal edilməlidir ki, bazar iştirakçıları öz ən yaxşı iqtisadi mənafeələrini güdürlər.

Qrup müvafiq müşahidə olunan giriş məlumatlarının istifadəsini maksimallaşdırmaq və müşahidə olunmayan giriş məlumatlarının istifadəsini minimallaşdırmaqla müəyyən şərtlərə uyğun olan və ədalətli dəyəri ölçmək üçün kifayət qədər məlumatın mövcud olduğu qiymətləndirmə üsullarını istifadə edir.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

2. Mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

2.3 Mühüm uçot prinsiplərinin icmalı (davamı)

Maliyyə hesabatlarında ədalətli dəyərləri qiymətləndirilmiş və ya açıqlanmış bütün aktivlər və öhdəliklər aşağıda təsvir olunan ədalətli dəyər iyerarxiyası daxilində ədalətli dəyər qiymətləndirilməsi üçün bütövlükdə əhəmiyyətli olan ən aşağı səviyyəli giriş məlumatları əsasında kateqoriyalara aid edilir:

- ▶ Səviyyə 1 – oxşar aktivlər və ya öhdəliklər üçün fəal bazarlarda bazar qiymətləri (təshih edilməmiş) mövcud olanlar;
- ▶ Səviyyə 2 – ədalətli dəyər ölçülməsi üçün əhəmiyyətli olan ən aşağı səviyyəli giriş məlumatları birbaşa və ya dolayısı ilə müşahidə edilən qiymətləndirmə üsulları;
- ▶ Səviyyə 3 – ədalətli dəyər ölçülməsi üçün əhəmiyyətli olan ən aşağı səviyyəli giriş məlumatları müşahidə edilməyən qiymətləndirmə üsulları.

Maliyyə hesabatlarında ədalətli dəyər təkrarlanan əsasda tanınan aktiv və öhdəliklər üçün Qrup hər hesabat dövrünün sonunda kateqoriyalara bölməni yenidən qiymətləndirərək iyerarxiyanın daxilində Səviyyələr arasında köçürmələrin baş verib-vermədiyini müəyyən edir (ədalətli dəyər ölçülməsi üçün bütövlükdə əhəmiyyətli olan ən aşağı səviyyəli giriş məlumatları əsasında).

Amortizasiya olunmuş maya dəyəri

Əməliyyat xərcləri birbaşa olaraq maliyyə alətinin alışı, buraxılması və ya satışı ilə bağlı olan əlavə xərcləri əks etdirir. Əlavə xərclər əməliyyatın həyata keçirilmədiy təqdirdə yaranmayan xərclərdir. Əməliyyat xərclərinə agentlərə (satış üzrə agentlər kimi) fəaliyyət göstərən işçilər daxil olmaqla, məsləhətçilərə, brokerlərə və dilçilərə ödənilmiş haqq və komissiyalar, tənzimləyici orqanlar və fond birjalarına ödəmələr, eləcə də mülkiyyət hüququnun köçürülməsi üzrə vergilər və rüsumlar daxildir. Borc öhdəlikləri üzrə mükafat və ya diskontlar, maliyyələşdirmə xərcləri, daxili inzibati və ya saxlama xərcləri əməliyyat xərclərinə daxil edilmir.

Amortizasiya olunmuş maya dəyəri əsas məbləğin qaytarılmasını çıxmaqla, lakin hesablanmış faizləri daxil etməklə, maliyyə aktivləri üçün isə gözlənilən kredit zərərləri üzrə hər hansı ehtiyatı çıxmaqla aktivlərin ilkin dəyərini əks etdirir. Hesablanmış faizlərə ilkin uçot zamanı təxirə salınmış əməliyyat xərclərinin və effektiv faiz metodunu istifadə etməklə ödəniş məbləği üzrə hər hansı mükafat və ya diskontun amortizasiyası daxildir. Hesablanmış faiz gəlirləri və faiz xərcləri, o cümlədən hesablanmış kupon gəlirləri və amortizasiya olunmuş diskont və ya mükafat (verilmə zamanı təxirə salınmış komissiyalar daxil olmaqla, əgər varsa) ayrıca göstərilir və müvafiq maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatın aktiv və öhdəliklərinin balans dəyərində daxil edilir.

Effektiv faiz dərəcəsi ("EFD") metodu maliyyə alətinin balans dəyəri üzrə sabit faiz dərəcəsinin (effektiv faiz dərəcəsi) təmin edilməsi üçün faiz gəlirləri və ya xərclərinin müvafiq dövr ərzində bölüşdürülməsi metodudur. EFD, təxmin edilən gələcək pul ödənişlərini və ya daxilolmaları (kreditlər üzrə gələcək zərərlər xaric olmaqla) maliyyə alətinin gözlənilən fəaliyyət müddəti ərzində və ya müvafiq hallarda daha qısa müddət ərzində maliyyə alətinin xalis balans dəyərində diskontlaşdırılan dəqiq dərəcədir.

EFD maliyyə aləti üçün nəzərdə tutulan dəyişən faiz dərəcəsi üzrə kredit spredini əks etdirən mükafatlar və ya diskont və yaxud bazar qiymətlərindən asılı olaraq müəyyən edilməyən sair dəyişən amillər istisna olmaqla, faiz dərəcələrinin növbəti dəyişdirilmə tarixinə qədər dəyişən faizli alətlər üzrə pul vəsaitlərinin hərəkətini diskont etmək üçün istifadə edilən faiz dərəcəsidir. Bu cür mükafatlar və ya diskontlar maliyyə alətinin gözlənilən tədavül müddəti ərzində amortizasiya edilir. Diskont dəyərinin hesablanmasına müqavilə tərəfləri arasında ödənilmiş və ya alınmış EFD-nin tərkib hissəsini təşkil edən bütün komissiyalar daxildir.

Maliyyə aktivləri

İlkin tanınma və ölçmə

Maliyyə aktivləri ilkin tanınmada sonradan amortizasiya hesablanmış dəyər, sair məcmu gəlir (SMG) vasitəsilə ədalətli dəyər tanınan aktivlər və ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks etdirilən alətlər kimi təsnifləşdirilir.

İlkin tanınmada maliyyə aktivlərinin təsnifatı maliyyə aktivləri üzrə müqavilə ilə nəzərdə tutulmuş pul vəsaitlərinin hərəkətinin xüsusiyyətlərindən və Qrupun bunları idarə etmək üçün seçdiyi biznes modeldən asılıdır.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

2. Mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

2.3 Mühüm uçot prinsiplərinin icmalı (davamı)

Əhəmiyyətli maliyyələşdirmə komponentinin daxil olmadığı və ya Qrupun praktik vasitənin tətbiq etdiyi ticarət debitor borcları istisna olmaqla Qrup ilk öncə maliyyə aktivlərini ədalətli dəyərle ölçür və ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks etdirilən alətlər kimi tanınan aktivlər üçün əməliyyat xərclərini əlavə edir. Əhəmiyyətli maliyyələşdirmə komponentinin daxil olmadığı və ya Qrupun praktik vasitənin tətbiq etdiyi ticarət debitor borcları 15 sayılı MHBS əsasında müəyyənləşdirilən əməliyyat qiyməti ilə ölçülür.

Maliyyə aktivinin amortizasiya dəyəri ilə və ya SMG vasitəsilə ədalətli dəyərle təsnifləşdirilməsi və ölçülməsi üçün qalan əsas məbləğ üzrə yalnız əsas məbləğin və faizlərin ödənilməsini ("YƏMFÖ") təşkil edən pul vəsaitlərinin hərəkəti yaradılmalıdır. Bu qiymətləndirməyə "YƏMFÖ testi" deyilir və bu, hər bir alət üzrə ayrıca aparılır. YƏMFÖ meyarına uyğun olmayan pul vəsaitlərinin hərəkəti ilə maliyyə aktivləri biznes modelindən asılı olmayaraq mənfəət və ya zərərdə ədalətli dəyəri ilə təsnifləşdirilir və ölçülür.

Qrupun maliyyə aktivlərini idarə etmək üçün seçdiyi biznes modeli, onun pul vəsaitlərinin hərəkətini yaratmaq məqsədilə maliyyə aktivlərinin idarəedilməsi metodunu təsvir edir. Başqa sözlə, Qrupun biznes modeli pul vəsaitlərinin hərəkətinin müqavilədən, maliyyə aktivlərinin satışından və ya onların hər ikisindən yaranacağını müəyyən edir. Amortizasiya olunmuş dəyərle təsnifləşdirilən və ölçülən maliyyə aktivləri məqsədi müqavilə üzrə pul vəsaitlərinin toplanılması üçün maliyyə aktivlərinin saxlanması olan biznes modeli, SMGƏD ilə təsnifləşdirilən və ölçülən maliyyə aktivləri isə məqsədi müqavilə üzrə pul vəsaitlərinin toplanılması və satılması olan biznes modeli çərçivəsində saxlanılır.

Qanunvericiliklə və ya bazar razılaşmaları ilə ümumi şəkildə müəyyən edilmiş müddət ərzində aktivlərin çatdırılmasını tələb edən maliyyə aktivlərinin alınması və ya satılması əməliyyatları alqı-satqı tarixində, yeni Qrup aktivini almaq və ya satmaq öhdəliyini üzərinə götürdüyü tarixdə tanınır.

Sonrakı ölçülmə

Sonrakı ölçülmə məqsədilə maliyyə aktivləri 4 kateqoriyaya təsnifləşdirilir:

- ▶ Amortizasiya olunmuş dəyərle maliyyə aktivləri (borc alətləri);
- ▶ Məcmu gəlirləri və zərərləri yenidən bölüşdürməklə SMG vasitəsilə ədalətli dəyərle maliyyə aktivləri (borc alətləri);
- ▶ Uçotdan çıxarılanda məcmu gəlirləri və zərərləri yenidən bölüşdürmədən SMG vasitəsilə ədalətli dəyərle maliyyə aktivləri (kapital alətləri);
- ▶ Ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks etdirilən maliyyə aktivləri.

Amortizasiya olunmuş dəyərle maliyyə aktivləri (borc alətləri)

Bu kateqoriya Qrupa daha uyğundur. Aşağıdakı hər iki şərt yerinə yetirilərsə, Qrup maliyyə aktivini amortizasiya olunmuş dəyərle ölçməlidir:

- ▶ Maliyyə aktivini biznes modeli çərçivəsində və onlarla bağlı müqavilə üzrə pul vəsaitlərini toplamaq məqsədilə saxlanılır; və
- ▶ Maliyyə aktivini üzrə müqavilə şərtləri müəyyən olunmuş tarixlərdə qalan əsas məbləğ üzrə əmlak, tikili və avadanlıqlardan və faizdən ibarət olan pul vəsaitlərinin yaranmasına səbəb olur.

Amortizasiya olunmuş dəyərle maliyyə aktivləri sonradan EFD metodundan istifadə etməklə ölçülür və dəyərsizləşmə hesablanır. Gəlir və zərərlər mənfəət və ya zərərdə aktiv uçotdan çıxarılanda, dəyişiklik ediləndə və ya dəyərsizləşəndə tanınır.

Qrupun amortizasiya hesablanmış dəyərle ölçülən maliyyə aktivlərinə cari və depozit hesabları, həmçinin bir neçə yerli və beynəlxalq bankda məhdudiyət qoyulmuş hesablar, üçüncü tərəflərdən ticarət debitor borcları və kredit üzrə alınacaq məbləğlər, asılı müəssisələrdən kredit üzrə alınacaq məbləğlər və digər uzunmüddətli maliyyə aktivləri kimi təsnifləşdirilmiş uzunmüddətli depozit hesabları daxildir.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

2. Mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

2.3 Mühüm uçot prinsiplərinin icmalı (davamı)

SMG ilə ədalətli dəyərle maliyyə aktivləri (borc alətləri)

Aşağıdakı hər iki şərt yerinə yetirilərsə, Qrup borc alətlərini SMG ilə ədalətli dəyərle ölçməlidir:

- ▶ Maliyyə aktivini biznes modeli çərçivəsində və onlarla bağlı həm müqavilə üzrə pul vəsaitlərini toplamaq, həm də satılmaq məqsədilə saxlanılır;
- ▶ Maliyyə aktivini üzrə müqavilə şərtləri müəyyən olunmuş tarixlərdə qalan əsas məbləğ üzrə Əmlak, tikili və avadanlıqlardan və faizdən ibarət olan pul vəsaitlərinin yaranmasına səbəb olur.

SMG ilə ədalətli dəyərle borc alətləri üçün faiz gəliri, xarici valyutanın yenidən qiymətləndirilməsi və dəyərsizləşmə zərərləri və ya qaytarmalar mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda tanınır və amortizasiya hesablanmış dəyərle maliyyə aktivləri ilə eyni qaydada hesablanır. Ədalətli dəyərde qalan dəyişikliklər SMG ilə tanınır. Uçotdan çıxarılanda SMG-də tanınmış məcmu ədalətli dəyərde dəyişiklik mənfəət və ya zərəre yenidən bölüşdürülür.

Qrupun SMG ilə ədalətli dəyərle borc alətlərinə həm müqavilə ilə nəzərdə tutulmuş pul vəsaitlərini toplamaq, həm də qısamüddətli likvidlik ehtiyaclarını idarə etmək üçün satış aparmaq məqsədilə saxlanılan ticarət və sair debitor borcları daxildir.

SMG ilə ədalətli dəyərle maliyyə aktivləri (kapital alətləri)

İlkin tanınmada Qrup 32 sayılı "Maliyyə alətləri: Təqdimatı" adlı MUBS əsasında kapital tərifinə uyğun olan bezi kapital investisiyalarını ticarət üçün saxlanılan alətlər kimi deyil, kapital alətləri kimi təsnif etmək üçün yekun seçim edə bilər. Belə təsnifat alətlər üzrə fərdi şəkildə müəyyən edilir.

Bu kapital alətləri üzrə gəlir və zərərler heç zaman mənfəət və ya zərəre aid edilmir. Ödəmə hüququ müəyyən ediləndə, dividendlər mənfəət və ya zərərdə digər gəlir kimi tanınır. Lakin Qrup alətin dəyərinin bir hissəsinin qaytarılması olan belə daxilolmalardan faydalanırsa, belə gəlirlər SMG-də tanınır. SMG vasitəsilə ədalətli dəyərle kapital alətləri üzrə dəyərsizləşmənin qiymətləndirilməsi aparılmır.

Ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks olunan maliyyə aktivləri

Qrupun saxladığı ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks olunan maliyyə aktivlərinə ticarət üçün saxlanılan maliyyə aktivləri, ilkin tanınmada ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks olunan maliyyə aktivləri və ya ədalətli dəyərle ölçülməsi mütləq olan aktivlər daxildir. Yaxın zamanda satış və ya yenidən alış məqsədi ilə əldə olunarsa, maliyyə aktivləri ticarət üçün saxlanılan aktivlər kimi təsnif olunur. Effektiv hecinq alətləri kimi təyin olunmayan törəmə alətlər, o cümlədən ayrılmış əlaqədar törəmə alətlər də satış üçün saxlanılan aktivlər kimi təsnif olunur. Yalnız əsas məbləğ və faizlərin ödənilməsini təşkil etməyən pul vəsaitlərinin hərəkətini yaradan maliyyə aktivləri, biznes modeldən asılı olmayaraq, mənfəət və ya zərərdə ədalətli dəyərle təsnifləşdirilir. Borc alətlərinin amortizasiya hesablanmış dəyərle və ya SMG vasitəsilə ədalətli dəyərle təsnifləşdirilməsi üçün yuxarıda təsvir edilən meyarlara baxmayaraq borc alətləri, bununla uçot uyğunsuzluğu aradan qaldırılır və ya əhəmiyyətli dərəcədə azaldılarsa, ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks olunan maliyyə aktivləri kimi təyin edilə bilər.

Ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks olunan maliyyə aktivləri maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda ədalətli dəyərle tanınır, ədalətli dəyərde xalis dəyişikliklər isə mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda tanınır.

Bu kateqoriyaya törəmə alətlər və Qrupun SMG vasitəsilə ədalətli dəyərle təsnifləşdirməyi yekun olaraq seçmədiyi birjada satılan kapital alətləri daxildir. Birjada satılan kapital alətləri üzrə dividendlər də ödəniş hüququ müəyyən edildikdə mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda sair gəlir kimi tanınır.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

2. Mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

2.3 Mühüm uçot prinsiplərinin icmalı (davamı)

Uçotdan çıxarma

Maliyyə aktivi (və ya müvafiq hallarda maliyyə aktivinin bir hissəsi və ya analoji maliyyə aktivləri qrupunun bir hissəsi) aşağıdakı hallarda uçotdan (yəni Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatından) çıxarılır:

- ▶ Aktivdən pul vəsaitlərini əldə etmək hüquqlarının müddəti başa çatmışdır;
- ▶ Qrup özünün aktivdən pul vəsaitlərini almaq hüquqlarını üçüncü tərəfə köçürmüş və ya üzərinə aktivdən pul vəsaitlərini "tranzit" razılaşması əsasında tam məbləğdə və çox yubanmadan ödəmək öhdəliyini götürmüşdür; və ya Qrup: (a) aktiv üzrə risk və səmərələrin böyük hissəsini köçürmüş; (b) aktiv üzrə risk və səmərələrin böyük hissəsini nə köçürmüş, nə də özündə saxlamış, lakin aktiv üzrə nəzarət hüququnu köçürmüşdür.

Qrup aktivdən pul vəsaitlərini almaq hüququnu köçürdükdə və ya "tranzit" razılaşmasına qoşulduqda, mülkiyyət hüququ ilə bağlı risk və faydaları saxlayıb-saxlamadığını və nə dərəcədə saxladığını qiymətləndirir. Qrup nə aktiv üzrə risk və səmərələrin böyük hissəsini köçürmüş, nə də özündə saxlamışdırsa, nə də aktiv üzrə nəzarət hüququnu köçürmüşdürsə, aktiv Qrupun həmin aktivdə davam edən iştirakı həddində əks etdirilir. Bu halda Qrup əlaqəli öhdəliyi də tanıyır. Köçürülmüş aktiv və əlaqəli öhdəlik Qrupun saxladığı hüquq və öhdəlikləri əks etdirən əsaslarla ölçülür.

Aktivdə iştirakın köçürülmüş aktiv üzrə zəmanət formasında davam etməsi aktivin ilkin balans dəyəri və Qrupdan tələb oluna biləcək maksimal ödəniş məbləğindən daha az olanı ilə ölçülür.

Maliyyə aktivlərinin dəyərsizləşməsi

Maliyyə aktivlərinin dəyərsizləşməsinə aid olan əlavə məlumatlar aşağıdakı qeydlərdə təqdim edilir:

- ▶ Əhəmiyyətli uçot təxminləri və mühakimələri (Qeyd 3);
- ▶ SMG vasitəsilə ədalətli dəyərle borc alətləri və ticarət və digər debitor borcları (Qeyd 10).

Qrup mənfəət və zərərdə ədalətli dəyərle əks olunmayan bütün borc alətləri üçün gözlənilən kredit zərərləri (GKZ) üçün ehtiyatı tanıyır. GKZ müqaviləyə uyğun olaraq ödəniləcək müqavilədə nəzərdə tutulan pul vəsaitlərinin hərəkəti ilə Qrupun alınmasını gözlədiyi bütün pul vəsaitlərinin hərəkəti arasında fərqi ilkin EFD-nə yaxın dərəcə ilə diskontlaşdırmaqla müəyyən edilir. Gözlənilən pul vəsaitlərinin hərəkətinə saxlanılan girovun və ya müqavilə şərtlərinə uyğun olaraq kreditin keyfiyyətini artıran sair vasitələrin satışından əldə edilən pul vəsaitləri daxil edilir.

GKZ iki mərhələdə müəyyən edilir. İkinci tanınmadan sonra kredit riski əhəmiyyətli artmayan kredit öhdəlikləri üçün GKZ növbəti 12 aylıq dövr ərzində mümkün olan defolt hadisəsindən irəli gələn kredit zərərləri üçün tanınır (12 aylıq GKZ). İlkin tanınmadan sonra kredit riski əhəmiyyətli artan kredit öhdəlikləri üzrə kredit ehtiyatı aktivin qalan müddəti ərzində yaranması gözlənilən kredit zərərlərinə (aktivin müddəti ərzində gözlənilən kredit zərəri və ya AMəGKZ) əsaslanır.

Ticarət debitor borcları və müqavilə aktivləri olmayan maliyyə aktivləri üçün Qrup GKZ-nin hesablanması ümumi yanaşmanı tətbiq edir.

Ticarət debitor borcları və sair müqavilə aktivləri üçün Qrup GKZ-nin hesablanması sadələşdirilmiş yanaşma tətbiq edir. Beləliklə, Qrup kredit riskində dəyişiklikləri izləmir, əvəzinə hər hesabat tarixində AMəGKZ əsasında kredit zərərinə tanıyır. Qrup debitorlara və iqtisadi mühitə xas olan perspektiv amilləri nəzərə almaqla düzəliş edilmiş Qrupun keçmiş dövrlər üzrə kredit zərəri əsasında ehtiyat matrisasını yaratmışdır.

Qrupun SMG vasitəsilə ədalətli dəyərle borc alətləri yalnız gündəlik likvidlik tələblərini idarə etmək üçün müqavilə üzrə pul vəsaitlərinin toplanılması və satılması üçün saxlanılan ticarət və digər debitor borclarından ibarətdir. SMG vasitəsilə ədalətli dəyərle borc alətlərinə GKZ-nin hesablanması üçün, Qrup amorfizasiya hesablanmış dəyərle ölçülən maliyyə alətlərinə tətbiq edilən metodologiyayı tətbiq edir.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

2. Mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

2.3 Mühüm uçot prinsiplərinin icmalı (davamı)

Maliyyə öhdəlikləri

İlkin tanınma və ölçmə

Maliyyə öhdəlikləri ilkin tanınma zamanı, müvafiq olaraq, ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks olunan maliyyə öhdəlikləri, kreditlər və borc öhdəlikləri və ya effektiv hecinqdə hecinq aləti kimi təyin olunmuş törəmə alətləri kimi təsnif edilir.

Maliyyə öhdəlikləri ilkin olaraq ədalətli dəyərle tanınır və kreditlər, borclar və kreditor borcları halında birbaşa aid edilən əməliyyat xərcləri çıxılır.

Qrupun maliyyə öhdəliklərinə ticarət və digər kreditor borcları, kreditlər və borc öhdəlikləri, o cümlədən bank overdraftları və törəmə maliyyə alətləri daxildir.

Sonrakı ölçmə

Maliyyə öhdəliklərinin ölçülməsi onların aşağıda göstərilən təsnifatından asılıdır:

Ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks olunan maliyyə öhdəlikləri

Ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks olunan maliyyə öhdəlikləri və ticarət üçün saxlanılan maliyyə öhdəlikləri və ilkin tanınmada Ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks olunan maliyyə öhdəlikləri kimi təyin edilmiş maliyyə öhdəlikləri daxildir.

Maliyyə öhdəlikləri yaxın zamanda geri alınmaq məqsədilə qəbul edilirsə ticarət üçün saxlanılan öhdəliklər kimi təsnifləşdirilir. Bu kateqoriyaya eyni zamanda 9 sayılı MHBS-də müəyyən edildiyi qaydada hecinq münasibətlərində hecinq aləti kimi təyin olunmayan törəmə maliyyə alətləri daxildir. Ayrılmış əlaqəli törəmə alətlər də effektiv hecinq aləti kimi təyin edilmədiyi hallarda ticarət üçün saxlanılan alətlər kimi təsnifləşdirilir.

Ticarət üçün saxlanılan öhdəliklər üzrə gəlir və ya zərərlər mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda tanınır.

İlkin tanınma tarixində ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks olunan maliyyə öhdəlikləri kimi tanınmış öhdəliklər ilkin tanınma tarixində və yalnız 9 sayılı MHBS-də nəzərdə tutulan meyar qarşılananda təyin olunur. Qrup ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks olunan hər hansı maliyyə öhdəliyinin tanınmasını dayandırmamışdır.

Kreditlər, borc öhdəlikləri və kreditor borcları

Bu kateqoriya Qrup üçün daha uyğundur. İlkin tanınmadan sonra faiz hesablanan kreditlər, borc öhdəlikləri və kreditor borcları daha sonra EFD metodundan istifadə etməklə, satınalma üzrə hər hansı diskont və ya əlavəni və EFD tərkib hissəsi olan haqq və ya xərcləri nəzərə almaqla, amortizasiya hesablanmış dəyərle qiymətləndirilir. Gəlirlər və zərərlər mənfəət və ya zərərdə öhdəliklərin tanınması dayandırıldıqda, eləcə də EFD-in amortizasiyası prosesi vasitəsilə əks etdirilir. EFD-nin amortizasiyası mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda maliyyə xərclərinə daxil edilir.

Maliyyə öhdəliklərinin uçotdan silinməsi

Qrup maliyyə öhdəliyini bu öhdəlik üzrə məsuliyyətdən azad olduqda, həmin öhdəlik ləğv edildikdə və ya müddəti başa çatdıqda uçotdan silir. Mövcud maliyyə öhdəliyi eyni borcverən tərəfindən əhəmiyyətli dərəcədə fərqli şərtlər ilə başqa bir öhdəlik ilə əvəz edildikdə və ya mövcud öhdəliyin şərtləri əhəmiyyətli dərəcədə dəyişdirildikdə, bu cür mübadilə və ya dəyişiklik ilkin öhdəliyin uçotdan silinməsi və yeni öhdəliyin uçota alınması kimi nəzərə alınır. Müvafiq balans məbləğindəki fərq mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda uçota alınır.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

2. Mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

2.3 Mühüm uçot prinsiplərinin icmalı (davamı)

Maliyyə alətlərinin qarşılıqlı əvəzləşdirilməsi

Qrup maliyyə aktivləri və maliyyə öhdəliklərinin tanınmış məbləğlərini qarşılıqlı əvəz etmək üçün qanuni hüquqa malik olduğu və ya hesablaşmanı netto əsasda həyata keçirmək, ya da eyni vaxtda aktivləri reallaşdırmaq və öhdəliyi yerinə yetirmək niyyəti olduğu halda, qarşılıqlı əvəzləşdirir və konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda xalis məbləğ kimi təqdim edir.

Maliyyə zəmanəti razılaşmaları

Maliyyə zəmanəti razılaşmaları maliyyə aləti üzrə şərtlərə əsasən ödənilməli olan vaxtda borclu tərəfin ödəməni yerinə yetirə bilmədiyi zaman yaranan zərərin əvəzinin Qrup tərəfindən ödənilməsinə tələb edən razılaşmalardır. Maliyyə zəmanəti razılaşmaları ilkin olaraq birbaşa zəmanətin emissiyası ilə bağlı olan sövdələşmə xərcləri nəzərə alınmaqla ədalətli dəyər əsasında öhdəlik kimi uçota alınır. Daha sonra, öhdəlik GKZ ehtiyatının məbləği və ilkin olaraq tanınmış məbləğin daha yüksək olan dəyəri ilə, müvafiq hallarda 15 sayılı MHBS-yə uyğun olaraq tanınmış gəlir məbləğini çıxmaqla, ölçülür.

Tөрəmə maliyyə alətləri

Neft-qaz төрəmə maliyyə alətləri, o cümlədən dövriyyə sənədi və fiziki müqavilə ilə razılaşmalar, ilkin olaraq төрəmə müqavilənin imzalandığı tarixdə ədalətli dəyərle ölçülür və sonradan mənfəət və ya zərər vasitəsilə ədalətli dəyərə uçota alınır. Ədalətli dəyər müsbət olduqda төрəmə alətlər maliyyə aktivləri kimi, mənfəi olduqda isə maliyyə öhdəlikləri kimi uçota alınır.

Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri

Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentlərinə kassada olan nağd pul, bank hesablarındakı tələb ediləndək və ilkin ödəmə müddəti üç ay və ya az olan sair qısamüddətli və yüksək likvidli investisiyalar daxildir.

Məhdudlaşdırılmış pul vəsaitləri

Məhdudlaşdırılmış pul vəsaitləri nağd pul və pul vəsaitlərinin ekvivalentlərindən ayrıca göstərilir. məhdudlaşdırılmış qalıqlar pul vəsaitlərinin hərəkəti hesabatının tərtib edilməsi məqsədilə pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentlərinə aid edilmir.

Ticarət kreditör borcları

Ticarət kreditör borcları qarşı tərəfin müqavilə üzrə öz öhdəliklərini yerinə yetirməsi zamanı qeydə alınır. Ticarət kreditör borcları ilkin olaraq ədalətli dəyərde uçota alınır və sonradan effektiv faiz metoduna əsasən amortizasiya olunmuş dəyərde ölçülür.

Borc öhdəlikləri

Borc öhdəlikləri əvvəlcə borc öhdəlikləri ilə bağlı emissiya xərcləri çıxılmaqla, əldə edilmiş daxilolmaların ədalətli dəyərində qeydə alınır. Borc öhdəlikləri effektiv faiz metodundan istifadə etməklə amortizasiya olunmuş dəyərde uçota alınır.

Müvafiq əmlak, tikili və avadanlıqların tikintisini maliyyələşdirmək üçün alınmış borc öhdəlikləri üzrə faiz xərcləri aktivləri istifadəyə yararlı vəziyyətə gətirmək üçün onun tikintisinin tamamlanması və ya hazırlanması üçün tələb olunan dövr ərzində kapitallaşdırılır. Borc öhdəlikləri üzrə sair xərclər mənfəət və ya zərərdə əks etdirilir.

Əmlak, tikili və avadanlıqlar

Alınmış aktivin ilkin dəyəri onun alış dəyəri və ya tikinti xərcləri, bu aktivin istismara verilməsi ilə birbaşa bağlı olan xərclər, onun silinməsi öhdəliyi (əgər varsa) üzrə ilkin təxminlər və müvafiq aktivlər və borc öhdəlikləri üzrə xərclərdən ibarətdir. Müqayisə edilən dövrdə maliyyə icarəsi müqaviləsinə əsasən əldə edilmiş aktivlər də əmlak, tikili və avadanlıqlara daxildir. Əmlak, tikili və avadanlıqların alınması ilə əvəzləşdirilə bilməyən əlavə dəyər vergisi Qrup tərəfindən kapitallaşdırılır. Əməliyyat fəaliyyətinə aid olan əvəzləşdirilə bilməyən əlavə dəyər vergisi mənfəətə və ya zərəərə aid edilir. Daha sonra, əmlak, tikili və avadanlıqlar aşağıda təsvir edilədiyi kimi maya dəyəri ilə göstərilir və tələb olunanda yığılmış köhnəlmə və dəyərsizləşmə üçün ehtiyatı çıxılır.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

2. Mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

2.3 Mühüm uçot prinsiplərinin icmalı (davamı)

Kəşfiyyat və qiymətləndirmə xərcləri

Kəşfiyyat və qiymətləndirmə xərcləri ehtiyatların dəyəri müəyyən ediləndə kapitallaşdırılır. İqtisadi cəhətdən səmərəli kəşfiyyat edilmədikdə, bu məsrəflər xərc hesabına yazılır. Əmlak, tikili və avadanlıqlar və ya qeyri-maddi aktivlər üzrə kapitallaşdırma xərclərinə uyğun şəkildə aparılır.

Grup kəşfiyyat və qiymətləndirmə fəaliyyətini həmin resursların istehsalının iqtisadi cəhətdən əsaslandırılması müəyyən edilənə qədər, kəşfiyyat və qiymətləndirmə xərclərini xərclərə silməklə uçota alır.

İqtisadi cəhətdən əsaslandırılmayan resurslar ilə bağlı kəşfiyyat və qiymətləndirmə xərcləri konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında hesabatda əməliyyat xərclərinə əlavə edilir.

İşlənmə xərcləri

Platformalar, boru kəmərləri kimi infrastruktur qurğuların tikilməsi, quraşdırılması və ya tamamlanması və kommersiya cəhətdən təsdiqlənmiş quyuların qazılması üzrə xərclər onların xarakterinə uyğun olaraq maddi və qeyri-maddi aktivlər kimi kapitallaşdırılır. Konkret yataqda işlənmə tamamlandıqdan sonra o, istehsal aktivlərinə (neft və qaz əmlakına) köçürülür.

Neft və qaz hasilatı qurğuları üzrə təxmin edilən sökülmə xərclərinin cari dəyəri (ləğvetmə və ərazinin bərpası xərcləri daxil olmaqla) öhdəlik yarandıqda uçota alınır və istehsalın həcmindən asılı olaraq amortizasiya metodundan istifadə etməklə balans dəyərində daxil edilir.

Bütün kiçik həcmli təmir və istismar xərcləri çəkildiyi zaman xərcə silinir. Əmlak, tikili və avadanlıqların əsas hissələrinin və ya komponentlərinin dəyişdirilməsi xərcləri kapitallaşdırılır və əvəz edilmiş hissələr istismardan çıxarılır.

Hər bir hesabat tarixində rəhbərlik əmlak, tikili və avadanlıqlar üzrə dəyərsizləşmə əlamətlərinin mövcud olub-olmadığını qiymətləndirir. Əgər bu cür əlamətlər mövcud olarsa, rəhbərlik bərpa dəyərini təxmin edir. Aktivin bərpa dəyəri, aktivin və ya pul vəsaitlərini yaradan biznes vahidlərinin satış xərcləri çıxılmaqla ədalətli dəyəri və istifadə dəyərindən daha yüksək olan dəyəridir. Aktivin balans dəyəri onun bərpa dəyərində qədər azaldılır və dəyərsizləşmə zərəri mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında hesabatda qeydə alınır. Dəyərsizləşmə zərərinin daha mövcud olmamasına və ya azala biləcəyinə dair əlamətlər olduqda, aktiv və ya PVYV (Pul Vəsaitlərini Yaradan Vahid) üzrə əvvəlki illərdə qeydə alınmış dəyərsizləşmə zərəri ləğv edilir.

Satışından yaranan gəlir və zərər alınmış vəsaitlərin məbləği ilə balans dəyəri arasındakı fərq kimi müəyyən edilir və mənfəət və ya zərəre daxil edilir.

Köhnəlmə

Neft və təbii qaz əmlakı ilə bağlı əmlak, tikili və avadanlıqlar üzrə köhnəlmə istehsal həcmindən asılı olaraq köhnəlmə metoduna əsasən hesablanır.

Neft və qaz aktivləri üçün köhnəlmə təsdiqlənib işlənilməmiş ehtiyatlar hər bir yataq üçün hesablanır. Birgə istifadə olunan neft-qaz əmlakı və avadanlıqlarına (məsələn daxili təchizat sistemləri, emal qurğuları və s.) cəmi təsdiqlənmiş ehtiyatlar üzrə köhnəlmə hesablanır.

Torpaq üçün köhnəlmə hesablanmır. Neft-qaz əmlakı və avadanlığından başqa əmlak, tikili və avadanlıqlar onların təxmin edilən faydalı istifadə müddəti ərzində bərabər çıxılmalar metoduna əsasən köhnəlmə hesablanır. Tikilməkdə olan aktivlər üçün köhnəlmə hesablanmır.

İcarələr

Grup müqavilənin bağlandığı tarixdə onun icarə müqaviləsi olub-olmaması və ya tərkibində icarənin olub-olmamasını, yəni müqavilənin ödəniş qarşılığında müəyyən müddət ərzində müəyyən edilmiş aktivin istifadəsinə nəzarət etmək hüququnu verib-verməməsini qiymətləndirir.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

2. Mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

2.3 Mühüm uçot prinsiplərinin icmalı (davamı)

Qrup icarəçi qismində

Qrup, qısamüddətli icarələr və az dəyərli aktivlərin icarəsi istisna olmaqla, bütün icarələr üçün vahid tanınma və ölçmə metodunu tətbiq edir. Qrup icarə ödənişlərini etmək üçün icarə öhdəliklərini və təyin olunmuş aktivləri istifadə etmək hüququnu təqdim edən istifadə hüququ olan aktivləri tanıyır.

İstifadə hüququ olan aktivlər

Qrup istifadə hüququ olan aktivləri icarə başladığı tarixdə (yəni əsas aktiv istifadə üçün mövcud olduğu tarixdə) tanıyır. İstifadə hüququ olan aktivlərin maya dəyəri aşağıdakılardan ibarətdir:

- ▶ İcarə öhdəliyinin ilkin ölçülmə məbləği;
- ▶ Alınmış icarə üzrə stimullar çıxılmaqla başlanma tarixində və ya ondan əvvəl edilmiş icarə ödənişləri;
- ▶ İcarəçi tərəfindən çəkilmiş ilkin birbaşa xərclər; və
- ▶ Əsas aktivin sökülməsi və köçürülməsi, onun yerləşdiyi ərazinin bərpası və ya əsas aktivin icarə müddəalarına və şərtlərinə əsasən tələb olunan vəziyyətə gətirilməsi zamanı, ehtiyatların istehsal edilməsi üçün çəkilən xərclər istisna olmaqla, icarəçi tərəfindən çəkiləcək qiymətləndirilmiş xərclər. İcarəçi bu xərclərə görə ya icarə müqaviləsinin başlanma tarixində ya da müəyyən bir dövr ərzində əsas aktivin istifadəsi nəticəsində öhdəlik daşıyır.

İcarəçi yuxarıda göstərilən sökülmə, köçürülmə və bərpa xərclərini həmin xərclərə görə öhdəlik daşdığı anda istifadə hüququ olan aktivlərin dəyərinin bir hissəsi kimi tanıyır. İcarəçi müəyyən dövr ərzində ehtiyatların istehsal edilməsi üçün istifadə hüququ olan aktivlərin istifadəsi nəticəsində həmin dövr ərzində çəkdiyi xərclər üzrə 2 sayılı "Ehtiyatlar" adlı MUBS-u tətbiq edir. Bu cür xərclər üzrə öhdəliklər 37 sayılı "Ehtiyatlar, Şərti öhdəliklər və Şərti aktivlər" adlı MUBS-u tətbiq etməklə tanınır və ölçülür.

İstifadə etmə hüququ olan aktivlər yığılmış amortizasiyanı və dəyersizləşmə zərərlərini çıxmaqla və icarə öhdəliklərinin hər hansı yenidən ölçülməsi üzrə düzəliş etməklə maya dəyəri ilə ölçülür. İstifadə etmə hüququ olan aktivlər üzrə icarə müddəti və ya gözlənilən istifadə müddəti ərzində (bu müddətlərdən hansı daha qısa olarsa) bərabər çıxılmalar metoduna əsasən köhnəlmə hesablanır. Əgər icarə müddətinin sonunda icarəyə götürülmüş aktiv üzrə mülkiyyət hüququ Qrupa ötürülərsə və ya maya dəyəri alış hüququnun istifadə ediləcəyini əks etdirərsə, amortizasiya aktivin ehtimal edilən istifadə müddətindən istifadə etməklə hesablanır. İstifadə hüququ olan aktivlər üzrə dəyersizləşmə 36 sayılı "Aktivlərin dəyersizləşməsi" adlı MUBS-un tələblərinə əsasən müəyyən edilir.

İcarə öhdəlikləri

İcarə müddətinin başlanğıc tarixində, icarə öhdəliyinin ölçülməsinə daxil edilən icarə ödənişləri, başlanma tarixində ödənilməyən icarə müddəti ərzində əsas aktiv istifadə etmək hüququ üçün aşağıdakı ödənişlərdən ibarətdir:

- ▶ İcarə güzəştləri üzrə alınacaq məbləğlər çıxılmaqla sabit ödənişlər (o cümlədən mahiyyətə sabit ödənişlər);
- ▶ İlkin olaraq icarə müddətinin başlanğıc tarixindəki indeks və ya dərəcələrdən istifadə etməklə ölçülən, indeks və ya dərəcələrdən asılı olan dəyişən icarə ödənişləri;
- ▶ Zəmanətli son qalıq dəyəri üzrə icarəçi tərəfindən ödənilməsi gözlənilən məbləğlər;
- ▶ İcarəçinin əsaslandırılmış şəkildə əmin olduğu halda alış hüququnun gerçəkləşdirildiyi qiymət;
- ▶ İcarə müddəti ərzində icarəçi icarəni ləğv etmə hüququnu gerçəkləşdirsə, icarənin ləğv edilməsi ilə bağlı cərimə ödənişləri. İndeks və ya dərəcədən asılı olmayan dəyişən icarə ödənişləri ödənişə səbəb olan hadisə və ya şəraitin yarandığı dövrdə xərc kimi tanınır.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

2. Mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

2.3 Mühüm uçot prinsiplərinin icmalı (davamı)

İcarə ödənişlərinin diskontlaşdırılmış dəyərini hesablayarkən, icarə müqaviləsində nəzərdə tutulan faiz dərəcəsinin dərhal müəyyən edilməsi mümkün olmadıqda, Qrup icarə başladığı tarixə olan artan faiz dərəcəsi istifadə edir. Başlama tarixindən sonra, faizin artmasını əks etdirmək üçün icarə öhdəliklərinin məbləği artırılır, edilmiş icarə ödənişləri üçün isə azaldılır. Bundan əlavə, icarə müqaviləsi üzrə dəyişikliklərdə, icarə müddətində, məhiyyətə sabit icarə ödənişlərində və ya əsas aktivin alınması hüququnun qiymətləndirilməsində dəyişiklik baş verərsə, icarə öhdəliklərinin balans dəyəri yenidən ölçülür. İcarə öhdəliyi yuxarıda göstərilənlər kimi yenidən ölçüldükdə, istifadə hüququ olan aktivlərin balans dəyərinə müvafiq düzəlişlər edilir və ya istifadə hüququ olan aktivlərin balans dəyəri sıfıra enərsə həmin düzəliş mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda qeydə alınır.

Qısamüddətli icarələr və az dəyərli aktivlərin icarəsi

Qrup qısamüddətli icarələr üzrə istisnani icarə müddəti başlanma tarixindən 12 ay və ya daha az olan və alış opsiyonunu daxil etməyən qısamüddətli icarələrə tətbiq edir. Qrup həmçinin az dəyərli aktivlərin tanınması ilə bağlı istisnani azdəyərli hesab edilən icarələrə tətbiq edir. Qısamüddətli icarələr və azdəyərli aktivlərin icarələri üzrə icarə ödənişləri icarə müddəti ərzində bərabər çıxılmalar metoduna əsasən xərc kimi tanınır.

Qrup icarədar qismində

Qrupun aktiv üzrə mülkiyyət hüququna aid olan bütün risk və faydaların əksəriyyətini ötürmədiyi icarələr əməliyyat icarələri kimi təsnif edilir. Əməliyyat təbiətinə görə yaranan icarə gəliri, icarə müddəti ərzində bərabər çıxılmalar metodu ilə uçota alınır və mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda gəlirlərə daxil edilir. Əməliyyat icarəsinin razılaşdırılması və tənzimlənməsinə çəkilən ilkin birbaşa xərclər icarəyə götürülən aktivin balans dəyərinə əlavə edilir və icarə gəlirinin tanındığı qaydada icarə müddəti ərzində uçota alınır. Şərti icarə haqqı qazandıdığı dövrdə gəlirlər kimi tanınır.

Qudvil

Qudvil ilkin olaraq məcmu ödənişin və qeyri-nəzarət paylarının müəyyən edilə bilən xalis aktivlər və güman olunan öhdəliklərdən artıq hissə olan dəyəri kimi hesablanır. Əgər bu məbləğ əldə edilmiş törəmə müəssisənin xalis aktivlərinin ədalətli dəyərindən azdırsa, bu fərq gəlir və ya zərər kimi qeydə alınır. İkinci tanınmadan sonra qudvil maya dəyərindən hər hansı qalıq dəyersizləşmə zərərini çıxmaqla ölçülür.

Dəyersizləşmə testi üçün müəssisələrin birləşməsindən yaranan qudvil, yaranma tarixindən başlayaraq Qrupun birləşmədən fayda götürə biləcək hər bir PVYV-yə alınan müəssisənin sair aktiv və ya öhdəliklər bu vahidlərə ayırmasından asılı olmayaraq paylanır. Qudvil PVYV-nin bir hissəsi olduğu və vahid nəzdində fəaliyyətin bir hissəsi ləğv olunduğu təqdirdə həmin fəaliyyətə aid edilən qudvil onun ləğv olunmasından yaranan gəlir və zərərin müəyyən edilməsi üçün ləğv olunan fəaliyyətin balans dəyərinə daxil olunur. Bu cür hallarda silinen qudvil ləğv olunan fəaliyyətin müvafiq dəyəri və qalan PVYV-nin dəyəri əsasında ölçülür.

Qeyri-maddi aktivlər

Qeyri-maddi aktivlər yığılmış amortizasiyanı və dəyersizləşmə zərərini çıxmaqla, maya dəyərində qeydə alınır. Qeyri-maddi aktivlərə hüquqlar və proqram təminatı, patentlər, lisenziyalar, müştəri ilə münasibətlər, ticarət adı, sudan istifadə hüquqları və işlənmə layihələri daxildir.

Qeyri-maddi aktivlərin faydalı istifadə müddəti məhdud və ya qeyri-müəyyən olaraq qiymətləndirilir. Məhdud faydalı istifadə müddətinə malik olan qeyri-maddi aktivlər onların faydalı iqtisadi müddəti ərzində bərabər çıxılmalar metodu ilə amortizasiya edilir və dəyersizləşmə bilməsinə dair əlamət mövcud olduqda dəyersizləşmə üzrə qiymətləndirilir. Məhdud faydalı istifadə müddətinə malik olan qeyri-maddi aktivlər üzrə amortizasiya dövrü və amortizasiya metodu ən azı hər bir hesabat dövrünün sonunda nəzərdən keçirilir. Gözlənilən faydalı istifadə müddəti və ya aktiv üzrə daxil olacaq gələcək iqtisadi səmərənin gözlənilən istifadə modelində baş verən dəyişikliklər müvafiq olaraq amortizasiya dövrünü və ya metodunu dəyişdirməklə uçot təxminlərində dəyişikliklər kimi qeydə alınır. Məhdud faydalı istifadə müddətinə malik olan qeyri-maddi aktivlər üzrə amortizasiya xərcləri mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında hesabatda qeyri-maddi aktivlərin funksiyasına uyğun olaraq xərc kateqoriyasında tanınır.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

2. Mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

2.3 Mühüm uçot prinsiplərinin icmalı (davamı)

Qeyri-müəyyən faydalı istifadə müddətinə malik olan qeyri-maddi aktivlər amortizasiya edilmir, lakin fərdi qaydada və ya pul vəsaitlərini yaradan biznes vahidləri səviyyəsində hər il dəyərsizləşmə üzrə yoxlanılır. Qeyri-müəyyən faydalı istifadə müddətinin qiymətləndirilməsi qeyri-müəyyən istifadə müddətinin uyğun olmaqla davam edə biləcəyini müəyyən etmək üçün hər il nəzərdən keçirilir. İstifadə müddəti uyğun olmadıqda, istifadə müddəti sonrakı dövrdən etibarən qeyri-müəyyən müddətdən məhdud müddətə dəyişdirilir.

İnkişaf layihələri

İnkişaf layihələri ilə bağlı çəkilmiş xərclər (yeni və ya təkmilləşdirilmiş məhsulların tərtibatı və sınaqdan keçirilməsinə aid olan) layihənin texniki-iqtisadi əsaslandırılmasını nəzərə alaraq gerçəkləşəcəyi ehtimal edildikdə və yalnız xərclər etibarlı şəkildə qiymətləndirilə bildikdə, qeyri-maddi aktivlər kimi uçota alınır. Tədqiqat və işlənmə fəaliyyəti ilə bağlı sair xərclər yarandığı dövrdə xərc kimi uçota alınır. Qeyri-maddi aktivlər dəyərsizləşdikdə, onların balans dəyəri bərpa dəyərinə azaldılır. Qeyri-müəyyən istifadə müddəti olan qeyri-maddi aktivlər amortizasiyaya silinmir, lakin hər il dəyərsizləşmə baxımından yoxlanılır.

Aktivlərin qalıq dəyəri və faydalı istifadə müddətləri hər bir hesabat tarixində nəzərdən keçirilir və lazım olduqda onlara düzəlişlər edilir.

Mənfəət vergisi

Konsolidasiya edilmiş hazırkı maliyyə hesabatlarında mənfəət vergisi hesabat tarixinə qüvvədə olan və ya qüvvəyə minmiş müvafiq qanunvericiliyə uyğun olaraq hesablanmışdır. Mənfəət vergisi xərci cari və təxirə salınmış mənfəət vergisindən ibarətdir və bu və ya sair dövrdə vergi təsiri sair məcmu gəlirlərdə və ya bilavasitə kapitalda uçota alınan əməliyyatlar istisna olmaqla, mənfəət və ya zərər kimi əks etdirilir.

Cari mənfəət vergisi, cari və əvvəlki dövrlər üzrə vergiyə cəlb edilən mənfəət və ya zərər ilə bağlı vergi orqanlarına ödəniləcək və ya onlardan geri alınacaq məbləği təşkil edir.

Təxirə salınmış mənfəət vergisi öhdəlik metodundan istifadə etməklə, aktiv və öhdəliklərin vergi bazası və konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında onların balans dəyəri arasında yaranan müvəqqəti fərqlər üçün tam hesablanır. Təxirə salınmış vergi aktivləri, qüvvədə olan və ya hesabat tarixinə qüvvəyə minmiş vergi dərəcələrinə (və qanunvericiliyə) əsasən hesablanır və müvafiq təxirə salınmış vergi aktivinin realizasiya ediləcəyi və ya təxirə salınmış vergi öhdəliyinin yerinə yetiriləcəyi halda tətbiq edilməsi gözlənilir.

Təxirə salınmış vergi aktiv və öhdəliklərinin əvəzləşdirilməsi cari vergi aktivləri və cari vergi öhdəliklərinin əvəzləşdirilməsi üçün qanunvericiliklə müəyyən edilmiş hüquq olduqda, eləcə də qalıqları xalis şəkildə əvəzləşdirmək niyyəti mövcud olduğu halda təxirə salınmış vergi aktiv və öhdəlikləri eyni vergi orqanı tərəfindən vergiyə cəlb edilən müəssisə və ya vergiyə cəlb edilən ayrı-ayrı müəssisələrə tətbiq edilmiş vergilərə aid olduqda həyata keçirilə bilər. Təxirə salınmış vergi aktivləri müvəqqəti fərqlərin istifadə olunma bilməsi üçün vergiyə cəlb edilən mənfəətin əldə edilməsi ehtimalının mövcud olacağı zaman hesablanır.

Müvəqqəti fərqlərin istifadə olunma biləcəyi vergi tutula bilən mənfəətin mövcud olmaması və yaxın gələcəkdə müvəqqəti fərqlərin bərpa olunmayacağı ehtimalının mövcud olması halları istisna olmaqla təxirə salınmış mənfəət vergisi aktivləri törəmə müəssisə, birgə və asılı müəssisələrə investisiyalar ilə əlaqədar yaranan çıxıla bilən müvəqqəti fərqlər üzrə təqdim edilir.

Təxirə salınmış mənfəət vergisi öhdəliyi, Qrupun müvəqqəti fərqlərin bərpası dövrünə nəzarət etməsi və müvəqqəti fərqlərin yaxın gələcəkdə bərpa edilməməsi ehtimal olunan halları istisna olmaqla, törəmə, birgə və asılı müəssisələrə investisiyaların qoyulmasından yaranan vergiyə cəlb olunan müvəqqəti fərqlər üçün hesablanır.

Mənfəət və ya zərəre daxil olmayan əməliyyatlara aid təxirə salınmış vergi ya sair məcmu gəlirdə, ya da birbaşa kapitalda tanınır.

Təxirə salınmış mənfəət vergisi, aktivlərin ləğv olunması üzrə öhdəliklər üçün ehtiyatın, eləcə də əmlak, tikili və avadanlıqların ilkin dəyəri üzrə müvafiq düzəlişlərin uçota alınması və sonrakı dövrdə qiymətləndirilməsindən yaranan müvəqqəti fərqlər, həmçinin istifadə hüququ olan aktivlər və icarə öhdəlikləri üzrə yaranan müvəqqəti fərqlər üçün tam şəkildə hesablanır.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

2. Mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

2.3 Mühüm uçot prinsiplərinin icmalı (davamı)

Mənfəət vergisindən başqa sair vergilər

Mənfəət vergisindən başqa sair vergilər əməliyyat xərcləri kimi qeydə alınır.

Mal-material ehtiyatları

Mal-material ehtiyatları maya dəyəri və xalis satış dəyəri arasında ən aşağı olan dəyerdə qeydə alınır. Maya dəyəri orta çəki metodu ilə müəyyən edilir. Maya dəyərində birbaşa alış xərcləri, hasilat xərcləri, neqliyyat və istehsal xərcləri (normal iş həcminə əsasən) daxildir.

Dövlət qrantları

Dövlət qrantları onların Qrup tərəfindən alınması və Qrupun bu qrantlarla bağlı bütün şərtləri yerinə yetirəcəyi təqdirdə əsaslı əminlik yarandıqda ədalətli dəyərle uçota alınır. Əmlak, tikili və avadanlıqların alınması ilə bağlı alınmış Dövlət qrantları uzunmüddətli öhdəliklərdə təxirə salınmış gəlir kimi uçota alınır və müvafiq aktivlərin gözlənilən faydalı istifadə müddəti ərzində bərabər çıxılmalar metoduna əsasən mənfəət və ya zərərdə gəlirə aid edilir.

Qrant xərcə aid olduğu təqdirdə, kompensasiyası nəzərdə tutulan aidiyyəti xərclər məsrəflərə silindiyi dövrlər üzrə sisteməlik şəkildə gəlir kimi tanınır.

Aktivlərin ləğv olunması üzrə öhdəliklər

Qrup qurğu və ya avadanlığın bir hissəsinin sökülmesi və ya ləğv edilməsi və onların yerləşdiyi ərazini bərpa etməsi üzrə öhdəliyə malik olduqda və həmin öhdəliklə bağlı əsaslı təxminlər irəli sürüldükdə aktivlərin silinməsi ilə bağlı xərclər üzrə öhdəliklər uçota alınır. Neft və təbii qazın hasilatı və ya nəqli üçün nəzərdə tutulan qurğular kimi yeni qurğularla bağlı öhdəliklər tikinti və ya quraşdırılma zamanı uçota alınır. Aktivlərin ləğv olunması üzrə öhdəlik qanunvericilikdə baş vermiş dəyişiklik ilə əlaqədar olaraq qurğunun istismar dövrü ərzində yarana bilər. Uçota alınmış məbləğ yerli şərait və tələblərə uyğun olaraq müəyyən edilmiş gözlənilən gələcək xərclərin cari dəyərini əks etdirir.

Bundan əlavə, əmlak, tikili və avadanlıqların maya dəyərində aktivlərin ləğv olunması üzrə öhdəliklər üçün təxmin edilən öhdəliklərin məbləği həcmində düzəliş aparılır.

Gələcək xərclərin məbləği və müddəti ilə bağlı təxminlərdəki dəyişikliklərə görə öhdəliyin cari dəyərində baş vermiş hər hansı dəyişiklik ehtiyat və əmlak, tikili və avadanlıqlar üzrə kapitallaşdırılmış müvafiq xərclərə düzəliş kimi göstərilir. Tamamilə köhnəlmiş qurğu və ya avadanlığın sökülmesi və ya ləğv edilməsi üçün gələcək xərclərin məbləği və müddəti ilə bağlı təxminlərdəki dəyişikliklər mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında hesabatda uçota alınır. Diskontlaşdırılmış dəyərə düzəliş nəticəsində öhdəliyin cari dəyərində baş vermiş dəyişikliklər mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında hesabatda maliyyə xərcləri kimi göstərilir.

Öhdəliklər və məsrəflər üzrə ehtiyatlar

Öhdəliklər və məsrəflər üzrə ehtiyatlara qeyri-müəyyən müddət və ya məbləğə malik olan öhdəliklər daxildir. Qrup keçmiş hadisələr nəticəsində hüquqi və ya işgüzar praktikadan irəli gələn öhdəliklərə malik olduqda, həmin öhdəliklərin yerinə yetirilməsi üçün Qrupdan iqtisadi resursların sərf olunmasının ehtimalı böyük olduqda və öhdəliklərin məbləği kifayət qədər dəqiq ölçülə bildikdə ehtiyatlar uçota alınır. Ehtiyatlar gələcək əməliyyat zərərləri üçün uçota alınır.

Bir sıra analoji öhdəliklər mövcud olduqda, həmin öhdəliklərin yerinə yetirilməsi məqsədilə resursların sərf olunması ehtimalı ümumilikdə bütün öhdəliklər üçün müəyyən edilir. Ehtiyat, hətta öhdəlik ilə eyni sinfə daxil olan hər hansı bir ayrıca maddə üzrə resursların sərf olunması ehtimalı az olduqda belə qeydə alınır.

Ehtiyatlar vergidən əvvəl faiz dərəcəsindən istifadə etməklə, öhdəliyin yerinə yetirilməsi üçün zəruri olan xərclərin cari dəyəri ilə qiymətləndirilir. Vergidən əvvəl faiz dərəcəsi pul vəsaitlərinin vaxt dəyəri üzrə cari bazar qiymətlərini və öhdəliklərə xas olan riskləri əks etdirir. Vaxtın keçməsinə görə ehtiyatlardakı artım faiz xərcləri kimi uçota alınır.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

2. Mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

2.3 Mühüm uçot prinsiplərinin icmalı (davamı)

Dövlətə ayırmalar

Dövlətə ayırmalar Dövlətin xüsusi qərarlarına uyğun olaraq dövlət büdcəsinə, ayrı-ayrı dövlət agentliklərinə və Dövlətin həyata keçirdiyi layihələrə Qrup tərəfindən pul şəklində qoyuluşları və ya maliyyələşdirməni əks etdirir. Bu cür ayırmalar kapitalın azalması kimi uçota alınır. Pul şəklində olmayan ayırmalar köçürülmüş aktivlərin balans dəyərində qeydə alınır.

Dövlətin ayırmaları

Dövlətin ayırmaları pul qoyuluşları, sair dövlət müəssisələrinin köçürülməsi və ya Dövlətin sair müəssisələrdəki payının bütövlüklə və ya qismən köçürülməsi formasında həyata keçirilir. Qrupa dövlət müəssisələrinin köçürülməsi keçirilən müəssisənin ədalətli dəyəri olan məbləğdə kapital hesabı vasitəsilə qoyuluş kimi tanınır.

Əlavə Dəyər Vergisi

Vergi orqanları satış və alış eməliyyatları üzrə əlavə dəyər vergisinin ("ƏDV") xalis ödənilməsinə icazə verir.

ƏDV üzrə kreditör borcu

ƏDV üzrə kreditör borcu hesabat tarixində əvəzləndirilmiş alışlar üzrə ƏDV-ni çıxmaqla, müştərilərə satışların tanınması zamanı vergi orqanlarına ödənilməli olan satış üzrə ƏDV məbləğidir. Hesabat tarixində əvəzləndirilməmiş satışlar üzrə ƏDV (əvəzləndirilən ƏDV) həmçinin ƏDV üzrə kreditör borcuna daxildir. Debitor borclarının dəyersizləşməsi üzrə ehtiyat yaradıldıqda, dəyersizləşmə zərəri lazım olduqda ƏDV daxil olmaqla, debitor borcunun ümumi məbləğində qeydə alınır. ƏDV üzrə müvafiq təxire salınmış öhdəlik vergi məqsədləri üçün debitor borcu silinənə qədər saxlanılır.

Büdcədən tələb edilə bilən ƏDV

Büdcədən tələb edilə bilən ƏDV hesabat tarixində əvəzləndirilməmiş alışlara aiddir. Büdcədən tələb edilə bilən ƏDV alışlar üçün ödəniş aparıldıqda satışlar üzrə ƏDV ilə əvəzləndirilə bilər.

Şah Dəniz, Abşeron, AÇG HPBS-lərin, Qarabağ və Ümid, Babək Riskli Xidmətlər haqqında Sazişlərin ("RXS") müddəalarına uyğun olaraq Azərbaycan (Şah Dəniz) Limited (AzŞD), SOCAR Abşeron MMC, Azərbaycan (AÇG) Limited (AzAÇG), SOCAR Qarabağ MMC və Ümid Babək Kəşfiyyat və İstehsal şirkətinə ("UBEP") vergi orqanları tərəfindən sıfır faiz ƏDV tətbiq edilir.

Müştərilərlə müqavilələrdən əldə edilən gəlirlərin uçotu

Qrupun biznesi neft və qaz məhsulları, karbohidrogen məhsulları və təbii qaz həcmələrinin satışı, eləcə də əsasən tikinti xidmətlərinin göstərilməsindən ibarətdir. Müştərilərlə müqavilələrdən əldə edilən gəlirlər mallar və ya xidmətlər üzrə nəzarət Qrupun həmin malları və ya xidmətlərin müqabilində gözlədiyi ödənişi əks etdirən məbləğdə müştəriyə köçürüləndə tanınır.

Xam neftin satışından yaranan gəlirlər adətən neftin tankərə və ya sair nəqliyyat vasitələrinə yükləndiyi zaman qeydə alınır. Neft məhsullarının satışından yaranan gəlirlər adətən məhsulların yükləndiyi zaman qeydə alınır. Təbii qazın satışından yaranan gəlirlər qaz sayğaclarındakı göstəricilərə (hər ay nəzarət edilir) və sonuncu göstəricidən hesabat dövrünün sonuna qədər istehfakçıların proqnozlaşdırılan qaz sərfiyyatına əsasən hesablanır. Təbii qazın qiyməti və qazın nəqli tarifləri Azərbaycan Respublikasının Tarif Şurası tərəfindən müəyyən edilir. Tikinti əməliyyatlarından əldə edilən gəlirlər müştərilərlə müqavilələrin şərtlərindən asılı olaraq konkret vaxt və ya müddət ərzində tanınır.

Faiz gəlirləri effektiv faiz metodundan istifadə etməklə maliyyələşdirmə vaxtına proporsional şəkildə gəlirə daxil edilir.

Dəyişkən ödəniş

Müqavilədə vəd edilən ödənişə dəyişkən məbləğ daxil olarsa, Qrup vəd edilmiş malların və ya xidmətlərin müştəriyə ötürülməsi əvəzində ala biləcəyi vəsaitlərin məbləğini hesablamalıdır.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

2. Mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

2.3 Mühüm uçot prinsiplərinin icmalı (davamı)

Qrup əldə edəcəyi dəyişən ödəniş məbləğini onu daha yaxşı proqnozlaşdıran aşağıdakı metodlardan birini istifadə etməklə hesablamalıdır:

- ▶ Gözlənilən dəyər – gözlənilən dəyər mümkün ödəniş məbləği həddində ehtimal üzrə ölçülmüş məbləğlərin cəmini əks etdirir. Qrupun böyük sayda eyni tipli müqavilələri olarsa, gözlənilən dəyər dəyişən ödənişin müvafiq təxmini ola bilər.
- ▶ Ən çox ehtimal olunan məbləğ – mümkün ödəniş həddində ən çox ehtimal olunan məbləğdir (yeni müqavilənin ən çox ehtimal olunan yeganə nəticəsi). Müqavilənin yalnız iki mümkün nəticəsi olarsa (məsələn, Qrup işin nəticələrinə görə mükafat alır və ya almır), ən çox ehtimal olunan məbləğ dəyişən ödənişin məbləğinin müvafiq təxmini ola bilər.

Qrup ən uyğun metodu müqavilənin xüsusi faktları və şəraitləri əsasında seçir.

Qrup seçdiyi metodu müqavilənin müddəti ərzində ardıcıl olaraq dəyişən ödənişin hər bir növünə tətbiq edir və hər bir hesabat dövrünün sonunda ehtimal edilən dəyişən ödəniş yeniləyir. Bir müqavilə daxilində dəyişən ödənişlərin müxtəlif növlərinin hesablanması üçün Qrup müxtəlif metodlardan (məs. Gözlənilən dəyər və ya ən çox ehtimal olunan məbləğ) istifadə edə bilər.

Geri qaytarılma hüququ

Müəyyən müqavilələr müştərilərə müəyyən dövr ərzində malları qaytarmaq hüququnu verir. Qaytarılmayacaq malların ehtimal edilməsi üçün Qrup gözlənilən dəyər metodundan istifadə edir, belə ki, bu metod Qrupun alacağı dəyişən ödənişin məbləğini daha yaxşı proqnozlaşdırır. 15 sayılı MHBS-nin dəyişən ödəniş məbləğini məhdudlaşdıran təxminlər ilə bağlı tələbləri əməliyyat qiymətinə daxil edilə bilən dəyişən ödəniş məbləğini müəyyən etmək üçün tətbiq edilir. Qaytarılması gözlənilən məhsullar üçün, Qrup gəlirlər əvəzinə vəsaitin qaytarılması öhdəliyini tanıyır. Geri qaytarılma hüququ ilə aktivlər (və satışların maya dəyərinə müvafiq düzəliş) həmçinin müştərilərdən məhsulları almaq hüququ kimi uçota alınır.

Həcmə görə endirim

Dövr ərzində alınmış məhsulların kəmiyyəti müqavilədə qeyd edilən həddən artıq olduqda Qrup müəyyən müştərilərə retrospektiv həcmə görə endirim təqdim edir. Həcmə görə endirim müştəriyə ödəniləcək məbləğlərlə əvəzləndirilir. Gözlənilən gələcək həcmə görə endirim üçün dəyişən ödəniş ehtimal etmək üçün, Qrup vahid həcmli hədlə müqavilələr üçün ən çox ehtimal olunan məbləği, birdən artıq həcmli hədlə müqavilələr üçün isə gözlənilən dəyər metodundan istifadə edir. Dəyişən ödəniş məbləğini ən yaxşı proqnozlaşdıran seçilmiş metod əsasən müqavilədə olan həcm hədlərinin sayından irəli gəlir. Daha sonra Qrup dəyişən ödəniş məbləğini məhdudlaşdıran təxminlər üzrə tələbləri tətbiq edir və gözlənilən gələcək həcmə görə endirimi müqavilə öhdəlikləri kimi tanıyır.

Mühüm maliyyələşdirmə komponenti

Bəzi əməliyyatlar üçün, ödənişin alınması məhsulların və ya xidmətlərin müştəriyə ötürülməsi vaxtı ilə üst-üstə düşmür (məsələn, avans ödəniş edilir və ya ödəniş xidmətlərin göstərilməsindən sonra edilir). Müştəri dövrün sonunda ödəniş etdikdə, Qrup faktiki olaraq müştəriyə maliyyələşdirmə təqdim edir. Əksinə, müştəri avans ödəniş etdikdə, Qrup faktiki olaraq müştəridən maliyyələşdirmə alır.

15 sayılı MHBS-yə əsasən, əməliyyat qiymətini müəyyən edərkən, Qrup pulun zaman dəyərinin təsirini nəzərə alaraq vəd edilmiş ödəniş məbləğine o halda düzəliş edir ki, müqavilə tərəflərinin razılaşdığı (dəqiq və ya nəzərdə tutulmuş şəkildə) ödəniş müddətləri malların və ya xidmətlərin müştəriyə ötürülməsinin maliyyələşdirilməsi nəticəsində müştərinin və ya Qrupun mühüm fayda əldə etməsini təmin etmiş olsun. Belə hallarda, müqavilə mühüm maliyyələşdirmə komponentini ehtiva etdirir. Mühüm maliyyələşdirmə komponenti maliyyələşdirmə vədinin müqavilədə aydın şəkildə bəyan edilməsindən və ya müqavilə tərəflərinin razılaşdığı ödəniş şərtlərində nəzərdə tutulmasından asılı olmayaraq mövcud ola bilər.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

2. Mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

2.3 Mühüm uçot prinsiplərinin icmalı (davamı)

Müqavilə qalıqları

Müqavilə aktivləri

Qrupun müştəriyə ötürdüyü mal və ya xidmətlər müqabilində aldığı ödəniş məbləği üçün onun konkret müddətin bitməsindən başqa digər bir səbəbdən (məsələn, müəssisənin gələcək fəaliyyətindən) asılı olan hüquqdur. Qrupun müqavilə aktivləri "Sair cari aktivlər" setində təqdim edilir.

Müqavilə öhdəlikləri

Müştəri tərəfindən ödənişi edilmiş (və ya ödənişinin vaxtı çatmış) mal və ya xidmətlərin müştəriyə ötürülməsi ilə bağlı Qrupun öhdəliyidir.

Qaytarılma hüququndan irəli gələn aktivlər və öhdəliklər

Qaytarılma hüququ olan aktivlər

Qaytarılma hüququ olan aktiv Qrupun müştərilər tərəfindən qaytarılacağı gözlənilən malların geri qaytarılması hüququdur. Aktiv malların geri qaytarılması üzrə hər hansı gözlənilən məsrəflər, o cümlədən qaytarılan malların dəyərində potensial azalmalar çıxılmaqla mal-material ehtiyatlarının keçmiş balans dəyəri ilə ölçülür. Qrup gözlənilən qaytarılma səviyyəsində hər hansı dəyişikliklər üçün qeydə alınan aktivin, eləcə də qaytarılan malların dəyərində hər hansı əlavə azalmaların ölçülməsini yeniləyir.

Əvəzin ödənilməsi öhdəliyi

Əvəzin ödənilməsi öhdəliyi müştəridən alınmış (və ya alınacaq) bəzi və ya bütün ödənişlərin əvəzinin ödənilməsi öhdəliyidir. Öhdəlik Qrupun müştəriyə qaytarmalı olacağı gözlənilən məbləğdə ölçülür. Qrup əvəzin ödənilməsi ehtimallarını (və emeliyyət qiymətində müvafiq dəyişikliyi) hər hesabat dövrünün sonunda yeniləyir.

Əsas tərəfin və vasitəçinin vəzifəsi

Qrupun əsas tərəf və ya vasitəçi kimi çıxış etməsinin müəyyən edilməsi Qrupun tanıdığı gəlirlərin məbləğine təsir göstərir. Qrup vəd edilmiş mali və ya xidməti müştəriyə köçürdükdən əvvəl onlara nəzarət etdiyi halda əsas tərəfdir (və müvafiq olaraq gəlirləri ümumi əsasla qeydə alır). Qrup mallar və xidmətlərin cəlb olunmuş digər müəssisə tərəfindən çatdırılmasını təşkil edəndə vasitəçi olur (və buna görə də gəlirləri vasitəçi xidmətləri üçün saxladığı xalis məbləğdə əks etdirir).

Overlift və anderlift mövqələrinin uçotu

Qrupun birgə əməliyyatların səhmdar kapitalında payları mövcuddur. Qeyd edilən birgə razılaşmalarda Qrup overlift və anderlift mövqələrində ola bilər. Qrup onun birgə əməliyyatda olan payına əsasən hüququ çatdığı saydan artıq məhsul götürüb müştəriyə satarsa, overlift mövqeyində olur. Qrup onun birgə əməliyyatda olan payına əsasən hüququ çatdığı saydan az məhsul götürüb müştəriyə satarsa, o, anderlift mövqeyində olur.

Qrup 15 sayılı MHBS əsasında müştərilərlə müqavilələrdən gəliri həmin dövrdə faktiki müştərilərə satışlar əsasında tanıyır. Məhsulun cari tarixədək faktiki olaraq satılan həcmi və Qrupun cari tarixədək satmaq hüququ olan məhsulun payı arasındakı qeyri-bərabərliyin uçota alınması üçün düzəliş edilməmişdir.

İstehsal xərclərinin tanındığı həcmli sətillərle satılan həcmli sətillərlə (gəlirləri 15 sayılı MHBS əsasında tanınan) uyğunlaşdırmaq üçün Qrup istehsal xərclərinə düzəlişlər edir.

Qrup fiziki hesablaşmanı tətbiq edir. Fiziki hesablaşma halında:

- ▶ Overlift öhdəliyi 37 sayılı "Ehtiyatlar, Şerti Öhdəliklər və Şerti Aktivlər" adlı MUBS-a uyğun olaraq qeydə alınır. Overlift öhdəliyi maya dəyəri ilə uçota alınır.
- ▶ Anderlift aktivləri Qrupa digər iştirakçıdan müəyyən həcmdə məhsul almaq hüququnu verir. Bu hüquq əvvəlcədən ödənilmiş malların alınmasına dair forvard müqaviləsinə bərabərdir və ya əlavə fiziki mal-materiallar üzrə hüquq təşkil edir və beləliklə 2 sayılı "Mal-material ehtiyatları" adlı MUBS tətbiq edilir. Anderlift aktivləri daha aşağı maya dəyəri və ya xalis mümkün satış dəyəri ilə ölçülür.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

2. Mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

2.3 Mühüm uçot prinsiplərinin icmalı (davamı)

İşçilərə ödənişlər

Əmək haqları, Azərbaycan Respublikası Dövlət Sosial Müdafiə Fonduna ödənişlər, məzuniyyət və bülətlənlər üzrə illik ödənişlər, mükafatlar və pul şəklində olmayan imtiyazlar (məsələn səhiyyə xidmətləri və uşaq bağçaları) Qrupun işçiləri tərəfindən müvafiq xidmətlərin göstərildiyi ildə hesablanır.

Seqmentlər üzrə məlumat

Əməliyyat seqmentləri haqqında məlumat daxili hesabat qaydalarına əsasən əməliyyat məsələləri ilə bağlı Qrupun əsas qərar qəbul edən şəxsinə təqdim edildiyi formatda göstərilir. Qrup aşağıdakı kəmiyyət həddüdlərindən hər hansı birinə uyğun gələn əməliyyat seqmenti haqqında məlumatları ayrıca təqdim etməlidir:

- ▶ Kənar müştərilərə satışlar, seqmentlərarası satışlar və transferlər də daxil olmaqla, bəyan edilmiş gəlirləri bütün əməliyyat seqmentlərinin daxili və xarici gəlirləri daxil olmaqla bütün gəlirlərinin 10 və ya daha artıq faizini təşkil edir.
- ▶ Hesabatda göstərilmiş mənfəət və ya zərərin mütləq məbləği, bəyan edilmiş zərəri olmayan bütün əməliyyat seqmentlərinin hesabatda təqdim edilmiş məcmu mənfəətin və bəyan edilmiş zərəri olan bütün əməliyyat seqmentlərinin hesabatda təqdim edilmiş məcmu zərərin mütləq məbləğlərindən ən yüksək olanının 10 və ya daha artıq faizini təşkil edir.
- ▶ Onun aktivləri əməliyyat seqmentlərinin bütün aktivlərinin 10 və ya daha artıq faizini təşkil edir.

Yuxarıda göstərilən əməliyyat seqmentlərini yaratmaq üçün heç bir əməliyyat seqmentləri cəmləşdirilməmişdir.

Əlaqəli tərəflər

Əlaqəli tərəflər haqqında məlumat MUBS 24-ə "Əlaqəli tərəflər barədə açıqlamalar" uyğun olaraq açıqlanır.

Dövlətin iqtisadi və sosial siyasəti Qrupun maliyyə vəziyyətinə, əməliyyat nəticələrinə və pul vəsaitlərinin hərəkətinə təsir edir. Dövlət tərəfindən Qrupun üzərinə Azərbaycan Respublikasındakı müştərilərə dövlətin nəzarət etdiyi qiymətlərlə davamlı olaraq neft və qaz təchiz etmək öhdəliyi qoyulmuşdur. Dövlətlə əməliyyatlara Qeyd 21-də göstərilən vergilər daxildir.

Əlaqəli tərəflər öz aralarında əlaqəli olmayan tərəflərin apara bilmədiyi əməliyyatları həyata keçirə bilər. Bununla yanaşı, əlaqəli tərəflər arasında aparılan əməliyyatların şərtləri, müddətləri və məbləğləri əlaqəli olmayan tərəflər arasında aparılan əməliyyatlarla eyni olmaya bilər.

Əlaqəli tərəflərlə aparılan əməliyyatların xarakterinə görə onlar kommersiya cəhətdən müstəqil tərəflər arasında həyata keçirilən əməliyyatların şərtlərinə uyğun hesab edilə bilər.

Maraqların ötürülməsi haqqında müqavilələr

Qrupun maliyyələşdirilən tərəf kimi iştirak etdiyi maraqların ötürülməsi haqqında müqavilə maliyyələşdirən tərəfin hər iki tərəfin iştirak payı olduğu layihədə maliyyələşdirilən tərəfin hasilatdan əvvəlki xərclərinin bir hissəsini və ya hamısını ödəmək üçün razılaşdığı müqavilədir. Layihə uğursuz olduqda, maliyyələşdirən tərəfin maliyyələşdirilən tərəfin adından çəkdiyi xərclər ona ödənilir. Layihə uğurlu olarsa, maliyyələşdirən tərəfin çəkdiyi xərclər maliyyələşdirilən tərəfə aid olan hasilatdakı pay üzrə daxilolmalardan nağd pul şəklində və ya maliyyələşdirilən xərclər tam bərpə edilənə qədər hasilatdan qeyri-proporsional yüksək pay əldə etməklə ödənilir.

Maraqların ötürülməsi haqqında müqavilələrin şərtlərindən asılı olaraq, Qrup həmin müqavilələri maliyyələşdirmə müqaviləsi və ya alqı-satqı müqaviləsi kimi tanıyır.

Maliyyələşdirmə müqavilələrində maliyyələşdirən tərəfin maliyyələşdirilən tərəfi maliyyə vəsaiti ilə təmin etməsi və təmin edilmiş vəsaitlər üzrə borcverəndən faiz alması ehtimal edilir. Bu halda əlavə hasilat hüququ müqaviləni dəstəkləyən təminat kimi çıxış edir.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

2. Mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

2.3 Mühüm uçot prinsiplərinin icmalı (davamı)

Alqı-satqı müqaviləsində maliyyələşdirilən tərəf effektiv olaraq layihədəki payını tam və ya qismən maliyyələşdirən tərəfə satır. Layihə uğurlu olduğu təqdirdə, maliyyələşdirən tərəfin daxilolmalardakı payının artması müqabilində layihəni maliyyələşdirməsi tələb olunur və maliyyələşdirilən tərəfin daxilolmalardakı payı azalır. Qrupun hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında tanınmış alış/satış tipli razılaşması yoxdur.

Layihələrin kəşfiyyat mərhələsində layihələrin nəticələri və maliyyələşdirən tərəfin maliyyələşdirilən tərəfin adından çəkilmiş xərcləri qaytarması ehtimalı qeyri-müəyyən olduqda, Qrup maraqların ötürülməsi ilə bağlı əməliyyatları və qalıqları konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında qeydə almır.

Biznes olmayan törəmə müəssisənin alınması

Qrup biznes olmayan müəssisə əldə etdikdə, əldə etmə dəyərini əldə olunan müəssisənin fərdi müəyyən edilə bilən aktiv və öhdəlikləri arasında aşağıdakı kimi bölüşdürür:

- ▶ İlk olaraq maya dəyərindən fərqli olan məbləğdə qiymətləndirilmiş fərdi müəyyən edilə bilən aktiv və öhdəliklər üçün müəssisə ilkin olaraq həmin aktiv və ya öhdəliyi tətbiq olunan MHBS standartında qeyd olunan məbləğ ilə qiymətləndirir;
- ▶ Müəssisə ilkin olaraq maya dəyərindən fərqli olan məbləğ ilə qiymətləndirilmiş müəyyən edilə bilən aktiv və öhdəliklərə aid edilən məbləğləri əldə olunan müəssisənin əməliyyat qiymətindən çıxır və sonra qalıq əməliyyat qiymətini qalan müəyyən edilə bilən aktiv və öhdəliklərə onların əldə olunma tarixinə olan müvafiq ədalətli dəyərlərinə əsaslanaraq aid edilir.

Biznes olmayan törəmə müəssisənin tədricən alınması

Əvvəllər asılı və birgə müəssisələrə ("investisiya obyektı") investisiya kimi uçota alınmış törəmə müəssisənin tədricən alınması kapital metodu əsasında balans dəyəri olan məbləğlə (bu məbləğ investisiya obyektində ilkin dəyərə aiddir) tanınır və həmin məbləğə investisiya obyektı üzərində nəzarət əldə etmək üçün Qrupun əlavə investisiyalarının dəyəri ("fərz edilən" ilkin dəyər) əlavə edilir. Investisiya obyektı üzərində nəzarətin əldə olunmasından sonra, o, Qrupun törəmə müəssisəsi olur və fərz edilən ilkin dəyər biznes olmayan müəssisənin əldə olunması üçün tətbiq edilən eyni yanaşmanı istifadə etməklə törəmə müəssisənin fərdi müəyyən edilə bilən aktiv və öhdəliklərinə aid edilir.

Satış və ya əsas şirkətin kapital sahiblərinə paylanması üçün saxlanılan uzunmüddətli aktivlər və dayandırılmış əməliyyatlar

Uzunmüddətli aktivlərin və satılıq əməliyyat qruplarının balans dəyəri istifadənin davam etdirilməsi deyil satış əməliyyatı nəticəsində bərpa olunacaqsa, Şirkət onları satış və ya əsas şirkətin kapital sahiblərinə paylanması üçün saxlanılan aktivlər kimi təsnif edir. Satış və ya paylanma üçün saxlanılan bu cür uzunmüddətli aktivlər və satılıq əməliyyat qrupları onların balans dəyəri və ya satış xərcləri çıxılmaqla ədalətli dəyəri ilə (hansı daha az olarsa) ölçülür.

Paylanma üçün saxlanılan aktivlər kimi təsnif etmə meyarı yalnız paylanma ehtimalı yüksək olanda və aktiv və ya satılıq əməliyyat qrupu cari vəziyyətində dərhal paylanmaq üçün hazır olanda yerinə yetirilmiş hesab olunur. Paylanma başa çatdırmaq üçün görülmüş tədbirlər onu göstərməlidir ki, paylanmaya əhəmiyyətli dəyişikliklərin edilməsi və ya həmin paylanma haqqında qərarın ləğv edilməsi ehtimalı yoxdur. Rəhbərlik təsnifat tarixindən bir il ərzində gözlənilən paylanmanı həyata keçirmək öhdəliyini daşıyır.

Əmlak, tikili və avadanlıqlar və qeyri-maddi aktivlər satış və ya paylanma üçün saxlanılan aktivlər kimi təsnif edilərsə, onlarla əlaqəli köhnəlmə və ya amortizasiya hesablanmır. Satış və ya paylanma üçün saxlanılan aktivlər və öhdəliklər kimi təsnif edilmiş maddələr maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda ayrıca olaraq cari maddələr kimi əks etdirilir.

Satılıq əməliyyat qrupu aşağıdakı hallarda dayandırılmış əməliyyatlar kateqoriyasına aid edilir:

- ▶ Ayrıca əsas fəaliyyət növü və ya əməliyyatların coğrafi ərazisidir;
- ▶ Ayrıca əsas fəaliyyət növü və ya əməliyyatların coğrafi ərazisini silmək üçün vahid əlaqələndirilmiş planın bir hissəsidir; və ya
- ▶ Yalnız yenidən satmaq məqsədilə əldə edilmiş törəmə müəssisədir.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

2. Mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

2.3 Mühüm uçot prinsiplərinin icmalı (davamı)

Dayandırılmış əməliyyatlar davam edən əməliyyatların nəticələrindən çıxarılır və mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda dayandırılmış əməliyyatlardan vergidən sonra əldə edilmiş mənfəət və ya zərər kimi vahid məbləğ formasında təqdim edilir. Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına bütün qeydlərə davam edən əməliyyatlardan məbləğlər daxildir.

2.4 Uçot prinsiplərində və açıqlamalarında dəyişikliklər

Realizasiya olunmuş və realizasiya olunmamış ədalətli dəyər gəlirləri və zərərlərinin kağız üzərində və real törəmə müqavilələrində təqdim edilməsi

1 yanvar 2019-cu il tarixindən etibarən Qrup 9 saylı MHBS-nin əhatə dairəsində olan kağız törəmə alətlər üzrə realizasiya olunmuş və realizasiya olunmamış gəlir və ya zərərlərin və real müqavilələr üzrə realizasiya olunmamış gəlir və ya zərərlərin təqdim edilməsi üzrə uçot siyasətini dəyişərək xalis nəticələri "Satışların maya dəyəri"-də tanımaq qərarına gəlmişdir. Əvvəlki siyasətə görə kağız törəmə alətləri üzrə bütün realizasiya olunmuş / olunmamış gəlirlər və real müqavilələr üzrə realizasiya olunmamış gəlirlər "Gəlirlər"-in tərkibində, kağız törəmə alətləri üzrə realizasiya olunmuş / olunmamış zərərlər və real müqavilələr üzrə realizasiya olunmamış zərərlər isə "Satışların maya dəyəri"-də təqdim edilirdi. Qrup hesab edir ki, siyasətində bu dəyişiklik təqdimatın daha uyğun olması ilə nəticələncək, belə ki "Gəlirlər"-in və "Satışların maya dəyəri"-nin ədalətli dəyər dəyişiklikləri əks etdirmək üçün ümumi məbləğdə təqdim olunması müvafiq əməliyyatların iqtisadi mahiyyətini əks etdirmir. Əksinə, ticarət əməliyyatlarının xalis nəticələrinin göstərilməsi maliyyə hesabatlarının istifadəçilərinə daha uyğun məlumat verəcək və sənayedə olan digər şirkətlərlə müqayisə aparmaq imkanını artıracaq.

Yenidən hesablama

Aşağıda təqdim edilən yenidən hesablamada mənfəət və ya zərər vasitəsilə tanınmış törəmə maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərində dəyişiklikdən irəli gələn realizasiya olunmuş / olunmamış gəlir və zərərlərin təqdim edilməsi ilə bağlı Qrupun mühasibat uçotu siyasətində dəyişikliyin retrospektiv şəkildə tətbiq edilməsi təqdim edilir. 31 dekabr 2019-cu il tarixində başa çatan dövr üzrə mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında konsolidasiya edilmiş hesabatda təqdim edilən müqayisəli məlumatlar 9 saylı "Maliyyə alətləri" adlı MHBS və 7 saylı "Maliyyə alətləri: Açıqlama" adlı MHBS-yə əsasən aşağıdakı kimi yenidən hesablanmışdır:

31 dekabr 2018-ci il tarixində başa çatan dövr üzrə konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında hesabat:

	Əvvəlki hesabat üzrə	Yenidən hesablama	Yenidən hesablanmış
Gəlirlər	111,198	(3,436)	107,762
Satışların maya dəyəri	(105,468)	3,436	(102,032)
Cəmi mənfəət	5,730	-	5,730

3. Əhəmiyyətli uçot təxminləri və mülahizələri

Qrupun MHBS-yə uyğun maliyyə hesabatlarının hazırlanması Rəhbərlik tərəfindən mühakimə, qiymətləndirmə və fərziyələrin işlədilməsini tələb edir, bu isə maliyyə hesabatlarına daxil edilən gəlirlərin, xərclərin, aktivlərin və öhdəliklərin məbləğlərinə, maliyyə hesabatlarına əlavə edilən qeydlərə və şərti öhdəliklərin açıqlanmasına öz təsirini göstərir. Bu fərziyələr və təxminlərlə bağlı qeyri-müəyyənlik, təsirə məruz qalmış aktiv və ya öhdəliyin balans dəyərində gələcək dövrlərdə əhəmiyyətli düzəlişlərin edilməsinə gətirib çıxara bilər. Qrupun mühasibat uçotu siyasətlərinin tətbiq edilməsi prosesində rəhbərlik, konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında tanınmış məbləğlərə əhəmiyyətli dərəcədə təsir göstərən mülahizələr etmişdir.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

3. Əhəmiyyətli uçot təxminləri və mülahizələri (davamı)

Növbəti maliyyə ilində aktiv və öhdəliklərin balans dəyərlərinə əhəmiyyətli düzəlişlərin edilməsinə səbəb olan əhəmiyyətli risk yaradan, hesabat tarixində gələcəklə bağlı əsas fərziyyələr və qiymətləndirmə qeyri-müəyyənliliyinin digər əsas mənbələri ilə əlaqədar başlıca ehtimallar aşağıda müzakirə olunur. Qrup qiymətləndirmə və fərziyyələrini maliyyə hesabatları hazırlandığı zaman mövcud olan parametrlərə əsaslandırmış və maliyyə hesabatlarında tanınmış məbləğlər müəyyən edildiyi zaman edilmiş qiymətləndirmə və fərziyyələri istifadə etmişdir. Lakin mövcud olan vəziyyət və gələcək dəyişikliklər haqqında fərziyyələr bazarda baş verən dəyişikliklərdən və ya Qrupun nəzarəti altında olmayan vəziyyətlərdən asılı olaraq dəyişə bilər. Həmin dəyişikliklər baş verdiyi zaman rəhbərliyin fərziyyələrində öz əksini tapır.

Neft və qaz ehtiyatlarının qiymətləndirilməsi

Neft və qaz ehtiyatları Qrupun investisiya sahəsində qərar qəbul edilməsi prosesində əsas elementlərdir. Təsdiqlənmiş neft və qaz ehtiyatlarında, xüsusilə də təsdiqlənib işlənmiş ehtiyatlarda baş vermiş dəyişikliklər mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında hesabatda əks olunan istehsal həcmindən asılı olaraq amortizasiya xərclərinə təsir göstərir.

Təsdiqlənmiş neft və qaz ehtiyatları mövcud iqtisadi və əməliyyat şəraitində (yeni qiymətləndirmə tarixinə qiymətlər və xərclər) geoloji və mühəndislik məlumatlarının gələcək illərdə məlum yataqlardan məsrəflərin ödənilməsinə kifayət qədər əminliklə göstərdiyi xam neft və təbii qazın qiymətləndirilmiş miqdarıdır. Təsdiqlənib işlənmiş ehtiyatlar dedikdə mövcud quyularda mövcud avadanlıqlar və onların istismar üsulları vasitəsi ilə bərpa edilməsi gözlənilən ehtiyatlar başa düşülür. Neft və qaz ehtiyatlarının ilkin qiymətləndirmələri mahiyyət etibarilə qeyri-müəyyəndir, mülahizələrin tətbiq edilməsini tələb edir və gələcəkdə yenidən baxılmalıdır.

Müvafiq olaraq, təsdiqlənib işlənmiş və ya təsdiqlənmiş ehtiyatlara əsaslanan maliyyə və uçot ölçüləri də (tükənmə və amortizasiya xərcləri və aktivlərin ləğv olunması üzrə öhdəliklər üçün ehtiyatlar) dəyişə bilər. Təsdiqlənmiş ehtiyatlar rezervuarlara və quyulara dair mövcud məlumatlara istinadən qiymətləndirilir. Yeni məlumatlara (misal üçün, məhsulun qiymətləri, müqavilə şərtləri və ya işlənmə planları daxil olmaqla, qazma və hasilatla bağlı fəaliyyət və ya iqtisadi amillərdə dəyişikliklər) əsasən təsdiqlənmiş ehtiyatlarla bağlı bütün qiymətləndirmələrə (artırılması və ya azaldılması istiqamətində) yenidən baxılmalıdır. İşlənmə və hasilat fəaliyyəti haqqında yeni məlumatların əldə edilməsi nəticəsində karbohidrogen ehtiyatlarının texniki istismar müddətində baş verən dəyişikliklər illik yenidən qiymətləndirmələrin aparılmasının əsas səbəbidir.

Ümumiyyətlə, işlənməmiş və ya qismən işlənmiş yataqlarla bağlı ehtiyatlar üzrə qiymətləndirmələr, işlənməmiş və ya tükənən yataqlara nisbətən, gələcək istismar müddəti ərzində daha böyük qeyri-müəyyənliliyə məruz qalır. Yataqda hasilat işləri başlandıqda, əlavə quyuların qazılmasına və ya hasilat şəraitində olan rezervuarın uzunmüddətli fəaliyyətinə dair əlavə məlumatlar əldə etdikdən sonra, təsdiqlənmiş ehtiyatların miqdarına gələcəkdə yenidən baxılmalıdır. Bu yataqlar işləndikcə, yeni məlumatlar dəyişikliklərə gətirib çıxara bilər.

SOCAR-ın təsdiqlənmiş ehtiyatları ilin ikinci yarısında istehsalı nəzərə almaqla düzəliş edilmiş 30 iyun 2019-cu il tarixli hesabatı əsaslanır. Bu hesabat Neft Ehtiyatlarının İdarə Edilməsi Sisteminin qaydalarına uyğun olaraq müstəqil rezervuar mühəndisləri tərəfindən hazırlanmışdır. Müəyyən aktivlər üçün təsdiq edilmiş ehtiyat daxili geoloqların qiymətləndirməsinə əsaslanır.

Aktivlərin ləğv olunması üzrə öhdəliklər

Qrupun hüquqi və təcrübədən irəli gələn öhdəlikləri ilə əlaqədar rəhbərlik neft və qaz hasilatı obyektlərinin, kəmərlərin və köməkçi avadanlıqların istismardan çıxarılması və bu aktivlərin gələcək dəyəri və faydalı istifadə müddətinə dair təxminlərə əsasən ətraf mühitin bərpası məqsədilə gələcək xərclər üçün ehtiyatlar yaradır. Gələcək aktivlərin ləğv olunması üzrə öhdəliklərin müəyyənləşdirilməsi mürəkkəb məsələdir və rəhbərlikdən uzaq gələcəkdə baş verəcək öhdəliklərin silinməsinə dair təxminlərin və mülahizələrin yaradılmasını tələb edir. Mövcud öhdəliklərin ölçüsündə baş verən dəyişikliklər təxmin edilmiş vaxt, gələcək xərclər və ya qiymətləndirmədə istifadə edilmiş diskont dərəcələrində baş verən dəyişikliklər nəticəsində yaranı bilər. Bu xərclərin yataqların və əmlakların hesabat tarixindən sonra 8-63 il arasında olan istifadə müddəti üzrə çəkilməsi gözlənilir.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

3. Əhəmiyyətli uçot təxminləri və mülahizələri (davamı)

Aktivlərin ləğv olunması üzrə öhdəliklər (davamı)

Qrup, aktivlərin ləğv olunması üzrə öhdəliklərini Beynəlxalq Maliyyə Hesabatları Şerhi Komitəsi (BMHŞK) 1, "İstismardan Çıxarılma, Bərpa üzrə Mövcud və Oxşar Öhdəliklərdə Dəyişikliklər" haqqında qaydalara uyğun olaraq qiymətləndirir. Ehtiyat kimi uçota alınmış məbləğ mövcud öhdəliyin hesabat tarixinə qüvvədə olan qanunvericiliyə və qaydalara uyğun olaraq yerinə yetirilməsi üçün tələb olunan məsrəflər üzrə ən dəqiq təxminləri əks etdirir və həmçinin qanunvericilik, qaydalar və onlara dair müvafiq şərtlərin dəyişdirilməsi və yenidən işlənməsi ilə əlaqədar olaraq dəyişə bilər. Hökumət orqanları ətraf mühitlə bağlı qanunvericiliyi və onun tətbiqini davamlı olaraq nəzərdən keçirir. Bu səbəbdən Qrupun aktivlərin ləğv olunması üzrə əsas öhdəlikləri uçota alınmış məbləğlərdən fərqli ola bilər. Bu şərtlərin subyektivliyini nəzərə alaraq belə xərclərin məbləği və yaranma müddəti ilə bağlı qeyri-müəyyənlik mövcuddur. Ehtimal edilən aktivin ləğv olunması öhdəliklərinin məbləğinin ölçülməsi və həssaslığın təhlili üçün istifadə edilən əsas fərziyyələr 22 saylı Qeyddə açıqlanır.

Ətraf mühitin qorunması ilə bağlı öhdəliklər

Qrup yaranmasından əvvəlki dövrlərdə göstərdiyi fəaliyyət və irsi olaraq həyata keçirdiyi əməliyyatlar nəticəsində əsasən Abşeron yarımadası ərazisində ətraf mühitə dəymiş zərərin ödənilməsi üçün təxmin edilən xərclər üçün ehtiyat yaradır.

Ehtiyat kimi uçota alınmış məbləğ mövcud öhdəliyin hesabat tarixinə qədər qüvvədə olan qanunvericiliyə və qaydalara uyğun olaraq yerinə yetirilməsi üçün tələb olunan məsrəflər üzrə ən dəqiq təxminləri əks etdirir və həmçinin qanunvericilik, qaydalar və onlara dair müvafiq şərtlərin dəyişdirilməsi və yenidən işlənməsi ilə əlaqədar olaraq dəyişə bilər. Hökumət orqanları ətraf mühitlə bağlı qanunvericiliyi və onun tətbiqini davamlı olaraq nəzərdən keçirir. Bu səbəbdən Qrupun ətraf mühitin bərpası üzrə əsas öhdəlikləri uçota alınmış məbləğlərdən fərqli ola bilər.

Bu şərtlərin subyektivliyini nəzərə alaraq belə xərclərin məbləği və yaranma müddəti ilə bağlı qeyri-müəyyənlik mövcuddur. Ehtimal edilən ətraf mühitin qorunması ilə bağlı öhdəliklərin məbləğinin ölçülməsi və həssaslığın təhlili üçün istifadə edilən əsas fərziyyələr 23 saylı Qeyddə göstərilir.

Əmək qabiliyyətinin itirilməsi ilə bağlı ehtiyat

Qrup Azərbaycanın əmək məcəlləsinə uyğun olaraq iş yerində xəsarət almış işçilərə kompensasiya ödənilməsinə görə məsuliyyət daşıyır və uyğun olaraq özündə ehtiyat yaradır. Ehtiyat kimi uçota alınmış məbləğ mövcud öhdəliyin hesabat tarixinə qüvvədə olan qanunvericiliyə və qaydalara uyğun olaraq yerinə yetirilməsi üçün tələb olunan məsrəflər üzrə ən dəqiq təxminləri əks etdirir və həmçinin qanunvericilik, normativ aktlar və onlara dair müvafiq şərtlərin dəyişdirilməsi və onun tətbiqini davamlı olaraq nəzərdən keçirir. Bu şərtlərin subyektivliyini nəzərə alaraq belə xərclərin həm məbləği, həm də ehtimal edilən vaxtı qeyri-müəyyəndir. Ehtimal edilən əmək qabiliyyətinin itirilməsi ilə bağlı öhdəliklərin məbləğinin ölçülməsi və həssaslığın təhlili üçün istifadə edilən əsas fərziyyələr 23 saylı Qeyddə açıqlanır.

Əmlak, tikili və avadanlıqların faydalı istifadə müddəti və qalıq dəyəri

Rəhbərlik, əmlak, tikili və avadanlıqlarını və qeyri-maddi aktivlərin təxmin edilən faydalı istifadə müddətini və müvafiq amortizasiya xərclərini müəyyən edir. Bu təxminlər, Qrupun həmin aktivlər üzrə iqtisadi səmərə əldə etməyi planlaşdırdığı dövrə əsaslanır. Faydalı istifadə müddəti əvvəlki illərdə təxmin edilmiş faydalı müddətdən aşağı olanda rəhbərlik amortizasiya xərcini artırır. Faydalı istifadə müddətinə ən azı hər maliyyə ilinin sonunda yenidən baxılır. Yuxarıda qeyd olunan şərtlərin və ya təxminlərin hər hansı birində dəyişiklik olarsa, bu, gələcəkdə amortizasiya dərəcələri üzrə düzəlişlərin aparılmasına gətirib çıxara bilər.

Qrupun əmlak, tikili və avadanlıqlarının (neft-qaz əmlakından başqa) təxmin edilən faydalı istifadə müddəti aşağıda göstərilir:

Binalar və tikililər	12-40 il
Maşın və avadanlıqlar	3-50 il
Gəmilər	25 il

Əmlak, tikili və avadanlıqların faydalı istifadə müddəti hər il nəzərdən keçirilir və lazım olduqda onların faydalı istifadə müddətindəki dəyişikliklər sonrakı dövrdən etibarən uçota alınır.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

3. Əhəmiyyətli uçot təxminləri və mülahizələri (davamı)

Əmlak, tikili və avadanlıqların faydalı istifadə müddəti və qalıq dəyəri (davamı)

Aktivin artıq köhnəldiyi və istismar müddəti başa çatdığı halda, satış üzrə təxmin edilən xərclər çıxılmaqla, Qrupun həmin aktivin satışı nəticəsində əldə edəcəyi təxmin edilən məbləğ aktivin qalıq dəyəridir. Əgər Qrup aktivlərini fiziki istismar müddətinin sonuna qədər istifadə edəcəyini gözləyərsə və ləğv etmə dəyəri əhəmiyyətli deyilsə, aktivin qalıq dəyəri sıfıra bərabər olur. Aktivlərin qalıq dəyəri lazımda hər bir hesabat tarixində nəzərdən keçirilir və dəqiqləşdirilir.

Təxirə salınmış vergi aktivlərinin uçotu

Təxirə salınmış xalis vergi aktivləri vergiyə cəlb olunan gəlirdən gələcək çıxılmalar vasitəsilə əldə olunan mənfəət vergisi məbləğlərindən ibarətdir və maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda qeydə alınır. Təxirə salınmış mənfəət vergisi aktivləri realizasiya oluna biləcəyi məbləğdə uçota alınır. Vergiyə cəlb olunan gələcək mənfəət və gələcəkdə yaranması ehtimal edilən vergi faydasının məbləğini ehtimal edərkən Rəhbərlik son üç ilin vergiyə cəlb olunan mənfəətindən və mövcud şəraitdə məqbul hesab edilən gələcək gəlirlər üzrə təxminlərdən istifadə edir.

Qeyri-maliyyə aktivlərinin dəyərsizləşməsi

Bərpa edilə bilməyən aktivlərin balans dəyərini əks etdirən hadisələr və ya şəraitlərə əsasən rəhbərlik hər bir hesabat tarixində bütün qeyri-maliyyə aktivlərinin mümkün dəyərsizləşməsi üzrə hər hansı göstəricilərin olub-olmamasını müəyyən edir. Bu cür göstəricilərə aşağıdakılar daxildir: Qrupun biznes planlarında baş verən dəyişikliklər, qeyri-rentabelli fəaliyyətə gətirib çıxaran əmtəə qiymətlərində dəyişikliklər, məhsul qarışıqlarında olan dəyişikliklər və neft və qaz əmlakına gəldikdə isə – təxmin edilmiş təsdiqlənmiş ehtiyatların əhəmiyyətli dərəcədə azalması. Qudvil və sair qeyri-müəyyən faydalı istifadə müddətinə malik olan qeyri-maddi aktivlər hər il və sair vaxtlarda dəyərsizləşmə göstəriciləri olduğu zaman dəyərsizləşmə üzrə yoxlanılır. Sair qeyri-maliyyə aktivləri bərpa edilə bilməyən balans dəyərində dair göstəricilərin mövcud olduğu zaman dəyərsizləşmə üzrə yoxlanılır.

Dəyərsizləşmə, aktivin balans dəyəri onun bərpa oluna bilən dəyərindən artıq olduqda yaranır. Bərpa oluna bilən dəyər satış xərclərini çıxmaqla ədalətli dəyər və ya istifadə dəyərinin daha yüksək olanı hesab olunur. Satış xərclərini çıxmaqla ədalətli dəyər, qeyri-kommersiya əməliyyatlarında oxşar aktivlərin mütləq satışı əməliyyatlarından əldə edilən məlumatlar və ya əlavə satış xərclərini çıxmaqla müşahidə olunan bazar qiymətləri əsasında hesablanır. İstifadə dəyəri diskont edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti (DPVH) modeli ilə hesablanır. Pul vəsaitlərinin hərəkəti növbəti beş il üzrə büdcədən götürülür və Qrupun hələ tərəf olmadığı restrukturizasiya əməliyyatlarını və ya yoxlanılan PVYV aktivinin nəticələrini yaxşılaşdıracaq əhəmiyyətli gələcək investisiyaları daxil etmir.

Maliyyə aktivlərinin gözlənilən kredit zərəri üçün ehtiyat

Ticarət debitor borcları

Ticarət debitor borcları və müqavilə aktivləri üçün GKZ-ni hesablamaq məqsədilə Qrup ehtiyat matrisasından istifadə edir. Ehtiyat dərəcələri oxşar zərər sxemləri olan (məsələn, coğrafi baxımdan, məhsul növü, müştərinin növü və reytingi, akkreditiv və ya digər kredit sığortası növü ilə əhatə) müxtəlif müştəri seqmentlərinin qruplaşmasına görə gecikmə günlərinin sayına əsasən hesablanır.

Ehtiyat matrisası ilk öncə Qrupun keçmiş dövrlərdə müşahidə edilən defolt dərəcələrinə əsaslanır. Qrup ehtiyat matrisasını keçmiş kredit zərəri təcrübəsini gələcək yönümlü informasiyaya uyğunlaşdırmaq üçün düzəldir. Məsələn, əgər proqnozlaşdırılmış iqtisadi şəraitlərin (məsələn ümumi daxili məhsulun) növbəti illərdə pisləşəcəyi və bunun nəticəsində sektordakı defolt saylarının artacağı gözlənilirsə, keçmiş dövrlər üzrə defolt dərəcələrinə müvafiq düzəlişlər edilir. Keçmiş dövrlər ərzində müşahidə edilən defolt dərəcələrində düzəlişlər və proqnozlardakı dəyişikliklərin təhlili hər bir hesabat dövründə həyata keçirilir.

Keçmiş dövrlər üzrə müşahidə edilən defolt dərəcələri, proqnoz iqtisadi şəraitləri ilə GKZ arasındakı əlaqənin qiymətləndirilməsi əhəmiyyətli təxmin hesab edilir. GKZ məbləği mövcud şərtlərin və proqnozlaşdırılmış iqtisadi şəraitlərin dəyişməsinə həssasdır. Həmçinin, Qrupun keçmiş dövrlər üzrə kredit zərəri ilə bağlı təcrübəsi və iqtisadi şəraitlərin proqnozu müştərinin gələcəkdə faktiki defolta uğramasını göstərməyə bilər. Qrupun ticarət debitor borcları üzrə GKZ haqqında məlumat Qeyd 10-da açıqlanır.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

3. Əhəmiyyətli uçot təxminləri və mülahizələri (davamı)

Maliyyə aktivlərinin gözlənilən kredit zərəri üçün ehtiyat (davamı)

Amortizasiya hesablanmış dəyərlə tanınmış digər maliyyə aktivləri

Qeyd 2-də açıqlandığı kimi, Qrup ticarət və sair debitor borcları olmayan və YƏMFÖ meyarına uyğun olan maliyyə aktivləri üçün GKZ-ni 2-ci Qeyddə açıqlanan ümumi yanaşma əsasında qiymətləndirir. Vəziyyət və şəraitlərdə dəyişikliklərə həssas olan GKZ-nin qiymətləndirilməsi əhəmiyyətli ehtimal hesab olunur.

İcarənin uzadılması hüququ ilə müqavilələrin icarə müddətinin müəyyənləşdirilməsində əhəmiyyətli mülahizə

İcarəçi və icarədar müqavilənin icarənin başlanğıcında icarə olub-olmadığını müəyyən etməlidir. Başlanğıc tarixi icarə müqaviləsinin qüvvəyə minməsi və tərəflərin icarə predmetinin əsas şərtlərinə və hallarına dair öhdəlikləri qəbul etməsi tarixlərindən ən tez başlayan tarixdir. Əsas aktiv icarə müqaviləsinin mövzusu olan və həmin aktiv üzrə istifadə hüququ icarədar tərəfindən icarəçiyə verilən aktivdir. İcarənin başlanma tarixi icarədarın əsas aktivini icarəçinin istifadəsi üçün əlçatan etməsi tarixidir.

İcarə müddəti icarə müddətinin başlanğıc tarixində başlayır və icarədar tərəfindən icarəçiyə icarə haqqı ödəmədən verilmiş hər hansı müddəti özündə cəmləşdirir.

Qrup icarə müddətini aşağıdakı müddətlərlə birlikdə ləğv edilməyən icarə müddəti kimi müəyyən edir:

- ▶ İcarəçi icarənin uzadılması hüququndan istifadə edəcəyindən əsaslı şəkildə əmin olduqda icarənin uzadılması hüququ ilə əhatə olunmuş müddətlər, və
- ▶ İcarəçi bu hüquqdan istifadə etməyəcəyindən əsaslı şəkildə əmin olduqda icarənin ləğv edilməsi hüququ ilə əhatə olunmuş müddətlər.

Alış opsiyonları icarənin müddətini uzatmaq və ya ona xitam vermək opsiyonlarına oxşar şəkildə qiymətləndirilir. Əsas aktivini almaq opsiyonu iqtisadi cəhətdən əsas aktivin qalan iqtisadi istifadə müddəti üçün icarə müddətinin uzadılması opsiyonu ilə oxşardır.

Qrup icarə müddətini icarəçi icarənin uzadılması hüququndan istifadə edəcəyindən əsaslı şəkildə əmin olduqda icarənin uzadılması hüququ ilə əhatə olunmuş müddətlər və icarəçi bu hüquqdan istifadə etməyəcəyindən əsaslı şəkildə əmin olduqda icarənin ləğv edilməsi hüququ ilə əhatə olunmuş müddətlər daxil olmaqla ləğv edilməyən müddət kimi müəyyən edir. Qrup, icarəçinin bu hüququndan istifadə etməsi və ya etməməsi üçün, icarənin başlanğıc müddətindən bu hüququn istifadə edilmə tarixinədək faktlar və şərtlərdə gözlənilən dəyişikliklər daxil olmaqla, ona iqtisadi stimulyaradacaq bütün müvafiq fakt və şərtləri nəzərə alır.

Artan faiz dərəcəsi (AFD)

İcarə ödənişləri, icarə müqaviləsində nəzərdə tutulan faiz dərəcəsi ilə, əgər bu dərəcəni əsaslı şəkildə müəyyənləşdirmək mümkünse, istifadə etməklə diskontlaşdırılır. İcarə müqaviləsində nəzərdə tutulan faiz dərəcəsinin dərhal müəyyən edilməsi mümkün olmadığı təqdirdə Qrup icarənin başlanma tarixinə olan artan faiz dərəcəsinə (AFD) istifadə edir. AFD Qrupun oxşar şərt və oxşar girovla oxşar iqtisadi mühitdə istifadə hüququ olan aktivlərə oxşar dəyərli aktivin əldə edilməsi üçün tələb olunan vəsaitlərin borca alınması üçün ödəməli olduğu faiz dərəcəsidir. Beləliklə, AFD Qrupun nəyi "ödəməli olduğunu" əks etdirir, bu isə müşahidə edilən dərəcələr olmadıqda və ya icarə şərtlərini əks etdirmək üçün düzəliş edilməli olduqda qiymətləndirilmənin aparılmasını tələb edir. Qrup AFD-ni mümkün olduqda müşahidə edilən giriş məlumatlarından istifadə etməklə qiymətləndirir və müəssisə ilə bağlı müəyyən qiymətləndirmələr aparmalıdır.

4. Yeni və ya yenidən işlənmiş standartların və onlara dair şərtlərin tətbiqi

Qrup 16 sayılı MHBS-ni ilk dəfə tətbiq etmişdir. Bu yeni uçot standartlarının qəbul edilməsi nəticəsində dəyişikliklərin xüsusiyyəti və təsiri aşağıda təsvir olunur.

Bir neçə digər düzəliş və şərtlər 2019-cu ildə ilk dəfə tətbiq edilmiş, lakin Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına təsir göstərməmişdir. Qrup buraxılmış, lakin hələ qüvvəyə minməmiş heç bir standartı, şərhini və ya düzəlişini erkən tətbiq etməmişdir.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

4. Yeni və ya yenidən işlənmiş standartların və onlara dair şərhlərin tətbiqi (davamı)

16 sayılı MHBS "İcarələr"

16 sayılı MHBS 17 sayılı MUBS "İcarələr", BMHŞK 4 "Müqavilədə İcarə Əlamətlərinin Mövcudluğunun Müəyyən Edilməsi" Şərhi, Standartların Şərhi Komitəsinin ("SŞK") 15 sayılı "Əməliyyat icarələri - həvəsləndirmələr" Standartı və SŞK-nin 27 sayılı "İcarənin hüquqi forması da daxil olmaqla əməliyyatın mahiyyətinin qiymətləndirilməsi" standartını əvəz edir. Standart icarələrin tanınması, ölçülməsi, təqdim edilməsi və açıqlanması prinsiplərini müəyyən edir və icarəçilərdən icarələrin əksəriyyətini balans hesabatında tanımağı tələb edir.

16 sayılı MHBS əsasında icarədarın uçotu 17 sayılı MUBS-a uyğun olaraq aparılan uçot qaydasından əhəmiyyətli fərqlənmir. İcarədarlar bütün icarələri 17 sayılı MUBS-da nəzərdə tutulan həmin təsnifata uyğun olaraq təsnif etməyə və iki icarə növünü: əməliyyat və maliyyə icarələrini ayırmağa davam edəcək. Beləliklə, 16 sayılı MHBS Qrupun icarədar kimi çıxış etdiyi icarələrə təsir göstərməmişdir.

Qrup 16 sayılı MHBS-ni 1 yanvar 2019-cu il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün tətbiq edir.

16 sayılı MHBS-nin keçidlə bağlı müddəaları ilkin tətbiq etmə tarixində istifadə edilir. Bu məqsəd üçün, ilkin tətbiq etmə tarixi Qrupun 16 sayılı MHBS-ni ilk dəfə tətbiq etdiyi illik hesabat dövrünün əvvəlidir.

Qrup modifikasiya edilmiş retrospektiv yanaşma tətbiq edir. Modifikasiya edilmiş retrospektiv yanaşmanı tətbiq edərkən, müqayisə edilən rəqəmlər yenidən təqdim edilmir və 17 sayılı *İcarələr* adlı MUBS-a əsasən təqdim edilir. 17 sayılı *İcarələr* adlı MUBS-a əsaslanan ətraflı mühasibat uçotu prinsipləri Qrupun 31 dekabr 2018-ci il tarixinə konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında açıqlanmışdır və bu beləliklə burada təkrarlanmır. Qrup 16 sayılı MHBS-ni öz icarələrinə retrospektiv şəkildə tətbiq edir, 16 sayılı MHBS-nin tətbiq edilməsinin məcmu təsiri isə ilkin tətbiqetmə tarixində tanınır. İcarəçi seçdiyi keçid yanaşmasını ardıcıl olaraq icarəçi olduğu bütün müqavilələrə tətbiq edir. Qrup keçidlə bağlı praktiki məqsədəuyğun vasitədən istifadə etməyi və 1 yanvar 2019-cu il tarixinə müqavilənin icarəni daxil edib-etməməsinə yenidən qiymətləndirməməyi seçmişdir. Bunun əvəzinə, Qrup bu standartı 17 sayılı MUBS və 4 sayılı BMHŞK şərhini tətbiq etməklə daha əvvəl icarələr kimi müəyyən edilmiş müqavilələrə tətbiq etməyi seçmişdir.

1 yanvar 2019-cu il tarixinə 16 sayılı MHBS-nin qəbul edilməsinin təsiri (artım/(azalma)) aşağıdakı kimi olmuşdur:

	1 yanvar 2019-cu il
Aktivlər	
İstifadə hüququ olan aktivlər	704
Əmlak, tikili və avadanlıqlar (Qeyd 15)	(23)
Avans ödənişləri	(10)
Qeyri-maddi aktivlər	(21)
Cəmi aktivlər	650
Öhdəliklər	
İcarə öhdəlikləri	685
Digər uzunmüddətli öhdəliklər	(19)
Ticarət və digər kreditör borcları	(16)
Cəmi öhdəliklər	650

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

4. Yeni və ya yenidən işlənmiş standartların və onlara dair şərtlərin tətbiqi (davamı)

16 sayılı MHBS "İcarələr" (davamı)

(a) 16 sayılı MHBS-nin qəbul edilməsinin təsirinin xarakteri

(i) Qrup icarəçi qismində

Qrupun neft və qaz əmlakı və avadanlıqlarının müxtəlif maddələri, tikililər və digər kateqoriyalı aktivlər üçün icarə müqavilələri mövcuddur. 16 sayılı MHBS-nin qəbul edilməsindən əvvəl Qrup özünün hər bir icarəsini (icarəçi qismində) ilkin tanınma tarixində maliyyə icarəsi və ya əməliyyat icarəsi kimi təsnifləşdirmişdir. Əsas aktivin mülkiyyətçiliyi ilə bağlı bütün risklər və mükafatlar əsas etibarilə Qrupa ötürüldükdə, həmin icarə maliyyə icarəsi, digər hallarda isə əməliyyat icarəsi kimi təsnifləşdirilmişdir. Maliyyə icarələri icarə başlananda icarəyə götürülmüş əmlakın başlanma tarixinə olan ədalətli dəyəri ilə və ya daha aşağı olduğu təqdirdə minimal icarə ödənişlərinin cari dəyəri ilə kapitallaşdırılmışdır. İcarə ödənişləri faiz (maliyyə xərcləri kimi tanınmış) və icarə öhdəliyinin azalması arasında bölüşdürülmüşdür. Əməliyyat icarəsində, icarəyə götürülmüş əmlak kapitallaşdırılmamışdır və icarə ödənişləri mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda icarə müddəti ərzində bərabər çıxılmalar metoduna əsasən icarə xərci kimi tanınmışdır. Hər hansı əvvəlcədən ödənilmiş icarə və hesablanmış icarə müvafiq olaraq Əvvəlcədən ödəmələrdə və Ticarət və sair kreditör borclarında tanınmışdır.

Daha əvvəl maliyyə icarələri kimi təsnifləşdirilmiş icarələr

Daha əvvəl maliyyə icarələri kimi təsnifləşdirilmiş icarələr üzrə Qrup ilkin tətbiqetmə tarixində, tanınmış aktiv və öhdəliklərin balans dəyərlərini dəyişməmişdir (yeni, istifadə hüququ olan aktivlər (İHA) və icarə öhdəlikləri 17 sayılı MUBS-a əsasən tanınmış icarə aktivləri və öhdəliklərinə bərabər məbləğlərlə tanınmışdır). 1 yanvar 2019-cu il tarixindən etibarən 16 sayılı MHBS-nin tələbləri həmin icarələrə tətbiq edilmişdir.

Daha əvvəl əməliyyat icarələri kimi uçota alınan icarələr

Qrup qısamüddətli icarələr və azdəyərli aktivlərin icarələri istisna olmaqla əvvəllər əməliyyat icarələri kimi təsnifləşdirilmiş istifadə hüququ olan aktivləri və icarə öhdəliklərini icarələr üçün tanımışdır. Bütün icarələr üçün istifadə hüququ olan aktivlər əvvəllər tanınmış hər hansı əlaqəli əvvəlcədən ödənilmiş və yığılmış icarə ödənişləri nəzərə almaqla düzəliş edilmiş icarə öhdəliklərinə bərabər məbləğ əsasında tanınmışdır. İcarə öhdəlikləri ilkin tətbiqetmə tarixinə artan faiz dərəcəsindən istifadə etməklə diskontlaşdırılmış ödənilməmiş icarə ödənişlərinin cari dəyəri əsasında tanınmışdır.

Şirkət həmçinin mövcud praktiki məqsəduyğun vasitəni aşağıdakı hallarda tətbiq etmişdir:

- ▶ Qısamüddətli icarələr üzrə istisnalara icarə müddəti ilkin tətbiq etmə tarixindən sonra 12 ay ərzində bitən icarələrə tətbiq etmişdir;
- ▶ İcarə müqaviləsində icarənin uzadılması və ya ləğv edilməsi hüquqları olduqda icarə müddətini müəyyənləşdirərkən keçmişə nəzər salmışdır.
- ▶ Əsaslı şəkildə oxşar xarakterli icarələr portfelinə vahid diskont dərəcəsi tətbiq edilmişdir;

1 yanvar 2019-cu il tarixinə icarə öhdəlikləri 31 dekabr 2018-ci il tarixinə əməliyyat icarəsi üzrə öhdəliklərlə aşağıdakı şəkildə üzleşdirilə bilər:

31 dekabr 2018-ci il tarixinə əməliyyat icarəsi üzrə öhdəliklər	564
Orta çəkilli artan faiz dərəcəsi (%)	5.78%
1 yanvar 2019-cu il tarixində artan faiz dərəcəsindən istifadə etməklə diskont edilmişdir	490
Çıxılsın:	
Tanınma ilə bağlı istisna aşağıdakılara tətbiq edilir:	
- qısamüddətli icarələrlə bağlı öhdəliklər	(47)
- azdəyərli aktivlərin icarələri ilə bağlı öhdəliklər	-
- indeks və ya dərəcələrdən asılı olmayan dəyişkən icarə ödənişləri	(35)
Əlavə edilsin:	
İstifadə edilməsi əsaslı şəkildə müəyyən olan uzadıma və ləğv edilmə opsiyonları	258
Daha əvvəl maliyyə icarələri kimi təsnifləşdirilən icarələrlə bağlı öhdəliklər	19
1 yanvar 2019-cu il tarixində tanınmış icarə öhdəlikləri	685

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

4. Yeni və ya yenidən işlənmiş standartların və onlara dair şərhlərin tətbiqi (davamı)

16 sayılı MHBS "İcarələr" (davamı)

Daha əvvəl əməliyyat icarələri kimi uçota alınan icarələr

Grupun istifadə hüququ olan aktivləri və öhdəliklərinin balans dəyərləri və dövr ərzində hərəkətlər aşağıda göstərilir:

İstifadə hüququ olan aktivlər	Binalar və tikililər	Neft-qaz əmlakı və avadanlıqları	Qurğu və avadanlıqlar	Gəmilər və liman avadanlıqları	Sair	Cəmi
1 yanvar 2019-cu il tarixinə qalıq	192	137	23	260	92	704
Əlavələr	23	2	10	-	8	43
Vaxtından əvvəl xitam verilmiş icarə müqavilələri	(1)	(2)	-	(8)	(38)	(49)
Dövr üzrə köhnəlmə xərci	(24)	(11)	(20)	(27)	(7)	(89)
Hesabat valyutasına çevirmə	-1	(9)	(2)	(1)	1	(10)
31 dekabr 2019-cu il tarixinə qalıq	191	117	11	224	56	599

İcarə öhdəlikləri	Binalar və tikililər	Neft-qaz əmlakı və avadanlıqları	Qurğu və avadanlıqlar	Gəmilər və liman avadanlıqları	Sair	Cəmi
1 yanvar 2019-cu il tarixinə qalıq	(192)	(136)	(25)	(276)	(56)	(685)
Əlavə icarələr	(24)	(2)	(10)	-	(7)	(43)
Vaxtından əvvəl xitam verilmiş icarə müqavilələri	-	6	-	8	26	40
Faiz xərci	(11)	(11)	(2)	(19)	(2)	(45)
Ödənişlər	32	15	11	12	8	78
Hesabat valyutasına çevirmə	(1)	20	2	-	3	24
31 dekabr 2019-cu il tarixinə qalıq	(196)	(108)	(24)	(275)	(28)	(631)

O cümlədən:

Cari icarə öhdəlikləri	(123)
Uzunmüddətli icarə öhdəlikləri	(508)

Aşağıda mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlirdə tanınmış məbləğlər göstərilir:

İcarə öhdəlikləri üzrə faiz xərci (Qeyd 32)	45
İstifadə hüququ olan aktivlərin köhnəlmə xərci (Qeyd 29)	89
Dəyişkən icarə ödənişləri ilə bağlı xərc (ümumi və inzibati xərclərə daxil edilmişdir)	10
Qısamüddətli icarələrlə bağlı xərclər (satışların maya dəyərində daxil edilmişdir)	199
Cəmi	343

Aşağıda pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabatda tanınmış məbləğlər göstərilir:

Maliyyələşdirmə fəaliyyətlərinin tərkibində icarə öhdəliyinin əsas məbləği üçün nağd ödənişlər	(59)
Əməliyyat fəaliyyətlərinin tərkibində ödənilmiş faiz üçün icarə öhdəliyinin faiz məbləği üçün nağd ödənişlər	(19)
Əməliyyat fəaliyyəti tərkibində qısamüddətli icarə ödənişləri	(135)
Əməliyyat fəaliyyəti tərkibində dəyişkən icarə ödənişləri	(10)
Cəmi	(223)

İcarə öhdəliklərinin ödəniş müddəti üzrə təhlil Qeyd 6-da açıqlanır.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

4. Yeni və ya yenidən işlənmiş standartların və onlara dair şərhlərin tətbiqi (davamı)

16 sayılı MHBS "İcarələr" (davamı)

Qrup əmlak, tikili və ayaqdaqlar daxilində bina və tikili kimi təsnifləşdirilən əsasən 403 AZN məbləğində qazma qurğularından ibarət əməliyyat icarəsi müqavilələrini bağlamışdır. Qazma qurğuları Xəzər dənizinin Azərbaycan sektorundakı neft və qaz yataqlarında qazma işlərinin aparılması üçün istifadə edilir.

31 dekabr tarixinə ləğv edilməyən əməliyyat icarələri üzrə gələcək icarələrlə bağlı debitor borcları

	2019	2018
Bir ilədək	250	188
Bir ildən iki ilədək	99	232
İki ildən üç ilədək	7	85
Üç ildən çox	22	-
Cəmi	378	505

23 sayılı BMHŞK şərh "Mənfəət vergisinin uçotu ilə bağlı qeyri-müəyyənlik"

Bu Şərh, mənfəət vergisinin rejimi 12 sayılı "Mənfəət vergisi" adlı MUBS-un tətbiq edilməsinə təsir göstərən qeyri-müəyyənliklərlə bağlı olduğu hallarda verginin uçot qaydasını müəyyən edir. 12 sayılı MUBS-un əhatə dairəsindən kənar olan vergilərə və ya tutumlara tətbiq edilmir və qeyri-müəyyən vergi rejimi ilə bağlı faiz və cərimələrə aid tələbləri özündə əks etdirmir.

Şərh xüsusi olaraq aşağıdakı məsələləri əhatə edir:

- ▶ Müəssisənin qeyri-müəyyən vergi rejimini ayrı-ayrılıqda nəzərdən keçirib-keçirməməsi;
- ▶ Vergi uçotunun vergi orqanları tərəfindən yoxlanılmasına dair müəssisənin fərziyyələri;
- ▶ Müəssisə vergiyə cəlb olunan mənfəəti (vergi zərəri), vergi bazasını, istifadə edilməmiş vergi zərərlərini, istifadə edilməmiş vergi kreditlərini və vergi dərəcələrini necə müəyyənləşdirir;
- ▶ Müəssisə fakt və şəraitlərdə dəyişiklikləri necə nəzərə alır.

Qrup, hər bir qeyri-müəyyən vergi rejimini ayrı-ayrılıqda və ya bir və ya daha çox digər qeyri-müəyyən vergi rejimi ilə birlikdə nəzərdən keçirməli olub-olmadığını müəyyənləşdirir və qeyri-müəyyənliyi daha yaxşı aradan götürülməsini təmin edən yanaşma tətbiq edir.

Qrup mənfəət vergisinin uçotu ilə bağlı qeyri-müəyyənlikləri müəyyən edərkən əhəmiyyətli mühakimə tətbiq edir. Qrup mürəkkəb çoxmillətli mühitdə fəaliyyət göstərdiyindən o, Şərhin onun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına təsir göstərüb-göstərməməsini qiymətləndirmişdir.

Şərh qəbul etdikdən sonra, Qrup qeyri-müəyyən, xüsusilə transfer qiymətinin müəyyən edilməsi ilə bağlı qeyri-müəyyən vergi mövqələrinin olub-olmamasını nəzərdən keçirmişdir. Şirkətin və onun törəmə müəssisələrinin müxtəlif ölkələrdəki vergi sənədlərinə transfer qiymətinin müəyyən edilməsi ilə bağlı çıxılmalar daxildir və vergi orqanları belə vergi uçotu qaydası ilə razılaşmaya bilərlər. Vergi öhdəliklərinin yerinə yetirilməsi və transfer qiymətqoymasının təhlili əsasən Qrup onun vergi uçotu qaydasının (o cümlədən törəmə müəssisələr üzrə) vergi orqanları tərəfindən qəbul ediləcəyi ehtimalının mövcud olmasını müəyyən etmişdir. Şərh Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına təsir göstərməmişdir.

9 sayılı MHBS-yə düzəlişlər "Mənfi kompensasiyanı nəzərdə tutan əvvəlcədən ödəmə növü"

9 sayılı MHBS-yə əsasən, borc aləti amortizasiya hesablanmış dəyərlə və ya sair məcmu gəlir vasitəsilə ədalətli dəyərlə o şərtlə qiymətləndirilə bilər ki, müqavilə ilə nəzərdə tutulan pul vəsaitlərinin hərəkəti "yalnız əsas məbləğin və faizin ödənilməsi" (YƏMFÖ) meyarına uyğun olsun və alət bu təsnifləşdirməyə müvafiq olan biznes modeli çərçivəsində saxlanılsın. 9 sayılı MHBS-yə düzəlişlər izah edir ki, müqavilənin erkən xitamı ilə nəticələnən hadisə və ya haldan və müqavilənin xitamına görə müvafiq kompensasiyanı hansı tərəfin ödəməsindən asılı olmayaraq maliyyə aktivini üzrə YƏMFÖ meyarı tətbiq olunur. Bu düzəlişlər konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına təsir göstərmir.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

4. Yeni və ya yenidən işlənmiş standartların və onlara dair şərhlərin tətbiqi (davamı)

Plana düzəlişin edilməsi, sekvestr və ya hesablaşma (19 sayılı MUBS-a düzəlişlər)

19 sayılı MUBS-a düzəlişlər hesabat dövrü ərzində plana düzəlişin edilməsi, sekvestr və ya hesablaşma zamanı aparılan uçota aiddir. Düzəlişlər göstərir ki, illik hesabat dövrü ərzində plana düzəlişin edilməsi, sekvestr və ya hesablaşma baş verdikdə, müəssisədən aşağıdakılar tələb olunur:

- ▶ Plan əsasında təklif edilən faydaları və bu hadisədən sonra plan aktivlərini əks etdirən müəyyən edilmiş ödənişlər üzrə xalis öhdəliyin (aktivin) yenidən qiymətləndirilməsi üçün istifadə edilən aktuar fərziyyələrdən istifadə edərək plana düzəlişin edilməsi, sekvestr və ya hesablaşmadan sonrakı qalıq dövr üçün cari xidmət dəyərini müəyyən etmək;
- ▶ Plan əsasında təklif edilən faydaları və bu hadisədən sonra plan aktivlərini əks etdirən müəyyən edilmiş ödənişlər üzrə xalis öhdəliyi (aktiv) və bu müəyyən edilmiş ödənişlər üzrə xalis öhdəliyin (aktivin) yenidən qiymətləndirilməsi üçün istifadə edilən diskont dərəcəsinədən istifadə edərək plana düzəlişin edilməsi, sekvestr və ya hesablaşmadan sonrakı qalıq dövr üçün xalis faizi müəyyən etmək.

Qrupun dövr ərzində plana düzəlişlər, sekvestr və hesablaşmaları olmadığından bu düzəlişlər onun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına təsir göstərməmişdir.

28 sayılı MUBS-a düzəlişlər "Asılı və birgə müəssisələrdə uzunmüddətli paylar"

Düzəlişlər izah edir ki, müəssisə 9 sayılı "Maliyyə alətləri" adlı MHBS-ni iştirak payı metodu tətbiq olunmayan, lakin mahiyyətinə görə asılı və ya birgə müəssisədə xalis investisiyanın hissəsini (uzunmüddətli pay) təşkil edən asılı və ya birgə müəssisədə uzunmüddətli paylara tətbiq edir. İzah 9 sayılı MHBS-də gözlənilən kredit zərəri modelinin bu cür uzunmüddətli paylara tətbiq olunmasını nəzərdə tutduğu üçün uyğun hesab edilir.

Düzəlişlər həmçinin izah etmişdir ki, 9 sayılı MHBS-ni tətbiq etdikdə müəssisə asılı və ya birgə müəssisənin heç bir zərərinə və ya 28 sayılı "Asılı və birgə müəssisələrə investisiyalar" adlı MUBS-un tətbiqindən irəli gələn asılı və ya birgə müəssisədə xalis investisiyaya düzəlişlər kimi tanınmış xalis investisiya üzrə dəyersizləşmə zərərinə uçota almır.

Qrupun asılı və ya birgə müəssisədə uzunmüddətli paylarının olmaması səbəbindən bu düzəlişlər onun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına təsir göstərməmişdir.

2015-2017-ci illərdə illik təkmilləşdirmələr

3 sayılı MHBS "Müəssisələrin birləşməsi"

Düzəlişlər izah edir ki, bir müəssisə birgə əməliyyat olan digər müəssisə üzərində nəzarət əldə etdikdə, birgə əməliyyatın aktiv və öhdəliklərində əvvəl saxladığı payların ədalətli dəyərlə yenidən qiymətləndirilməsi də daxil olmaqla, mərhələlərlə əldə edilmiş birləşməyə aid olan tələbləri tətbiq edilməlidir. Bunu etməklə, alıcı birgə əməliyyatda bütün əvvəlki paylarını yenidən ölçür.

Müəssisə bu dəyişiklikləri satınalma tarixinin 1 yanvar 2019-cu il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan ilk illik hesabat dövrünün başlanğıcına və ya sonrakı tarixə təsadüf edən müəssisələrin birləşmələrinə tətbiq edir. Erken tətbiqə icazə verilir.

Birgə nəzarətin əldə olunduğu heç bir əməliyyat olmadığından bu düzəlişlər Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına təsir göstərməmişdir.

11 sayılı MHBS "Birgə əməliyyatlar"

Birgə əməliyyatda iştirak edən, lakin üzərində nəzarəti həyata keçirməyən bir tərəf, birgə əməliyyatın fəaliyyəti 3 sayılı MHBS-də müəyyən edildiyi kimi müəssisə təşkil edən birgə əməliyyatda birgə nəzarət əldə edə bilər. Düzəlişlər izah edir ki, həmin birgə əməliyyatda əvvəllər saxlanılan paylar yenidən ölçülür.

Müəssisə həmin düzəlişləri 1 yanvar 2019-cu il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan ilk illik hesabat dövrünün başlanğıcına və ya sonrakı tarixə təsadüf edən tarixdə birgə nəzarət əldə etdiyi əməliyyatlara tətbiq edir. Erken tətbiqə icazə verilir.

Qrupun cari təcrübəsinin düzəlişlərə uyğun olmasını nəzərə alaraq, onlar konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına təsir göstərmir.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

4. Yeni və ya yenidən işlənmiş standartların və onlara dair şərhlərin tətbiqi (davamı)

2015-2017-ci illərdə illik təkmilləşdirmələr (davamı)

12 sayılı MUBS "Mənfəət vergisi"

Düzəlişlər izah edir ki, dividendlərin mənfəət vergisi nəticələri mülkiyyətçilərə paylamalara deyil, paylara bilən mənfəəti yaradan keçmiş əməliyyat və ya hadisələrə daha çox bağlıdır. Beləliklə, müəssisə dividendlərin vergi nəticələrini müəssisənin həmin keçmiş əməliyyat və ya hadisələri ilkin olaraq harada tanıdığından asılı olaraq mənfəət və ya zərərdə, sair məcmu gəlirdə və ya kapitalda tanıyır.

Müəssisə düzəlişləri 1 yanvar 2019-cu il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik hesabat dövrləri üçün tətbiq edir. Erken tətbiqə icazə verilir. Müəssisə bu düzəlişləri ilk dəfə tətbiq etdiyi zaman onları ən erkən müqayisə edilə bilən dövrün başlanğıcı tarixində və ya bu tarixdən sonra tanınmış dividendlərin mənfəət vergisi nəticələrinə tətbiq edir.

Grupun cari təcrübəsinin düzəlişlərə uyğun olmasını nəzərə alaraq, onlar konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına təsir göstərmir.

23 sayılı MUBS Borc öhdəlikləri üzrə xərclər

Düzəlişlər, aktivin nəzərdə tutulan istifadəyə və ya satışa hazırlanması üçün zəruri olan bütün tədbirlər əhəmiyyətli dərəcədə tamamlandığı halda, müvafiq aktivin hazırlanması üçün alınmış hər hansı borcların ümumi borcların bir hissəsi kimi uçota alındığını aydınlaşdırır.

Müəssisə, həmin düzəlişləri müəssisənin bu düzəlişləri ilk dəfə tətbiq etdiyi illik hesabat dövrünün başlanğıcında və ya sonra çəkilmiş borc öhdəlikləri üzrə xərclərə tətbiq edir. Müəssisə bu dəyişiklikləri 1 yanvar 2019-cu il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik hesabat dövrləri üçün tətbiq edir. Erken tətbiqə icazə verilir.

Grupun cari təcrübəsinin düzəlişlərə uyğun olmasını nəzərə alaraq, düzəliş konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına təsir göstərmir.

Buraxılmış, lakin qüvvəyə minməmiş standartlar

Grupun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları buraxıldığı tarixə qədər buraxılmış, lakin qüvvəyə minməmiş yeni və düzəliş edilmiş standartlar və şərhlər aşağıda təqdim olunur. Şirkət bu standartları müvafiq olduğu hallarda, onlar qüvvəyə mindikdə qəbul etmək niyyətindədir.

17 sayılı MHBS "Sığorta müqavilələri"

2017-ci ilin may ayında BMUSK 4 sayılı "Sığorta müqavilələri" adlı MHBS-ni əvəz edən və tanıma və ölçmə, təqdimat və açıqlanma kimi məsələləri əhatə edən sığorta müqavilələri üzrə ətraflı yeni mühasibat uçotu standartı olan 17 sayılı "Sığorta müqavilələri" adlı MHBS-ni dərc etdi.

17 sayılı MHBS bütün növ sığorta müqavilələrinə (yəni, həyat, qeyri-həyat, bərbəşə və təkrar sığorta), onları verən müəssisələrin növündən asılı olmayaraq, eləcə də ixtiyari iştirak xüsusiyyətləri olan müəyyən zamanətlərə və maliyyə alətlərinə tətbiq edilir. Əhatə dairəsi ilə bağlı bir neçə istisna tətbiq ediləcək. 17 sayılı MHBS-nin ümumi məqsədi sığortaçılar üçün daha faydalı və uyğun olan sığorta müqavilələri üçün uçot modelini təqdim etməkdir. Əsas etibarlı ilə ölçmə məqsədləri üçün əvvəlki yerli uçot prinsiplərinə istinad edən 4 sayılı MHBS-nin tələblərindən fərqli olaraq, 17 sayılı MHBS mühasibat uçotunun bütün müvafiq tərəflərini əhatə edən sığorta müqavilələri üzrə geniş model təqdim edir. 17 sayılı MHBS-nin əsasını ümumi model təşkil edir və aşağıdakılarla tamamlanır:

- ▶ Bərbəşə iştirak xüsusiyyətləri olan müqavilələrin xüsusi uyğunlaşdırılması (dəyişən haqq yanaşması);
- ▶ Sadələşdirilmiş yanaşma (premium bölüşdürmə yanaşması) – əsas etibarlı ilə qısamüddətli müqavilələrə.

17 sayılı MHBS 1 yanvar 2021-ci il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan hesabat dövrləri üçün qüvvədədir, müqayisəli rəqəmlər tələb olunur. Müəssisə, 17 sayılı MHBS-ni ilk dəfə tətbiq etdiyi tarixdə və ya bu tarixdən əvvəl 9 sayılı MHBS-ni və 15 sayılı MHBS-ni tətbiq etdiyi təqdirdə, erken tətbiq etməyə icazə verilir. Bu standart Qrupa tətbiq edilmir.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

4. Yeni və ya yenidən işlənmiş standartların və onlara dair şərhlərin tətbiqi (davamı)

Buraxılmış, lakin qüvvəyə minməmiş standartlar (davamı)

3 sayılı MHBS-yə düzəlişlər: "Biznesin tərfi"

Əldə edilmiş əməliyyat və aktivlərin toplusunun biznes olub-olmamasının müəyyən edilməsində müəssisələrə köməklik göstərmək üçün 2018-ci ilin oktyabr ayında BMUSK 3 sayılı "Müəssisələrin birləşməsi" adlı MHBS-yə düzəlişlər dərc etmişdir. Düzəlişlər müəssisə üçün minimum tələbləri aydınlaşdırır, bazar iştirakçılarının hər hansı çatışmayan elementi əvəz edə bilib-bilməyəcəyinin qiymətləndirilməsini aradan qaldırır, müəssisələrə əldə edilmiş prosesin mahiyyətli olub olmadığını qiymətləndirməyə köməklik göstərmək, biznesin və istehsalın təriflərini məhdudlaşdırmaq və opsional ədalətli dəyərin konsentrasiyası testini təqdim etmək üçün təlimat təqdim edir. Dəyişikliklərlə yanaşı yeni illüstrativ nümunələr də təqdim edilmişdir.

Düzəlişlər ilkin tətbiqetmə tarixində və ya ondan sonra baş verən əməliyyatlar və digər hadisələrə perspektiv qaydada tətbiq edildiyindən, keçid tarixində bu düzəlişlər Qrupa heç bir təsir göstərməyəcək.

1 sayılı MUBS və 8 sayılı MUBS-a düzəlişlər "Əhəmiyyətlilik" anlayışının tərfi

2018-ci ilin oktyabr ayında BMUSK, standartlar arasında "əhəmiyyətlilik" anlayışını uyğunlaşdırmaq və tərfin müəyyən xüsusiyyətlərinə aydınlıq gətirmək üçün, 1 sayılı "Maliyyə Hesabatlarının təqdim edilməsi" adlı MUBS-a və 8 sayılı "Uçot siyasətləri, uçot qiymətləndirmələrində dəyişikliklər və səhvlər" adlı MUBS-a düzəlişlər dərc etmişdir. Yeni tərifə əsasən "məlumatın göstərilməməsi, səhv göstərilməsi və ya anlaşılmaz edilməsinin maliyyə hesabatlarının əsas istifadəçilərinin müəyyən müəssisə haqqında maliyyə məlumatı təqdim edən ümumi məqsədli maliyyə hesabatları əsasında qəbul etdikləri qərarlara təsir göstərməsinə dair əsaslı ehtimal yaranarsa, bu cür məlumat əhəmiyyətli hesab olunur".

Əhəmiyyətlilik anlayışının tərfinə edilən dəyişikliklərin Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına əhəmiyyətli təsir göstərməsi gözlənilmir.

1 sayılı MUBS-a düzəlişlər – Öhdəliklərin cari və uzunmüddətli kimi təsnifləşdirilməsi

2020-ci ilin yanvar ayında, öhdəliklərin cari və uzunmüddətli kimi təsnifləşdirilməsi üzrə tələbləri müəyyən etmək üçün Şura 1 sayılı MUBS-un 69-76 bəndlərinə düzəlişlər dərc etmişdir. Düzəlişlər aşağıdakı məsələlərə aydınlıq gətirir:

- ▶ Hesablaşmanı təxirə salmaq hüququ nəyi nəzərdə tutur;
- ▶ Təxirə salmaq hüququ hesabat dövrünün sonunda mövcud olmalıdır;
- ▶ Təsnifləşdirmə müəssisənin təxirə salmaq hüququndan istifadə etmə ehtimalından təsirlənir;
- ▶ Yalnız çevrilən öhdəlikdə əlaqədar tömə aləti özü-özlüyündə kapital aləti olarsa, öhdəliyin şərtləri təsnifləşdirməyə təsir göstərmir.

Hesablaşmanı təxirə salmaq hüququ

Əgər müəssisənin öhdəliklər üzrə hesablaşmanı təxirə salmaq hüququ onun müəyyən şərtlərə əməl etməsindən asılı olarsa, müəssisə öhdəlik üzrə hesablaşmanı təxirə salmaq hüququna həmin tarixə həmin şərtləri yerinə yetirdiyi təqdirdə malik olur.

Hesabat dövrünün sonunda mövcudluq

Düzəlişlər həmçinin müəyyən edir ki, hesabat dövrünün sonunda mövcudluq hüququna dair tələb borc verənin uyğunluq yoxlamasından həmin tarixdə və ya sonrakı tarixdə keçməsindən asılı olmayaraq tətbiq edilir.

Rəhbərliyin gözləntiləri

1 sayılı MUBS-a "öhdəliyin təsnifləşdirilməsinin hesabat dövründən sonra ən azı on iki ay müddətinə müəssisənin öhdəlik üzrə hesablaşmanı təxirə salmaq hüququndan istifadə etmə ehtimalından təsirlənməməsi"ni aydın şəkildə müəyyən edən 1.75A bəndi əlavə edilmişdir. Yeni, rəhbərliyin qısa müddət ərzində hesablaşma aparmaq niyyəti təsnifləşməyə təsir göstərmir. Bu qayda hesablaşma maliyyə hesabatlarının buraxılmasına icazə verildikdən sonra baş verdiyi halda belə tətbiq edilir.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

4. Yeni və ya yenidən işlənmiş standartların və onlara dair şərhlərin tətbiqi (davamı)

Buraxılmış, lakin qüvvəyə minməmiş standartlar (davamı)

"Hesablaşma" termininin tərifı

Öhdəlik üzrə hesablaşmalar müəssisənin ehtiyatlarının xərclənməsi ilə əlaqələndirilməlidir. Müəssisənin öz kapital alətləri vasitəsi ilə hesablaşma, öhdəliklərin cari və ya uzunmüddətli kimi təsnif edilməsi məqsədi ilə aparılan bir hesablaşma hesab edilir. Lakin, istisna olaraq, çevrilme opsiyonu öhdəlik və ya öhdəliyin bir hissəsi kimi təsniflənərsə, öhdəliyin cari və ya uzunmüddətli kimi təsnif edilməsi məqsədi ilə kapital alətlərinin köçürülməsi öhdəlik üzrə hesablaşma təşkil edir. Yalnız çevrilme opsiyonunun öz kapital aləti kimi təsnif edildiyi təqdirdə, öhdəliyin cari və ya uzunmüddətli olmasının müəyyən edilməsində xüsusi kapital alətləri vasitəsilə hesablaşma nəzərə alınmır. Qüvvədə olan standartda olduğu kimi, borc öhdəliyinin müddətinin uzadılması mövcud öhdəliyin uzadılması hesab edilir və beləliklə "hesablaşma" təşkil etmir.

Düzəlişlər 1 yanvar 2022-ci il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir və retrospektiv şəkildə tətbiq edilməlidir. Qrup hal-hazırda düzəlişlərdə mövcud kredit sazişlərinin şərtlərinin yenidən müzakirə olunmasına səbəb olacaq hər hansı bir aspektin olub-olmadığını nəzərdən keçirir.

10 sayılı MHBS-ya və 28 sayılı MUBS-a düzəlişlər: "Investor və onun asılı tərəfi və ya birgə müəssisəsi arasında satışlar və ya aktivlərin yatırılması"

Bu düzəlişlər asılı tərəfə və ya birgə müəssisəyə yatırılan törəmə müəssisə üzərində nəzarətin itirilməsi ilə bağlı 10 sayılı MHBS-nin və 28 sayılı MUBS-un tələbləri arasında məlum uyğunsuzluğa aiddir. Düzəlişlər göstərir ki, investor 3 sayılı MHBS-də müəyyən edildiyi kimi investor və onun asılı tərəfi və ya birgə müəssisəsi arasında biznes təşkil edən aktivlərin satılması və ya yatırılması üzrə tam gəliri və ya zərəri tanıyır. Keçmiş törəmə müəssisədə saxlanılan investisiyanın ədalətli dəyərle yenidən ölçülməsindən irəli gələn gəlir və ya zərər yalnız əlaqəsi olmayan investorların həmin keçmiş törəmə müəssisədəki payları müqabilində tanınır. BMUSK bu düzəlişlərin qüvvəyə minmə tarixini qeyri-müəyyən müddətə təxirə salmışdır, lakin düzəlişləri erkən qəbul etmiş müəssisə onları gələcək dövrlərə tətbiq etməlidir. Qrup bu düzəlişləri onlar qüvvəyə mindikdə tətbiq edəcək.

Faiz dərəcəsi etalonu islahatı: 9 sayılı MHBS, 39 sayılı MUBS və 7 sayılı MHBS-ya düzəlişlər

Faiz dərəcəsi etalonu islahatı: 9 sayılı MHBS, 39 sayılı MUBS və 7 sayılı MHBS-ya düzəlişlər faiz dərəcəsi etalonu islahatından birbaşa təsirlənən bütün hecinq münasibətlərinə tətbiq edilən bir sıra azad etmələri əhatə edir. Hecinq münasibətləri o zaman təsirlənir ki islahat hecinq maddəsi və ya hecinq alətinin etalona əsaslanan pul vəsaitlərinin hərəkətinin vaxtı və/və ya məbləği haqqında qeyri-müəyyənliyə səbəb olsun. Faiz dərəcəsi etalonu islahatı nəticəsində mövcud faiz dərəcəsi etalonunun alternativ və təqribən risksiz faiz dərəcəsi (RFD) ilə əvəz edilməsindən əvvəlki dövr ərzində hecinq maddəsi və ya hecinq alətinin etalona əsaslanan pul vəsaitlərinin hərəkətinin vaxtı və/və ya məbləği haqqında qeyri-müəyyənliklər yarana bilər. Bu, proqnoz əməliyyatının yüksək ehtimallı olub-olmaması və hecinq münasibətinin perspektivdə yüksək dərəcədə effektiv olub-olmamasına dair qeyri-müəyyənliyə gətirib çıxara bilər.

Dəyişikliklər 1 yanvar 2020-ci il tarixindən qüvvəyə minir, lakin müəssisələr onları daha əvvəl tətbiq etməyi seçə bilər. Düzəlişlərin Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına əhəmiyyətli təsir göstərməsi gözlənilmir.

5. Səqmentlər üzrə məlumat

Əməliyyat səqmentləri – biznes fəaliyyəti həyata keçirərək gəlir əldə edən və ya xərclər çəkən, əməliyyat nəticələri Qrupun rəhbərliyi tərəfindən müntəzəm olaraq təhlil edilən və haqqında ayrıca maliyyə məlumatları mövcud olan komponentləridir.

Qrup dörd hesabat səqmentinə ayrılmışdır:

- ▶ Neft və qaz – neft və qaz məhsullarının hasilatını əks etdirir;
- ▶ Emal – xam neft və qaz kondensatının emalını əks etdirir;
- ▶ Tikinti – inzibati binaların və neft və qaz kondensatının hasilatı üçün aktivlərin tikintisini əks etdirir;
- ▶ Satış və paylaşdırma – xam neft, təbii qaz, neft məhsulları və qaz kondensatının nəqli və satışını əks etdirir.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

5. Səqmentlər üzrə məlumat (davamı)

Yuxarıda göstərilən əməliyyat hesabat səqmentlərini yaratmaq üçün heç bir əməliyyat səqmentləri cəmlənməyib.

Rəhbərlik resursların bölüşdürülməsi və fəaliyyətin qiymətləndirilməsi ilə bağlı qərarların qəbul edilməsi üçün ayrı-ayrılıqda biznes vahidləri və törəmə müəssisələrinin əməliyyatlarının nəticələrinə nəzarət edir. Əməliyyat səqmentləri arasında olan əməliyyatlara tətbiq edilən qiymətlər üçüncü tərəflərlə əməliyyatlarda olduğu kimi kommersiya əsasları ilə yaranır.

Rəhbərlik hər bir səqmentin fəaliyyətini vergidən sonrakı mənfəət göstəricisinə əsasən qiymətləndirir.

Hesabat səqmentləri üzrə mənfəət və ya zərər, aktiv və öhdəliklər haqqında məlumat

31 dekabr 2019-cu il tarixində başa çatan il üzrə Qrupun hesabat səqmentləri haqqında məlumat aşağıda təqdim edilir:

	Neft və qaz	Emal	Tikinti	Satış və paylaşdırma	Bölüşdürülməmiş (*)	Konsolidasiya düzəlişləri və eliminasiyalar (**)	Cəmi
2019							
Gəlirlər							
Kənar müştərilər	2,518	9,418	1,085	70,680	51	-	83,752
Səqmentlər arası	3,156	747	828	21,701	522	(26,954)	-
Cəmi gəlirlər	5,674	10,165	1,913	92,381	573	(26,954)	83,752
Sair əməliyyat gəliri	10	171	31	100	115	(86)	341
Effektiv faiz metodunu istifadə etməklə hesablanmış faiz gəlirləri	6	161	31	46	1,669	(1,750)	163
Sair maliyyə gəliri	-	47	-	-	-	-	47
Məzənnə fərq üzrə gəlirlər və zərərlər, xalis	(7)	(256)	(7)	(36)	(9)	-	(315)
İstifadə edilmiş xammal və xerc materialları	(692)	(8,634)	(392)	(89,746)	(48)	25,541	(73,971)
Əmək haqqı, maaş və sosial müdafiə xərcləri	(262)	(417)	(349)	(559)	(307)	154	(1,740)
Əmlak, tikili və avadanlıqların köhnəlməsi	(978)	(258)	(118)	(252)	(59)	62	(1,603)
Nəqliyyat və nəqliyyat vasitələrinə texniki xidmət	(446)	(22)	(205)	(716)	(33)	338	(1,084)
GKZ	(3)	(2)	(1)	(30)	(4)	(9)	(49)
Əmlak, tikili və avadanlıqların dəyərsizləşməsi	(283)	-	-	(3)	-	-	(286)
Mədan vergisi	(125)	-	-	-	-	-	(125)
Aktivlərdən istifadə hüququnun köhnəlməsi	(29)	(23)	(5)	(40)	-	8	(89)
Mənfəət vergisindən başqa sair vergilər	(83)	(25)	(3)	(28)	(58)	-	(197)
Amortizasiya xərci	-	(33)	(1)	(19)	(9)	1	(61)
Təmir və texniki xidmət xərcləri	(295)	(41)	(113)	(66)	(72)	229	(358)
Kommunal xərclər	(14)	(318)	(3)	(58)	(3)	2	(394)
Öhdəliklər və məsrəflər üzrə sair ehtiyatlarda dəyişiklik	(10)	(8)	(46)	(3)	(6)	-	(73)
Sair	(372)	(297)	(293)	(644)	(332)	587	(1,351)
Əmlak, tikili və avadanlıqların və qeyri-maddi aktivlərin silinməsi üzrə zərər	-	(7)	-	1	(4)	-	(10)
Maliyyə xərcləri	(144)	(398)	(36)	(175)	(609)	202	(1,160)
Sosial xərclər	(13)	(10)	(3)	(6)	(86)	-	(118)
Birgə müəssisələrin maliyyə nəticələrində pay	10	(32)	2	-	34	-	14
Asılı müəssisələrin maliyyə nəticələrində pay	-	-	-	(6)	1	-	(5)
Mənfəət vergisi xərcləri	(367)	(49)	(85)	(88)	(68)	-	(677)
İl üzrə xalis mənfəət(zərər)	1,557	(286)	317	53	685	(1,675)	651

(*) Bu məbləğlərə tədqiqat və işlənmə, İT, təhlükəsizlik və qrup səviyyəsində idarə edilməyən sair funksiyalar üzrə bölüşdürülməmiş gəlir və xərclər daxildir.

(**) Səqment daxili gəlirlər və xərclər konsolidasiya zamanı silinir. Eliminasiyalar kimi göstərilən məbləğlər şirkətdaxili əməliyyatları ifadə edir.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

5. Səqmentlər üzrə məlumat (davamı)**Hesabat səqmentləri üzrə mənfəət və ya zərər, aktiv və öhdəliklər haqqında məlumat (davamı)**

	Neft və qaz	Emal	Tikinti	Satış və paylaşdırma	Bölüşdü- rülmemiş (*)	Konsoli- dasiya düzəlişləri və eliminasi- yalar (**)	Cəmi
Astlı müəssisələrə investisiyalar	-	-	-	4,181	27	-	4,208
Birgə müəssisələrə investisiyalar	39	5,057	222	4	76	-	5,398
Hesabat səqmentinə aid olan sair aktivlər	25,580	16,170	3,205	18,453	20,174	(27,813)	55,769
Hesabat səqmentinə aid olan cəmi aktivlər	25,619	21,227	3,427	22,638	20,277	(27,813)	65,375
Hesabat səqmentinə aid olan cəmi öhdəliklər	(12,402)	(11,648)	(1,677)	(18,317)	(15,600)	18,597	(41,047)
Kapital məsrəfləri (****)							
Əlavələr – biznes vahidləri, BM və asılı müəssisələr	1,030	2,088	5	212	42	(73)	3,304
Əlavələr – töərəmə müəssisələr	1,758	1,120	18	159	1	(62)	2,994
Müəssisələrin birləşməsi yolu ilə satınalmalar (Qeyd 39)	-	-	-	672	-	-	672
Cəmi kapital məsrəfləri	2,788	3,208	23	1,043	43	(135)	6,970

(*) Bu məbləğlərə tədqiqat və işlənmə, IT, təhlükəsizlik və qrup səviyyəsində idarə edilməyən sair funksiyalar üzrə bölüşdürülməmiş aktivlər və öhdəliklər daxildir.

(**) Səqment daxili gəlirlər və xərclər konsolidasiya zamanı silinir. Eliminasiyalar kimi göstərilən məbləğlər şirkətdaxili əməliyyatları ifadə edir.

(***) Kapital məsrəfləri maliyyə alətləri, təxirə salınmış vergi aktivləri, əmək fəaliyyətinin başa çatmasından sonra ödəniş planları üzrə aktivlər istisna olmaqla uzunmüddətli aktivlərə edilən əlavələri əks etdirir.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

5. Səqmentlər üzrə məlumat (davamı)**Hesabat səqmentləri üzrə mənfəət və ya zərər, aktiv və öhdəliklər haqqında məlumat (davamı)**

31 dekabr 2018-ci il tarixində başa çatan il üzrə Qrupun hesabat səqmentləri haqqında məlumat aşağıda təqdim edilir.

	Neft və qaz	Emal	Tikinti	Satış və paylaşdırma	Bölüşdürülməmiş (*)	Konsolidasiya düzəlişləri və eliminasiyalar (**)	Cəmi
2018							
Gəlirlər							
Kənar müştərilər	3,120	5,021	779	98,699	143	-	107,762
Səqmentlər arası	2,495	622	795	27,276	450	(31,638)	-
Cəmi gəlirlər	5,615	5,643	1,574	125,975	593	(31,638)	107,762
Sair əməliyyat gəliri	194	403	26	377	13	(97)	916
Effektiv faiz metodunu istifadə etməklə hesablanmış faiz gəlirləri	5	120	2	155	1,227	(1,325)	184
Sair maliyyə gəliri	-	28	-	-	-	-	28
Məzənnə fərqi üzrə (zərərlər)/gəlirlər, xalis	(31)	(730)	(4)	15	(2)	54	(698)
İstifadə edilmiş xammal və xərc materialları	(678)	(4,118)	(294)	(123,777)	(84)	30,560	(98,391)
Əmək haqqı, məaş və sosial müdafiə xərcləri	(246)	(320)	(267)	(533)	(267)	123	(1,510)
Əmlak, tikili və avadanlıqların köhnəlməsi	(793)	(154)	(123)	(228)	(105)	12	(1,391)
Nəqliyyat və nəqliyyat vasitələrinə texniki xidmət (GKZ)/GKZ-nin qaytarılması	(446)	(20)	(153)	(803)	(32)	271	(1,183)
Əmlak, tikili və avadanlıqların dəyərsizləşməsi	(153)	(5)	4	233	6	-	85
Mədən vergisi	(155)	-	-	(7)	1	-	(161)
Mənfəət vergisindən başqa sair vergilər	(126)	-	-	-	-	-	(126)
Amortizasiya xərci	(74)	(18)	(3)	(31)	(74)	1	(199)
Təmir və texniki xidmət xərcləri	-	(13)	(1)	(21)	(9)	1	(43)
Təmir və texniki xidmət xərcləri	(301)	(32)	(131)	(44)	(5)	182	(331)
Kommunal xərclər	(16)	(276)	(2)	(82)	(3)	5	(374)
Öhdəliklər və məsrəflər üçün sair ehtiyatlarda dəyişiklik	(4)	(41)	(21)	(6)	-	-	(72)
Sair	(518)	(238)	(280)	(437)	(394)	600	(1,267)
Əmlak, tikili və avadanlıqların və qeyri-maddi aktivlərin silinməsi üzrə zərər	(2)	(11)	(3)	(2)	3	-	(15)
Maliyyə xərcləri	(104)	(482)	(26)	(260)	(570)	316	(1,126)
Sosial xərclər	(9)	(7)	(2)	(5)	(82)	-	(105)
Birgə müəssisələrin maliyyə nəticələrində pay	13	124	65	-	11	-	213
Asılı müəssisələrin maliyyə nəticələrində pay	-	-	-	(17)	41	-	24
Mənfəət vergisi xərcləri	(612)	(110)	(118)	(82)	(74)	-	(996)
II üzrə xalis mənfəət(zərər)	1,559	(257)	243	420	194	(935)	1,224

(*) Bu məbləğlərə tədqiqat və işlənmə, IT, təhlükəsizlik və qrup səviyyəsində idarə edilməyən sair funksiyalar üzrə bölüşdürülməmiş gəlir və xərclər daxildir.

(**) Səqment daxili gəlirlər və xərclər konsolidasiya zamanı silinir. Eliminasiyalar kimi göstərilən məbləğlər şirkət daxili əməliyyatları ifadə edir.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

5. Səqmentlər üzrə məlumat (davamı)**Hesabat səqmentləri üzrə mənfəət və ya zərər, aktiv və öhdəliklər haqqında məlumat (davamı)**

	Neft və qaz	Emal	Tikinti	Satış və paylaşdırma	Bölüşdü-rülmemiş (*)	Konsoli-dasiya düzəlişləri və eliminasi-yalar (**)	Cəmi
Asılı müəssisələrə investisiyalar	-	-	-	4,328	31	-	4,359
Birgə müəssisələrə investisiyalar	38	4,978	237	4	44	-	5,301
Hesabat səqmentinə aid olan sair aktivlər	23,595	13,249	2,650	19,887	18,045	(24,950)	52,476
Hesabat səqmentinə aid olan cəmi aktivlər	23,633	18,227	2,887	24,219	18,120	(24,950)	62,136
Hesabat səqmentinə aid olan cəmi öhdəliklər	(10,372)	(9,641)	(1,792)	(19,896)	(13,757)	17,266	(38,192)
Kapital məsrəfləri (***)							
Əlavələr – biznes vahidləri, BM və asılı müəssisələr	1,114	1,540	76	207	59	(18)	2,978
Əlavələr – törəmə müəssisələr	1,359	1,352	(9)	217	2	(102)	2,819
Müəssisələrin birləşməsi yolu ilə satınalmalar (APMT biznesi)	-	-	-	156	-	-	156
Müəssisələrin birləşməsi yolu ilə satınalmalar (Avstriya biznesi)	-	-	-	112	-	-	112
Cəmi kapital məsrəfləri	2,473	2,892	67	692	61	(120)	6,065

(*) Bu məbləğlərə tədqiqat və işlənmə, IT, təhlükəsizlik və qrup səviyyəsində idarə edilməyən sair funksiyalar üzrə bölüşdürülməmiş aktivlər və öhdəliklər daxildir.

(**) Səqment daxil gəlirlər və xərclər konsolidasiya zamanı silinir. Eliminasiyalar kimi göstərilən məbləğlər şirkətdaxili eməliyyatları ifadə edir.

(***) Kapital məsrəfləri maliyyə alətləri, təxirə salınmış vergi aktivləri, emək fəaliyyətinin başa çatmasından sonra ödəniş planları üzrə aktivlər istisna olmaqla uzunmüddətli aktivlər üzrə daxilolmaları əks etdirir.

Coğrafi məlumat

Hər bir ayrıca ölkə üzrə gəlirlər aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	2019	2018
İsveçrə	63,735	91,067
Türkiyə	9,377	4,972
Azərbaycan	6,145	6,626
BƏƏ	1,722	2,352
Gürcüstan	1,172	1,124
Sair	1,601	1,621
Cəmi konsolidasiya edilmiş gəlirlər	83,752	107,762

Təhlil satışı həyata keçirən şirkətin qeydiyyatı alındığı ölkəyə əsaslanır.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

5. Səqmentlər üzrə məlumat (davamı)**Hesabat səqmentləri üzrə mənfəət və ya zərər, aktiv və öhdəliklər haqqında məlumat (davamı)**

Aşağıdakı cədvəldə Qrupun 31 dekabr 2019-cu il tarixinə müştərilərlə müqavilələrdən əldə edilən gəlirləri təqdim edilir:

Səqmentlər	Neft və qaz	Emal	Tikinti	Satış və paylaşdırma	Bölüşdürülməmiş (*)	Cəmi
Xam neftin satışı, xalis	1,930	-	-	49,191	-	51,121
Neft məhsullarının satışı, xalis	55	4,785	-	17,358	-	22,198
Neft-kimyə məhsullarının satışı	-	3,609	-	305	-	3,914
Təbii qazın satışı	340	651	-	3,132	-	4,123
Kirayə gəliri	-	16	400	-	-	416
Digər gəlirlər	193	357	685	694	51	1,980
Cəmi	2,518	9,418	1,085	70,680	51	83,752
İsveçrə	-	-	-	63,735	-	63,735
Türkiyə	-	9,377	-	-	-	9,377
Azərbaycan	2,518	41	914	2,623	49	6,145
BƏƏ	-	-	171	1,551	-	1,722
Gürcüstan	-	-	-	1,170	2	1,172
Sair	-	-	-	1,601	-	1,601
Cəmi	2,518	9,418	1,085	70,680	51	83,752
Konkret vaxtda köçürülmüş mallar	2,518	9,378	714	69,847	48	82,505
Müəyyən vaxt ərzində köçürülmüş xidmətlər	-	40	371	833	3	1,247
Müştərilərlə müqavilələrdən əldə edilən cəmi gəlirlər	2,518	9,418	1,085	70,680	51	83,752
Gəlirlər						
Kənar müştəri	2,518	9,418	1,085	70,680	51	83,752
Səqment-daxili	3,156	747	828	21,701	522	26,954
Cəmi	5,674	10,165	1,913	92,381	573	110,706
Düzəlişlər və silinmələr	(3,156)	(747)	(828)	(21,701)	(522)	(26,954)
Müştərilərlə müqavilələrdən əldə edilən cəmi gəlirlər	2,518	9,418	1,085	70,680	51	83,752

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

5. Səqmentlər üzrə məlumat (davamı)

Hesabat səqmentləri üzrə mənfəət və ya zərər, aktiv və öhdəliklər haqqında məlumat (davamı)

Aşağıdakı cədvəldə Qrupun 31 dekabr 2018-ci il tarixinə müştərilərlə müqavilələrdən əldə edilən gəlirləri təqdim edilir:

Səqmentlər	Neft və qaz	Emal	Tikinti	Satış və paylaş-dırma	Bölüşdü- rilməmiş (*)	Cəmi
Xam neftin satışı, xalis	2,237	-	-	56,125	1	58,363
Neft məhsullarının satışı, xalis	473	1,459	-	38,300	-	40,232
Neft-kimyə məhsullarının satışı	-	3,441	-	453	-	3,894
Təbii qazın satışı	267	3	-	3,034	-	3,304
Kirayə gəliri	-	11	385	-	-	396
Digər gəlirlər	143	107	394	787	142	1,573
Cəmi	3,120	5,021	779	98,699	143	107,762
İsveçrə	-	-	-	91,067	-	91,067
Azərbaycan	3,120	50	779	2,536	141	6,626
Türkiyə	-	4,971	-	1	-	4,972
BƏƏ	-	-	-	2,352	-	2,352
Gürcüstan	-	-	-	1,122	2	1,124
Sair	-	-	-	1,621	-	1,621
Cəmi	3,120	5,021	779	98,699	143	107,762
Konkret vaxtda köçürülmüş mallar	3,117	4,993	607	98,073	136	106,926
Müəyyən vaxt ərzində köçürülmüş xidmətlər	3	28	172	626	7	836
Müştərilərlə müqavilələrdən əldə edilən cəmi gəlirlər	3,120	5,021	779	98,699	143	107,762
Gəlirlər						
Kənar müştəri	3,120	5,021	779	98,699	143	107,762
Səqment-daxili	2,495	622	795	27,276	450	31,638
Cəmi	5,615	5,643	1,574	125,975	593	139,400
Düzelişlər və silinmələr	(2,495)	(622)	(795)	(27,276)	(450)	(31,638)
Müştərilərlə müqavilələrdən əldə edilən cəmi gəlirlər	3,120	5,021	779	98,699	143	107,762

Maliyyə alətləri, təxirə salınmış vergi aktivləri və əmək fəaliyyətinin başa çatmasından sonra ödəniş planları üzrə aktivlər istisna olmaqla, hər bir ölkə üzrə uzunmüddətli aktivlər aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	2019	2018
Azərbaycan	32,847	30,668
Türkiyə	8,838	8,010
İsveçrə	977	761
Gürcüstan	548	524
BƏƏ	522	555
Sair	269	294
Cəmi	44,001	40,812

Təhlil aktivlərin yerləşdiyi məkana əsaslanır.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

6. Maliyyə risklərinin idarə edilməsi

Maliyyə riski amilləri

Qrupun törəmə alətlər olmayan əsas maliyyə öhdəlikləri ticarət və sair kreditor borcları və borc öhdəliklərindən ibarətdir. Bu maliyyə öhdəliklərinin əsas məqsədi Qrupun əməliyyatlarını maliyyələşdirməkdir. Qrupun əsas maliyyə aktivlərinə pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri, qısamüddətli depozitlər və birbaşa əməliyyatlardan yaranan digər debitor borcları daxildir. Qrup həmçinin borc və kapital alətlərində investisiyalara malikdir və törəmə əməliyyatlarda iştirak edir.

Fəaliyyətinin adi gedişində Qrup bazar, kredit və likvidlik risklərinə məruz qalır. Qrupun ümumi risk idarəetmə proqramı maliyyə bazarlarının qeyri-müəyyənliklərini ehatə edir və Qrupun maliyyə fəaliyyətinə potensial mənfi təsiri azaltmağı nəzərdə tutur. Maliyyə nəticələrinə təsir edə bilən müxtəlif risklərin səmərəli şəkildə idarə edilməsi üçün Qrupun əsas strategiyası güclü maliyyə mövqeyinin qorunub saxlanmasıdır. İdarəetmə üzrə müəyyən edilmiş rəsmi prosedurların olmamasına baxmayaraq, Qrupun rəhbərliyi maliyyə risklərini cari bazar mövqeyinə istinadən müəyyən edir və qiymətləndirir.

Bazar riski

Bazar riski maliyyə alətinin ədalətli dəyəri və ya gələcək pul vəsaitləri hərəkətinin bazar qiymətlərində dəyişikliklər nəticəsində tərəddüd etməsi riskidir. Bazar riski üç növ risklərdən ibarətdir: məzənnə riski, emtəə qiyməti riski və faiz dərəcəsi riski. Maliyyə riskinə məruz qalan maliyyə alətlərinə pul vəsaitləri və pul vəsaitlərin ekvivalentləri və qısamüddətli depozitlər, ticarət və sair debitor borcları, borc öhdəlikləri və törəmə alətlər daxildir.

(i) Xarici valyuta riski

Qrup fəaliyyətinin adi gedişində əsasən ABŞ dolları məzənnəsi ilə əlaqədar olaraq xarici valyuta üzrə məzənnə riskinə məruz qalır. Xarici valyuta üzrə məzənnə riskləri əsasən gələcək kommersiya əməliyyatlarından, uçota alınmış aktiv və öhdəliklərdən yaranır (bu aktiv və öhdəliklər funksional valyutadan fərqli valyutada ifadə edildikdə).

Qrupun pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri və qısamüddətli depozitləri, ticarət və sair debitor borcları, ticarət və sair kreditor borcları və borc öhdəliklərinin əksər hissəsi ABŞ dolları ilə ifadə edilir.

Bütün sair dəyişənlərin sabit qalması şərti ilə, Qrupun vergidən əvvəlki mənfəətinin ABŞ dolları, Avro, TL, GEL, CHF üzrə məzənnələrdəki mümkün dəyişikliklərə qarşı həssaslıq təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

2019	Məzənnənin dəyişməsi (+/-)	Vergidən əvvəlki mənfəətə təsir
ABŞ dolları / AZN	10.00%/-3.00%	(816)/245
ABŞ dolları / TL	10.00%/-10.00%	(120)/120
Avro / AZN	10.00%/-6.00%	(104)/62
ABŞ dolları / GEL	10.00%/-5.00%	(24)/12
Avro / TL	10.00%/-10.00%	(11)/11
ABŞ dolları / CHF	6.50%/-6.50%	4/(4)
2018	Məzənnənin dəyişməsi (+/-)	Vergidən əvvəlki mənfəətə təsir
ABŞ dolları / AZN	14.00%/-3.00%	(1,004)/215
ABŞ dolları / TL	10.00%/-10.00%	(170)/170
Avro / AZN	14.00%/-3.00%	(167)/36
ABŞ dolları / GEL	11.00%/-11.00%	(28)/28
Avro / TL	10.00%/-10.00%	(15)/15
ABŞ dolları / CHF	7.00%/-7.00%	6/(6)

Qrupun bütün sair valyutalar üzrə xarici valyuta riski əhəmiyyətli deyil.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

6. Maliyyə risklərinin idarə edilməsi (davamı)

Bazar riski (davamı)

(ii) Malların qiymət riski

Qrup neft qiymətində dəyişikliklərə görə müəyyən qiymət riskinə məruz qalır. Riski nəzərə alaraq Qrupun rəhbərliyi neft qiyməti riski və onun azaldılması ilə əlaqədar riskin idarə edilməsi strategiyasını tərtib və tətbiq etmişdir.

Neft alqı-satqısına dair proqnozlara əsaslanaraq Qrup qiymətləri fyuçers, svoplar və forvard razılaşmaları vasitəsilə hedcinq edir.

Aşağıda təqdim edilən həssaslığın təhlili 31 dekabr 2019-cu il tarixinə mövcud olan törəmə qiymət riskinə əsaslanır. Cədvəldə göstəriləyi kimi, bütün sair göstəricilər sabit qalmaq şərti ilə neftin gələcək qiymətləri dəyişərsə, hedcinq uqotunun təsirindən sonra vergidən əvvəl mənfəət və kapital aşağıdakı kimi olacaq:

	İlin sonuna qiymətdə fərq	Vergidən əvvəl mənfəətə təsir	Kapitala təsir
2019	5%/(5%)	66/(66)	53/(53)
2018	5%/(5%)	111/(111)	89/(89)

(iii) Faiz dərəcəsi riski

Faiz dərəcələrində dəyişikliklər əsasən borc öhdəliklərinin ədalətli dəyərində (sabit faizli borclar) və ya gələcək pul vəsaitlərinin hərəkətinə (dəyişən faizli borclar) təsir edir. Qrup bazar faiz dərəcələrindəki dəyişikliklər riskinə əsasən dəyişən faiz dərəcəli maliyyə aktivləri və öhdəlikləri ilə əlaqədar məruz qalır. Bu riskin azaldılması məqsədilə Qrupun rəhbərliyi cari faiz dərəcəsinin müntəzəm təhlilini aparır və bu təhlildən asılı olaraq rəhbərlik maliyyələşməni sabit və ya dəyişən dərəcə əsasında əldə edilməsinin daha əlverişli olub-olmamasına dair qərarı qəbul edir. Cari bazarda sabit və ya dəyişən faiz dərəcəsi ilə baş vermiş dəyişiklik əhəmiyyətli hesab edildiyi təqdirdə rəhbərlik müəyyən borcun daha əlverişli faiz dərəcəsi ilə yenidən maliyyələşdirməsini nəzərdən keçirə bilər. Rəhbərlik Qrupun risklərinin sabit və ya dəyişən faiz dərəcələri üzrə təsirini müəyyən etmək üçün rəsmi siyasətə malik deyil.

Faiz hesablanan öhdəlik və aktivlərin əksəriyyəti üzrə dəyişən faiz dərəcəsi, Qrupu əsasən London banklararası təklif dərəcəsi (LIBOR) və Avro banklararası təklif dərəcəsinə (EURIBOR) olan dəyişikliklərə görə, faiz ödənişlərinin və gəlirlərinin dəyişməsinə məruz qoyur.

Kreditlər və borc öhdəlikləri üzrə, kreditlər üzrə alınacaq məbləğlər çıxılmaqla, faiz dərəcələrindəki mümkün dəyişikliklərə qarşı həssaslıq təhlili aşağıdakı cədvəldə əks etdirilir.

2019	Baza dərəcələrində artım/azalma	Vergidən əvvəlki mənfəətə təsir
Kreditlər və borc öhdəlikləri, kreditlər üzrə alınacaq məbləğlər çıxılmaqla		
ABŞ dolları	+35/-35	19/(19)
Avro	+15/-15	1/(1)
2018		
Kreditlər və borc öhdəlikləri, kreditlər üzrə alınacaq məbləğlər çıxılmaqla		
ABŞ dolları	+50/-15	25/(7)
Avro	+20/-1	2/(1)

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

6. Maliyyə risklərinin idarə edilməsi (davamı)

Kredit riski və kredit riskinin konsentrasiyası

Kredit riski qarşı tərəfin müqavilə üzrə öhdəliklərini yerinə yetirə bilmədiyi təqdirdə Qrupa dəyə biləcək potensial maliyyə zərəridir.

Qrupun kredit riskinin konsentrasiyasına məruz qalan maliyyə alətləri ilk növbədə pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri, o cümlədən məhdudlaşdırılmış pul vəsaitləri daxil olmaqla, ticarət debitor borcları və kreditlər üzrə alınacaq məbləğlərdən ibarətdir.

Qrupun məruz qaldığı kredit riskinin maksimum dərəcəsi maliyyə aktivlərinin ümumi balans dəyəri üzrə əks etdirilir və aşağıdakı cədvəldə aktivlərin kateqoriyalarına görə təsnifləşdirilir:

	2019	2018
Kassada olan pul vəsaitləri istisna olmaqla, pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri (Qeyd 8)	7,086	6,651
Məhdudlaşdırılmış pul vəsaitləri	150	201
Depozitlər (Qeyd 8)	107	155
Ticarət və sair debitor borcları (Qeyd 10)	7,940	7,372
Sair cari maliyyə aktivləri	304	197
Sair uzunmüddətli maliyyə aktivləri	681	485
Verilmiş maliyyə zəmanətləri (Qeyd 38)	1,042	947
Cəmi maksimal kredit riski	17,310	16,008

Qrup pul vəsaitlərini Azərbaycan Respublikasında tanınmış maliyyə təşkilatlarında saxlayır. Qrupun pul vəsaitləri Azərbaycan Hökumətinin nəzarətində olan Azərbaycan Beynəlxalq Bankında ("ABB") yerləşdirilir. 31 dekabr 2019-cu il tarixində ABB-də saxlanılan pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri, eləcə də depozitləri 1,856 AZN (31 dekabr 2018-ci il: 1,263 AZN) təşkil etmişdir. Qrup hesablarının olduğu bankların statusuna daim nəzarət edir. Bundan əlavə, Dövlətin xəzinə hesabında Qrupun 37 AZN (31 dekabr 2018-ci il: 75 AZN) məbləğində məhdudlaşdırılmış pul vəsaitləri yerləşdirilmişdir.

Ticarət debitor borcları əsasən xam neft, neft məhsulları və təbii qaz satışına görə yerli və xarici müştərilər, o cümlədən əlaqəli tərəflərlə yaranmış balanslardan ibarətdir. Qrupun müştərilərlə ticarət balansından yaranan kredit riski onların ödəmə qabiliyyətini daimi nəzarət altında saxlamaqla azaldılır. Qrupun rəhbərliyi gələcəkdə qaytarılması gözlənilməyən bütün debitor borclar üçün konsolidasiya edilmiş hazırkı maliyyə hesabatlarında dəyərsizləşmə üzrə ehtiyatlar hesablandığına görə Qrup mövcud debitorlarla bağlı yüksək kredit riskinə məruz qalmadığını hesab edir.

Qrup maliyyə aktivlərini aşağıdakı kateqoriyalara bölmüşdür:

31 dekabr 2019-cu il	Standart	Qeyri-standart	Vaxtı keçmiş, lakin dəyərsizləşməmiş	Defolta uğramış
Kassada olan pullar istisna olmaqla, pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri (Qeyd 8)	7,086	-	-	-
Məhdudlaşdırılmış pul vəsaitləri	150	-	-	-
Depozitlər (Qeyd 8)	107	-	-	-
Ticarət və sair debitor borcları (Qeyd 10)	6,644	226	525	545
Sair cari maliyyə aktivləri	-	304	-	-
Sair uzunmüddətli maliyyə aktivləri	-	681	-	-
Cəmi	13,987	1,211	525	545

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

6. Maliyyə risklərinin idarə edilməsi (davamı)

Kredit riski və kredit riskinin konsentrasiyası (davamı)

31 dekabr 2018-ci il	Standart	Qeyri-standart	Vaxtı keçmiş, lakin dəyersizləşməmiş	Defolta uğramış
Kassada olan pullar istisna olmaqla, pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri (Qeyd 8)	5,388	1,263	-	-
Məhdudlaşdırılmış pul vəsaitləri	201	-	-	-
Depozitlər (Qeyd 8)	119	36	-	-
Ticarət və sair debitor borcları (Qeyd 10)	5,842	168	741	621
Sair cari maliyyə aktivləri	-	197	-	-
Sair uzunmüddətli maliyyə aktivləri	-	485	-	-
Cəmi	11,550	2,149	741	621

Standart dərəcəyə minimum kredit riskinə məruz qalan yaxşı maliyyə vəziyyəti və yaxşı borcun ödənilməsi tarixçəsi olan qarşı tərəflər daxildir. Bundan əlavə, bu maliyyə aktivlərində qarşı tərəflər bir qayda olaraq yüksək kredit reytinginə malik olur və ya kifayət qədər təminatlı olur. Qeyri-standart dərəcə yüksək kredit reytingi olmayan qarşı tərəflərin ödəniş müddəti keçməmiş və defolta uğramamış maliyyə alətlərini əhatə edir.

Aşağıdakı meyarlardan biri ilə qarşılaşdıqda Qrup kredit riskində əhəmiyyətli artımın baş verməsini hesab edir:

- ▶ Müqavilə ödənişləri müqavilədə göstərilən tarixdən 30 gündən artıq gecikməsi;
- ▶ Qarşı tərəfin beynəlxalq reyting agentlikləri tərəfindən müəyyən edilmiş xarici kredit reytinginin ilkin tanınma tarixinə qarşı tərəfin risk dərəcəsi ilə müqayisədə 3 və daha çox pillə aşağı düşməsi;
- ▶ Moody's reyting agentliyinin "Caa1" və ya daha aşağı xarici reytingi (və ya S&P və Fitch agentliklərinin ekvivalent reytingləri).

Aşağıdakı meyarlardan biri ilə qarşılaşdıqda Qrup maliyyə aktivini defolta uğramış hesab edir:

- ▶ Müqavilə ödənişləri müqavilədə göstərilən tarixdən 90 gündən artıq gecikməsi;
- ▶ Qarşı tərəfin müflis olması, ödəniş qabiliyyətini itirməsi və ya oxşar şəraitə düşməsi/düşəcəyi haqqında məlumatın mövcud olması;
- ▶ Beynəlxalq reyting agentliklərinin qarşı tərəfin defolta uğramasını elan etməsi.

Likvidlik riski

Likvidlik riski Qrupun ödəmə vaxtı çatmış maliyyə öhdəliklərini yerinə yetirə bilməyəcəyi riskidir. Likvidliyin idarə edilməsinə Qrupun yanaşması həm normal, həm də stressli şəraitdə, qəbul edilməyən zərərler çəkməyərək və ya Qrupun nüfuzuna ziyan vurmayaq, öhdəlikləri yerinə yetirməli olanda kifayət qədər likvidliyi təmin etməkdən ibarətdir. Likvidlik riskini idarə edərkən Qrup kifayət qədər pul ehtiyatları və borc öhdəlikləri saxlayır, proqnozlaşdırılmış və faktiki pul vəsaitlərinin hərəkətinə davamlı olaraq nəzarət edir.

Likvidlik riskinin düzgün idarə olunması funksiyasına kifayət qədər dövriyyə kapitalının saxlanması və bazar məvqələrinin bağlılıq bilməsi daxildir. Rəhbərlik, Qrupun likvidlik ehtiyatı üzrə davamlı proqnozlarına gözlənilən pul vəsaitlərinin hərəkətinə əsasən nəzarət edir.

Qrupun maliyyə öhdəlikləri törəmə və qeyri-törəmə maliyyə alətlərindən ibarətdir. Aşağıdakı cədvəldə Qrupun maliyyə öhdəlikləri hesabat tarixindən müqavilədə nəzərdə tutulan son ödəmə tarixində qalan dövr üzrə müvafiq ödəmə müddətlərinə görə təsnifləşdirilir. Cədvəldə göstərilən məbləğlər müqavilədə nəzərdə tutulan diskont edilməmiş pul vəsaitlərinin hərəkətini əks etdirir.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

6. Maliyyə risklərinin idarə edilməsi (davamı)**Likvidlik riski (davamı)**

31 dekabr 2019-cu və 2018-ci il tarixlərinə maliyyə öhdəliklərinin ödəmə müddətlərinə görə təhlili aşağıda göstərilir:

31 dekabr 2019-cu il	3 aydan az	3-12 ay	1-5 il	5 ildən çox	Cəmi
Ticarət və sair maliyyə kreditör borcları	11,121	-	-	-	11,121
İcarə öhdəlikləri	31	92	378	748	1,249
Alış üzrə təxirə salınmış borc öhdəliyi	-	157	-	841	998
Sair cari öhdəliklər	-	324	-	-	324
Faiz hesablanan borc öhdəlikləri	2,273	2,363	10,010	3,084	17,730
Sair uzunmüddətli öhdəliklər	-	-	687	50	737
Satış opsiyonu öhdəlikləri	38	116	2,812	-	2,966
Verilmiş maliyyə zəmanətləri	-	-	1,042	-	1,042
Cəmi diskont edilməmiş maliyyə öhdəlikləri	13,463	3,052	14,929	4,723	36,167
31 dekabr 2018-ci il	3 aydan az	3-12 ay	1-5 il	5 ildən çox	Cəmi
Ticarət və sair maliyyə kreditör borcları	11,642	-	-	-	11,642
Alış üzrə təxirə salınmış borc öhdəliyi	-	157	-	827	984
Sair cari öhdəliklər	-	355	-	-	355
Faiz hesablanan borc öhdəlikləri	2,659	1,694	7,086	3,565	15,004
Sair uzunmüddətli öhdəliklər	-	-	668	77	745
Satış opsiyonu öhdəlikləri	46	137	3,009	-	3,192
Verilmiş maliyyə zəmanətləri	-	-	947	-	947
Cəmi diskont edilməmiş maliyyə öhdəlikləri	14,347	2,343	11,710	4,469	32,869

Kapitalın idarə edilməsi

Kapitalın idarə edilməsində Qrupun əsas məqsədi düzgün investisiya qərarları qəbul etməklə biznes əməliyyatlarının maliyyələşdirilməsi və davam etdirilməsi üçün güclü kapital bazasının təmin edilməsi və hökumət, investor və kreditörün biznes fəaliyyətinin dəstəklənməsindən ibarətdir.

Qrup idarə etdiyi məcmu kapitalı aşağıdakı kimi hesablayır:

	2019	2018
Cəmi borc öhdəlikləri (Qeyd 20)	15,542	13,672
Cəmi kapital	24,328	23,944
Çıxılın: pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri (Qeyd 8)	(7,084)	(6,640)
Cəmi idarə edilən kapital	32,786	30,976

Qrupdan vaxtaşırı olaraq dövlət büdcəsinə və Azərbaycan Hökuməti tərəfindən maliyyələşdirilən müxtəlif fayihələrə vəsait köçürməsi tələb olunur. İl ərzində Qrupun kapitalın idarə edilməsi üzrə yanaşmasında heç bir dəyişiklik olmamışdır.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

6. Maliyyə risklərinin idarə edilməsi (davamı)

Maliyyə alətlərinin ədalətli dəyəri

Maliyyə aktivlərinin və öhdəliklərinin ədalətli dəyəri qiymətləndirmə tarixində bazar iştirakçıları arasında baş tutacaq əməliyyat əsnasında aktivin satılması üçün qəbul olunacaq və ya öhdəliyin ötürülməsi üçün ödəniləcək məbləği əks etdirir. Maliyyə alətlərinin təxmin edilən ədalətli dəyəri Qrup tərəfindən mövcud bazar məlumatlarından (əgər mövcud olarsa) və müvafiq qiymətləndirmə metodlarından istifadə etməklə müəyyən edilmişdir. Lakin, təxmin edilən ədalətli dəyərin müəyyən edilməsi üçün bazar məlumatlarını şərh edərkən peşəkar mülahizələr irəli sürmək vacibdir. Maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərini müəyyən edərkən rəhbərlik bütün mövcud bazar məlumatlarından istifadə etmişdir.

Aşağıdakı cədvəldə maliyyə hesabatlarında əks etdirilmiş maliyyə alətləri balans dəyərləri və ədalətli dəyər sinifləri üzrə müqayisə edilir:

	31 dekabr 2019-cu il	
	Balans dəyəri	Ədalətli dəyər
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri (Qeyd 8)	7,084	7,084
Depozitlər (Qeyd 8)	106	106
Məhdudlaşdırılmış pul vəsaitləri	150	150
Ticarət və sair debitor borcları	7,292	7,292
Sair cari aktivlər	755	755
Sair uzunmüddətli maliyyə aktivləri	1,421	1,387
Cəmi maliyyə aktivləri	16,808	16,774
Ticarət və sair kreditör borcları (Qeyd 19)	(11,121)	(11,121)
Sair cari öhdəlikləri (Qeyd 25)	(324)	(324)
Qısamüddətli borc öhdəlikləri və uzunmüddətli borc öhdəliklərinin cari hissəsi (Qeyd 20)	(4,173)	(4,173)
Uzunmüddətli borc öhdəlikləri (Qeyd 20)	(11,369)	(11,602)
Alış üzrə təxirə salınmış borc öhdəliyinin cari hissəsi	(157)	(157)
Alış üzrə təxirə salınmış borc öhdəliyinin uzunmüddətli hissəsi	(570)	(562)
Sair uzunmüddətli öhdəliklər	(737)	(654)
Satış opsiyonu öhdəlikləri (Qeyd 35)	(2,718)	(2,718)
Cəmi maliyyə öhdəlikləri	(31,169)	(31,311)
	31 dekabr 2018-ci il	
	Balans dəyəri	Ədalətli dəyər
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri (Qeyd 8)	6,640	6,640
Depozitlər (Qeyd 8)	151	151
Məhdudlaşdırılmış pul vəsaitləri	201	201
Ticarət və sair debitor borcları	6,606	6,606
Sair cari aktivlər	851	851
Sair uzunmüddətli maliyyə aktivləri	1,323	1,282
Cəmi maliyyə aktivləri	15,772	15,731
Ticarət və sair kreditör borcları (Qeyd 19)	(11,642)	(11,642)
Sair cari öhdəlikləri (Qeyd 25)	(355)	(355)
Qısamüddətli borc öhdəlikləri və uzunmüddətli borc öhdəliklərinin cari hissəsi (Qeyd 20)	(4,013)	(4,013)
Uzunmüddətli borc öhdəlikləri (Qeyd 20)	(9,659)	(9,616)
Alış üzrə təxirə salınmış borc öhdəliyinin cari hissəsi	(157)	(157)
Alış üzrə təxirə salınmış borc öhdəliyinin uzunmüddətli hissəsi	(529)	(480)
Sair uzunmüddətli öhdəliklər	(849)	(725)
Satış opsiyonu öhdəlikləri (Qeyd 35)	(2,713)	(2,713)
Cəmi maliyyə öhdəlikləri	(29,917)	(29,701)

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

6. Maliyyə risklərinin idarə edilməsi (davamı)**Maliyyə alətlərinin ədalətli dəyəri (davamı)**

Ədalətli dəyərlər qiymətləndirilərkən, aşağıdakı metod və fərziyyələr istifadə edilmişdir:

- (i) Cari maliyyə aktivləri və öhdəliklərinin ədalətli dəyəri, əsas etibarlı ilə bu alətlərin qısa ödəmə müddətlərinə görə, balans dəyərlərini təxmin edir;
- (ii) Uzunmüddətli sabit və dəyişən dərəcəli debitor borcları/borc öhdəlikləri Qrup tərəfindən faiz dərəcələri, ölkə üzrə xüsusi risk amilləri, müştərinin fərdi kredit ödəmə qabiliyyəti və maliyyələşdirilən layihənin risk xüsusiyyətləri kimi parametrlərə əsaslanaraq Səviyyə 3-ün məlumatlarından istifadə etməklə qiymətləndirilir.

Ədalətli dəyər iyerarxiyası

Aşağıdakı cədvəldə Qrupun 31 dekabr 2019-cu il tarixinə aktiv və öhdəliklərinin ədalətli dəyərinin ölçülməsi iyerarxiyası təqdim edilir:

	Cəmi	Fəal bazarda kvotasiya olunan qiymətlər (Səviyyə 1)	Əhəmiyyətli müşahidə edilə bilən giriş məlumatları (Səviyyə 2)	Əhəmiyyətli müşahidə edilməyən giriş məlumatları (Səviyyə 3)
Ədalətli dəyərle ölçülmüş aktivlər				
MZƏD ilə tanınan sair cari maliyyə aktivlər	372	23	337	12
SMGƏD ilə tanınan sair cari maliyyə aktivləri	81	81	-	-
SMGƏD ilə tanınan ticarət debitor borcları	1,072	-	1,072	-
MZƏD ilə tanınan sair uzunmüddətli maliyyə aktivləri	809	-	89	720
Ədalətli dəyərle ölçülmüş öhdəliklər				
MZƏD ilə tanınan sair cari öhdəliklər	(301)	(36)	(265)	-
MZƏD ilə tanınan sair uzunmüddətli öhdəliklər	(34)	(2)	(32)	-
Ədalətli dəyəri açıqlanan aktivlər				
Depozitlər	106	-	106	-
Ticarət və sair debitor borcları	6,220	-	-	6,220
Sair cari maliyyə aktivləri	302	-	-	302
Sair uzunmüddətli maliyyə aktivləri	578	-	-	578
Ədalətli dəyəri açıqlanan öhdəliklər				
Ticarət və sair kreditor borcları	(11,121)	-	-	(11,121)
Sair cari maliyyə öhdəlikləri	(23)	-	-	(23)
Qısamüddətli borc öhdəlikləri və uzunmüddətli borc öhdəliklərinin cari hissəsi	(4,173)	-	-	(4,173)
Uzunmüddətli borc öhdəlikləri	(11,602)	(3,572)	-	(8,030)
Alış üzrə təxirə salınmış borc öhdəliyi	(719)	-	-	(719)
Sair uzunmüddətli öhdəliklər	(620)	-	-	(620)
Satış opsiyonu üzrə öhdəliklər	(2,718)	-	-	(2,718)

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

6. Maliyyə risklərinin idarə edilməsi (davamı)**Ədalətli dəyər iyerarxiyası (davamı)**

Aşağıdakı cədvəldə Qrupun 31 dekabr 2018-ci il tarixində aktiv və öhdəliklərinin ədalətli dəyərini ölçülməsi iyerarxiyası təqdim edilir:

	Cəmi	Fəal bazarda kvotasiya olunan qiymətlər (Səviyyə 1)	Əhəmiyyətli müşahidə edilə bilən məlumatları (Səviyyə 2)	Əhəmiyyətli müşahidə edilməyən məlumatları (Səviyyə 3)
Ədalətli dəyərle ölçülmüş aktivlər				
MZƏD ilə tanınan sair cari maliyyə aktivləri	554	141	413	-
SMGƏD ilə tanınan sair cari maliyyə aktivləri	100	100	-	-
SMGƏD ilə tanınan ticarət debitor borları	1,211	-	1,211	-
MZƏD ilə tanınan sair uzunmüddətli maliyyə aktivləri	805	57	167	581
Ədalətli dəyərle ölçülmüş öhdəliklər				
MZƏD ilə tanınan sair cari öhdəliklər	(355)	-	(355)	-
MZƏD ilə tanınan sair uzunmüddətli öhdəliklər	(97)	(5)	(92)	-
Ədalətli dəyəri açıqlanan aktivlər				
Depozitlər	151	-	151	-
Ticarət və sair debitor borları	5,395	-	-	5,395
Sair cari maliyyə aktivləri	197	-	-	197
Sair uzunmüddətli maliyyə aktivləri	477	-	-	477
Ədalətli dəyəri açıqlanan öhdəliklər				
Ticarət və sair kreditör borları	(11,642)	-	-	(11,642)
Qısamüddətli borc öhdəlikləri və uzunmüddətli borc öhdəliklərinin cari hissəsi	(4,013)	-	-	(4,013)
Uzunmüddətli borc öhdəlikləri	(9,616)	(3,373)	-	(6,243)
Alış üzrə təxirə salınmış borc öhdəliyi	(637)	-	-	(637)
Sair uzunmüddətli öhdəliklər	(628)	-	-	(628)
Satış opsiyonu üzrə öhdəliklər	(2,713)	-	-	(2,713)

Aşağıdakı cədvəllərdə ədalətli dəyərle qeydə alınan Mərhələ 3-ə aid maliyyə aktivləri və öhdəliklərinin açılış və bağlılıq məbləğləri üzleşdirilir:

	MZƏD ilə digər cari aktivlər	MZƏD ilə digər uzunmüddətli maliyyə aktivləri
1 yanvar 2018-ci il tarixinə		
Alışlar	-	-
Mənfəət və ya zərərdə tanınmış yenidən ölçülmə (Qeyd 30)	-	598
Hesabat valyutasına çevirmə	-	142
1 yanvar 2019-cu il		
	-	581
Mənfəət və ya zərərdə tanınmış yenidən ölçülmə (Qeyd 30)	-	117
Alışlar	12	93
Hesabat valyutasına çevirmə	-	(71)
31 dekabr 2019-cu il	12	720

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

6. Maliyyə risklərinin idarə edilməsi (davamı)

Ədalətli dəyər iyerarxiyası (davamı)

31 dekabr 2019-cu il tarixinə 9 sayılı MHBS-yə əsasən təsnifləşdirilmiş maliyyə aktivləri aşağıda göstərilir:

	Amortizasiya edilmiş dəyər	SMGƏD	MZƏD
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	7,084	-	-
Məhdudlaşdırılmış pul vəsaitləri	150	-	-
Depozitlər	106	-	-
Ticarət və digər debitor borcları	6,220	1,072	-
Sair cari maliyyə aktivləri	302	81	372
Sair uzunmüddətli maliyyə aktivləri	612	-	809
GKZ-dən sonra cəmi maliyyə aktivləri	14,474	1,153	1,181

31 dekabr 2018-ci il tarixinə 9 sayılı MHBS əsasında təsnifləşdirilmiş maliyyə aktivləri aşağıda göstərilir:

	Amortizasiya edilmiş dəyər	SMGƏD	MZƏD
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	6,640	-	-
Məhdudlaşdırılmış pul vəsaitləri	201	-	-
Depozitlər	151	-	-
Ticarət və digər debitor borcları	5,395	1,211	-
Sair cari maliyyə aktivləri	197	100	554
Sair uzunmüddətli maliyyə aktivləri	518	-	805
GKZ-dən sonra cəmi maliyyə aktivləri	13,102	1,311	1,359

7. Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar və qalıqlar

Baş rəhbərliyə ödənişlər

Qrupun baş rəhbərliyinə SOCAR Prezidenti və on iki Vitse-prezident daxildir. Qrupun baş rəhbərliyinin bütün üzvləri Azərbaycan Respublikasının Prezidenti tərəfindən təyin edilir. Baş rəhbərliyin üzvləri təsdiqlənmiş əmək haqqı cədvəlinə uyğun olaraq əmək haqqı və mükafatlar, ehtə də Qrupun müəyyən şirkətlərində Direktorlar şurasının üzvləri olduqlarına görə ödənişlər almaq hüququna malikdirlər. 2019-cu il ərzində baş rəhbərliyə cəmi ödənişlər 1.404 AZN (2018-ci il: 1.282 AZN) təşkil etmişdir.

Qrupun əhəmiyyətli əməliyyatlar apardığı və ya hesablaşmalar üzrə əhəmiyyətli balanslara malik olduğu əlaqəli tərəflərlə münasibətlər aşağıda göstərilir.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

7. Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar və qalıqlar (davamı)**Baş rəhbərliyə ödənişlər (davamı)**

31 dekabr 2019-cu il tarixinə əlaqəli tərəflərlə qalıqlar aşağıda göstərilir:

	Qeyd	Dövlət və onun nəzarətində olan müəssisələr	Asılı və birgə müəssisələr
Ticarət və digər maliyyə debitor borcları		156	1,987
GKZ		(44)	(12)
Cəmi maliyyə debitor borcları		112	1,975
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri		1,850	-
Məhdudlaşdırılmış pul vəsaitləri		82	-
Sair cari maliyyə aktivləri		-	63
Depozitlər		7	-
Cəmi cari aktivlər		2,051	2,038
Digər uzunmüddətli maliyyə aktivləri		-	542
Cəmi aktivlər		2,051	2,580
ARDNF-ə ticarət və sair kreditor borcları		2,645	-
Ticarət və sair kreditor borcları		516	931
Cəmi maliyyə kreditor borcları		3,161	931
HPBS-dəki payın satışı üçün alınmış avanslar	34	-	4,313
CQD-ya ödəniləcək təxire salınmış ödəniş		-	570
İcarə öhdəlikləri		413	-
CQD qarşısında uzunmüddətli kreditor borcları		-	103
Metanol zavodu üçün ödəniləcək təxire salınmış ödəniş		67	-
Cəmi öhdəliklər (borc öhdəlikləri xaric)		3,641	5,917

31 dekabr 2019-cu il tarixinə əlaqəli tərəflərə olan qalıq borc öhdəlikləri aşağıda göstərilir:

Bankın adı	Faiz dərəcəsi	Ödəniş tarixi	2019
Azərbaycan Beynəlxalq Bankı	4.4-4.8%	21 iyul 2022-ci il - 23 avqust 2026-cı il	627
Azərbaycan Respublikasının Maliyyə Nazirliyi	2-3%	30 iyun 2023-cü il - 1 aprel 2039-cu il	271
Cəmi borc öhdəlikləri			898

Qrupun əlaqəli tərəflər qarşısında 31 dekabr 2019-cu il tarixinə ödəniləcək istiqrazları aşağıda göstərilir:

İstiqraz sahibi	Kupon dərəcəsi	Ödəniş tarixi	2019
Azərbaycan İnvestisiya Şirkəti	4%	30 dekabr 2027-ci il	169
ARDNF	LIBOR + 1%	1 dekabr 2024-cü il	301
ARDNF	LIBOR + 1.335%	30 dekabr 2027-ci il	272
ARDNF	LIBOR + 4%	31 dekabr 2029-cu il	786
ARDNF	3.80%	1 sentyabr 2028-ci il	969
ARDNF	4.60%	31 dekabr 2029-cu il	414
Cəmi ödəniləcək istiqrazlar			2,911

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

7. Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar və qalıqlar (davamı)**Baş rəhbərliyə ödənişlər (davamı)**

31 dekabr 2019-cu il tarixində başa çatan il üzrə əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar aşağıda göstərilir:

	Dövlət və onun nəzarətində olan müəssisələr	Asılı və birgə müəssisələr
Təbii qazın satışı	602	390
Neft məhsullarının satışı	378	31
Xam neftin satışı	-	6,351
Göstərilmiş xidmətlər	1	87
Əlaqəli tərəflərdən kredit üzrə alınacaq məbləğlər üzrə faiz gəliri	-	34
Əlaqəli tərəflərdən kreditlər üzrə maliyyə xərci	(98)	-
Kommunal xərclər	(70)	(5)
Sair əməliyyat xərcləri	(39)	(6)
Sair əməliyyat gəliri	27	-
Sosial xərclər	(20)	-
Nəqliyyat xərcləri	(183)	(339)
Təhlükəsizlik xərcləri	(16)	-
Əmlak, tikili və avadanlıqların və mal-material ehtiyatlarının alınması	(14,952)	(5,626)
Birgə müəssisələrdən alınmış dividendlər	-	31
Asılı müəssisələrdən alınmış dividendlər	-	117

31 dekabr 2018-ci il tarixinə əlaqəli tərəflərlə qalıqlar aşağıda göstərilir:

Qeyd	Dövlət və onun nəzarətində olan müəssisələr	Asılı və birgə müəssisələr
Ticarət və digər maliyyə debitor borcları	157	426
GKZ	(41)	(7)
Cəmi maliyyə debitor borcları	116	419
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	1,227	-
Məhdudlaşdırılmış pul vəsaitləri	176	-
Depozitlər	58	-
Sair cari maliyyə aktivləri	-	34
Cəmi cari aktivlər	1,577	453
Sair uzunmüddətli maliyyə aktivləri	-	467
Cəmi aktivlər	1,577	920
ARDNF-ə ticarət və sair kreditor borcları	3,125	-
Ticarət və sair kreditor borcları	609	911
Cəmi maliyyə kreditor borcları	3,734	911
HPBS-dəki payın satışı üçün alınmış avanslar	-	4,313
CQD-ye ödəniləcək təxirə salınmış ödəniş	-	529
Metanol zavodu üçün ödəniləcək təxirə salınmış ödəniş	62	-
CQD qarşısında uzunmüddətli kreditor borcları	-	55
Cəmi öhdəliklər (borc öhdəlikləri xaric)	3,796	5,808

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

7. Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar və qalıqlar (davamı)

Baş rəhbərliyə ödənişlər (davamı)

31 dekabr 2018-ci il tarixinə əlaqəli tərəflərə olan qalıq borc öhdəlikləri aşağıda göstərilir:

Bankın adı	Faiz dərəcəsi	Ödəniş tarixi	2018
Azərbaycan Beynəlxalq Bankı	4.4-4.8%	21 iyul 2022-ci il – 23 avqust 2026-cı il	451
Azərbaycan Respublikasının Maliyyə Nazirliyi	2-3%	30 iyun 2023-cü il – 1 aprel 2039-cu il	315
Cəmi borc öhdəlikləri			766

Qrupun əlaqəli tərəflər qarşısında 31 dekabr 2018-ci il tarixinə ödəniləcək istiqrazları aşağıda göstərilir:

İstiqraz sahibi	Kupon dərəcəsi	Ödəniş tarixi	2018
Azərbaycan İnvestisiya Şirkəti	4%	30 dekabr 2027-ci il	163
ARDNF	LIBOR + 1%	1 dekabr 2024-cü il	430
ARDNF	LIBOR + 1.335%	30 dekabr 2027-ci il	286
ARDNF	LIBOR + 4%	31 dekabr 2029-cu il	412
ARDNF	3.80%	1 sentyabr 2028-ci il	-
ARDNF	4.60%	31 dekabr 2029-cu il	-
Cəmi ödəniləcək istiqrazlar			1,291

31 dekabr 2018-ci il tarixində başa çatmış il üzrə əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar aşağıda göstərilir:

	Dövlət və onun nəzarətində olan müəssisələr	Asılı və birgə müəssisələr
Təbii qazın satışı	640	261
Neft məhsullarının satışı	396	6
Xam neftin satışı	-	327
Göstərilmiş xidmət	3	67
Əlaqəli tərəflərdən kredit üzrə alınacaq məbləğlər üzrə faiz gəliri	-	25
Əlaqəli tərəflərdən olan kreditlər üzrə maliyyə xərci	(59)	-
Kommunal xərclər	(67)	(5)
Sair əməliyyat xərcləri	(40)	(10)
Sair əməliyyat gəliri	206	-
Sosial xərclər	(19)	-
Nəqliyyat xərcləri	(111)	(407)
Təhlükəsizlik xərcləri	(10)	-
Əmlak, tikili və avadanlıqlar və mal-material ehtiyatlarının alınması	(17,275)	(874)
Birgə müəssisələrdən alınmış dividendlər	-	106
Asılı müəssisələrdən alınmış dividendlər	-	84

Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatların aparılması şərtləri və qaydaları

Dövlətə və dövlət nəzarəti altında olan müəssisələrə əsas satışlar və onlardan alışlar Azərbaycan Hökuməti tərəfindən tənzimlənən bazar qiymətləri ilə həyata keçirilir. İlin sonuna olan balanslar təminatlı deyildir və hesablaşmalar köçürmə yolu ilə aparılır.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

8. Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri və qısamüddətli depozitlər

	2019	2018
ABŞ dolları ilə bank qalıqları	5,646	5,139
AZN ilə bank qalıqları	827	1,076
TL ilə bank qalıqları	287	48
Avro ilə bank qalıqları	151	273
CHF ilə bank qalıqları	100	45
Sair valyuta ilə bank qalıqları	75	70
Kassada olan pul vəsaitləri	11	6
GKZ	(13)	(17)
Cəmi pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	7,084	6,640

Depozitlər

31 dekabr 2019-cu il tarixində müddətli depozitlərə cəmi 107 AZN məbləğində müddəti bir il, müqavilə üzrə sabit faiz dərəcələri illik 1 faizdən 3 faizədək olan əmanətlər daxildir.

31 dekabr 2018-ci il tarixində müddətli depozitlərə cəmi 155 AZN məbləğində müddəti bir il, müqavilə üzrə sabit faiz dərəcələri illik 1 faizdən 1.6 faizədək olan müddətli əmanətlər daxildir.

31 dekabr 2019-cu il tarixində Qrup depozitlər üzrə 1 AZN (31 dekabr 2018-ci il: 4 AZN) məbləğində GKZ tanınmışdır.

9. Məhdudlaşdırılmış pul vəsaitləri

31 dekabr 2019-cu il tarixində məhdudlaşdırılmış pul vəsaitləri əsas etibarilə iki girov hesabından təşkil olunmuşdur. Qrup STEAS şirkətinin 13 faiz səhmləri ilə əlaqədar Satış Opsionu Rəziləşməsinə uyğun olaraq Goldman Sachs International-a ("GSI") ödəniləcək minimal ödəniş üçün zəmanət olaraq Deutsche Bank-da 63 AZN (37 milyon ABŞ dolları) (31 dekabr 2018-ci il: 63 AZN) məbləğində məhdudlaşdırılmış pul vəsaiti yerləşdirmişdir (Qeyd 35). 31 dekabr 2019-cu il tarixində Qrup Azərikimya zavodunun modernizasiya prosesi ilə bağlı olan xarici alışlar üçün Azərbaycan Beynəlxalq Bankında geri qaytarılmayan akkreditivlər kimi 45 AZN (31 dekabr 2018-ci il: 93 AZN) məbləğində məhdudlaşdırılmış pul vəsaiti yerləşdirmişdir. Bundan əlavə, Qrupun ƏDV-nin alınması, qeydiyyatına alınması və hərəkəti və dövlət büdcəsinə ödənilməsi ilə bağlı 37 AZN məbləğində (31 dekabr 2018-ci il: 75 AZN) ƏDV depozit hesabı olmuşdur.

10. Ticarət və sair debitor borcları

	2019	2018
Ticarət debitor borcları	7,714	7,204
Digər debitor borcları	226	168
Çıxılacaq GKZ	(648)	(766)
Cəmi maliyyə debitor borcları	7,292	6,606
Büdcədən tələb edilə bilən ƏDV	922	885
Avans ödənişləri	357	623
Anderlift neft qalığı	181	90
Vergilər üzrə debitor borcları	113	151
Sair	54	40
Cəmi ticarət və sair debitor borcları	8,919	8,395

Ticarət debitor borcları əsasən Qrupun müştərilərinə satılmış xam neft, neft məhsulları və təbii qaza görə alınacaq borcları əks etdirir.

31 dekabr 2019-cu il tarixinə 7,363 AZN məbləğində (31 dekabr 2018-ci il: 7,016 AZN) maliyyə debitor borcları xarici valyutalarda, əsasən ABŞ dollarında ifadə edilmişdir.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

10. Ticarət və sair debitor borcları (davamı)

Büdcədən tələb edilə bilən ƏDV hesabat tarixinə alışlar üzrə əvəzləndirilməmiş ƏDV-ni eks etdirir. Büdcədən tələb edilə bilən ƏDV alışlar üçün ödəniş aparıldıqda satışlar üzrə ƏDV ilə əvəzləndirilə bilər.

Aşağıdakı cədvəldə ticarət debitor borcları üzrə GKZ ehtiyatında hərəkət göstərilir:

	2019	2018
31 dekabr	766	816
9 sayılı MHBS-nin qəbul edilməsinin təsiri	-	35
1 yanvar	766	851
GKZ	67	19
Kredit zərərinin qaytarılması	(16)	(54)
Silinmə	(160)	(24)
Məcmu məzənnə fərqi	(9)	(26)
31 dekabr	648	766

11. Mal-material ehtiyatları

	2019	2018
Xammal və ehtiyat hissələri	704	594
Hazır mallar	598	725
Xam neft	351	408
Yolda olan mallar	231	1,045
Tamamlanmamış işlər	128	142
Sair	55	65
Cəmi mal-material ehtiyatları	2,067	2,979

31 dekabr 2019-cu il və 2018-ci il tarixlərinə bütün mal-material ehtiyatları üzrə qalıqlar maya dəyəri ilə ölçülmüşdür.

12. Sair cari aktivlər və sair cari maliyyə aktivləri

Sair cari aktivlər

31 dekabr 2019-cu il tarixində sair cari aktivlər əsasən nəql etmə və demerec xidmətləri ilə əlaqədar 28 AZN (31 dekabr 2018-ci il: sıfır) məbləğində müqavilə aktivlərindən ibarət olmuşdur.

Sair cari maliyyə aktivləri

31 dekabr 2019-cu il və 2018-ci il tarixlərinə sair cari maliyyə aktivləri əsasən SMGƏD ilə törəmə alətlər, kredit üzrə alınacaq məbləğlər və kapital alətlərindən ibarət olmuşdur.

31 dekabr 2019-cu il tarixində Qrupun 548 AZN (31 dekabr 2018-ci il: 691 AZN) məbləğində marja depozitləri və maliyyə törəmə alətləri ilə bağlı qalıqları olmuşdur.

31 dekabr 2019-cu il tarixində Qrupun 63 AZN (31 dekabr 2018-ci il: 34 AZN) məbləğində üçüncü tərəflərdən kredit üzrə alınacaq məbləğlər üzrə qalıqları olmuşdur.

31 dekabr 2019-cu il tarixində Qrupun 81 AZN məbləğində (31 dekabr 2018-ci il: 100 AZN) SMGƏD ilə tanınan kapital investisiyaları olmuşdur.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

13. Sair uzunmüddətli aktivlər

31 dekabr 2019-cu il tarixində sair uzunmüddətli aktivlər əsasən 731 AZN (31 dekabr 2018-ci il: 1,705 AZN) məbləğində əmlak, tikili və avadanlıqların alınması üçün edilmiş uzunmüddətli əvvəlcədən ödənişləri, 99 AZN (31 dekabr 2018-ci il: 113 AZN) məbləğində ƏDV üzrə uzunmüddətli debitor borcları, 24 AZN məbləğində ödəniş planları üzrə xalis aktivləri (31 dekabr 2018-ci il: 9 AZN) və 13 AZN (31 dekabr 2018-ci il: 22 AZN) məbləğində uzunmüddətli əvvəlcədən ödənilmiş xərcləri əks etdirir.

14. Sair uzunmüddətli maliyyə aktivləri

31 dekabr 2019-cu və 2018-ci il tarixlərində sair uzunmüddətli maliyyə aktivləri əsasən əlaqəli tərəflərdən kreditlər üzrə alınacaq məbləğlərdən, MZƏD ilə tanınan kapital investisiyasından, uzunmüddətli depozitlərdən və törəmə alətlərdən təşkil olunmuşdur.

31 dekabr 2019-cu il tarixində sair uzunmüddətli maliyyə aktivləri TANAP Doğağaz İletim A.Ş-dən, müvafiq olaraq, 651 AZN və 448 AZN məbləğində (31 dekabr 2018-ci il: müvafiq olaraq, 581 AZN və 388 AZN) 7 faizlik iştirak payının ədalətli dəyərindən və kreditlər üzrə alınacaq məbləğlərdən ibarət olmuşdur.

31 dekabr 2019-cu il tarixində Qrupun asılı müəssisələrdən olan kreditlər üzrə alınacaq məbləği 94 AZN-ə (31 dekabr 2018-ci il: 79 AZN) bərabərdir.

31 dekabr 2019-cu il tarixinə Qrupun yerli banklarda yerləşdirilmiş 74 AZN (31 dekabr 2018-ci il: 17 AZN) məbləğində uzunmüddətli depozitləri olmuşdur.

Qiyməti və valyuta risklərini azaltmaq məqsədilə Qrup bir sıra əmtəə svopları, əmtəə fyuçersləri və valyuta fyuçerslərindən istifadə etmişdir. 31 dekabr 2019-cu il tarixində Qrup 86 AZN (2018-ci il: 224 AZN) məbləğində törəmə alətlər üzrə realizasiya edilməmiş ədalətli dəyər gəlirlərini tanımış, bu işə öz növbəsində hecinq uçotundan istifadə edilməklə tanınan aktivlərin ədalətli dəyəridir. Ədalətli dəyər bazar dəyəri ilə alış və satış müqavilələrindəki sabit dəyər arasındakı fərq əsasında müəyyən edilir.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

15. Əmlak, tikili və avadanlıqlar

Əmlak, tikili və avadanlıqların balans dəyərini hərəkəti aşağıdakı kimi olmuşdur:

	Binalar və tikililər	Neft və qaz əmlakı və avadanlıqları	Maşın və avadanlıqlar	Gəmilər və port avadanlıqları	Sair	İşlənmə xərcləri	Tamamlanmamış tikinti	Cəmi
İlkin dəyər								
1 yanvar 2018-ci il	3,526	21,719	4,482	812	1,624	3,055	3,262	38,480
Əlavələr	27	1,726	145	123	51	128	2,382	4,582
Müəssisələrin birləşməsi vasitəsilə satınalmalar (APMT biznesi) (Qeyd 39)	-	-	80	-	17	-	1	98
Müəssisələrin birləşməsi vasitəsilə salınmalar (Avstriya biznesi) (Qeyd 39)	86	-	14	-	1	-	-	101
Silimlər	(23)	(35)	(94)	-	(25)	-	(53)	(230)
Köçürmələr	153	3,622	192	28	194	(3,183)	(1,006)	-
Hesabat valyutasına çevirmə	(74)	(18)	(401)	48	(222)	-	(216)	(883)
31 dekabr 2018-ci il	3,695	27,014	4,418	1,011	1,540	-	4,370	42,148
Əlavələr	21	1,912	1,286	-	69	276	1,797	5,361
Müəssisələrin birləşməsi vasitəsilə satınalmalar (Qeyd 39)	20	178	4	-	3	-	11	216
Silimlər	(22)	(27)	(44)	-	(9)	-	(16)	(118)
Əmlak, tikili və avadanlıqlardan istifadə hüququ olan aktivlərə köçürmələr	(20)	-	(3)	-	-	-	-	(23)
Köçürmələr	203	775	834	17	36	-	(1,848)	-
Hesabat valyutasına çevirmə	(41)	(36)	(126)	-	(77)	-	(63)	(346)
31 dekabr 2019-cu il	3,856	29,816	6,369	1,028	1,662	276	4,231	47,238
Köhnəlmə və dəyersizləşmə								
1 yanvar 2018-ci il	(1,216)	(8,416)	(1,965)	(45)	(770)	-	(399)	(12,811)
İl üzrə köhnəlmə xərci	(145)	(886)	(282)	(50)	(58)	-	-	(1,431)
Silimlər	5	42	47	-	11	-	-	105
Dəyersizləşmə (Qeyd 29)	(25)	(101)	-	(7)	-	-	(28)	(161)
Dəyersizləşmənin qaytarılması	-	187	-	-	-	-	-	187
Köçürmələr	4	(11)	7	-	-	-	-	-
Hesabat valyutasına çevirmə	8	4	192	1	17	-	-	222
31 dekabr 2018-ci il	(1,369)	(9,191)	(2,011)	(101)	(800)	-	(427)	(13,859)
İl üzrə köhnəlmə xərci	(134)	(1,073)	(348)	(50)	(61)	-	-	(1,666)
Silimlər	7	26	33	-	7	-	-	73
Dəyersizləşmə (Qeyd 29)	(2)	(283)	-	-	(1)	-	-	(286)
Köçürmələr	(2)	-	-	-	-	-	-	-
Hesabat valyutasına çevirmə	2	10	60	-	6	-	-	78
31 dekabr 2019-cu il	(1,498)	(10,499)	(2,266)	(151)	(849)	-	(427)	(15,650)
Xalis qalıq dəyəri								
1 yanvar 2018-ci il	2,310	13,303	2,517	767	854	3,055	2,863	25,669
31 dekabr 2018-ci il	2,326	17,833	2,407	910	840	-	3,943	28,259
31 dekabr 2019-cu il	2,558	19,317	4,103	877	813	276	3,804	31,548

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

15. Əmlak, tikili və avadanlıqlar (davamı)

2019-cu il ərzində Qrup əsasən aktivlərin tikintisi ilə bağlı olan 165 AZN (31 dekabr 2018-ci il: 137 AZN) məbləğində maliyyə xərclərini kapitalaşdırmışdır. İl ərzində Qrup 1,131 AZN məbləğində faiz ödənişləri etmiş (2018-ci il: 971 AZN), bunlardan 111 AZN (2018-ci il: 86 AZN) əmlak, tikili və avadanlıqlar üzrə kapitalaşdırılmış faiz xərclərinə aiddir.

2019-cu il ərzində Qrup müəssisələrin birləşməsi vasitəsilə satın alınma nəticəsində 216 AZN (2018-ci il: 199 AZN) məbləğində əmlak, tikili və avadanlıqlar istisna olmaqla 5,361 AZN (2018-ci il: 4,582 AZN) məbləğində aktivlər almışdır.

31 dekabr 2019-cu il tarixinə Qrupun dəyərsizləşmə xərci əsasən 283 AZN (2018-ci il: 129 AZN) məbləğində mənfəət gətirməyən Azərbaycan Respublikasında yerləşən neft yataqlarına edilən investisiyalarla bağlı olan neft-qaz əmlakları və avadanlıqlarının silinməsindən ibarətdir. Qrupun neft-qaz segmentinə aid olan dəyərsizləşmə zərəri sair əməliyyat xərclərində tanınmışdır. Qrup mənfəət gətirməyən yataqlardan gələcəkdə iqtisadi fayda əldə ediləcəyini gözləmir və 31 dekabr 2019-cu və 2018-ci il tarixlərinə neft yataqlarının bərpaya edilə bilən məbləği sıfırdır.

16. Qeyri-maddi aktivlər, qudvildən başqa

Qudvil istisna olmaqla, qeyri-maddi aktivlərin hərəkəti və müvafiq yığılmış amortizasiya aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	Torpaq və əmlak üzərində mülkiyyət hüquqları	Suda istifadə hüquqları	Ticarət adı	Müştəri ilə münasibət betlər	Lisensiya	Sair qeyri- maddi aktivlər	Cəmi
İlkin dəyər							
1 yanvar 2018-ci il	165	171	33	327	105	202	1,003
Əlavələr	-	-	-	-	-	48	48
Müəssisələrin birləşməsi yolu ilə satınalmalar (Avstriya biznesi) (Qeyd 39)	-	-	9	1	-	1	11
Müəssisələrin birləşməsi yolu ilə satınalmalar (APMT biznesi) (Qeyd 39)	-	-	-	-	-	58	58
Silinmələr	-	-	-	-	-	(2)	(2)
Hesabat valyutasına çevirmə	(38)	(49)	(10)	(26)	-	(8)	(131)
31 dekabr 2018-ci il	127	122	32	302	105	299	987
Əlavələr	-	-	-	-	1	51	52
Müəssisələrin birləşməsi yolu ilə satınalmalar (Qeyd 39)	-	-	-	-	447	7	454
İstifadə hüququ olan aktivlərə köçürmələr	(21)	-	-	-	-	-	(21)
Silinmə	-	-	-	-	-	(57)	(57)
Hesabat valyutasına çevirmə	(18)	(13)	(3)	(4)	(5)	(1)	(44)
31 dekabr 2019-cu il	88	109	29	298	548	299	1,371
Amortizasiya və dəyərsizləşmə							
1 yanvar 2018-ci il	(41)	(37)	-	(97)	-	(89)	(264)
İl üzrə amortizasiya xərci (Qeyd 29)	(3)	(3)	(2)	(13)	-	(22)	(43)
Hesabat valyutasına çevirmə	9	11	-	11	-	3	34
31 dekabr 2018-ci il	(35)	(29)	(2)	(99)	-	(108)	(273)
İl üzrə amortizasiya xərci (Qeyd 29)	(2)	(2)	(2)	(13)	(17)	(25)	(61)
Hesabat valyutasına çevirmə	11	3	-	2	1	1	18
31 dekabr 2019-cu il	(26)	(28)	(4)	(110)	(16)	(132)	(316)
Xalis balans dəyəri							
1 yanvar 2018-ci il	124	134	33	230	105	113	739
31 dekabr 2018-ci il	92	93	30	203	105	191	714
31 dekabr 2019-cu il	62	81	25	188	532	167	1,055

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

16. Qeyri-maddi aktivlər, qudvildən başqa (davamı)

31 dekabr 2019-cu il tarixində qeyri-maddi aktivlərin balans dəyəri, müvafiq olaraq, 2017-ci ilin avqust ayında və 2008-ci ilin may ayında müəssisələrin birləşməsi yolu ilə əldə edilmiş UBEP şirkətinin 105 AZN (31 dekabr 2018-ci il: 105 AZN) məbləğində lisenziyası və Petkim-in 21 AZN (31 dekabr 2018-ci il: 23 AZN) məbləğində ticarət adından ibarətdir. Bu qeyri-maddi aktivlərin istifadə müddəti qeyri-müəyyəndir və onlar, müvafiq PVYV-lərin bərpə edilə bilməsi təhlili çərçivəsində, dəyersizləşmə baxımından test edilmişdir (Qeyd 39).

2019-cu il ərzində tanınmış 61 AZN (2018-ci il: 43 AZN) məbləğində cəmi amortizasiya xərci 25 AZN (2018-ci il: 22 AZN) məbləğində ümumi və inzibati, araşdırma və işlənmə xərclərinə, 31 AZN (2018-ci il: 16 AZN) məbləğində satışların maya dəyərində və 5 AZN (2018-ci il: 5 AZN) məbləğində paylaşdırma xərclərinə ayrılmışdır.

Hüquqlar və proqram təminatı

Proqram təminatı yığılmış amortizasiyanı çıxmaqla, maya dəyərində qeydə alınır. Amortizasiya, bu cür aktivlərin təxmin edilən faydalı istifadə müddətləri ərzində bərabər çıxılmalar metoduna əsasən hesablanır. Torpaq üzrə mülkiyyət hüquqları bənd, fabrikin sahəsi, liman sahəsi, sahənin inkişafı, sahə və su ötürmə xətti üzərindəki hüquqlardan ibarətdir. Petkim Petrokimya Holding A.Ş.-nin ("Petkim") alınması zamanı əldə edilən torpaq üzrə mülkiyyət hüquqları əvvəlcə 30 may 2008-ci il tarixinə 3 sayılı MHBS-yə uyğun olaraq ədalətli dəyərləri ilə tanınmış və satın alınma tarixindən etibarən qalan istifadə müddəti üzrə amortizasiya edilmişdir. Su ötürmə xətləri istisna təşkil edir, çünki onların müddətsiz hesab olunur.

Müştəri ilə münasibətlər

Petkim şirkətinin xalis aktivlərinin bir hissəsi kimi əldə edilmiş müştəri ilə münasibətlər əvvəlcə 30 may 2008-ci il tarixinə MHBS 3-ə əsasən ədalətli dəyərde uçota alınmış və alış tarixindən başlayaraq onların 22 illik faydalı istifadə müddətləri ərzində amortizasiya edilmişdir.

SOCAR Energy Holding AG şirkətinin xalis aktivlərinin bir hissəsi olaraq alınmış Müştəri ilə münasibətlər əvvəlcə 30 iyun 2012-ci il tarixinə MHBS 3-ə əsasən ədalətli dəyərde uçota alınmışdır və əldə etmə tarixindən başlayaraq qalan istifadə müddəti üzrə amortizasiya hesablanmışdır. Perakəndə kartların yekun müştərilərinin hesablanmış istifadə müddəti 18 ildir, perakəndə paylama şəbəkəsi və yanacaq üzrə müştərilərin istifadə müddəti isə 30 ildir.

Petkim ticarət adı

Petkim şirkətinin alış zamanı əldə edilmiş Petkim ticarət adı əvvəlcə 30 may 2008-ci il tarixinə MHBS 3-ə əsasən ədalətli dəyərde uçota alınmışdır. Petkim ticarət adı qeyri-müəyyən faydalı istifadə müddətinə malik olduğu üçün amortizasiya edilmir.

Sudan istifadə hüquqları

Petkim şirkətinin alış zamanı əldə edilmiş sudan istifadə hüquqları əvvəlcə 30 may 2008-ci il tarixinə MHBS 3-ə əsasən ədalətli dəyərde uçota alınmış və alış tarixindən başlayaraq onların 47 illik faydalı istifadə müddəti ərzində amortizasiya edilmişdir.

17. Birgə müəssisələrə investisiyalar

Qrupun birgə müəssisələrə investisiya qoyuluşlarının balans dəyərinin hərəkəti aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	2019	2018
1 yanvarda balans dəyəri	5,301	5,022
Birgə müəssisələrə investisiyalara əlavələr	103	194
Birgə müəssisələrin vergidən sonrakı maliyyə nəticələrində pay	14	213
Birgə müəssisələrdən alınmış dividendlər	(28)	(117)
Birgə müəssisələrin balanslarının silinməsi	(15)	-
Məzənnə fərqləri	20	(30)
Sair	3	19
31 dekabrda balans dəyəri	5,398	5,301

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

17. Birgə müəssisələrə investisiyalar (davamı)

31 dekabr 2019-cü il tarixində Qrupun əsas birgə müəssisələri haqqında onların MHBS-yə uyğun maliyyə hesabatları əsasında ümumi maliyyə məlumatı və konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında investisiyanın balans dəyəri ilə qarşılaşdırılması aşağıdakı cədvəldə təqdim edilir:

	Azgerneft MMC	Azfen BM	Azəri M-İ Drilling Fluids BM	SOCAR-AQŞ MMC	Azərbaycan Rigs MMC	SOCAR Cape MMC	STYAŞ
Təsis edilmiş ölkə	Azərbaycan	Azərbaycan	Azərbaycan	Azərbaycan	Azərbaycan	Azərbaycan	Türkiyə
Cari aktivlər	68	163	99	499	84	59	2,195
<i>O cümlədən pul vəsaitləri və pul vasitələrinin ekvivalentləri</i>	9	43	-	-	69	21	359
Uzunmüddətli aktivlər	65	23	22	229	939	11	13,547
Cari öhdəliklər	(43)	(77)	(80)	(324)	(9)	(17)	(2,948)
<i>O cümlədən cari maliyyə öhdəlikləri (ticarət və sair kreditor borcları və ehtiyatlar istisna olmaqla)</i>	-	(30)	-	(87)	-	-	(575)
Uzunmüddətli öhdəliklər	-	-	(8)	(68)	(19)	-	(4,666)
<i>O cümlədən uzunmüddətli maliyyə öhdəlikləri (sair kreditor borcları və ehtiyatlar istisna olmaqla)</i>	-	-	(8)	(35)	-	-	(4,664)
Xalis aktivlər	90	109	33	336	995	53	8,128
Qrupun mülkiyyətinin payı	40%	60%	51%	13.4%	10%	51%	60%
Xalis aktivlərdə pay	36	65	17	45	100	27	4,877
Düzelisələr	3	-	1	-	(1)	1	183*
Balans dəyəri	39	65	18	45	99	28	5,060
Alınmış dividendlər	(9)	(13)	-	-	(2)	-	-

* Düzelisə Qrupun birgə müəssisələrinin səhmdar kapitalına başlanğıcdan cari tarixədək akkreditiv üzrə ödənilmiş komissiya haqqı ilə bağlı 163 AZN məbləğində əlavə qoyuluşlar daxildir. 20 AZN məbləğində qalan məbləğ Qrup tərəfindən artıq maliyyələşdirmədən ibarətdir, çünki digər səhmdar öz payına proporsional olaraq kapital qoyuluşları etməmişdir.

	Azgerneft MMC	Azfen BM	Azəri M-İ Drilling Fluids BM	SOCAR-AQŞ MMC	Azərbaycan Rigs MMC	SOCAR Cape MMC	STYAŞ
Gəlirlər	60	206	166	275	98	95	-
Satışların maya dəyəri	(28)	(187)	(139)	(207)	(34)	(57)	-
<i>O cümlədən: köhnəmə</i>	(6)	(10)	(3)	(22)	(33)	-	-
Ümumi və inzibati xərclər	-	(7)	(3)	(19)	-	(5)	(128)
Sair gəlir	-	-	-	11	-	-	191
Sair xərc	-	(1)	(9)	(2)	(81)	-	(219)
Məzənnə fərqi gəlir/(zərər)	-	(1)	-	1	-	-	-
Effektiv faiz metodunu istifadə etməklə hesablanmış faiz gəlirləri	-	-	-	-	-	-	71
Maliyyə xərcləri	-	-	(1)	(4)	-	-	(121)
Vergidən əvvəl mənfəət/(zərər)	32	10	14	55	(17)	33	(206)
Mənfəət vergisi (xərci)/faydası	(7)	(4)	(3)	(14)	(9)	(4)	152
İl üzrə mənfəət/(zərər)	25	6	11	41	(26)	29	(54)
İl üzrə mənfəət/(zərər)də Qrupun payı	10	4	6	5	(3)	15	(32)

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

17. Birgə müəssisələrə investisiyalar (davamı)

31 dekabr 2019-cu il tarixində Qrupun həm fərdi, həm məcmu şəkildə əhəmiyyətli olmayan digər birgə müəssisələrində iştirak payı və həmin müəssisələrin maliyyə göstəriciləri haqqında ümumi məlumat, o cümlədən cəmi aktivlər, öhdəliklər, gəlir, mənfəət və ya zərər haqqında məlumat aşağıdakı cədvəldə təqdim edilir:

Adı	Cari aktivlər	Uzun-müddətli aktivlər	Cari öhdəliklər	Uzun-müddətli öhdəliklər	Gəlirlər	Mənfəət/ (zərər)	İştirak payı	Təsis edildiyi ölkə
Oyl end.Qas ProServ MMC	19	-	(7)	(3)	4	1	30%	Azərbaycan
Kaspiyan Şipyar	-	-	-	-	-	-	-	-
Kompani MMC	-	-	-	-	-	(1)	20%	Azərbaycan
Samatla MMC	1	-	(1)	-	-	-	27%	Polşa
SOCAR Bağlan MMC	1	14	(13)	(6)	-	-	51%	Azərbaycan
SOCAR Foster Viler Mühəndislik Xidmətləri MMC	4	-	(2)	-	17	1	65%	Azərbaycan
SOCAR KBR MMC	87	-	(74)	-	186	11	51%	Azərbaycan
SOCAR-Dalğic MMC	10	10	(2)	(15)	17	2	51%	Azərbaycan
AAS – Ekol	3	-	(1)	-	8	2	48%	Azərbaycan
SOCAR Uniper MMC	15	64	(42)	(11)	42	5	51%	Azərbaycan
SOCAR Fugro MMC	15	-	(8)	-	16	-	51%	Azərbaycan
SOCAR Construction MMC	1	8	(1)	-	-	(1)	97%	Azərbaycan
Caspian Innovation Center	20	-	(16)	-	27	3	90%	Azərbaycan
SOCAR-Petrofac MMC	-	-	(2)	-	1	(2)	51%	Azərbaycan
Caspian Geo	33	-	(25)	-	39	8	51%	Azərbaycan
SOCAR-Nefteqazstroy MMC	2	-	-	-	2	1	25%	Azərbaycan
Neftegaztexnologiya MMC	-	-	-	-	-	-	50%	Özbəkistan
Cəmi	211	96	(194)	(35)	359	30		

31 dekabr 2018-ci il tarixində Qrupun əsas birgə müəssisələri haqqında onların MHBS-yə uyğun maliyyə hesabatları əsasında ümumi maliyyə məlumatı və konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında investisiyanın balans dəyəri ilə tutuşdurma aşağıdakı cədvəldə təqdim edilir:

Təsis edildiyi ölkə	Azgerneft MMC	Azfer BM	Azəri M-J Drilling Fluids BM	SOCAR-AQŞ MMC	Azərbaycan Rıqs MMC	SOCAR Cape MMC	STYAŞ
	Azərbaycan	Azərbaycan	Azərbaycan	Azərbaycan	Azərbaycan	Azərbaycan	Türkiyə
Cari aktivlər	64	175	74	379	109	25	904
O cümlədən pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	9	28	3	4	3	18	405
Uzunmüddətli aktivlər	62	20	11	227	1,029	16	12,281
Cari öhdəliklər	(36)	(71)	(63)	(241)	(3)	(16)	(704)
O cümlədən cari maliyyə öhdəlikləri (ticarət və sair kreditör borcları və ehtiyatlar istisna olmaqla)	-	-	-	(29)	(8)	(1)	(356)
Uzunmüddətli öhdəliklər	-	-	-	(68)	(8)	-	(4,456)
O cümlədən uzunmüddətli maliyyə öhdəlikləri (ticarət və sair kreditör borcları və ehtiyatlar istisna olmaqla)	-	-	-	(44)	-	-	(4,454)
Xalis aktivlər	90	124	22	297	1,127	25	8,025
Qrupun mülkiyyət payı	40%	60%	51%	13.4%	10%	51%	60%
Xalis aktivlərdə pay	36	74	11	40	113	13	4,815
Düzəlişlər	2	-	2	-	(1)	-	154*
Balans dəyəri	38	74	13	40	112	13	4,969
Alınmış dividendlər	(8)	(69)	(15)	(16)	-	(5)	-

* Düzəlişə Qrupun birgə müəssisələrinin səhmdar kapitalına başlanğıcdan cari tarixədək akkreditiv üzrə ödənilmiş komissiya haqqı ilə bağlı 136 AZN məbləğində əlavə qoyuluşlar daxildir. 18 AZN məbləğində qalan məbləğ Qrup tərəfindən artıq maliyyələşdirmədən ibarətdir, çünki, digər səhmdar öz payına proporsional olaraq kapital qoyuluşları etməmişdir.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

17. Birgə müəssisələrə investisiyalar (davamı)

	Azgerneft MMC	Azfen BM	Azəri M-İ Drilling Fluids BM	SOCAR-AQŞ MMC	Azərbaycan Rıqs MMC	SOCAR Cape MMC	STYAS
Gəlirlər	67	512	175	576	89	89	-
Satışların maya dəyəri	(29)	(397)	(141)	(339)	(41)	(71)	-
O cümlədən köhnəmə	(5)	(11)	(1)	(18)	(31)	-	-
Ümumi və inzibati xərclər	-	(6)	(4)	(15)	-	(5)	(65)
Sair gəlir	1	-	-	-	-	-	10
Sair xərclər	-	(1)	(13)	(2)	-	-	-
Məzənnə fərqiindən gəlir/(zərər)	-	-	-	1	-	-	(25)
Effektiv faiz metodunu istifadə etməklə hesablanmış faiz gəlirləri:	-	1	-	-	-	-	61
Maliyyə xərcləri	-	-	-	(38)	-	(15)	(12)
Vergidən əvvəl mənfəət/(zərər)	39	109	17	185	48	(2)	(31)
Mənfəət vergisi (xərci)/faydası	(8)	(11)	(8)	(38)	(9)	(1)	235
İl üzrə mənfəət/(zərər)	31	98	9	147	39	(3)	204
İl üzrə mənfəətdə/(zərərdə) Qrupun payı	12	59	5	20	4	(2)	122

31 dekabr 2018-ci il tarixində Qrupun əsas birgə müəssisələri haqqında onların MHBS-yə uyğun maliyyə hesabatları əsasında ümumi maliyyə məlumatı və konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında investisiyanın balans dəyəri ilə tutuşdurma aşağıdakı cədvəldə təqdim edilir:

Adı	Cari aktivlər	Uzun- müddətli aktivlər	Cari öhdəliklər	Uzun- müddətli öhdəliklər	Gəlirlər	Mənfəət/ (zərər)	İştirak payı	Təsis edildiyi ölkə
Oyl end Qas ProServ MMC	18	-	(6)	(3)	2	-	30%	Azərbaycan
Kaspian Şipyard Kompani MMC	2	-	-	-	-	(2)	20%	Azərbaycan
Sarmatia MMC	1	-	(1)	-	-	(1)	27%	Poşa
SOCAR Bağlan MMC	1	14	(13)	(6)	-	-	51%	Azərbaycan
SOCAR Foster Viler Mühəndislik Xidmətləri MMC	2	2	(4)	-	12	1	65%	Azərbaycan
SOCAR KBR MMC	56	-	(50)	-	121	6	51%	Azərbaycan
SOCAR-Dalçic MMC	5	13	(2)	(16)	9	-	51%	Azərbaycan
AAS – Ekol	4	-	(1)	-	9	3	48%	Azərbaycan
SOCAR Uniper MMC	20	9	(8)	-	40	4	51%	Azərbaycan
SOCAR Fugro MMC	13	1	(8)	-	33	6	51%	Azərbaycan
SOCAR Construction MMC	1	9	(1)	-	-	(1)	97%	Azərbaycan
Caspian Innovation Center	12	-	(10)	-	13	1	90%	Azərbaycan
SOCAR Turkey LNG	15	15	(14)	(2)	26	1	45%	Türkiyə
Cəmi	150	63	(118)	(27)	265	18		

2019-cu il ərzində Qrup birgə müəssisəsi olan SOCAR Turkey Yatırım A.Ş.-nin ("STYAŞ") səhmdar kapitalına 76 AZN (2018-ci il: 152 AZN) məbləğində vəsait yatırmışdır.

2015-ci ildə Qrup Star Emal zavodunun (STYAŞ-ın törəmə müəssisəsi) tikintisi ilə əlaqədar akkreditiv razılaşmaları imzalamışdır. Qrupun cəmi 27 AZN (2018-ci il: 26 AZN) məbləğində ödədiyi komissiya haqları və faizlər STYAŞ-a əlavə investisiya kimi tanınmışdır.

18. Asılı müəssisələrə investisiyalar

Qrupun asılı müəssisələrdəki investisiya qoyuluşlarının balans dəyərinin hərəkəti aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	2019	2018
1 yanvarda balans dəyəri	4,359	4,571
Asılı müəssisələrə investisiyalara əlavələr	-	15
Asılı müəssisələrin vergidən sonrakı maliyyə nəticələrində pay	(5)	24
Asılı müəssisələrdən alınmış dividendlər	(126)	(99)
Məzənnə fərqləri	(3)	(32)
Sair	(17)	(120)
31 dekabrda balans dəyəri	4,208	4,359

(Xüsusi qeyd edilmiş hiallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

18. Asılı müəssisələrə investisiyalar (davamı)

31 dekabr 2019-cu il tarixində Qrupun əsas asılı müəssisələri haqqında onların MHBS-ye uyğun maliyyə hesabatları əsasında ümumi maliyyə məlumatı və konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında investisiyanın balans dəyəri ilə tutuşdurma aşağıdakı cədvəldə təqdim edilir:

2019	Cənubi Qafqaz Boru Kəməri Şirkəti (CQBKŞ)			BTC Co	CQD
	Kayman adaları	Kayman adaları	Azərbaycan		
Təsis edildiyi ölkə					
Cari aktivlər	281	171	558		
Uzunmüddətli aktivlər	8,677	8,476	20,955		
Cari öhdəliklər	(256)	(773)	(552)		
Uzunmüddətli öhdəliklər	(381)	(328)	(15,506)		
Qrupa aid xalis aktivlər	8,321	7,546	3,124		
Qeyri-nəzarət payına aid xalis aktivlər	-	-	2,331		
Qrupun mülkiyyət payı	10%	25%	49%		
Xalis aktivlərdə pay	832	1,887	1,531		
Düzəlişlər	(1)	-	(77)*		
Balans dəyəri	831	1,887	1,454		
Alınmış dividendlər	(69)	(53)	-		

* 31 dekabr 2019-cu il tarixinə düzəlişə Qrup tərəfindən CQD-ye 34 AZN məbləğində artıq ödəmə və 16 AZN məbləğində Qrupun 2014-cü ildə Şah Dəniz HPBS-də əlavə payların satışından yaranan zərərdə pay daxildir. Bundan əlavə, 127 AZN 2018-ci ildə CQD-nin TANAP-Doğalgaz İletim A.Ş.-də 7 faiz payının satışından əldə edilmiş reallaşdırılmamış gəlirin eliminasiyasını təmsil edir.

2019	CQBKŞ	BTC Co	CQD
Gəlirlər	997	1,389	769
Satışların maya dəyəri	(426)	(873)	(420)
Ümumi və inzibati xərclər	-	-	(162)
Paylaşdırma xərcləri	-	-	(9)
Sair xərclər	-	-	(2)
Sair gəlir	-	10	41
Effektiv faiz metodunu istifadə etməklə hesablanmış faiz gəlirləri	2	-	76
Maliyyə xərcləri	-	(41)	(748)
Məzərinə fərqindən zərər	-	-	(5)
Asılı müəssisələrin nəticələrində pay	-	-	(15)
Vergidən əvvəlki mənfəət/(zərər)	573	485	(475)
Mənfəət vergisi xərci	(91)	-	(2)
İl üzrə mənfəət/(zərər)	482	485	(477)
Qeyri-nəzarət payına aid zərər	-	-	(121)
İl üzrə mənfəətdə/(zərərdə) Qrupun payı	48	121	(174)
Düzəlişlər	(1)	-	-
Cəmi	47	121	(174)

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

18. Asılı müəssisələrə investisiyalar (davamı)

31 dekabr 2019-cu il tarixində Qrupun fərdi və ya məcmu şəkildə əhəmiyyətli olmayan digər asılı müəssisələrində iştirak payları və həmin müəssisələrin maliyyə göstəriciləri haqqında ümumi məlumatları, o cümlədən cəmi aktivlər, öhdəliklər, gəlirlər və mənfəət və ya zərər aşağıdakı kimi olmuşdur:

Adı	Cəmi aktivlər	Cəmi Öhdəliklər	Gəlirlər	Mənfəət/ (zərər)	İştirak payı	Təsis edildiyi ölkə
Kaspiyan Geofizikal Kompani	2	(1)	2	1	45%	Azərbaycan
Azlab QTSC	5	(5)	6	-	50%	Azərbaycan
Kros Kaspiyan Oyl end Qes Lojistik MMC	3	(2)	-	-	34%	Azərbaycan
Ateşgah Sığorta Şirkəti MMC	41	(28)	39	1	10%	Azərbaycan
Caspian Pipe Coatings MMC	24	(9)	24	2	50%	Azərbaycan
Tankanlagen Mellingen AG ("TAMAG")	13	(3)	-	-	33%	İsveçrə
Tanklager Taegerschen AG ("TLT")	2	-	-	-	21%	İsveçrə
SOGEP AG	6	(5)	-	-	34%	İsveçrə
UBAG AG	7	(5)	-	-	24%	İsveçrə
SAPPRO SA	21	(20)	-	-	17%	İsveçrə
SARACO SA	38	(33)	-	-	20%	İsveçrə
Azərbaycan Qaz Təchizatı Şirkəti	555	(555)	4,809	-	28%	Kayman adaları
Electrogas Malta Holding Limited	1,114	(1,279)	352	(48)	33%	Malta
Octogone	45	(50)	5	(1)	20%	Benin
CI GNL	3	(36)	-	(5)	26%	Fil Dişi Sahili
Cəmi	1,879	(2,031)	5,237	(50)		

31 dekabr 2018-ci il tarixində Qrupun əsas asılı müəssisələri üzrə MHBS-yə uyğun maliyyə hesabatları əsasında ümumi maliyyə məlumat və konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında investisiyanın balans dəyəri ilə tutuşdurma aşağıdakı cədvəldə təqdim edilir:

2018	CQBKŞ	BTC Co	CQD
	Kayman adaları	Kayman adaları	Azərbaycan
Təsis edildiyi ölkə			
Cari aktivlər	228	198	1,438
Uzunmüddətli aktivlər	8,921	8,770	20,465
Cari öhdəliklər	(215)	(941)	(804)
Uzunmüddətli öhdəliklər	(409)	(752)	(15,293)
Qrupa aid xalis aktivlər	8,525	7,275	3,523
Qeyri-nəzarət payına aid xalis aktivlər	-	-	2,283
Qrupun mülkiyyət payı	10%	25%	49%
Xalis aktivlərdə pay	853	1,819	1,726
Düzəlişlər	(2)	-	(77)*
Balans dəyəri	851	1,819	1,649
Alınmış dividendlər	(3)	(95)	-

* 31 dekabr 2018-ci il tarixinə düzəlişə Qrup tərəfindən CQD-yə 34 AZN məbləğində artıq ödəmə və 16 AZN məbləğində Qrupun 2014-cü ildə Şah Deniz HPBS-də əlavə payların satışından yaranan zərərde pay daxildir. Bundan əlavə, 127 AZN CQD-nin TANAP Doğalgaz İletim A.Ş.-də 7 faiz payının satışından əldə edilmiş reallaşdırılmamış gəlirin eliminasiyasını təmsil edir.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

18. Asılı müəssisələrə investisiyalar (davamı)

2018	CQBKŞ	BTC Co	CQD
Gəlirlər	750	1,513	435
Satışların maya dəyəri	(240)	(859)	(226)
Ümumi və inzibati xərclər	-	-	(76)
Paylaşdırma xərcləri	-	-	(7)
Sair gəlir	-	-	34
Effektiv faiz metodunu istifadə etməklə hesablanmış faiz gəlirləri	1	1	59
Maliyyə xərcləri	-	(86)	(596)
Məzənnə fərqindən zərər	-	-	(6)
Asılı müəssisələrin nəticələrində pay	-	-	(6)
Vergidən əvvəl mənfəət/(zərər)	511	569	(389)
Mənfəət vergisi xərci	(77)	-	(10)
İl üzrə mənfəət/(zərər)	434	569	(399)
Qeyri-nəzarət payına aid zərər	-	-	(72)
İl üzrə mənfəətdə/(zərərdə) Qrupun payı	43	142	(160)

31 dekabr 2018-ci il tarixinə Qrupun həm fərdi, həm məcmu şəkildə əhəmiyyətli olmayan digər asılı müəssisələrində iştirak payı və həmin müəssisələrin maliyyə göstəriciləri haqqında ümumi məlumat, o cümlədən cəmi aktivlər, öhdəliklər, gəlir, mənfəət və ya zərər haqqında məlumat aşağıdakı cədvəldə təqdim edilir:

Adı	Cəmi aktivlər	Cəmi öhdəliklər	Gəlirlər	Mənfəət/(zərər)	İştirak payı	Təsis edildiyi ölkə
Kaspian Geofizikal Kompani	9	(1)	-	(3)	45%	Azərbaycan
Azlab QTSC	5	(4)	4	-	50%	Azərbaycan
Kros Kəspiyən Oylənd Qəs Lojistik MMC	3	(2)	4	-	34%	Azərbaycan
Atəşgah Sığorta Şirkəti MMC	42	(30)	41	(1)	10%	Azərbaycan
Caspian Pipe Coatings MMC	17	(2)	7	1	50%	Azərbaycan
Tankanlagen Mellingen AG ("TAMAG")	13	(3)	-	-	33%	İsveçrə
Tanklager Taegerschen AG ("TLT")	2	-	-	-	21%	İsveçrə
SOGEP AG	6	(5)	-	-	34%	İsveçrə
UBAG AG	7	(5)	-	-	24%	İsveçrə
SAPPRO SA	20	(20)	-	-	13%	İsveçrə
SARACO SA	38	(32)	-	-	20%	İsveçrə
Azərbaycan Qaz Təchizatı Şirkəti	572	(572)	3,899	-	28%	Kayman adaları
Electrogas Malta Holding Limited	1,128	(1,245)	380	(32)	33%	Malta
Octogone	60	(53)	5	(4)	20%	Benin
Ci GNL	2	(31)	-	(10)	26%	Fil dişi sahili
Cəmi	1,914	(2,005)	4,340	(49)		

19. Ticarət və sair kreditör borcları

	2019	2018
Kreditör borcları	6,922	7,450
Hesablanmış öhdəliklər	3,164	3,198
Sair kreditör borcları	1,035	994
Cəmi maliyyə kreditör borcları	11,121	11,642
İşçilərə ödəniləcək məbləğlər	207	124
Nəftin overlifti üzrə öhdəliklər	6	14
Cəmi ticarət və sair kreditör borcları	11,334	11,780

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

19. Ticarət və sair kreditör borcları (davamı)

10,078 AZN (31 dekabr 2018-ci il: 11,242 AZN) məbləğində maliyyə kreditör borcları, əsasən ABŞ dolları olmaqla, xarici valyutalarda ifadə olunmuşdur. Kreditör borclarına əsasən xam neft, neft məhsulları, qazın alışı və Qrupun təchizatçıları tərəfindən göstərilmiş tikinti, qazma, nəqlietmə və kommunal xidmətlər ilə bağlı yaranan borclar daxildir.

Qrupun hesablanmış öhdəlikləri xam neftin və neft məhsullarının alışları üçün hələ hesab-faktura qəbul edilməmiş öhdəliklərdən ibarətdir.

Neftin overlifti üzrə öhdəliklər Qrupun AÇG və Şah Dəniz HPBS-deki iştirakçı payından artıq götürülmüş neftdən ibarətdir və Qrupun gələcək hasılatındakı payından fiziki şəkildə ötürülməli olan neft ilə bağlı öhdəliyini əks etdirir.

Müəssisələrin birləşməsi nəticəsində Qrup ədalətli dəyəri 313 AZN olan ticarət və sair kreditör borcları əldə etmişdir (Qeyd 39).

Müqavilə öhdəlikləri

Müqavilə öhdəlikləri əsasən tikinti layihələri və malların və xidmətlərin satışı üçün, müvafiq olaraq, 187 AZN (31 dekabr 2018-ci il: 142 AZN) və 330 AZN (31 dekabr 2018-ci il: 155 AZN) məbləğində edilmiş avans ödənişlərdən ibarətdir.

31 dekabr 2018-ci il tarixinə Qrupun 305 AZN məbləğində müqavilə öhdəlikləri olmuşdur. 2019-cu il ərzində müqavilə öhdəliklərinin qalığı əsasən tikinti müqavilələrinə əlavələrə və yeni törəmə müəssisələrinin satın alınmasına görə müvafiq olaraq 591 AZN və 28 AZN məbləğində artmışdır. İcra öhdəliklərini yetirildikdən sonra müqavilə öhdəliklərindən 399 AZN mənfəət və ya zərər haqqında hesabatla və sair məcmu gəlirə daxil edilmiş və 2019-cu il ərzində gəlirlər kimi tanınmışdır.

20. Borc öhdəlikləri

31 dekabr 2019-cu il tarixində Qrupun qısamüddətli borc öhdəlikləri və uzunmüddətli borc öhdəliklərinin cari hissəsi aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

Vəsaitlər	Faiz dərəcəsi	Ödəniş tarixi	İlkin valyutada cəmi borc öhdəliyi	31 dekabr 2019-cu il tarixində balans
ABŞ dolları ilə qısamüddətli vəsaitlər	1.95-17.50%	yanvar 2020 – dekabr 2020	2,392	2,342
TL ilə qısamüddətli vəsaitlər	8.47-44.17%	yanvar 2020 – dekabr 2020	1,146	293
GEL ilə qısamüddətli vəsaitlər	11-14%	yanvar 2020 – dekabr 2020	486	190
Sair valyutada qısamüddətli vəsaitlər	2.50-19%	yanvar 2020 – dekabr 2020	711	136
Uzunmüddətli borc öhdəliklərinin cari hissəsi			-	1,212
Cəmi qısamüddətli borc öhdəlikləri və uzunmüddətli borc öhdəliklərinin cari hissəsi			-	4,173

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

20. Borc öhdəlikləri (davamı)

31 dekabr 2019-cu il tarixində Qrupun uzunmüddətli borc öhdəlikləri aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

Vəsaitlər	Faiz dərəcəsi*	Ödəniş tarixi	31 dekabr 2019-cu il tarixində balans	
			Uzunmüddətli hissəsi	Cari hissəsi
1,000 milyon ABŞ dolları	4.75%	Mart 2023	1,204	24
750 milyon ABŞ dolları	6.95%	Mart 2030	1,235	27
565 milyon ABŞ dolları	3.80%	Sentyabr 2028	854	115
500 milyon ABŞ dolları	5.88%	Yanvar 2023	848	21
427 milyon ABŞ dolları	LIBOR + 2.70%	Fevral 2024	716	12
489 milyon ABŞ dolları	LIBOR + 6.95%	iyul 2025	666	101
238 milyon ABŞ dolları	LIBOR + 4%	Dekabr 2029	438	-
242 milyon ABŞ dolları	4.60%	Dekabr 2029	414	-
251 milyon Avro	EURIBOR + 3.03%	iyun 2028	368	54
193 milyon ABŞ dolları	LIBOR + 4%	Dekabr 2029	346	-
249 milyon Avro	EURIBOR + 0.95%	iyun 2028	337	53
212 milyon ABŞ dolları	LIBOR + 4.675%	Mart 2028	317	5
250 milyon ABŞ dolları	LIBOR + 2.20%	Noyabr 2023	294	26
200 milyon ABŞ dolları	LIBOR + 1.335%	Dekabr 2027	258	14
150 milyon ABŞ dolları	LIBOR + 2.50%	Noyabr 2024	252	1
150 milyon ABŞ dolları	LIBOR + 2.70%	iyun 2024	252	-
485 milyon ABŞ dolları	LIBOR + 1%	Dekabr 2024	236	66
110 milyon ABŞ dolları	4.80%	Dekabr 2023	187	-
260 milyon ABŞ dolları	LIBOR + 4.30% + 1.25%	Dekabr 2022	172	-
100 milyon ABŞ dolları	5.00%	Oktyabr 2021	170	2
600 milyon Türk lirası	LIBOR + 5.2%	iyun 2027	165	6
90 milyon ABŞ dolları	4.80%	Avqust 2026	153	2
15,398 milyon Yapon lirası	1.50%	Aprel 2039	151	8
300 milyon ABŞ dolları	LIBOR + 3.25%	Mart 2022	133	151
77 milyon ABŞ dolları	4.80%	Dekabr 2023	130	1
460 milyon AZN	4.00%	iyul 2022	125	70
78 milyon ABŞ dolları	4.00%	Dekabr 2027	103	67
68 milyon ABŞ dolları	LIBOR + 3%	Yanvar 2026	97	9
52 milyon ABŞ dolları	4.40%	May 2024	88	-
100 milyon ABŞ dolları	LIBOR + 3.25%	Aprel 2022	84	58
100 milyon ABŞ dolları	LIBOR + 3.25%	Fevral 2022	72	51
101 milyon ABŞ dolları	LIBOR + 2.3%	Dekabr 2021	67	37
144 milyon AZN	0.16% (0.15% + 0.01%)	Yanvar 2045	56	11
65 milyon ABŞ dolları	LIBOR + 4.95%	Dekabr 2024	53	18
55 milyon ABŞ dolları	LIBOR + 5.25%	Sentyabr 2024	44	16
22 milyon CHF	LIBOR + 0.0714% və ya 0%	iyul 2021	40	-
29 milyon ABŞ dolları	4.00%	Dekabr 2027	38	25
38 milyon ABŞ dolları	4.01%	Dekabr 2023	34	10
35 milyon Avro	LIBOR + 0.072%	Noyabr 2025	23	8
20 milyon Avro	1.64%	Oktyabr 2023	18	6
10 milyon CHF	3.00%	Oktyabr 2027	17	-
24 milyon ABŞ dolları	4.26%	Dekabr 2022	16	8
30 milyon GEL	12.50%	iyun 2023	15	3
350 milyon AZN	3.00%	iyun 2023	13	100
20 milyon ABŞ dolları	LIBOR + 2%	Aprel 2023	11	-
18 milyon GEL	13.50%	Noyabr 2024	9	2
11 milyon GEL	13.33%	Sentyabr 2023	6	-
10 milyon GEL	13.50%	Noyabr 2022	6	-
5 milyon ABŞ dolları	4.26%	Dekabr 2022	4	2
6 milyon ABŞ dolları	4.26%	Dekabr 2022	4	2
2 milyon Avro	EURIBOR + 2.375%	Mart 2031	3	-
4 milyon ABŞ dolları	4.26%	Dekabr 2022	3	1
2 milyon CHF	0.85%	Dekabr 2031	3	-
Sair uzunmüddətli borc öhdəlikləri			21	19
Cəmi uzunmüddətli borc öhdəlikləri			11,369	1,212

(*) LIBOR və EURIBOR 3-12 ay arasında dəyişir.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

20. Borc öhdəlikləri (davamı)

31 dekabr 2018-ci il tarixində Qrupun qısamüddətli borc öhdəlikləri və uzunmüddətli borc öhdəliklərinin cari hissəsi aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

Vəsaitlər	Faiz dərəcəsi	Ödəniş tarixi	İlkin valyutada cəmi borc öhdəliyi	31 dekabr 2018-ci il tarixində balans
ABŞ dolları ilə qısamüddətli vəsaitlər	2,48-8%	Yanvar 2019 – dekabr 2019	2,174	2,502
TL ilə qısamüddətli vəsaitlər	16,5-28,5%	Yanvar 2019 – dekabr 2019	126	42
GEL ilə qısamüddətli vəsaitlər	12-14%	Yanvar 2019 – dekabr 2019	136	76
Sair valyutada qısamüddətli vəsaitlər	4,9-18%	Yanvar 2019 – dekabr 2019	531	149
Uzunmüddətli borc öhdəliklərinin cari hissəsi			-	1,244
Cəmi qısamüddətli borc öhdəlikləri və uzunmüddətli borc öhdəliklərinin cari hissəsi			-	4,013

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

20. Borc öhdəlikləri (davamı)

31 dekabr 2018-ci il tarixində Qrupun uzunmüddətli borc öhdəlikləri aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

Vəsaitlər	Faiz dərəcəsi*	Ödəniş tarixi	31 dekabr 2018-ci il tarixində balans	
			Uzunmüddətli hissəsi	Cari hissəsi
1000 milyon ABŞ dolları	4.75%	Mart 2023	1,234	22
750 milyon ABŞ dolları	6.95%	Mart 2030	1,235	27
500 milyon ABŞ dolları	5.88%	Yanvar 2023	845	21
489 milyon ABŞ dolları	LIBOR + 6.95%	İyul 2025	682	133
238 milyon ABŞ dolları	LIBOR + 4%	Dekabr 2029	412	-
251 milyon Avro	EURIBOR + 3.03%	İyun 2028	434	55
260 milyon ABŞ dolları	LIBOR + 4.3% + 1.25%	Dekabr 2022	399	34
249 milyon Avro	EURIBOR + 0.95%	İyun 2028	392	54
600 milyon AZN	4%	İyul 2022	380	71
300 milyon ABŞ dolları	LIBOR + 3.25%	Mart 2022	361	153
212 milyon ABŞ dolları	LIBOR + 4.675%	Mart 2028	321	4
250 milyon ABŞ dolları	LIBOR + 2.2%	Noyabr 2023	317	2
485 milyon ABŞ dolları	LIBOR + 1%	Dekabr 2024	294	135
200 milyon ABŞ dolları	LIBOR + 1.335%	Dekabr 2027	272	14
100 milyon ABŞ dolları	5%	Oktyabr 2021	170	2
78 milyon ABŞ dolları	4%	Dekabr 2027	163	-
15,398 milyon JPY	1.5%	Aprel 2039	157	8
100 milyon ABŞ dolları	LIBOR + 3.25%	Aprel 2022	141	30
77 milyon ABŞ dolları	4.8%	Dekabr 2023	131	-
100 milyon ABŞ dolları	LIBOR + 3.25%	Fevral 2022	122	53
68 milyon ABŞ dolları	LIBOR + 3%	Yanvar 2026	106	9
101 milyon ABŞ dolları	LIBOR + 2.8%	Dekabr 2021	104	34
350 milyon AZN	3%	İyun 2023	100	50
50 milyon ABŞ dolları	4.81%	Sentyabr 2020	85	-
65 milyon ABŞ dolları	LIBOR + 4.95%	Dekabr 2024	66	18
29 milyon ABŞ dolları	4%	Dekabr 2027	61	-
35 milyon Avro	LIBOR + 0.063%	Dekabr 2026	59	8
100 milyon ABŞ dolları	LIBOR + 2.33%	İyun 2020	57	57
144 milyon AZN	0.16% (0.15% + 0.01%)	Yanvar 2045	56	6
55 milyon ABŞ dolları	LIBOR + 5.25%	Sentyabr 2024	55	16
35 milyon Avro	LIBOR + 0.072%	Noyabr 2025	51	8
38 milyon ABŞ dolları	4.01%	Dekabr 2023	44	10
22 milyon CHF	LIBOR + 0.0714% və ya 0%	İyul 2021	34	-
40 milyon Avro	EURIBOR + 2.25%	Dekabr 2020	26	26
100 milyon ABŞ dolları	LIBOR + 2.4%	May 2020	25	49
50 milyon ABŞ dolları	LIBOR + 2.2%	İyul 2020	24	25
24 milyon ABŞ dolları	4.26%	Dekabr 2022	24	8
20 milyon Avro	1.64%	Oktyabr 2023	24	6
20 milyon Avro	LIBOR + 0.872%	Sentyabr 2023	24	6
52 milyon ABŞ dolları	6%	Yanvar 2020	21	-
10 milyon CHF	3%	Oktyabr 2027	17	-
10 milyon ABŞ dolları	5%	Oktyabr 2020	17	-
20 milyon ABŞ dolları	LIBOR + 2%	Aprel 2023	10	-
46 milyon GEL	14%	İyul 2020	9	16
5 milyon ABŞ dolları	5%	İyun 2020	9	-
12 milyon Avro	LIBOR + 3%	Mart 2022	8	3
51 milyon GEL	11%	İyul 2020	8	12
11 milyon GEL	11.5%	Fevral 2020	7	-
7 milyon Avro	EURIBOR + 1.75%	Noyabr 2028	6	1
5 milyon ABŞ dolları	4.26%	Dekabr 2022	6	2
6 milyon ABŞ dolları	4.26%	Dekabr 2022	5	2
7 milyon Avro	LIBOR + 3%	Mart 2022	4	2
35 milyon ABŞ dolları	LIBOR + 2.35%	Aprel 2020	4	9
4 milyon ABŞ dolları	4.26%	Dekabr 2022	4	1
35 milyon GEL	11.25%	Aprel 2020	4	11
4 milyon ABŞ dolları	4.26%	Dekabr 2022	4	1
5 milyon Avro	LIBOR + 3%	Mart 2022	3	1
10 milyon GEL	5% + ref. rate	Noyabr 2020	3	3
15 milyon GEL	11.25%	İyul 2020	3	5
10 milyon GEL	14%	Oktyabr 2020	3	3
Sair uzunmüddətli borc öhdəlikləri			17	18
Cəmi uzunmüddətli borc öhdəlikləri			9,659	1,244

(*) LIBOR və EURIBOR 3-12 ay arasında dəyişir.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

21. Ödəniləcək vergilər

	2019	2018
ARDNF-yə ödəniləcək məbləğ	255	255
Mənfəət vergisi üzrə ödəniləcək məbləğ	194	219
Sosial sığorta ayırmaları	16	3
Ödəniləcək sair vergilər	107	213
Cəmi ödəniləcək vergilər	572	690

2008-ci ildə adi ixrac vergisindən başqa, Qrup dövlətin müəyyən etdiyi qiymətdən artıq qiymətlə xam neftin satışından daxilolmaların müəyyən hissəsini ARDNF-ə köçürməli idi (2009-cu ildə bir barel üçün 50 ABŞ dolları). 2009-2019-cu illər ərzində Qrupa belə vergilər tətbiq edilməmişdir.

Qrupun Azərbaycanın vergi qanunvericiliyi əsasında fəaliyyət göstərən vergi ödəyicisi olan komponentləri ödəyəcəkləri vergi məbləğlərini alınacaq vergilər və vergi üzrə avans ödənişləri ilə eəvəzləşdirmək hüququna malikdirlər. Ödəniləcək sair vergilər qatığına ƏDV, əmlak vergisi, aksiz vergisi, gəlir vergisinin alınacaq vergilər və vergi üzrə avans ödənişləri ilə eəvəzləşdirilməsi daxildir.

22. Aktivlərin ləğv olunması üzrə öhdəliklər

Qrup neft-qaz hasiləti və saxlama avadanlıqlarının istismardan çıxarılması və ətraf mühitin təmizlənməsi ilə bağlı hüquqi və konstruktiv baxımdan öhdəlik daşıyır. Aktivlərin ləğv olunması üzrə müvafiq öhdəliklər üçün ehtiyatların hərəkəti aşağıda göstərilir:

	Qeyd	2019	2018
1 yanvar tarixinə balans dəyəri		1,079	1,067
Əlavələr		26	87
Diskontlaşdırılmış dəyərə düzəliş	32	71	65
Hesablamalardakı dəyişikliyin təsiri		369	(140)
31 dekabr tarixinə balans dəyəri		1,545	1,079

HPBS-lərə aid aktivlərin ləğv olunması üzrə öhdəliklər podratçılar tərəfindən çəkilmiş kapital məsrəflərə əsasən müəyyən edilir. Bunların ödənilməsi müvafiq HPBS-lərin başa çatma müddətləri ilə məhdudlaşır.

Qrupun aktivlərin ləğv olunması üzrə öhdəlikləri ilə bağlı maksimal xərcləri əsasən Azərbaycan Respublikasında aşağıdakı neft-qaz kəşfiyyatı, qiymətləndirilməsi və işlənməsi yataqları ilə təmsil olunur.

İstifadə edilən istehsal avadanlığının istismardan çıxarılması ilə bağlı Azneft İB-nin maksimal qiymətləndirilmiş xərcləri 31 dekabr 2019-cu il tarixinə 1,472 AZN (31 dekabr 2018-ci il: 1,913 AZN) olmuşdur. Bu öhdəliyi diskont etmək üçün Şirkət 6.93 faiz diskont dərəcəsiindən (31 dekabr 2018-ci il: 8.47 faiz) istifadə etmişdir.

AÇG layihəsində istifadə edilən istehsal avadanlıqlarının istismardan çıxarılması ilə bağlı AzAÇG-in maksimal qiymətləndirilmiş xərcləri 31 dekabr 2019-cu il tarixinə 1,688 AZN (31 dekabr 2018-ci il: 1,629 AZN) olmuşdur. Bu öhdəliyi diskont etmək üçün Şirkət 4.90 faiz diskont dərəcəsiindən (31 dekabr 2018-ci il: 6.41 faiz) istifadə etmişdir.

Şah Deniz layihəsində istifadə edilən istehsal avadanlıqlarının istismardan çıxarılması ilə bağlı AzŞD-in maksimal qiymətləndirilmiş xərcləri 31 dekabr 2019-cu il tarixinə 548 AZN (31 dekabr 2018-ci il: 500 AZN) olmuşdur. Bu öhdəliyi diskont etmək üçün Şirkət 4.76 faiz diskont dərəcəsiindən (31 dekabr 2018-ci il: 6.26 faiz) istifadə etmişdir.

Abşeron layihəsində istifadə edilən istehsal avadanlıqlarının istismardan çıxarılması ilə bağlı Qrupun maksimal qiymətləndirilmiş xərcləri 31 dekabr 2019-cu il tarixinə 191 AZN (31 dekabr 2018-ci il: 147 AZN) olmuşdur. Bu öhdəliyi diskont etmək üçün Şirkət 4.76 faiz (31 dekabr 2018-ci il: 6.26 faiz) diskont dərəcəsiindən istifadə etmişdir.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

22. Aktivlərin ləğv olunması üzrə öhdəliklər (davamı)

Ümid-Babək kəşfiyyat və istehsal layihəsində istifadə edilən istehsal avadanlıqlarının istismardan çıxarılması ilə bağlı Qrupun maksimal qiymətləndirilmiş xərcləri 31 dekabr 2019-cu il tarixinə 96 AZN (31 dekabr 2018-ci il: 90 AZN) olmuşdur. Bu öhdəliyi diskont etmək üçün Şirkət 4.76 (31 dekabr 2018-ci il: 6.26) faiz diskont dərəcəsindən istifadə etmişdir.

31 dekabr 2019-cu il tarixinə neft-qaz hasilatı obyektləri, boru kəmərləri, müvafiq əməl avadanlıqları və saxlama avadanlıqlarının istismardan çıxarılması ilə bağlı təxmin edilən xərclər 777 AZN (31 dekabr 2018-ci il: 461 AZN) təşkil etmiş və neft-qaz əmlakı və avadanlığının maya dəyərində daxil edilmişdir.

Aktivlərin ləğv edilməsi üzrə öhdəliklər Qrup tərəfindən aktivlərin istismardan çıxarılması üçün təxmin edilən gələcək xərclərin diskontlaşdırılmış dəyərindən istifadə etməklə ölçülür. Rəhbərlik, pulun vaxt dəyərinin cari bazar qiymətləndirmələrini və lazım gəldikdə öhdəliyə uyğun riskləri əks etdirən diskont dərəcələrini müəyyən edir. Diskont dərəcələri hər hesabat tarixində nəzərdən keçirilir və ləğvetmə və sahənin bərpası xərclərini diskontlaşdırmaq üçün istifadə olunur. 31 dekabr 2019-cu il tarixinə istifadə edilən diskont dərəcəsi 4.76-6.93 faiz (2018-ci il: 6.26-8.47 faiz) aralığında olmuşdur.

Hesablamada istifadə edilən təxmin edilmiş diskont dərəcəsi rəhbərliyin təxminindən 1 faiz yuxarı/aşağı olsaydı, ehtiyatın balans dəyəri müvafiq olaraq 283 AZN aşağı / 401 AZN çox olardı.

Ləğvetmə və sahənin bərpası xərcləri ilə bağlı diskont edilmiş nağd pul hərəkətlərinin hesablanması zamanı aşağıdakı inflyasiya dərəcələri tətbiq edilmişdir:

İl	2020	2021	2022	2023	2024	2025 və sonra
İnflyasiya dərəcəsi	3.16%	3.80%	3.83%	3.93%	3.83%	4.03%

Hesablamada istifadə edilən təxmin edilmiş inflyasiya dərəcələri rəhbərliyin təxminindən 1 faiz yuxarı/aşağı olsaydı, ehtiyatın balans dəyəri müvafiq olaraq 225 AZN çox / 132 AZN az olardı.

Ehtiyat gələcək xərclərin və qurğuların və boru kəmərlərinin iqtisadi müddətinin ən yaxşı təxminlərinə əsaslanarsa da, bu xərclərin həcmi və vaxtı ilə bağlı qeyri-müəyyənlik mövcuddur.

23. Öhdəliklər və məsrəflər üzrə sair ehtiyatlar

Öhdəliklər və məsrəflər üzrə sair ehtiyatların hərəkəti aşağıda göstərilir:

	Qeyd	Ətraf mühit ilə bağlı öhdəliklər	Əmək qabiliyyətinin itirilməsi ilə bağlı ödənişlər	Digər öhdəliklər	Cəmi
1 yanvar 2018-ci il tarixinə balans dəyəri		58	106	-	164
Əlavələr		84	3	15	102
İstifadə edilməmiş qaytarılmış məbləğ		(29)	-	-	(29)
İstifadə		(24)	(16)	-	(40)
Diskontlaşdırılmış dəyərə düzəliş	32	4	8	-	12
Hesablamalarda dəyişikliyin təsiri		-	(1)	-	(1)
31 dekabr 2018-ci il tarixinə balans dəyəri		93	100	15	208
O cümlədən:					
Cari		26	15	15	56
Uzunmüddətli		67	85	-	152
1 yanvar 2019-cu il tarixinə balans dəyəri		93	100	15	208
(Silinmələr)/Əlavələr		(5)	37	27	59
İstifadə		(19)	(19)	(20)	(58)
Diskontlaşdırılmış dəyərə düzəliş	32	7	8	-	15
Hesablamalarda dəyişikliyin təsiri		2	12	-	14
31 dekabr 2019-cu il tarixinə balans dəyəri		78	138	22	238
O cümlədən:					
Cari		32	21	22	75
Uzunmüddətli		46	117	-	163

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

23. Öhdəliklər və məsrəflər üzrə sair ehtiyatlar (davamı)

Ətraf mühitin qorunması ilə bağlı öhdəliklər

2018-ci ildə Rəhbərlik Abşeron ərazisindəki fəaliyyəti nəticəsində ətraf mühitə vurulan zərər və çirklənmə ilə əlaqədar Fəaliyyət Planını (2019-2023) təsdiq etmişdir. Rəhbərlik Qrupun ətraf mühitlə bağlı öhdəliklərini müvafiq xərclərin tarixi tendensiyasına və Qrupun təxmin edilən istehsal profilinə əsasən qiymətləndirmişdir.

Ətraf mühitin qorunması ilə bağlı öhdəliklər Qrup tərəfindən ətraf mühitin bərpası ilə bağlı təxmin edilən gələcək xərclərin diskontlaşdırılmış dəyərindən istifadə etməklə ölçülür. Rəhbərlik, pulun vaxt dəyərinin cari bazar qiymətləndirmələrini və lazım gəldikdə hesabat tarixinə öhdəliyə uyğun riskləri əks etdirən diskont dərəcələrini müəyyən edir. Qrup ətraf mühitin qorunması ilə bağlı öhdəliyin diskontlaşdırılmış dəyərini 6.05 faiz (31 dekabr 2018-ci il: 7.97 faiz) diskont dərəcəsinə istifadə etməklə hesablamışdır.

Hesablamada istifadə edilən təxmin edilən diskont dərəcəsi rəhbərliyin təxminindən 1 faiz yuxarı / aşağı olsaydı, ətraf mühitin qorunması ilə bağlı öhdəlik üçün ehtiyatın balans dəyəri müvafiq olaraq 1 AZN az / 1 AZN çox olardı.

Əmək qabiliyyətinin itirilməsinə görə ödəniş

Qrup, 2012-ci ilin yanvar ayına qədər iş yerində işçinin sağlamlığına və səhhətinə ziyanın vurulmasına (2012-ci ilin yanvar ayından sonra xəsarət almış işçilərə ödənişlər sığorta müqaviləsi əsasında sığorta şirkəti tərəfindən edilir), habelə bu səbəbdən həlak olması ilə əlaqədar həmin işçilərdən asılı şəxslərə kompensasiyanın ödənilməsinə görə məsuliyyət daşıyır. Kompensasiya məbləğləri zərər çəkmiş işçilərə ödənilmiş əmək haqlarına uyğun olaraq hesablanır. Qrup işçilərə əmək qabiliyyətinin itirilməsi ilə bağlı ödənişlərinin diskontlaşdırılmış dəyərini 6.78 faiz diskont dərəcəsi (31 dekabr 2018-ci il: 8.32 faiz) ilə hesablamışdır. Əmək funksiyasını yerinə yetirərək sağlamlığına və səhhətinə ziyan dəymiş işçilərə ömürlük müavinətlərin hesablanması zamanı Qrup ömür uzunluğunu kişilər və qadınlar üçün müvafiq olaraq 71 yaş və 76 yaş müəyyən etmişdir. Hesablamada istifadə edilən hesablanmış diskont dərəcəsi rəhbərliyin təxminindən 1 faiz yuxarı/aşağı olsaydı, ehtiyatın balans dəyəri müvafiq olaraq 8 AZN az / 9 AZN çox olardı.

Qeyd 22-də göstərilən inflyasiya dərəcələri orta əmək haqqındakı artımı əks etdirmək üçün tətbiq edilmişdir.

24. Təxirə salınmış gəlir

	2019	2018
1 yanvar tarixinə balans dəyəri	69	104
Artıq vergi ödəmələri ilə əvəzlənmiş	(11)	(29)
Konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər haqqında hesabatı aid edilmiş	(8)	(6)
İl ərzində alınmış	20	-
31 dekabr tarixinə balans dəyəri	70	69
O cümlədən:		
Cari	-	11
Uzunmüddətli	70	58

Cari

31 dekabr 2018-ci il tarixində təxirə salınmış gəlirin cari hissəsi ölkədə yerli təbii ödəmək üçün təbii qazın və mazutun satışı zamanı yaranması gözlənilən zərərlərin kompensasiyası üçün ayrılan dövlət qrantından ibarətdir.

Uzunmüddətli

31 dekabr 2019-cu və 2018-ci il tarixlərində təxirə salınmış gəlirin uzunmüddətli hissəsi əsasən 2006-cı ildə Bakı ətrafı ərazilərin və Azərbaycan Respublikasının rayonlarının qazlaşdırılması məqsədilə əldə edilmiş dövlət qrantından ibarətdir.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

25. Sair cari və uzunmüddətli öhdəliklər

Sair öhdəliklərə aşağıdakılar daxildir:

	2019	2018
Maraqların ötürülməsi haqqında müqavilələr əsasında öhdəliklər	582	566
Tөрəmə öhdəliklər	335	445
Əlaqəli tərəfə uzunmüddətli kreditör borcları	103	137
Sair öhdəliklər	41	56
Cəmi sair maliyyə öhdəlikləri	1,061	1,204
O cümlədən:		
Cari	324	355
Uzunmüddətli	737	849
Əmək müqaviləsinə xitam verilməsi üzrə ödənişlər üzrə ehtiyat	40	31
Müqavilə üzrə öhdəlik	75	-
Sair öhdəliklər	29	30
Cəmi sair uzunmüddətli qeyri-maliyyə öhdəlikləri	144	61
Cəmi sair öhdəliklər	1,205	1,265

Tөрəmə öhdəliklər

Qrupun marjinal tələblərə dair maliyyə öhdəlikləri 32 AZN (31 dekabr 2018-ci il: 47 AZN) məbləğində vəsaitləri, 108 AZN (2018-ci il: 228 AZN) məbləğində sənəd mövqeli qiymətli kağızlar üzrə reallaşdırılmamış zərərləri və 195 AZN (2018-ci il: 170 AZN) məbləğində fiziki mövqeli qiymətli kağızlar üzrə reallaşdırılmamış zərərləri var. 31 dekabr 2019-cu il tarixinə bu öhdəliklərin cari hissəsi 306 AZN (31 dekabr 2018-ci il: 355 AZN) olmuşdur.

Maraqların ötürülməsi əsasında öhdəlik

2017-ci ilin fevral ayında Abşeron HPBS-nin kəşfiyyat və qiymətləndirmə mərhələsi uğurla başa çatdırılmış və Qrup işlənmə mərhələsi başlayana qədər maraqların ötürülməsi haqqında sənəd əsasında digər tərəfin saxladığı Abşeron Ofşor 2 HPBS-də ("Abşeron HPBS") iştirak payı ilə əlaqədar öhdəliyin tanınmasına başlamışdır. Abşeron HPBS-yə uyğun olaraq 31 dekabr 2019-cu il tarixinə Qrupun Abşeron HPBS əsasında daşdığı öhdəlik 426 AZN (31 dekabr 2018-ci il: 412 AZN) olmuşdur.

Əmək fəaliyyətinin dayandırılması ilə bağlı təminatlar

Qrup Türkiyə Respublikasının Əmək Qanununa uyğun olaraq bir il əmək fəaliyyəti göstərmiş və kifayət qədər əsaslandırılmamış səbəbə görə əmək müqaviləsinə xitam verilmiş və ya hərbi xidmətə çağırılmış, vəfat etmiş və ya 25 illik əmək fəaliyyətindən (qadınlar üçün 20 il) sonra təqaüdə çıxmış və hər bir işçiyə əmək fəaliyyətinin dayandırılması ilə bağlı təminatlar ödəməlidir. Ehtiyat işçilərin təqaüdə çıxması ilə bağlı Qrupun gələcəkdə yaranması ehtimal edilən öhdəliyinin cari dəyərinin təxmin edilməsi vasitəsilə hesablanır. 19 sayılı MUBS-a uyğun olaraq müəssisələrin pensiya planlarında nəzərdə tutulan öhdəliyini hesablamaq üçün aktuari üsulları tətbiq edilməlidir. Müvafiq olaraq, ümumi öhdəliyin hesablanması üçün aşağıdakı aktuari fərziyyələri istifadə edilmişdir:

	2019	2018
Diskont dərəcəsi (faiz)	3.5	5.00
Təqaüdə çıxma ehtimalı (faiz)	100	100

Əmək fəaliyyətinin hər bir ili üçün maksimal öhdəliyin inflyasiyaya görə artması əsas fərziyyə hesab edilir. Buna görə, tətbiq edilmiş diskont dərəcəsi gələcəkdə baş verəcək inflyasiyanın gözlənilən təsirinə düzəliş etdikdən sonra gözlənilən faktiki dərəcəni əks etdirir.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

25. Sair cari və uzunmüddətli öhdəliklər (davamı)

Əmək fəaliyyətinin dayandırılması ilə bağlı təminatlar (davamı)

Əmək müqaviləsinə xitam verilməsi üzrə təminatların hərəkəti aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	2019	2018
1 yanvar tarixinə balans dəyəri	31	42
Aktuari zərəri	4	1
İl ərzində ödənişlər	(6)	(5)
Faiz dərəcəsi	13	3
Xidmətlərin dəyəri	2	2
Hesabat valyutasına çevrilmə	(4)	(12)
31 dekabr tarixinə balans dəyəri	40	31

Müqavilə öhdəliyi

Qrupun Bursagaz və Kayserigaz tərəfindən qazlaşdırma işləri üçün alınmış haqlardan ibarət olan 75 AZN (31 dekabr 2018-ci il: sıfır) məbləğində müqavilə öhdəliyi vardır.

26. Alış üzrə təxirə salınmış borc öhdəliyi

31 dekabr 2019-cu il tarixində Qrupun SOCAR Petroleum QSC-də qalan 49 faiz payların alınması və SOCAR Trading-in satın alınması üçün müvafiq olaraq 65 AZN (31 dekabr 2018-ci il: 65 AZN) və 65 AZN (31 dekabr 2018-ci il: 65 AZN) məbləğində cari təxirə salınmış ödəniş öhdəliyi olmuşdur.

Əlavə olaraq, Qrupun TANAP Doğalgaz İletim A.Ş.-dən 7 faizlik kapital payının alınması üçün 570 AZN (31 dekabr 2018-ci il: 529 AZN) məbləğində uzunmüddətli təxirə salınmış ödəniş öhdəliyi olmuşdur (Qeyd 7).

27. Nizamnamə kapitalı, əlavə ödənilmiş kapital, bölüşdürülməmiş mənfəət və tömə müəssisəsinin payının satışı üzrə gəlir

Nizamnamə kapitalı

SOCAR, Qrupun bir holding şirkəti olaraq, dövlət müəssisəsi hüquqi statusuna malikdir. 31 dekabr 2019-cu il tarixində başa çatan ildə Azərbaycan Respublikasının İqtisadiyyat Nazirliyi tərəfindən nizamnamə kapitalında artım qeydiyyatına alınmış və müvafiq olaraq 176 AZN məbləğində əlavə ödənilmiş kapital əlavə ödənilmiş kapitaldan nizamnamə kapitalına köçürülmüşdür (31 dekabr 2018-ci il: 1,111 AZN).

Əlavə ödənilmiş kapital ("ƏÖK")

31 dekabr 2019-cu il tarixində başa çatan ildə Dövlət Qrupun nizamnamə kapitalına 453 AZN (31 dekabr 2018-ci il: 1,190 AZN) məbləğində vəsait yatırmışdır. Nizamnamə kapitalında artım qeydiyyatına alınana qədər bu məbləğ ƏÖK-ə daxil edilmişdir.

Dövlətə ayırmalar

Dövlətin qərarlarına uyğun olaraq Qrupdan mütəmadi olaraq pul şəklində birbaşa maliyyə qoyuluşları etmək və ya dövlət, ayrı-ayrı dövlət idarələri və hökumətin həyata keçirdiyi tikinti və təmir layihələrini maliyyələşdirmək (o cümlədən aktivlərin köçürülməsi) tələb olunur. 2019-cu il ərzində bu cür qoyuluşların, maliyyələşdirmənin məbləğləri (dövlət idarələrinin subpodratçılara ödənişlər formasında) və əmlak, tikili və avadanlıqlar formasında ayırmalar, müvafiq olaraq, 680 AZN, 5 AZN və sıfır (2018-ci il: 675 AZN, 5 AZN və 5 AZN) təşkil etmiş və əsasən Azərbaycan Respublikasında mövcud olan, həmçinin yeni istirahət, neqliyyat, təhsil və tibb infrastrukturunun təmiri və yenidən qurulması üçün istifadə edilmişdir.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

27. Nizamnamə kapitalı, əlavə ödənilmiş kapital, bölüşdürülməmiş mənfəət və törəmə müəssisəsinin payının satışı üzrə gəlir (davamı)

Törəmə müəssisədə qeyri-nəzarət payın əldə olunması

3 iyun 2019-cu ildə Qrup "SOCAR Polimer Investments" MMC-də mülkiyyət payını kapitalla qoyuluş etməklə 4.86 faiz artırmış və birbaşa kapitalda 23 AZN (13 milyon ABŞ dolları) məbləğində gəlir tanımışdır. Nəticədə, Qrupun "SOCAR Polimer Investments" MMC-də nəzarət payı 52.15 faizdən 57.01 faizədək artmışdır.

28 oktyabr 2019-cu ildə Qrup Bakı Gəmiqayırma Zavodu MMC-də mülkiyyət payını borcu kapitalla çevirməklə 17.26 faiz artırmış və birbaşa kapitalda 61 AZN məbləğində zərər tanımışdır. Nəticədə, Qrupun Bakı Gəmiqayırma Zavodu MMC-də nəzarət payı 70.21 faizdən 87.47 faizədək artmışdır.

28. Gəlirlərin kateqoriyalar üzrə təhlili

	2019	2018 (yenidən hesablanmış – Qeyd 2)
Xalis xam neft	51,121	58,363
Xalis neft məhsulları	22,198	40,232
Təbii qaz	4,123	3,304
Neft-kimya məhsulları	3,914	3,894
Kirayə gəliri	416	396
Sair gəlirlər	1,980	1,573
Cəmi gəlirlər	83,752	107,762

Xam neftin satışından əldə olunan gəlirlər, xam neftin beynəlxalq bazar qiyməti ilə dövlət tərəfindən tənzimlənən daxili qiyməti arasındakı qiymət marjası üzrə Azərbaycan Respublikasında tətbiq olunan vergi çıxılmaqla göstərilir. Bazar qiyməti ilə dövlət tərəfindən tənzimlənən daxili qiymət arasındakı fərqə 30 faiz dərəcəsində vergi tətbiq edilir və vergi məbləği Dövlət Büdcəsinə köçürülür.

Neft məhsullarının satışından yaranan gəlirlər 468 AZN (2018-ci il: 456 AZN) məbləğində aksiz vergisi çıxılmaqla göstərilir.

AÇG HPBS üzrə hasil edilmiş xam neftin və Şah Deniz HPBS üzrə hasil edilmiş kondensatın satışından yaranan gəlirlərdən yuxarıda göstərilən aksiz vergisi tutulmur.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

29. Xərclərin kateqoriyalar üzrə təhlili

	Qeyd	2019	2018 (yenidən hesablanmış – Qeyd 2)
Istifadə edilmiş xammal və xərc materialları		73,971	98,391
Əmək haqqı, maaş və sosial müdafiə xərcləri		1,740	1,510
Əmlak, tikili və avadanlıqların köhnəlməsi		1,603	1,391
Nəqliyyat və nəqliyyat vasitələrinə texniki xidmət		1,084	1,183
Kommunal xərclər		394	374
Təmir və texniki xidmət xərcləri		358	331
Əmlak, tikili və avadanlıqların dəyərsizləşməsi	15	286	161
Mənfəət vergisindən başqa sair vergilər		197	199
Mədən vergisi		125	126
Istifadə hüququ olan aktivlərin köhnəlməsi	4	89	-
Öhdəlik və xərclər üçün sair ehtiyatlarda dəyişiklik		73	72
Amortizasiya xərcləri	16	61	43
GKZ/(GKZ-nin qaytarılması)		49	(85)
Sair		1,351	1,267
Cəmi satışların maya dəyəri, kəşfiyyat və qiymətləndirmə, paylaşdırma, GKZ, ümumi və inzibati və sair əməliyyat xərcləri		81,381	104,963

30. Sair əməliyyat gəliri

	Qeyd	2019	2018
Dövlət qrantı		35	214
Dəyərsizləşmə zərərinin qaytarılması üzrə gəlir		-	187
Əməliyyat müqaviləsinə xitam verilməsi üzrə gəlir	39	-	51
MZƏD ilə kapital aləti üzrə ədalətli dəyər gəliri		117	142
Əlverişli əməliyyatdan əldə edilən gəlir	39	19	-
Mövcud münasibətlər üzrə hesablaşma	39	-	170
Sair		170	152
Cəmi sair əməliyyat gəliri		341	916

31. Effektiv faiz metodunu istifadə etməklə hesablanmış faiz gəlirləri və sair maliyyə gəlirləri**Effektiv faiz metodunu istifadə etməklə hesablanmış faiz gəlirləri**

	2019	2018
Müddətli depozitlər və bank hesabları üzrə faiz gəliri	107	126
Sair	56	58
Effektiv faiz metodunu istifadə etməklə hesablanmış faiz gəlirləri, cəmi	163	184

Sair maliyyə gəlirləri

Sair maliyyə gəliri 47 AZN (2018-ci il: 28 AZN) məbləğində faiz dərəcəsi svopundan reallaşdırılmış gəlirdən ibarətdir.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

32. Maliyyə xərcləri

	Qeyd	2019	2018
Faiz xərcləri		1,029	1,049
Aktivlərin ləğv olunması üzrə öhdəliklər üçün ehtiyatlar: diskontlaşdırılmış dəyərə düzəliş	22	71	65
Ətraf mühitin qorunması ilə bağlı öhdəliklər üçün ehtiyatlar: diskontlaşdırılmış dəyərə düzəliş	23	7	4
İcarə öhdəliyi: diskontlaşdırılmış dəyərə düzəliş	4	45	-
Əmək qabiliyyətinin itirilməsi ilə bağlı ödənişlər üçün ehtiyatlar: diskontlaşdırılmış dəyərə düzəliş	23	8	8
Cəmi maliyyə xərcləri		1,160	1,126

33. Mənfəət vergisi

Mənfəət vergisi üzrə xərclər aşağıdakılardan ibarətdir:

	2019	2018
Cari vergi xərcləri	573	612
Təxirə salınmış vergi xərci	104	384
Mənfəət və ya zərərdə olunan mənfəət vergisi xərci	677	996

Gözlənilən və faktiki vergi xərclərinin tutuşdurulması aşağıda göstərilir:

	2019	2018
Vergidən əvvəl mənfəət	1,328	2,220
Qanunvericiliklə müəyyən edilmiş 20 faiz vergi dərəcəsinə ilə nəzəri vergi xərci	266	444
Müəyyən törəmə müəssisələr üzrə müxtəlif vergi dərəcələrinin effekti (22, 25 və 27 faiz)	57	65
Birgə və asılı müəssisələrin 10% dərəcəsi vergi tutulan bölüşdürülməmiş mənfəəti	(5)	(15)
Vergi məqsədləri üçün çıxılmayan və ya qiymətləndirilə bilməyən məbləğlərin vergi effekti:		
- Vergidən azad edilən (gəlir)/zərər	(2)	(14)
- Gəlirdən çıxılmayan xərclər	121	157
Tanınmamış təxirə salınmış vergi aktivləri	187	172
Əvvəllər tanınmamış təxirə salınmış vergi aktivinin istifadəsi	(12)	(2)
İstifadə edilməmiş investisiya stimulları üzrə tanınmış təxirə salınmış mənfəət vergisi aktivləri	(35)	(19)
Törəmə müəssisələrin bölüşdürülməmiş mənfəəti üzrə potensial mənfəət vergisi	65	22
Sair	35	186
Mənfəət və ya zərərdə təqdim olunan mənfəət vergisi xərci	677	996

Gəlirdən çıxılmayan xərclər əsasən sosial yönümlü və işçilər üzrə xərclərdən ibarətdir. Tanınmamış təxirə salınmış vergi aktivləri əsasən gələcəkdə istifadə edilməsi gözlənilməyən, cari ildə Qrupun törəmə müəssisələri tərəfindən tanınmış vergi zərərləri ilə bağlıdır.

Qrupun Azərbaycanda sənaye parklarının rezidentləri olan və vergidən azad edilmiş təsərrüfat subyektləri və törəmə müəssisələri var. 2019-cu ildə Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsində edilən dəyişikliyə görə, sənaye parkının rezidentlərinin çəkdiyi xərclər azadolma dövründə gəlirdən çıxılmayan xərclər hesab olunur.

31 dekabr 2019-cu il tarixinə tanınmamış təxirə salınmış cəmi vergi aktivinin məbləği 1,610 AZN (31 dekabr 2018-ci il: 1,435 AZN) təşkil etmişdir.

31 dekabr 2019-cu il tarixinə il ərzində cari vergi xərclərini 12 AZN (2018-ci il: 2 AZN) azaltmaq üçün əvvəllər tanınmamış təxirə salınmış vergi aktivlərindən irəli gələn faydalar istifadə edilmişdir.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

33. Mənfəət vergisi (davamı)

31 dekabr 2019-cu il tarixinə Qrup istifadə edilməmiş investisiya stimulinin bir hissəsi üzrə təxirə salınmış mənfəət vergisi aktivini tanıyıb. Həmin hissə üzrə aidiyyəti vergi faydasının gələcək dövrdə vergiyə cəlb edilən mənfəət vasitəsi ilə realizasiya ehtimalı proqnozlara görə mümkün hesab edilirdi.

MHBS və müvafiq vergi qanunvericiliyi arasındakı fərqlər nəticəsində maliyyə məlumatlarının hazırlanması və mənfəət vergisinin hesablanması məqsədilə aktiv və öhdəliklərin balans dəyəri arasında müvafiq fərqlər əmələ gəlir. Bu müvafiq fərqlər üzrə hərəkətlərin vergi effekti aşağıda göstərilir:

	1 yanvar 2019-cu il	Mənfəət/(zərər) tanınmışdır	Sair məcmu gəlir/(zərər) tanınmışdır	31 dekabr 2019-cu il
Vergi bazasını azaldan/(artıran) müvafiq fərqlərin vergi effekti				
Keçmiş illərin vergi zərərləri	51	(23)	9	37
Hesablamalar	-	1	-	1
Ticarət və sair kreditör borcları	12	15	-	27
Ticarət və sair debitor borcları	22	11	-	33
Mal-material ehtiyatları	4	(4)	-	-
Əmlak, tikili və avadanlıqlar	443	65	(2)	506
Öhdəliklər və məsrəflər üzrə ehtiyatlar	68	28	-	96
İstifadə edilməmiş investisiya stimulları	75	(17)	(8)	50
İşçilərin işdən azad olunması ilə bağlı müavinətlər	7	(6)	-	1
Sair	18	(5)	(2)	11
Təxirə salınmış vergi aktivləri	700	65	(3)	762

	1 yanvar 2019-cu il	Mənfəət/(zərər) tanınmışdır	Sair məcmu gəlir/(zərər) tanınmışdır	Müəssisələrin birləşməsi yolu ilə satılmalılar	31 dekabr 2019-cu il
Vergi bazasını azaldan/(artıran) müvafiq fərqlərin vergi effekti					
Hesablamalar	17	-	-	14	31
Asılı və birgə müəssisələrə investisiyalar	(102)	(2)	-	-	(104)
Qeyri-maddi aktivlər	(42)	7	1	(91)	(125)
Ticarət və sair kreditör borcları	6	(1)	-	21	26
Ticarət və sair debitor borcları	(79)	(27)	-	-	(106)
Mal-material ehtiyatları	(38)	(12)	-	-	(50)
Əmlak, tikili və avadanlıqlar	(1,084)	(142)	12	(2)	(1,216)
Öhdəliklər və məsrəflər üzrə ehtiyatlar	136	60	(3)	-	193
İstifadə edilməmiş investisiya stimulları	-	15	(2)	-	13
Sair	(226)	(67)	1	3	(289)
Təxirə salınmış vergi aktivləri	(1,412)	(169)	9	(55)	(1,627)

	1 yanvar 2018-ci il	Mənfəət/ (zərər) tanınmışdır	Sair məcmu gəlir/(zərər) tanınmışdır	31 dekabr 2018-ci il
Vergi bazasını azaldan/(artıran) müvafiq fərqlərin vergi effekti				
Keçmiş illərin vergi zərərləri	98	(39)	(8)	51
Asılı və birgə müəssisələrə investisiyalar	(1)	-	-	(1)
Ticarət və sair kreditör borcları	27	(15)	-	12
Ticarət və sair debitor borcları	33	(11)	-	22
Mal-material ehtiyatları	9	(4)	(1)	4
Əmlak, tikili və avadanlıqlar	520	(66)	(11)	443
Öhdəliklər və məsrəflər üzrə ehtiyatlar	75	(8)	1	68
İstifadə edilməmiş investisiya stimulları	113	(33)	(5)	75
İşçilərin işdən azad olunması ilə bağlı müavinətlər	9	-	(2)	7
Sair	22	(3)	-	19
Təxirə salınmış vergi aktivləri	905	(179)	(26)	700

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

33. Mənfəət vergisi (davamı)

	1 yanvar 2018-ci il	Mənfəət/ (zərər) tanınmışdır	Sair məcmu gəlir/(zərər) tanınmışdır	Müəssisələrin birlişməsi yolu ilə satınalmalar	15 saylı MHBS-yə keçidin təsiri	31 dekabr 2018-ci il
Vergi bazasını azaldan/(artıran) müvəqqəti fərqlərin vergi effekti						
Hesablamalar	(4)	21	-	-	-	17
Asılı və birgə müəssisələrə investisiyalar	(101)	3	(4)	-	-	(102)
Qeyri-maddi aktivlər	(41)	2	-	(3)	-	(42)
Ticarət və sair kreditör borcları	13	(7)	-	-	-	6
Ticarət və sair debitor borcları	(53)	(47)	1	-	20	(79)
Mal-material ehtiyatları	(22)	(16)	-	-	-	(38)
Əmlak, tikili və avadanlıqlar	(903)	(166)	10	(25)	-	(1,084)
Öhdəliklər və məsrəflər üzrə ehtiyatlar	133	-	3	-	-	136
Sair	(231)	5	-	-	-	(226)
Təxirə salınmış vergi öhdəlikləri	(1,209)	(205)	10	(28)	20	(1,412)

Qrup konsolidasiya edilmiş vergi bəyannaməsini təqdim etmir. Qrupun cari strukturundan Qrupun ayrı-ayrı müəssisələrinin vergi zərərləri və cari vergi aktivləri Qrupun sair müəssisələrinin cari vergi öhdəlikləri və vergiyə cəlb olunan mənfəəti ilə əvəzləşdirilə bilməz və vergi konsolidasiya edilmiş vergi zərəri olduğu halda belə hesablanı bilər. Bu səbəbdən, təxirə salınmış vergi aktiv və öhdəlikləri yalnız vergiyə cəlb olunan eyni müəssisəyə aid olduqda qarşılıqlı şəkildə əvəzləşdirilir.

Azərbaycan Respublikasının vergi qanunvericiliyinə uyğun olaraq bir dövrdə yaranmış vergi zərərləri beş ilədək davam edən sonrakı dövrlərə keçirilə bilər.

Qrup, törəmə müəssisəsi olan AZAÇG vasitəsilə AÇG HPBS-nin iştirakçısıdır. 2019-cu il ərzində AÇG HPBS-nin müddəalarına uyğun olaraq, AZAÇG 25 faiz dərəcəsində mənfəət vergisini hesablamış və ödəmişdir.

Azərbaycan Respublikası, Türkiyə və Gürcüstan hökumətləri, Qrupun törəmə müəssisəsi AzBTC və BTC Layihəsinin digər iştirakçıları Tranzit Ərazisinə Malik Ölkənin Hökuməti ilə Sazişlər ("TƏMÖHS") imzalamışlar. TƏMÖHS-lər BTC Layihəsi üzrə hüquq və maliyyə rejimlərini və sərmayəçilərə BTC Layihəsinin müvafəqiyyətini təmin etmək məqsədilə tələb edilən məsələlərlə bağlı müvafiq dövlətlərdən hüquq və zəmanətlərin verilməsi daxil olmaqla, tərəflərin qarşılıqlı hüquq və vəzifələrini müəyyənləşdirir. TƏMÖHS-lərin müddəalarına müvafiq olaraq, BTC Layihəsi iştirakçılarının hər biri fərdi olaraq Azərbaycan və Gürcüstanda mənfəət vergisi ödənişlərinə görə öhdəlik daşıyır və hər vergi müddəti üçün bəyannamələrin təqdim edilməsinə görə cavabdehdir. Müvafiq olaraq, Şirkət BTC Layihəsində iştirakı ilə əlaqədar Azərbaycan Respublikasında mənfəət vergisinə görə öhdəlik daşıyır. TƏMÖHS müddəalarına uyğun olaraq, Azərbaycanda mənfəət vergisi dərəcəsi 31 dekabr 2019-cu və 2018-ci il tarixlərinə iyirmi yeddi faiz (27 faiz) təşkil edir.

Bundan əlavə, Qrup törəmə müəssisəsi olan AzŞD vasitəsilə Şah Dəniz HPBS-nin iştirakçısıdır. Şah Dəniz HPBS-nin müddəalarına uyğun olaraq, AzŞD mənfəət vergisinə görə öhdəlik daşıyır. Buna baxmayaraq, HPBS-ə uyğun olaraq, Dövlət podratçı tərəflərin adından Dövlətə aid olan mənfəət neftinin satışları üzrə gəlirdən vergilərin ödənilməsinə apılır. Buna görə də 2019-cu və 2018-ci illər üzrə Şah Dəniz layihəsi ilə əlaqədar mənfəət vergisi tanınmamışdır. 31 dekabr 2019-cu və 2018-ci il tarixlərinə AzŞD-in təxirə salınmış vergisinin qalığı sıfır olmuşdur. Bundan əlavə, AzŞD Azərbaycan Respublikasında müəyyən əməliyyat vergilərindən azad edilmişdir.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

33. Mənfəət vergisi (davamı)

Qrup, törəmə müəssisəsi olan STEAŞ şirkəti vasitəsilə Türkiyənin vergi mühitində fəaliyyət göstərir. 31 dekabr 2019-cu il tarixinə Türkiyədə mənfəət vergisi dərəcəsi 22 faiz təşkil edir (31 dekabr 2018-ci il tarixinə: 20 faiz). Türkiyə Respublikasının qanunvericiliyində edilmiş yeni dəyişikliklərə uyğun olaraq, şirkətlərin 2019-cu və 2020-ci vergi dövrlərinə aid olan mənfəətlərinə 22 faizlik mənfəət vergi dərəcəsi tətbiq edilir. Mənfəət vergisi rüblük ödənilir. Bundan əlavə, Qrup Türkiyənin İqtisadiyyat Nazirliyindən investisiyaları stimullaşdıran sertifikatlar almışdır. Bu sertifikatlara uyğun olaraq Qrup investisiya dövrü ərzində investisiya stimullarının əhatə dairəsində olan xərclərin 22.2-50 faizini vergi bazasından çıxmaq imkanına sahib oldu.

Türkiyənin vergi qanunvericiliyinə uyğun olaraq, Türkiyədən kənarında yerləşən və Türkiyədə fəaliyyət göstərən xarici şirkətlərə ödənilən dividendlərə 15 faiz mənbədə tutulan vergi tətbiq edilmir. Buna görə Qrup 15 faiz mənbədə tutulan vergi ödəmir.

Qrup İsveçrənin vergi sistemində törəmə şirkəti olan SOCAR Energy Holdings AG vasitəsilə fəaliyyət göstərir. İsveçrənin vergi qanunvericiliyinə edilən yeni düzəlişlərə əsasən, şirkətlərin 2019-cu və gələcək vergi dövrlərinə aid mənfəətinə 20.2 faiz (2018-ci il: 20 faiz) korporativ vergi dərəcəsi tətbiq edilir.

Qrupun törəmə müəssisələri – SOCAR Overseas MMC, Gacru Middle East Investments Holding LTD, Azərbaycan (SCP) LTD, Bakı Gəmiqayırma Zavodu MMC, Sermayə Investment Limited, SOCAR Polimer MMC və Karbamid zavodu vergilərdən azad edilmişdir.

31 dekabr 2019-cu il tarixinə Qrup törəmə müəssisələrə qoyulan investisiyalarla əlaqəli vergi tutulan müvəqqəli fərqlərə görə 56 AZN (31 dekabr 2018-ci il: 56 AZN) məbləğində təxirə salınmış vergi öhdəliyini tanımamışdır, çünki Qrup bu müvəqqəti fərqlərin qaytarılması vaxtına nəzarət edə bilər və yaxın gələcəkdə onları qaytarmağı gözləyir.

34. HPBS-də payların satışına görə qəbul olunmuş avans ödənişləri

2014-cü ilin iyul ayında Qrup SOCAR-in Şah Dəniz HPBS-də 10 faiz payın və CQBKŞ-də 10 faiz payın (birlikdə "Pay") satılması haqqında Təxirə salınmış alqı-satqı razılaşması ("TSASR") imzalamışdır. Bu razılaşmanın şərtlərinə uyğun olaraq CQD bunun üçün SOCAR-a avans ödəyəcək, nəzarət isə öncəki satış şərtlərinin yerinə yetirildiyi təqdirdə 2023-cü ildə CQD-nə keçəcək. Bundan əlavə, TSASR aliş üçün 2020-ci ilin sonunadək hər il ödəniləcək vəsaitlə bağlı müəyyən mərhələli ödənişləri müəyyən edir. 31 dekabr 2019-cu və 2018-ci il tarixlərində Şah Dəniz HPBS və CQBKŞ-də paya görə alınmış cəmi məbləğ 4,313 AZN (2,537 milyon ABŞ dolları) olmuşdur.

35. Satış opsiyonu üzrə öhdəliklər

12 avqust 2015-ci ildə, GSI tərəfindən 1,364 AZN (1,300 milyon ABŞ dolları) müqabilində Qrupun törəmə müəssisəsi olan STEAŞ-ın 13 faiz kapitalını təmsil edən 891 milyon yeni buraxılmış səhmlər alınmışdır.

Eyni zamanda, STEAŞ GSI ilə satış opsiyonu haqqında razılaşma imzalamışdır. Razılaşmaya əsasən STEAŞ-ın səhmlərinin planlaşdırılan ilkin açıq təklifi baş vermədiyi halda Qrup GSI-nə məxsus olan səhmləri müəyyən edilmiş qiymətə geri almalı və ya satış opsiyonu haqqında müqavilənin müəyyən şərtləri yerinə yetirilmədikdə satış opsiyonunu qarşılmalıdır. Qrup tərəfindən GSI-ə təmin edilən satış opsiyonu, satış opsiyonu haqqında razılaşmanın imzalanmasından sonra 6 il ərzində qüvvədə olacaqdır və buna görə də uzunmüddətli maliyyə öhdəliyi kimi təsnifləşdirilmişdir. 31 dekabr 2019-cu il tarixində STEAŞ-ın 13 faiz səhmləri ilə bağlı satış opsiyonu üzrə öhdəliyin balans dəyəri 2,209 AZN (31 dekabr 2018-ci il: 2,205 AZN) olmuşdur.

Qrupun həmçinin 509 AZN (300 milyon ABŞ dolları) (31 dekabr 2018-ci il: 508 AZN (300 milyon ABŞ dolları)) məbləğində 2014-cü ildə STEAŞ və GSI arasında Petlim Limançılıq Ticarət A.Ş.-nin 30 faiz səhmləri ilə əlaqədar imzalanmış satış opsiyonu razılaşmasına aid olan satış opsiyonu üzrə öhdəliyi mövcuddur.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

36. Əhəmiyyətli nağdsız investisiya və maliyyələşdirmə fəaliyyətləri

Aşağıda pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabatda daxil edilməyən və pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentlərinin istifadəsini tələb etməyən investisiya və maliyyələşdirmə əməliyyatları göstərilmişdir.

	Qeyd	2019	2018
Nağdsız investisiya və maliyyələşdirmə əməliyyatları			
Nağdsız kapital məsrəfləri		224	175
İcarəyə alınmış aktivlərə əlavələr		40	-
CQD tərəfindən Qrupun adından ödənilən nağd pul tələblərinə görə TANAP-dan kredit üzrə alınacaq məbləğlərdə artım		25	31
CQD tərəfindən Qrupun adından ödənilən nağd pul tələblərinə görə TANAP-a investisiya əlavəsi		26	30
Maraqların ötürülməsi haqqında razılışma əsasında kapital məsrəfləri		6	6
İcarə müqavilələrinə vaxtından əvvəl xitam verilməsi		(49)	-
Maliyyə Nazirliyi qarşısında borc öhdəliklərinin Qrupun nizamnamə kapitalına çevrilməsi	37	-	680
Maliyyə Nazirliyi qarşısında borc öhdəliklərinin Qrupun artıq vergi ödəmələri ilə evezləşdirilməsi	37	-	220
Nağdsız investisiya və maliyyələşdirmə əməliyyatları		272	1,142

37. Maliyyə fəaliyyətindən yaranan öhdəliklərdə dəyişikliklər

	1 yanvar 2019-cu il	Pul vəsait- lərinin hərəkəti	Maliyyə xərcləri	Məzənnə fərqi üzrə hərəkət	Yeni bizneslərin alınması	Sair	31 dekabr 2019-cu il
Qısamüddətli borc öhdəlikləri	4,013	(315)	228	(91)	18	320	4,173
Uzunmüddətli borc öhdəlikləri	9,659	1,472	579	(25)	4	(320)	11,369
Satış opsiyonu üzrə öhdəliklər	2,784	(387)	335	5	-	-	2,737
Təxirə salınmış ödəniş öhdəliyi	686	-	38	3	-	-	727
İcarə öhdəlikləri	685	(78)	45	(24)	-	3	631
TANAP-ın pul vəsaitləri tələbləri üçün CQD tərəfindən Qrupun maliyyələşdirilməsi	55	-	-	(3)	-	51	103
Qeyri-nəzarət payı üzrə ödəniləcək dividend	21	-	-	-	-	11	32
Maliyyə fəaliyyətindən yaranan cəmi öhdəliklər	17,903	692	1,225	(135)	22	65	19,772

Qısamüddətli və uzunmüddətli borc öhdəliklərinin "Sair" sütunu 2019-cu ildə 320 AZN məbləğində uzunmüddətli borc öhdəliklərinin cari hissəsinin qısamüddətli kimi təsnifləşdirilməsi ilə təmsil olunur. TANAP-ın pul vəsaitləri tələbləri üçün CQD tərəfindən Qrupun maliyyələşdirilməsinin "Sair" sütunu TANAP-ın pul vəsaitləri tələblərinə cavab olaraq CQD tərəfindən Qrupun adından aparılan ödənişlər üçün Qrupun tanıdığı gələcəkdə pul vəsaitlərinin axını ilə nəticələnen öhdəliklər daxildir. Ödəniləcək dividendin "Sair" sütununda 2019-cu il ərzində qeyri-nəzarət payına malik səhmdarlara elan edilmiş və 31 dekabr 2019-cu il tarixinə ödənilməmiş dividend daxildir.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

37. Maliyyə fəaliyyətindən yaranan öhdəliklərdə dəyişikliklər (davamı)

31 dekabr 2018-ci il tarixində maliyyə fəaliyyətindən irəli gələn öhdəliklərdə dəyişikliklər aşağıdakılardan ibarətdir:

	1 yanvar 2018-ci il	Pul vəsait- lərinin hərəkəti	Maliyyə xərcləri	Məzənnə fərqi üzrə hərəkət	Yeni bizneslərin alınması	Sair	31 dekabr 2018-ci il
Qısamüddətli borc öhdəlikləri	5,998	(2,131)	232	(138)	-	52	4,013
Uzunmüddətli borc öhdəlikləri	9,513	363	600	103	32	(952)	9,659
Satış opsiyonu üzrə öhdəliklər	2,746	(257)	301	(6)	-	-	2,784
TANAP-ın pul vəsaitləri tələbləri üçün CQD tərəfindən Qrupun maliyyələşdirilməsi	-	-	-	(6)	-	61	55
Təxirə salınmış ödəniş öhdəliyi	147	(161)	26	(1)	-	675	686
Qeyri-nəzarət payına ödeniləcək dividend	22	(122)	-	-	-	121	21
Maliyyə fəaliyyətindən yaranan cəmi öhdəliklər	18,426	(2,308)	1,159	(48)	32	(43)	17,218

Qısamüddətli borc öhdəliklərinin "Sair" sütununa 157 AZN məbləğində Maliyyə Nazirliyi qarşısında borc öhdəliklərinin Qrupun nizamnamə kapitalına köçürülməsi və Maliyyə Nazirliyi qarşısında borc öhdəliklərinin Qrupun 70 AZN məbləğində artıq vergi ödənişləri ilə əvəzləşdirilməsinin təsiri daxildir. Uzunmüddətli borc öhdəliklərinin "Sair" sütununa 523 AZN məbləğində Maliyyə Nazirliyi qarşısında borc öhdəliklərinin Qrupun nizamnamə kapitalına köçürülməsi və Maliyyə Nazirliyi qarşısında borc öhdəliklərinin Qrupun 150 AZN məbləğində artıq vergi ödənişləri ilə əvəzləşdirilməsinin təsiri daxildir. Bundan əlavə qısamüddətli və uzunmüddətli borc öhdəliklərinin "Sair" sütunu 2018-ci ildə uzunmüddətli borc öhdəliklərinin 279 AZN məbləğində cari hissəsinin qısamüddətli kimi təsnif edilməsi ilə izah olunur. TANAP-ın pul vəsaitləri tələbləri üçün CQD tərəfindən Qrupun maliyyələşdirilməsinin "Sair" sütunu TANAP-ın pul vəsaitləri tələblərinə cavab olaraq CQD tərəfindən Qrupun adından aparılan ödənişlər üçün Qrupun tanıdığı gələcəkdə pul vəsaitlərinin axını ilə nəticələnecek öhdəliklər daxildir. Təxirə salınmış ödəniş öhdəliyinin "Sair" sütunu 2018-ci ildə TANAP-da 7% payın və kreditin alınması üzrə tanınmış öhdəlikləri təmsil edir. Ödeniləcək dividendin "Sair" sütununa 2018-ci il ərzində qeyri-nəzarət payının sahiblərinə elan edilmiş dividend məbləği daxildir.

38. Şerti öhdəliklər, təəhhüdlər və əməliyyat riskləri

Əməliyyat mühiti

Azərbaycan

Qrupun əməliyyatları əsas etibarilə Azərbaycan Respublikasında həyata keçirilir. Azərbaycan Respublikası iqtisadi islahatları aparmağa, hüquqi, vergi və nizamlayıcı infrastrukturunu təkmilləşdirməyə davam edir. Azərbaycan iqtisadiyyatının gələcək sabitliyi önəmli dərəcədə bu islahatlardan, eləcə də Dövlətin gördüyü iqtisadi, maliyyə və monetar tədbirlərinin effektivliyindən, xam neftin qiymətlərindən və Azərbaycan manatının sabitliyindən asılıdır.

Azərbaycan iqtisadiyyatı neft qiymətlərinin aşağı düşməsi və Azərbaycan manatının 2015-ci il ərzində devalvasiyasının mənfi təsirinə məruz qalmışdır. Bu, kapital əldə etmək imkanlarının məhdudlaşması, kapital dəyərinin artması, inflyasiya və iqtisadi artımın qeyri-müəyyənliyi kimi amillərə səbəb olmuşdur. Bu çətinliklərə cavab olaraq, Azərbaycan Hökuməti islahatları sürətləndirmək və maliyyə sisteminə dəstək vermək planlarını açıqlamışdır. 6 dekabr 2016-cı ildə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti "Milli iqtisadiyyat və iqtisadiyyatın əsas sektorları üzrə strateji yol xəritəsinin başlıca istiqamətləri"ni təsdiqləmişdir. Yol xəritəsi 2016-2020-ci illərdə inkişaf strategiyasını, 2025-ci ilə qədər uzunmüddətli perspektivləri və 2025-ci ildən sonrakı dövrü ehatə edir.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

38. Şərti öhdəliklər, təəhhüdlər və əməliyyat riskləri (davamı)

Əməliyyat mühiti (davamı)

Bundan əlavə, 2019-cu ildə hökumət Azərbaycan manatının stabiləşdirilməsinə yönəlmiş pul siyasətini davam etdirmiş, eləcə də Azərbaycan manatının stabiləşdirilməsinə xarici valyuta ehtiyatları ayırmışdır. Bu siyasətin 2020-ci ildə makroiqtisadi sabitliyin qorunması məqsədi ilə davam etdirilməsi gözlənilir.

Qrupun rəhbərliyi makroiqtisadi şəraitdə baş verən dəyişiklikləri izləməkdədir və Qrupun yaxın gələcəkdə fəaliyyətinin dayanıqlığını və inkişafını dəstəkləmək üçün lazım hesab etdiyi ehtiyat tədbirlərini görməkdədir.

Beynəlxalq kredit reytingi agentlikləri mütəmadi olaraq Azərbaycanın və Qrupun kredit reytingini qiymətləndirir. Fitch Qrupun və Azərbaycan Respublikasının reytingini "BB+" səviyyəsində, lakin S&P Azərbaycan Respublikasının reytingi "BB+", Qrupun reytingini isə "BB-" səviyyəsində qiymətləndirmişdir. Bundan sonra Moody's Investors Service agentliyi Azərbaycanın və Qrupun kredit reytingini "Ba2" səviyyəsində müəyyən etmişdir.

Türkiyə

Qrupun Türkiyədəki fəaliyyəti Türkiyə iqtisadiyyatının 2019-cu ildə yaşadığı qeydi-sabitliyinin təsirinə məruz qalmışdır. Bu qeyri-sabitliyin davamı olaraq əhəmiyyətli inflyasiya və yerli valyutanın ABŞ dolları və Avro kimi əsas xarici valyutalara qarşı, müvafiq olaraq 13 faiz (2018-ci il: 40 faiz) və 10 faiz (2018-ci il: 33 faiz) dəyarsizləşməsi baş vermişdir.

Rəhbərlik mövcud vəziyyətdə Qrupun biznesinin davamlılığını dəstəkləmək üçün lazımi tədbirlər gördüyündən əmin olduğuna baxmayaraq, yuxarıda təsvir edilən məsələlərdə gözlənilməz pisləşmə Qrupun nəticələrinə və maliyyə vəziyyətinə hazırda müəyyən edilə bilməyən şəkildə mənfi təsir edə bilər.

Ətraf mühitin qorunması ilə bağlı məsələlər

Hazırda Azərbaycan Respublikasında ətraf mühitin qorunması haqqında qanunvericilik təkmilləşdirilir və ona əməl olunması ilə bağlı hökumət orqanlarının mövqeyinə yenidən baxılır. Qrup, ətraf mühitin qorunması ilə bağlı öhdəliklərini mütəmadi olaraq qiymətləndirir. Öhdəliklər müəyyən edildikcə dərhal uçota alınır. Mövcud qanunvericiliyin və normativ aktların dəyişməsi nəticəsində yarana bilən, eləcə də məhkəmə praktikası nəticəsində kifayət qədər dəqiqliklə qiymətləndirilə bilməyən potensial öhdəliklər əhəmiyyətli ola bilər. Rəhbərlik hesab edir ki, ətraf mühitin qorunması haqqında qüvvədə olan qanunvericiliyə əməl olunması üzrə mövcud nəzarət sistemi şəraitində ətraf mühitə zərər vurulması ilə bağlı Qrup tərəfindən ətraf mühitin bərpası öhdəliyi üzrə yaradılmış ehtiyatdan artıq əhəmiyyətli öhdəliklər mövcud deyil (Qeyd 23).

Qrup öz məhsulları, əməliyyatları və sair fəaliyyətləri ilə əlaqədar olaraq ətraf mühitin qorunması haqqında bir sıra qanun və qaydalara riayət etməlidir. Bu qanun və qaydalara əsasən Qrup və ya sair müəssisələr tərəfindən əvvəlki illərdə kimyəvi və ya neft maddələrinin ləğv edilməsi və ya tullantısı nəticəsində ətraf mühitə dəymiş ziyanı aradan qaldırılmalıdır. Bu cür vəziyyətlər neftayırma zavodları, kimya müəssisələri, neft mədənləri, xidmət məntəqələri, terminalar və tullantıların ləğv edilməsi məntəqələri kimi müxtəlif ərazilərdə mövcud ola bilər. Bundan əlavə, Qrupun əvvəlki illərdə satılmış aktivlər və ya bağlanmış obyektlər ilə bağlı öhdəlikləri ola bilər. Ətraf mühitə dəymiş ziyanın aradan qaldırılması ilə bağlı əsas tələb və bununla bağlı xərcləri müəyyən etmək məhiyyətə çətinidir. Lakin, ətraf mühit üzrə məlum öhdəliklərin qiymətləndirilmiş dəyəri Qrupun uçot siyasətinə uyğun olaraq hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında əks etdirilmişdir. Gələcək xərclərin məbləğinin nəzərə çarpan ola bilməsi və bu cür xərclərin qeydə alındığı dövrdə Qrupun əməliyyat nəticələri üçün əhəmiyyətli ola bilməsinə baxmayaraq bununla bağlı məbləğlərin müəyyən edilməsi praktiki deyildir. Qrup, bu cür xərclərin Qrupun maliyyə vəziyyətinə və ya likvidliyinə əhəmiyyətli dərəcədə təsir göstərəcəyini gözləmir.

Qrup həmçinin neft və təbii qaz hasilatı obyektlərinin və asılı kəmərlərin istismardan çıxarılması ilə bağlı öhdəliklərə malikdir. Bu fəaliyyət növləri ilə bağlı təxmin edilmiş xərclər üzrə ehtiyat yaradılır, lakin həmin öhdəliklərin uzunmüddətli olmasına görə, bu cür xərclərin məbləği və vaxtı ilə bağlı qeyri-müəyyənlik mövcuddur.

Qrup, bu cür ehtiyatlar üzrə dəqiqliklə təxmin edilə biləcək hər hansı dəyişikliyin Qrupun əməliyyat nəticələri, maliyyə vəziyyəti və ya likvidliyinə təsirinin əhəmiyyətli olmayacağını hesab edir.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

38. Şərti öhdəliklər, təəhhüdlər və əməliyyat riskləri (davamı)

Vergi qanunvericiliyi

Azərbaycanın vergi, valyuta və gömrük qanunvericiliyi müxtəlif şərtlərə və tez-tez baş verə bilən dəyişikliklərə məruz qalır. Qrupun əməliyyatlarına və fəaliyyətinə tətbiq edilən bu cür qanunvericiliyə dair Rəhbərliyin şərtlərinə müvafiq səlahiyyətli orqanlar tərəfindən etiraz edilə bilər.

Vergi orqanları tərəfindən vergi ödəyicisinin son üç təqvim ilindən çox olmayan fiskal fəaliyyət dövrü yoxlanıla bilər. Xüsusi hallarda yoxlama daha artıq dövrləri əhatə edə bilər.

Qrupun rəhbərliyi hesab edir ki, onun tərəfindən müvafiq qanunvericiliyin şərhı düzgündür və vergi, valyuta və gömrüklə bağlı Qrupun mövqeləri qorunacaq və Qrupun potensial vergi öhdəlikləri hazırkı maliyyə hesabatlarında qeyd edilmiş məbləğlərdən artıq olmayacaqdır. Müvafiq olaraq, 31 dekabr 2019-cu və 2018-ci il tarixlərinə potensial vergi öhdəlikləri üzrə hər hansı ehtiyat yaradılmamışdır.

Azneft İB ilə bağlı vergi araşdırması

2019-cu il ərzində vergi orqanları Azneft İB-də 1 aprel 2016-cı il – 1 noyabr 2018-ci il tarixlərini əhatə edən vergi yoxlamasını aparmışlar. Yoxlama nəticəsində vergi orqanları ümumi məbləği 111 AZN olan mənfəət vergisinin, ixrac rüsumlarının əskik göstərilməsi və ƏDV əvəzləşdirilmələrinin səhv aparılmasına dair iddia qaldırmışdır. Rəhbərlik qeyd edilən iddialarla bağlı öz mövqeyini qorumuş və yoxlama aparılan dövrlərdə Qrupun vergi hesabatlarını düzgün bəyan etdiyi iddiasını irəli sürmüşdür. Hal-hazırda Qrup vergi yoxlamasının nəticələri barədə vergi idarəsi ilə danışıqlar aparır. Qrup rəhbərliyi etirazların Qrupun xeyrinə nəticələncəyinə inanır.

Qara Dəniz Terminal ilə bağlı vergi araşdırması

2018-ci ildə Gəlirlər Xidməti (GX) tərəfindən Qrupun törəmə müəssisəsi olan Qara Dəniz Terminalında 1 yanvar 2015-ci ildən 1 yanvar 2018-ci ilədək müddəti əhatə edən mənfəət vergisi və şəxsi gəlir vergisi/ödəmə mənbəyindən tutulan verginin ("ÖMV") yoxlanılması aparılmışdır. Yoxlama nəticəsində GX tərəfindən cəmi 103 AZN (174 milyon GEL) məbləğində əlavə ÖMV və müvafiq cərimə və sanksiyalar hesablanmışdır. Qrup yoxlamanın nəticələri ilə razılaşmamış və istintaq üçün Maliyyə Nazirliyinə müraciət etmişdir. 2019-cu ilin iyul ayında Vergi Apelyasiya Şurası tərəfindən dinləmə aparılmış, lakin 31 dekabr 2019-cu il tarixinə yekun qərar çıxarılmamışdır. Rəhbərlik hesab edir ki, göstərilən cərimə əsassız hesab ediləcək, və buna görə də maliyyə riski yaranmayacaq.

Petkim-ə qarşı davam edən məhkəmə işləri

25 avqust 2017-ci il tarixində Türkiyənin vergi orqanları Petkim-ə 2014-cü il ərzində piroliz qazının (piroqaz) istehlakı ilə bağlı aparılmış tədqiqatın nəticəsində Xüsusi İstehlak Vergisi ("XIV") rejimi əsasında əlavə ƏDV-nin ödənilməli olması və cərimənin hesablanması haqqında xəbər vermişdir. Piroqaz üçün XIV rejiminin tətbiqi ilə bağlı aparılan üç məhkəmə işi nəticəsində bu yaxınlarda Petkim-in xeyrinə qərar çıxarılmışdır. Hesablanmış vergi və cərimələrlə bağlı razılaşma görüşü keçirilmiş, lakin heç bir razılıq əldə edilməmişdir. 22 yanvar 2020-ci il tarixində məsələ ilə bağlı iddia qaldırılmışdır. Müvafiq olaraq, rəhbərlik və onun hüquq məsləhətçiləri göstərilən cərimə əsasının etibarsız hesab olunacağını və heç bir maliyyə riskinin yaranmayacağını ehtimal edirlər.

Məhkəmə prosedurları

Vaxtaşırı olaraq və normal fəaliyyət gedişində Qrupa qarşı iddialar irəli sürülür. Qrupun rəhbərliyi öz təxminlərinə və daxili və xarici peşəkarların məsləhətlərinə əsasən hesab edir ki, bu iddialarla bağlı müvafiq olaraq konsolidasiya edilmiş hazırkı maliyyə hesabatlarında zərərlərin ödənilməsi üçün yaradılmış ehtiyatlardan başqa heç bir əhəmiyyətli zərər olmayacaqdır.

Maliyyə razılaşmalarına uyğunluq

31 dekabr 2019-cu ildə Qrupun investisiya və əməliyyat fəaliyyətini maliyyələşdirmək üçün cəmi 15,542 AZN məbləğində kredit üzrə ödəniləcək məbləğləri olmuşdur. Qrup həmin borc öhdəliklərinə aid olan müəyyən maliyyə razılaşmalarını imzalamışdır. Bu razılaşmaların yerinə yetirilməməsi Qrup üçün mənfəətli nəticələrə, o cümlədən borc öhdəliklərinin artması və öhdəliklərin pozulmasının bəyan edilməsinə gətirə bilər. Rəhbərlik hesab edir ki, 31 dekabr 2019-cu və 2018-ci il tarixlərinə Qrup tətbiq edilən bütün maliyyə razılaşmalarını yerinə yetirmişdir.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

38. Şərti öhdəliklər, təəhhüdlər və əməliyyat riskləri (davamı)

Maliyyə zəmanətləri, girovlar və ipoteka

Grup, əlaqəli tərəfdən alınmış kredit üçün 418 AZN məbləğində təbii qazın və xam neftin satışından əldə olunan gəlirlərlə əlaqədar gələcək pul vəsaitlərinin daxilolmalarını girov qoymuşdur.

SOCAR Baş Ofisinin öhdəlikləri

STAR layihəsinin maliyyələşdirilməsi əməliyyatının bir hissəsi olaraq imzalanmış Səhm Kapitalına Dəstək və Saxlama Razılaşmasına ("SKDSR") uyğun olaraq Grup müəyyən banklarla ("Kreditorlar") cəmi 865 AZN (509 milyon ABŞ dolları) məbləğində akkreditiv razılaşmaları imzalamışdır.

STEAŞ

Aşağıdakı cədvəldə Grupun 31 dekabr 2019-cu il tarixində aldığı və verdiyi zəmanətlər əks edilir:

	2019	2018
Alınmış zəmanətlər		
Birbaşa sifarişlərin toplanması sistemi çərçivəsində bank zəmanətləri	321	304
Sığorta üzrə alınacaq məbləğ	291	258
Müştərilərdən alınmış zəmanət məktubları	296	182
Alınmış akkreditivlər	38	130
Təchizatçılardan alınmış zəmanət məktubları	130	127
Sair	26	43
Cəmi alınmış zəmanətlər	1,102	1,044
Verilmiş zəmanətlər		
Verilmiş zəmanətlər	177	175
Cəmi verilmiş zəmanətlər	177	175
Girovlar, təminatlar və ipoteka girovları (GTİ)		
Petkim tərəfindən Petlim krediti üzrə təqdim edilmiş GTİ*	322	324
Petkim üçün təqdim edilmiş GTİ	718	665
Petkim tərəfindən təqdim edilmiş cəmi GTİ	1,040	989

* 2015-ci il ərzində Grupun töərəmə müəssisəsi Petkim-in 70 faizlik paya sahib olduğu Petlim Limançılıq Ticarət A.Ş. konteyner portu layihəsinin kənarından maliyyələşdirilməsi məqsədilə maliyyə İnstitutu ilə 360 AZN (212 milyon ABŞ dolları) məbləğində ödəmə müddəti 13 il olan kredit razılaşması imzalamışdır. Razılaşmada ilk 3 illik müddətdə ödənişlərin aparılmayacağı nəzərdə tutulur, 31 dekabr 2019-cu il tarixində Petlimin 322 AZN (1,127 milyon TL) məbləğində kredit qalığı olmuşdur. Petkim kreditin qaytarılmasına zəmanət olaraq 30 AZN (105 milyon TL) məbləğində Petlimdə olan səhmlərini və 595 AZN (350 milyon ABŞ dolları) məbləğində ipoteka kreditini girov qoymuşdur. Layihə əməliyyat dövrü ərzində qüvvədə olan maliyyə razılaşmalarını nəzərdə tutur.

Kapital öhdəlikləri

AÇG HPBS-də iştirak payı

31 dekabr 2019-cu il tarixinə AÇG HPBS-nin Operatoru olan Azərbaycan Beynəlxalq Əməliyyat Şirkəti bir sıra kapital öhdəlikləri üzrə müqavilələr imzalamışdır. Grup həmin öhdəliklərdə 25 faiz payını (31 dekabr 2018-ci il: 25 faiz, 2,373 AZN (1,396 milyon ABŞ dolları) məbləğində təxmin etmişdir (31 dekabr 2018-ci il: 634 AZN (373 milyon ABŞ dolları)).

Bakı Gəmiqayırma Zavodu MMC-nin öhdəlikləri

31 dekabr 2019-cu il tarixinə Grupun üçüncü tərəflər qarşısında tikinti müqavilələri ilə əlaqədar 43 AZN (31 dekabr 2018-ci il: 50 AZN) məbləğində kapital öhdəlikləri olmuşdur.

SOCAR Energy Holdings AG-nin öhdəlikləri

Grupun növbəti illər üzrə bir sıra kapital öhdəlikləri vardır. Grup kapital öhdəliklərini 63 AZN (36 milyon CHF) (31 dekabr 2018-ci il: 72 AZN (42 milyon CHF)) məbləğində qiymətləndirmişdir.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

38. Şərti öhdəliklər, təəhhüdlər və əməliyyat riskləri (davamı)

Kapital öhdəlikləri (davamı)

Şah Dəniz-də iştirak payına aid olan öhdəliklər

31 dekabr 2019-cu il tarixinə Şah Dəniz HPBS-nin Operatoru olan BP Exploreysn (Şah Dəniz) Ltd bir sıra kapital öhdəlikləri haqqında müqavilələr imzalamışdır. Qrup həmin kapital öhdəliklərində törəmə müəssisə və asılı müəssisə vasitəsilə saxladığı 13.27 faiz payını 673 AZN (396 milyon ABŞ dolları) (31 dekabr 2018-ci il: 877 AZN (516 milyon ABŞ dolları)) məbləğində təxmin etmişdir.

BOTAŞ ilə maliyyələşdirmə razılaşması ("Maliyyələşdirmə razılaşması") əsasında öhdəlik

26 may 2014-cü il tarixində SOCAR və BOTAŞ, BOTAŞ TANAP A.Ş.-də səhmləri aldıqdan sonra, BOTAŞ-ın TANAP A.Ş.-dəki 5 faiz səhmlərini maliyyələşdirmək məqsədilə Maliyyələşdirmə razılaşması imzalamışdır. TANAP-ın CQD-ə satışından sonra 13 mart 2015-ci ildə Qrup CQD və BOTAŞ ilə yenilənmə razılaşması imzalamış və həmin razılaşmaya görə Maliyyələşdirmə razılaşması əsasında bütün hüquq və öhdəliklər SOCAR-dan CQD-ə köçürülmüşdür. BOTAŞ ilə razılaşmaya uyğun olaraq, CQD, Maliyyələşdirmə razılaşmasında müəyyən edildiyi kimi Ötürmə müddəti ərzində, TANAP A.Ş.-nin gələcək ödəniş tələblərində BOTAŞ-ın 5 faizlik payını maliyyələşdirmək üçün BOTAŞ-a faizsiz kredit vermək öhdəliyini daşıyır. Rəhbərlik, Maliyyələşdirmə razılaşması ilə əlaqədar əlavə pul vəsaitlərinin xərclənməsini gözləmir.

CQBK-nin genişləndirilməsi ilə bağlı öhdəliklər

Şahdeniz HPBS-nin Podratçı tərəfləri 17 dekabr 2013-cü il tarixində CQBK-nin genişləndirilməsi layihəsi üzrə yekun investisiya qərarını vermişdir. CQBK-nin genişləndirilməsi layihəsinin məqsədi mövcud CQBK-nin boru kəməri sisteminin tutumunu artırmaqdır. CQBK-nin genişləndirilməsi ilə əlaqədar Gürcüstanda TANAP-la əlaqəni təmin edəcək əlavə qurğular tikilməlidir. Qrup tikinti və ilkin əməliyyat mərhələsi ərzində CQBK-nin genişləndirilməsi layihəsini maliyyələşdirmək öhdəliyini daşıyır.

CQBK sisteminin Genişləndirilməsi layihəsi üzrə ilk kommersiya qazının çatdırılması 30 iyun 2018-ci il tarixində həyata keçirilmiş və 31 mart 2019-cu il tarixində CQBK sisteminin Genişləndirilməsi layihəsinin qalan hissəsinin tikintisi başa çatdırılmışdır. CQBK sisteminin Genişləndirilməsi layihəsinin tikintisi üçün qalan büdcə 44 AZN (26 milyon ABŞ dolları) (2018-ci il: 258 AZN (152 milyon ABŞ dolları)) məbləğində təxmin edilir, 31 dekabr 2019-cu il tarixinə törəmə və asılı müəssisələrinin vasitəçiliyi ilə payı 5.8 AZN (3.4 milyon ABŞ dolları) (2018-ci il: 34 AZN (20 milyon ABŞ dolları)) təşkil edir.

TANAP-ın tikintisi

Qrup TANAP boru kəməri sisteminin tikintisini maliyyələşdirmək öhdəliyini daşıyır. 31 dekabr 2019-cu il tarixinə TANAP sisteminin tikintisi üçün qalan büdcədə Qrupun asılı müəssisənin vasitəçiliyi ilə payı 129 AZN (76 milyon ABŞ dolları) məbləğində olmuşdur (31 dekabr 2018-ci il: 408 AZN (240 milyon ABŞ dolları)).

TAP-ın tikintisi

Maliyyə hesabatlarının tarixinə Qrup TAP boru kəməri sisteminin tikintisi öhdəliyini daşıyır. 2018-ci ilin sonunda TAP AG iri maliyyə institutları qrupu tərəfindən layihə maliyyələşdirməsi əsasında maliyyələşdirmə məsələlərinin tamamlanmasına nail olmuşdur. Qrup TAP AG-də saxladığı 9.8 faiz səhm üçün kredit vəsaitlərinin zəmanətçilərindən biri kimi çıxış etmiş və TAP AG üçün kapital payına proporsional olaraq tələb olunan kapital maliyyələşdirməsini təmin etməyə davam etmişdir. Qrupun 31 dekabr 2019-cu il tarixinə asılı müəssisəsi vasitəsilə TAP sisteminin tikintisi üçün qalan büdcədəki payı 133 AZN (78 milyon ABŞ dolları) (31 dekabr 2018-ci il: 218 AZN (128 milyon ABŞ dolları)) olmuşdur.

Qaz alışları öhdəliyi

Azərbaycan Qaz Təchizat Şirkəti (AQTŞ) və Azərbaycan Respublikasının Yanacaq və Energetika Nazirliyi arasında imzalanmış 27 fevral 2003-cü il tarixli "Qazın alqı-satqısına dair müqaviləyə (hazırda bu müqavilə üzrə alış hüquqları Qrup tərəfindən həyata keçirilir) uyğun olaraq, Qrup müqavilədə qeyd olunduğu kimi, müqavilənin imzalandığı andan Şah Dəniz HPBS-yə xitam verilməsinə qədər olan müddətdə satıcının minimal illik qaz satışı həcmi almaq öhdəliyinə malikdir.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

38. Şərti öhdəliklər, təəhhüdlər və əməliyyat riskləri (davamı)

Kapital öhdəlikləri (davamı)

SOCAR – AQTŞ Qaz satış müqaviləsi

Qrup ilə AQTŞ arasında imzalanmış müqaviləyə əsasən, 2020-ci ilin iyun ayınadək (müqavilənin müddəalarına uyğun olaraq müqavilənin qüvvəsinə vaxtından əvvəl xitam vermək və ya müddətini uzatmaqla) müqavilədə göstərilən minimum illik qazın miqdarını müqavilədə nəzərdə tutulmuş qiymətlə satın almağa borcludur.

AQTŞ-də iştirak payına aid olan öhdəliklər

Qrupun AQTŞ-də birbaşa iştirak payı 28 faiz, dolayısı payı isə əsli müəssisə vasitəsilə 2.62 faiz təşkil edir. AQTŞ ilə bağlanmış müqavilələrə əsasən Qrupun AQTŞ-nin fəaliyyəti ilə bağlı aşağıdakı öhdəliklərdə 13.27 faiz payı vardır:

BOTAŞ ASR 1

BOTAŞ şirkəti ilə imzalanmış Qaz Müqaviləsinə əsasən AQTŞ müqavilənin müddəti bitənədək hər il Qaz müqaviləsində müəyyən edilmiş düsturla hesablanmış qiymətlə maksimum təqribən 6.6 müqavilə üzrə milyard kubmetr (mmkm) qazla təmin etmək öhdəliyini daşıyır.

BOTAŞ ASR 2

25 oktyabr 2011-ci il tarixində Qrup və BOTAŞ Qrup tərəfindən BOTAŞ-a müəyyən həcmdə (birinci il 2 mmkm, ikinci il 4 mmkm, sabitləşmə dövründə 6 mmkm) Şah Dəniz Mərhələ 2 Qazının satılması ilə əlaqədar BOTAŞ ASR 2 imzalamışdır. 2012-ci ilin dekabr ayında Qrup alqı-satqı razılaşmasının Mərhələ 2 üzrə hüquq və öhdəliklərini AQTŞ-ye ötürmüşdür. BOTAŞ ASR 2 əsasında başlanğıc tarixi 30 iyun 2018-ci il olmuşdur.

BOTAŞ-ın BTC yanacaq qazına dair müqaviləsi (BIL QSM)

BOTAŞ ilə müqaviləyə əsasən AQTŞ BOTAŞ-a hər il 0.15 mmkm qazı müqavilədə müəyyən olunmuş düstur əsasında hesablanmış qiymətlə təmin etməyə borcludur.

Gürcüstanda GNQK ilə əlavə qaz alqı-satqısı razılaşması

Gürcüstan Neft və Qaz Korporasiyası ("GNQK") və Gürcüstan hökuməti ilə imzalanmış müqaviləyə əsasən AQTŞ müqavilədə müəyyən edilmiş düstur əsasında hesablanmış qiymətlə 2020-ci ildə və sonra ildə təqribən 0.5 mmkm qaz təmin etməlidir.

OptionCo ilə alqı-satqı razılaşması

AQTŞ-ın OptionCo ilə imzalanmış müqaviləyə əsasən hər müqavilə ilində keçən təqvim ilində Gürcüstan ərazisindən Cənubi Qafqaz Boru Kəməri vasitəsilə AQTŞ tərəfindən nəql edilmiş həcmərin maksimum 5 faizi həcmində müqavilədə müəyyən olunmuş düstur əsasında hesablanmış qiymətə qaz təmin etmək öhdəliyi vardır.

Avropa Birliyi (AB) ilə Şah Dəniz layihəsinin 2-ci Mərhələsinin uzunmüddətli qaz satışları haqqında müqavilələr (QSM)

2013-cü ilin sentyabr ayında Qrup AB-nin müxtəlif satıcıları ilə (DEPA, Bulgargaz Shell, Uniper, Axpo, ENGIE, Gas Natural Fenosa, Enel, Hera) AB QSM imzalamış və 2013-cü ilin dekabr ayında QSM Şah Dəniz HPBS-nin müddəti bitənə qədər AQTŞ-ye ötürülmüşdür (Qrupa ötürmək şərti ilə). Başlama tarixi QSM-də nəzərdə tutulan ötürmə mexanizmi ("funneling mechanism") vasitəsilə müəyyən ediləcək.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

38. Şərti öhdəliklər, təəhhüdlər və əməliyyat riskləri (davamı)

Kapital öhdəlikləri (davamı)

CQBKŞ ilə nəqliyyat razılaşması

AQTŞ sonradan düzəliş edilmiş və yeni redaksiyada təqdim edilmiş CQBKŞ ilə 27 fevral 2003-cü il tarixli Qazın Nəql edilməsi haqqında Razılaşmanı ("QNR") imzalamışdır ("CQBK QNR"). 17 dekabr 2013-cü il tarixindən qüvvəyə minən düzəlişlər Şah Dəniz Layihəsinin 2-ci Mərhələsinin həcmi ilə bağlı əlavə nəqliyyat xidmətlərini təmin etmək məqsədilə edilmişdir. 1 oktyabr 2006-cı il (başlanğıc) tarixindən etibarən, AQTŞ CQBKŞ bu müqaviləyə uyğun olaraq hesablanmış müəyyən tarifləri ödəməlidir. AQTŞ boru kəmərinin doldurmaq və planlaşdırılmış istismar təzyiqini təmin etmək üçün CQBKŞ-nin tələb olunan təbii qazla və yanacaq qazı ilə təminə təmin etməlidir. CQBK QNR, təbii qazın nəql edilib edilməməsindən asılı olmayaraq, QNR-in müddətinin başa çatması və ya bitməsinə qədər hər müqavilə ili üçün AQTŞ-nin CQBKŞ-ə ödəməli olduğu Minimal Aylıq Ödənişi ("MAÖ") nəzərdə tutur.

Çərçivə müqaviləsi

Uzunmüddətli QSM-lərin yenilənməsinə və 2036-cı ildən sonra QNR həcmi AQTŞ-dən SOCAR-a ötürülməsinə aid olan yekun çərçivə müqaviləsi 19 oktyabr 2015-ci il tarixində imzalanmışdır və sonradan 28 sentyabr 2018-ci ildə düzəliş və əlavələr edilmişdir.

Transanadolu Boru Kəməri qaz nəqliyyat razılaşması (TANAP QNR)

AQTŞ illik ehtiyat tutumu müqavilədə müəyyən edilməklə TANAP QNR-ni imzalamışdır. Planlaşdırılan başlanma tarixi 2020-ci ilin ikinci yarısına təsadüf edir.

Trans Adriatik Boru Kəməri qaz nəqliyyat razılaşması (TABK QNR)

AQTŞ və SOCAR illik ehtiyat tutumu müqavilədə müəyyən edilməklə TABK QNR-ni imzalamışdır. Planlaşdırılan başlanma tarixi 2020-ci ilin ikinci yarısına təsadüf edir.

BOTAŞ Qazın nəqli edilməsi haqqında razılaşma (BOTAŞ QNR)

TANAP BOTAŞ QNR-in tərəfidir. Razılaşmaya uyğun olaraq hasilatın artımı dövründə illik ehtiyat gücü 1.9 milyard kub metr (başlanğıc tarixində başlayan 12 aylıq dövr), 3.8 milyard kub metr (növbəti 12 aylıq dövr) və başlanğıc tarixindən 24 ay sonra illik 5.7 milyard kub metr təşkil edir. Başlanğıc tarixi 30 iyun 2018-ci il olmuşdur.

Societa Nazionale Metanodotti QNR (SNAM QNR)

AGSC SNAM QNR-in tərəfidir və illik ehtiyat gücü müqavilədə müəyyən edilir. Planlaşdırılmış başlanğıc tarixi ötürmə mexanizmi vasitəsilə müəyyən ediləcək.

Bakı-Tbilisi-Ceyhan ("BTC Co") ilə alqı-satqı müqaviləsi

BTC Co ilə imzalanmış razılaşma əsasında AQTŞ 2020-ci ildə və müqavilə başa çatana qədər sonrakı illərdə 0.16 milyard kub metr (BTC-nin illik alqı həcmi azaltmaq hüququ ilə) müqavilədə göstərilmiş düstur əsasında hesablanmış qiymətlə təmin etmək öhdəliyini daşıyır.

CQD ilə Təxirə salınmış alqı-satqı razılaşması

CQD Upstream MMC və CQD Midstream MMC ilə bağlanan TSASR-na əsasən Qrup 2023-cü ilin martında Şah Dəniz HPBS, AQTŞ və CQBKŞ-dəki bütün iştirak paylarının satılmasına, satışdan əvvəl aşağıdakı şərtlərin yerinə yetirilməsi şərti ilə razılaşır:

- ▶ Avrobond müqavilələrinə əsasən SOCAR tərəfindən veksellərin tam və şərtsiz ödənilməsi və digər öhdəliklərin yerinə yetirilməsi; və
- ▶ Müqavilə şərtlərinə əsasən ödəniş məbləğinin tam həcmdə ödənilməsinin təsdiq edilməsi.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

38. Şərti öhdəliklər, təəhhüdlər və əməliyyat riskləri (davamı)

Kapital öhdəlikləri (davamı)

Digər öhdəliklər

Azəriqaz İstehsalat Birliyinin (Azəriqaz İB) öhdəliyi

Azərbaycan Respublikasının Bakı şəhəri və ətraf rayonları və Respublikanın regionlarının sosial-iqtisadi inkişafına yönəldilmiş ölkə Prezidentinin 27 fevral 2014-cü il tarixli 118 sayılı Sərəncamına uyğun olaraq, Azəriqaz İB sözügedən ərazilərin 2014-2018-ci illərdə qazlaşdırılması imkanlarının təkmilləşdirilməsi ilə bağlı müəyyən öhdəliklər daşıyır. 2014-2018 illəri əhatə edən birinci qazlaşdırma proqramını tamamladıqdan sonra şirkət qazlaşdırma prosesini yeni "2019-2023-cü illər Azərbaycan Respublikasının regionlarının sosial-iqtisadi inkişafı dövlət proqramı" çərçivəsində davam etdirir. 31 dekabr 2019-cü il tarixinə ölkədə qazlaşdırma 96.01 faiz tamamlanmışdır (31 dekabr 2018-ci il: 95.66 faiz). Rəhbərlik hesab edir ki, ölkədə qalan qazlaşdırma işləri ilə bağlı xərclərin maliyyələşdirilməsi Dövlət tərəfindən kapitalla yatırımlar vasitəsilə davam etdiriləcək.

Neftin daşınması üzrə öhdəliklər

1 avqust 2002-ci il tarixində Qrup və AÇG HPBS-nin sair iştirakçıları ("İxracatçılar Qrupu") BTC Co şirkəti ilə AÇG yatağında Məhsulların Nəqli haqqında Müqavilə ("AÇG MN") bağlamışdır və 3 fevral 2004-cü il tarixində bu Müqaviləyə əlavələr edilmişdir. Bu Müqaviləyə əsasən İxracatçılar Qrupu hər bir iştirakçı tərəfindən Qərb İxracat Marşrutu ilə göndərilən hər hansı məhsul istisna olmaqla, AÇG yatağından bütün xam neftin BTC neft boru kəməri vasitəsilə daşınması üzrə öhdəlik götürmüşdür. Qrup BTC Co tam istehsal həcmi ilə işləyəndə xam neftin dəmir yolu vasitəsilə daşınmamasına razılıq vermişdir. AÇG MN-ə uyğun olaraq Qrup BTC-nin istehsal həcminin kifayət qədər olduğu halda, sair daşınma imkanlarından istifadə edilməməsinə dair razılıq vermişdir. BTC neft boru kəməri 2006-cı ilin may ayında istismara verilmişdir. Gündəlik istehsal həcmi 1,200,000 bareldən artıq olan BTC neft boru kəməri İxracatçılar Qrupunun əsas ixrac marşrutu kimi istifadə edilir. Məhsulların Nəqli haqqında Müqaviləyə uyğun olaraq, İxracatçılar Qrupu, Qrupun Nümayəndəsi, BTC-nin kreditörəri və təminat üzrə zəmini, eləcə də AÇG İxracatçılar Qrupunun müəyyən iştirakçılarının kreditörəri və təminat üzrə zəmini BTC tarifiinin ödənişini neftin satışından gəlirlər üzrə birinci dərəcəli ödəniş olmasını təsdiqləmişlər.

SOCAR Qaz Təchizatı Sazişi (SOCAR QTS)

Bu QTS şərtlərinə əsasən başlanğıc tarixindən başlayaraq SOCAR TAP AG-yə hər bir giriş və çıxış nöqtəsində ehtiyat həcmi saxlanılmasına görə müqavilədə qeyd olunan şəkildə hesablanan faktiki aylıq tələb olunan məbləği ödəməlidir.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

39. Müəssisələrin birləşməsi, qeyri-nəzarət paylarının alınması, biznes təsisatı olmayan müəssisənin alınması, qudvil və qeyri-müəyyən istifadə müddəti olan qeyri-maddi aktivlər

Müəssisələrin birləşməsi və qeyri-nəzarət paylarının alınması

17 iyun 2019-cu il tarixində Qrup Bursagaz, Kayserigaz, EWE Enerji, Enervis, Milenicom və Kay Solar Projects-də nəzarət payını əldə etmişdir. Qrup bu satınalmaları Türkiyənin təbii qazın paylanması, enerji satışı, günəş enerjisi və telekommunikasiya sahələrində əməliyyatlarını genişləndirmək imkanı hesab edir. Əldə edilən biznes vahidlərinin satınalma tarixində ədalətli dəyərləri aşağıda təqdim edilir:

Bursagaz	Qeyd	Satınalma üzrə tanınmış ədalətli dəyər
Aktivlər		
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri		64
Ticarət və sair debitor borcları		9
Sair cari aktivlər		7
Əmlak, tikili və avadanlıqlar		117
Qeyri-maddi aktivlər, qudvildən başqa		228
İstifadə hüququ olan aktivlər		1
Cəmi aktivlər, ədalətli dəyərle		426
Öhdəliklər		
Ticarət və sair kreditör borcları	19	147
Sair cari öhdəliklər		1
Təxirə salınmış vergi öhdəlikləri		28
Uzunmüddətli icarə öhdəliyi		1
Sair uzunmüddətli öhdəliklər		48
Cəmi öhdəliklər, ədalətli dəyərle		225
Cəmi müəyyən edilə bilən aktivlər, ədalətli dəyərle		201
Qeyri-nəzarət payı		(44)
Əlverişli alış üzrə tanınmış gəlir	30	(5)
Alış üçün köçürülmüş vəsait		(152)
Satınalma üzrə pul vəsaitlərinin təhlili		
Tөрəmə müəssisə ilə əldə edilmiş xalis pul vəsaitləri		64
Ödənilmiş pul vəsaitləri		(152)
Satınalma üzrə xalis pul vəsaitləri		(88)

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

39. Müəssisələrin birləşməsi, qeyri-nəzarət paylarının alınması, biznes təsisatı olmayan müəssisənin alınması, qüdvil və qeyri-müəyyən istifadə müddəti olan qeyri-maddi aktivlər (davamı)**Müəssisələrin birləşməsi və qeyri-nəzarət paylarının alınması (davamı)**

Satınalma tarixindən etibarən Bursagaz, Qrupa davam edən əməliyyatlar üzrə 146 AZN məbləğində gəlirlər əlavə etmişdir. Satınalma ilin əvvəlində baş vermiş olsaydı, Qrupun davam edən əməliyyatlardan əldə etdiyi gəlirlər 83,943 AZN, dövr ərzində davam edən əməliyyatlardan vergi tutulanadək mənfəət isə 1,344 AZN olardı.

Kayserigaz	Qeyd	Satınalma üzrə tanınmış ədalətli dəyər
Aktivlər		
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri		18
Ticarət və sair debitor borcları		15
Sair cari aktivlər		6
Əmlak, tikili və avadanlıqlar		94
Qeyri-maddi aktivlər, qüdvildən başqa		217
İstifadə hüququ olan aktivlər		1
Cəmi aktivlər, ədalətli dəyərle		351
Öhdəliklər		
Ticarət və sair kreditor borcları	19	90
Təxirə salınmış vergi öhdəlikləri		32
Uzunmüddətli icarə öhdəliyi		1
Sair uzunmüddətli öhdəliklər		38
Cəmi öhdəliklər, ədalətli dəyərle		161
Cəmi müəyyən edilə bilən aktivlər, ədalətli dəyərle		190
Qeyri-nəzarət payı		(36)
Əlverişli alış üzrə tanınmış gəlir	30	(9)
Alış üçün köçürülmüş vəsait		(145)
Satınalma üzrə pul vəsaitlərinin təhlili		
Tərəmə müəssisə ilə əldə edilmiş xalis pul vəsaitləri		18
Ödənilmiş pul vəsaitləri		(145)
Satınalma üzrə xalis pul vəsaitləri		(127)

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

39. Müəssisələrin birləşməsi, qeyri-nəzarət paylarının alınması, biznes fəisatı olmayan müəssisənin alınması, qudvil və qeyri-müəyyən istifadə müddəti olan qeyri-maddi aktivlər (davamı)**Müəssisələrin birləşməsi və qeyri-nəzarət paylarının alınması (davamı)**

Satınalma tarixindən etibarən Kayserigaz Qrupa davam edən əməliyyatlar üzrə 91 AZN məbləğində gəlirlər əlavə etmişdir. Satınalma ilin əvvəlində baş vermiş olsaydı, Qrupun davam edən əməliyyatlardan əldə etdiyi gəlirlər 83,861 AZN, dövr ərzində davam edən əməliyyatlardan vergi tutulanadək mənfəət isə 1,336 AZN olardı.

EWE Enerji	Qeyd	Satınalma üzrə tanınmış ədalətli dəyər
Aktivlər		
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekyivalentləri		1
Ticarət və sair debitor borcları		29
Sair cari aktivlər		3
Təxirə salınmış vergi aktivi		5
Cəmi aktivlər, ədalətli dəyərle		38
Öhdəliklər		
Ticarət və sair kreditör borcları	19	51
Sair uzunmüddətli öhdəliklər		1
Cəmi öhdəliklər, ədalətli dəyərle		52
Cəmi müəyyən edilə bilən öhdəliklər, ədalətli dəyərle		(14)
Qeyri-nəzarət payı		-
Satınalma üzrə əmələ gələn qudvil		14
Alış üçün köçürülmüş vəsait		-
Satınalma üzrə pul vəsaitlərinin təhlili		
Töremə müəssisə ilə əldə edilmiş xalis pul vəsaitləri		1
Ödənilmiş pul vəsaitləri		-
Satınalma üzrə xalis pul vəsaitləri		1

Satınalma tarixindən etibarən EWE Enerji Qrupa davam edən əməliyyatlar üzrə 364 AZN məbləğində gəlirlər əlavə etmişdir. Satınalma ilin əvvəlində baş vermiş olsaydı, Qrupun davam edən əməliyyatlardan əldə etdiyi gəlirlər 83,875 AZN, dövr ərzində davam edən əməliyyatlardan vergi tutulanadək mənfəət isə 1,322 AZN olardı.

Enervis	Qeyd	Satınalma üzrə tanınmış ədalətli dəyər
Aktivlər		
Ticarət və sair debitor borcları		2
Cəmi aktivlər, ədalətli dəyərle		2
Öhdəliklər		
Sair uzunmüddətli öhdəliklər		1
Cəmi öhdəliklər, ədalətli dəyərle		1
Cəmi müəyyən edilə bilən aktivlər, ədalətli dəyərle		1
Qeyri-nəzarət payı		-
Ticarət sövdələşməsi üzrə tanınmış gelir	30	(1)
Alış üçün köçürülmüş vəsait		-

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

39. Müəssisələrin birləşməsi, qeyri-nəzarət paylarının alınması, biznes təsisatı olmayan müəssisənin alınması, qudvil və qeyri-müəyyən istifadə müddəti olan qeyri-maddi aktivlər (davamı)**Müəssisələrin birləşməsi və qeyri-nəzarət paylarının alınması (davamı)**

Milenicom	Qeyd	Satınalma üzrə tanınmış ədalətli dəyər
Aktivlər		
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri		2
Ticarət və sair debitor borcları		19
Sair cari aktivlər		1
Əmlak, tikili və avadanlıqlar		2
Qeyri-maddi aktivlər, qudvildən başqa		8
Cəmi aktivlər, ədalətli dəyərle		32
Öhdəliklər		
Ticarət və sair kreditor borcları	19	24
Uzunmüddətli icarə öhdəliyi		1
Sair uzunmüddətli öhdəliklər		3
Cəmi öhdəliklər, ədalətli dəyərle		28
Cəmi müəyyən edilə bilən aktivlər, ədalətli dəyərle		4
Qeyri-nəzarət payı		-
Sövdələşmə üzrə tanınmış gəlir	30	(4)
Alış üçün köçürülmüş vəsait		-
Satınalma üzrə pul vəsaitlərinin təhlili		
Tөрəmə müəssisə ilə əldə edilmiş xalis pul vəsaitləri		2
Ödənilmiş pul vəsaitləri		-
Satınalma üzrə xalis pul vəsaitləri		2

Satınalma tarixindən etibarən Milenicom Qrupa davam edən əməliyyatlar üzrə 28 AZN məbləğində gəlirlər əlavə etmişdir. Satınalma ilin əvvəlində baş vermiş olsaydı, Qrupun davam edən əməliyyatlardan əldə etdiyi gəlirlər 83,776 AZN, dövr ərzində davam edən əməliyyatlardan vergi tutulanadək mənfəət isə 1,326 AZN olardı.

Kay Solar Projects	Qeyd	Satınalma üzrə tanınmış ədalətli dəyər
Aktivlər		
Ticarət və sair debitor borcları		1
Əmlak, tikili və avadanlıqlar		3
Qeyri-maddi aktivlər, qudvildən başqa		1
Cəmi aktivlər, ədalətli dəyərle		5
Öhdəliklər		
Ticarət və sair kreditor borcları	19	1
Sair uzunmüddətli öhdəliklər		4
Cəmi öhdəliklər, ədalətli dəyərle		5
Cəmi müəyyən edilə bilən aktivlər, ədalətli dəyərle		-
Qeyri-nəzarət payı		-
Satınalma üzrə əmələ gələn qudvil		3
Alış üçün köçürülmüş vəsait		(3)
Satınalma üzrə pul vəsaitlərinin təhlili		
Tөрəmə müəssisə ilə əldə edilmiş xalis pul vəsaitləri		-
Ödənilmiş pul vəsaitləri		(3)
Satınalma üzrə xalis pul vəsaitləri		(3)

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

39. Müəssisələrin birləşməsi, qeyri-nəzarət paylarının alınması, biznes təsisatı olmayan müəssisənin alınması, qudvil və qeyri-müəyyən istifadə müddəti olan qeyri-maddi aktivlər (davamı)

Müəssisələrin birləşməsi və qeyri-nəzarət paylarının alınması (davamı)

Tanınmış qudvil, ilk növbədə EWE Turkey Holding A.Ş-nin və Kay Solar Projects Qrupun aktivləri və fəaliyyətlərinin Qrupun aktiv və fəaliyyətləri ilə birləşdirilməsindən gözlənilən sinerji və digər faydalara aiddir. Qudvil mənfəət vergisi məqsədləri üçün gəlirdən çıxılır.

2018-ci ildə satınalmalar

APMT-də 100 faiz payın satın alınması

Qrup və APM Terminələri Liman İşlətməçiliği Anonim Şirkəti ("APMT") arasında 2013-cü ildə imzalanmış "Əməliyyat Razılaşması" na uyğun olaraq, APMT Petlim portunun operatoru təyin edilmişdir. APMT Əməliyyat Razılaşmasında nəzərdə tutulmuş şərt və müddəalar əsasında xidmətlərin göstərilməsinə görə öhdəlik daşıyırdı. Razılaşma APMT-ə port infrastrukturundan istifadə etmək və portu saxlamaq, idarə və təmir etmək hüququnu vermişdir. 27 dekabr 2018-ci ildə APMT Əməliyyat Razılaşmasına xitam vermiş və nəticədə APMT-nin əsas səhmdarı tərəfindən Qrupa cərimənin ödənilməsi məsələsi qalxmışdır. Qrup və APMT-nin keçmiş sahibi ("Sahib") çıxış yollarını və cərimə məbləğinin ödənilməsi üçün mümkün variantları müzakirə etmişlər. Nəticədə, tərəflər cərimə məbləğini APMT biznesinin ədalətli dəyəri kimi müəyyən etmiş və APMT-i Qrupa köçürməklə cərimənin ödənilməsinə razılaşmışlar. Beləliklə, Qrup əməliyyat tarixində 170 AZN məbləğində (Qeyd 30) cərimə üzrə debitor borcu tanımışdır.

Bu əməliyyat 3 sayılı MHBS-yə uyğun olaraq yeni biznesin satın alınması kimi tanınmışdır. 2019-cu ilin dekabr ayında qiymətləndirmə tamamlanmış və satınalmada irəli gələn müəyyən edilə bilən aktivlərin və öhdəliklərin ədalətli dəyəri aşağıdakı kimi müəyyən edilmişdir:

	Qeyd	Köçürülmüş aktiv və öhdəliklər üçün tanınmış ədalətli dəyər, AZN
Aktivlər		
Əmlak, tikili və avadanlıqlar	15	98
Qeyri-maddi aktivlər	16	58
Pul vəsaitləri		55
Ticarət və sair debitor borcları		23
Cəmi aktivlər, ədalətli dəyərle		234
Öhdəliklər		
Ticarət və sair kreditör borcları		47
Təxirə salınmış vergi öhdəlikləri	33	17
Cəmi öhdəliklər, ədalətli dəyərle		64
Cəmi müəyyən edilə bilən aktivlərin ədalətli dəyəri		170
Alış üçün köçürülmüş ödəniş		(170)

Əməliyyatlar 55 AZN məbləğində xalis pul vəsaitlərinin mədaxili ilə nəticələnmişdir. Satınalma nəticəsində pul vəsaitlərinin məxarici sıfır olmuşdur.

Satınalma tarixinə qədər, Qrup APMT ilə gələcək illərdə portdan istifadə hüququ ilə bağlı 51 AZN məbləğində təxirə salınmış gəlir məbləği tanımışdır. Satınalma tarixində təxirə salınmış gəlir Qrupun mənfəət və ya zərər haqqında hesabatına əvvəlcədən mövcud olan münasibətlərin əvəzlənməsi kimi silinmişdir (Qeyd 30).

Avstriyada pərakəndə xidmət zənciri şəbəkəsində 100 faiz səhmlərin satın alınması

28 fevral 2018-ci il tarixində Qrup Avstriyada yerləşən qaz və neft satış məntəqələri şəbəkəsi olan dörd biznes vahidi üzrə 100 faiz nəzarət payı əldə etmişdir. Bu satınalmayı Qrup yanacaq stansiyaları şəbəkəsinin əlverişli mənfəət norması ilə yaxın coğrafi bölgədə genişləndirilməsi imkanı hesab edir.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

39. Müəssisələrin birləşməsi, qeyri-nəzarət paylarının alınması, biznes təsisatı olmayan müəssisənin alınması, qudvil və qeyri-müəyyən istifadə müddəti olan qeyri-maddi aktivlər (davamı)

Avstriyada pərakəndə xidmət zənciri şəbəkəsində 100 faiz səhmlərin satın alınması (davamı)

Bu əməliyyat 3 sayılı MHBS-yə uyğun olaraq yeni biznesin satın alınması kimi tanınmışdır. Alış qiymətinin bölüşdürülməsi nəticəsində əldə edilmiş biznes vahidlərinin müəyyən edilə bilən xalis aktivlərinin ədalətli dəyərinin bu satınalma üçün ödənilmiş 56 AZN məbləğində vəsaitə bərabər olması müəyyən edilmişdir.

Satınalma tarixində aktivlərin və öhdəliklərin ədalətli dəyərləri aşağıdakı cədvəldə təqdim edilir:

	Qeyd	Yeni biznes vahidlərinin satın alınması üzrə tanınmış ədalətli dəyər
Aktivlər		
Əmlak, tikili və avadanlıqlar	15	101
Qeyri-maddi aktivlər	16	11
Məl-material ehtiyatları		7
Ticarət və sair debitor borcları		15
Sair cari maliyyə aktivləri		3
Cəmi aktivlər, ədalətli dəyərle		137
Öhdəliklər		
Uzunmüddətli borc öhdəlikləri		32
Təxire salınmış vergi öhdəlikləri	33	11
Ticarət və sair kreditör borcları		29
Sair cari maliyyə öhdəlikləri		9
Cəmi öhdəliklər, ədalətli dəyərle		81
Cəmi müəyyən edilə bilən aktivlərin ədalətli dəyəri		56
Alış üçün köçürülmüş ödəniş		(56)
Satınalma üzrə pul vəsaitlərinin təhlili		
Tərəmə müəssisə ilə əldə edilmiş xalis pul vəsaitləri		-
Ödənilmiş pul vəsaitləri		(56)
Satınalma üzrə xalis pul vəsaitləri		(56)

Satınalma tarixindən etibarən yeni əldə edilmiş biznes vahidləri Qrupa davam edən əməliyyatlar üzrə 303 AZN məbləğində gəlir və vergidən əvvəlki xalis mənfəətə 2 AZN məbləğində zərər əlavə etmişdir. Satınalma ilin əvvəlində baş tutsaydı, Qrupun davam edən əməliyyatlardan əldə edilən gəlirləri 111,255 AZN, dövr üzrə davam edən əməliyyatlardan əvvəlki mənfəəti isə 2,219 AZN təşkil edərdi.

Qudvil və qeyri-müəyyən istifadə müddəti olan qeyri-maddi aktivlər

Müəssisələrin birləşməsi zamanı əldə edilmiş qudvil və qeyri-müəyyən istifadə müddəti olan qeyri-maddi aktivlər dəyərsizləşmə üzrə test məqsədləri üçün 31 dekabr 2019-cu və 2018-ci il tarixlərinə PVYV-yə aşağıdakı kimi aid edilmişdir:

	SOCAR Trading		SOCAR Energy Holding AG		Petkim		UBEP		Digər	
	2019	2018	2019	2018	2019	2018	2019	2018	2019	2018
Qudvil	106	106	122	115	56	63	-	-	33	17
Ticarət adı	-	-	5	7	20	23	-	-	-	-
Lisənziya	-	-	-	-	-	-	105	105	-	-

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

39. Müəssisələrin birləşməsi, qeyri-nəzarət paylarının alınması, biznes təsisatı olmayan müəssisənin alınması, qudvil və qeyri-müəyyən istifadə müddəti olan qeyri-maddi aktivlər (davamı)

Qudvil və qeyri-müəyyən istifadə müddəti olan qeyri-maddi aktivlər (davamı)

Qudvilin balans dəyərində hərəkət aşağıdakı kimi olmuşdur:

	2019	2018
1 yanvarda balans dəyəri	301	327
Törəmə müəssisənin satın alınması	21	-
Hesabat valyutasına çevirmə	(5)	(26)
31 dekabrda balans dəyəri	317	301

Qudvilin 31 dekabr 2019-cu və 2018-ci il tarixlərinə balans dəyərinə 3 AZN məbləğində yığılmış qudvilin dəyərsizləşməsi daxildir.

31 dekabr 2019-cu il tarixinə qudvilin balans dəyəri onun bərpa edilə bilən dəyəri ilə müqayisə edilərək dəyərsizləşmə üzrə yoxlanılmışdır. Bərpa edilə bilən dəyər Petkim və onun törəmə müəssisələrinin istifadə dəyərinin hesablamalarına əsaslanaraq 31 dekabr 2019-cu il tarixinə 5,426 AZN kimi müəyyən edilmişdir. Bu məqsədlə istifadə edilmiş vergidən əvvəl pul vəsaitlərinin hərəkətinin proqnozları rəhbərlik tərəfindən təsdiq edilmiş 10 illik müddəti əhatə edən biznes planlara əsaslanır. Rəhbərlik hesab edir ki, müvafiq pul vəsaitlərinin hərəkətinə dair təxminlər dəqiq və etibarlı proqnozları əks etdirir. 10 ildən artıq müddətə pul vəsaitlərinin hərəkətinə dair təxminlər ildə 2.3 faiz yekun artım dərəcəsi ilə ekstrapolyasiya edilir və sonra 11.4 faiz diskont dərəcəsi kimi istifadə edilmiş KOÇD-i tətbiq etməklə xalis cari dəyərə diskont edilir. Aparılmış yoxlamaya görə dəyərsizləşmə müəyyən edilməmişdir. Qiymətləndirmə əməliyyatı KOÇD-yə və yekun artım faizinə yüksək dərəcədə həssasdır.

Əgər hesablama zamanı istifadə edilmiş təxmin edilən diskont dərəcəsi rəhbərliyin təxminlərindən 0.3 faiz çox / az olsaydı, istifadə dəyərinin məbləği, müvafiq olaraq, 216 AZN az / 233 AZN çox olardı.

Əgər hesablama zamanı istifadə edilmiş yekun artım dərəcəsi rəhbərliyin təxminlərindən 0.3 faiz çox / az olsaydı, istifadə dəyərinin məbləği, müvafiq olaraq, 160 AZN çox / 148 AZN az olardı.

Həssaslıq təhlili nəticəsində dəyərsizləşmə zərəri müəyyən edilməmişdir.

SOCAR Energy Holding AG-nin alınmasına aid olan qudvilin balans dəyərinin yoxlanılması

31 dekabr 2019-cu il tarixinə qudvilin balans dəyəri onun bərpa edilə bilən dəyəri ilə müqayisə edilərək dəyərsizləşmə üzrə yoxlanılmışdır. Bərpa edilə bilən dəyər SOCAR Energy İsveçrə GmbH və onun törəmə müəssisələrinin istifadə dəyərinin hesablamalarına əsaslanaraq 31 dekabr 2019-cu il tarixinə 967 AZN kimi müəyyən edilmişdir. Bu məqsədlə istifadə edilmiş vergidən əvvəl pul vəsaitlərinin hərəkətinin proqnozları rəhbərlik tərəfindən təsdiq edilmiş 5 illik müddəti əhatə edən biznes planlara əsaslanır. Rəhbərlik hesab edir ki, müvafiq pul vəsaitlərinin hərəkətinə dair təxminlər dəqiq və etibarlı proqnozları əks etdirir. 5 ildən artıq müddətə pul vəsaitlərinin hərəkətinə dair təxminlər ildə 1.5 faiz yekun artım dərəcəsi ilə ekstrapolyasiya edilir və sonra 6 faiz diskont dərəcəsi kimi istifadə edilmiş KOÇD-yə tətbiq etməklə xalis cari dəyərə diskont edilir. Aparılmış yoxlamaya görə dəyərsizləşmə müəyyən edilməmişdir. Qiymətləndirmə əməliyyatı KOÇD-yə və yekun artım faizinə yüksək dərəcədə həssasdır.

Əgər hesablama zamanı istifadə edilmiş təxmin edilən diskont dərəcəsi rəhbərliyin təxminlərindən 1 faiz çox / az olsaydı, istifadə dəyərinin məbləği, müvafiq olaraq, 175 AZN az / 274 AZN çox olardı.

Əgər hesablama zamanı istifadə edilmiş yekun artım dərəcəsi rəhbərliyin təxminlərindən 0.25 faiz çox / az olsaydı, istifadə dəyərinin məbləği, müvafiq olaraq, 47 AZN çox / 42 AZN az olardı.

Həssaslıq təhlili nəticəsində dəyərsizləşmə zərəri müəyyən edilməmişdir.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

39. Müəssisələrin birləşməsi, qeyri-nəzarət paylarının alınması, biznes təsisatı olmayan müəssisənin alınması, qudvil və qeyri-müəyyən istifadə müddəti olan qeyri-maddi aktivlər (davamı)

SOCAR Trading-in alınmasına aid olan qudvilin balans dəyərinin yoxlanılması

31 dekabr 2019-cu il tarixinə qudvilin balans dəyəri onun bərpa edilə bilən dəyəri ilə müqayisə edilərək dəyersizləşmə üzrə yoxlanılmışdır. Bərpa edilə bilən dəyər SOCAR Trading və onun törəmə müəssisələrinin istifadə dəyərinin hesablamalarına əsaslanaraq 31 dekabr 2019-cu il tarixinə 1,050 AZN kimi müəyyən edilmişdir. Bu məqsədlə istifadə edilmiş vergidən əvvəl pul vəsaitlərinin hərəkətinin proqnozları 5 illik dövrü əhatə edən və rəhbərlik tərəfindən təsdiq edilmiş maliyyə proqnozuna əsaslanır. Rəhbərlik hesab edir ki, pul vəsaitlərinin hərəkətinin bu proqnozları dəqiq və realistikdir. 5 ildən artıq müddətə pul vəsaitlərinin hərəkətinə dair təxminlərin yekun artım dərəcəsi 1 faizdir və 12 fəzilik diskontlaşdırma dərəcəsi istifadə edilərək KOÇD vasitəsi ilə xalis cari dəyərə diskont edilir. Aparılmış yoxlamaya görə dəyersizləşmə müəyyən edilməmişdir. Qiymətləndirmə əməliyyatı KOÇD-yə və yekun artım faizinə yüksək dərəcədə həssasdır.

Əgər hesablama zamanı istifadə edilmiş diskont dərəcəsi rəhbərliyin təxminlərindən 0.25 faiz çox / az olsaydı, istifadə dəyəri, müvafiq olaraq, 15 AZN az / 16 AZN çox olardı.

Əgər hesablama zamanı istifadə edilmiş yekun artım dərəcəsi rəhbərliyin təxminlərindən 0.25 faiz çox / az olsaydı, istifadə dəyəri, müvafiq olaraq, 5 AZN çox / 5 AZN az olardı.

Həssaslıq təhlili nəticəsində dəyersizləşmə zərəri müəyyən edilməmişdir.

UBEP-lə bağlı lisenziyanın yoxlanılması

UBEP-in lisenziyası Qrupa Ümid yatağından təbii qaz və kondensatı istehsal etmək və satmaq və Babək yatağını istismar etmək hüququnu verir. 31 dekabr 2019-cu il tarixinə lisenziyanın balans dəyəri onun bərpa edilə bilən dəyəri ilə müqayisə edilərək dəyersizləşmə üzrə yoxlanılmışdır. 31 dekabr 2019-cu il tarixinə bərpa edilə bilən dəyər UBEP-in istifadə dəyərinin hesablamalarına əsaslanaraq 881 AZN məbləğində müəyyən edilmişdir. Bu məqsəd üçün istifadə edilən pul vəsaitlərinin hərəkətinin proqnozları HPBS müddətini əhatə edən maliyyə proqnozuna əsaslanır. Aparılmış yoxlamaya görə dəyersizləşmə müəyyən edilməmişdir.

Qiymətləndirmə əməliyyatı Qrup tərəfindən proqnoz dövrü ərzində 12.67 faiz dərəcəsində nəzərə alınmış KOÇD-dəki dəyişikliklərə həssasdır.

Əgər hesablama zamanı istifadə edilmiş KOÇD rəhbərliyin təxminlərindən 1 faiz çox / az olsaydı, istifadə dəyəri, müvafiq olaraq, 94 AZN az / 107 AZN çox olardı. Həssaslıq təhlili nəticəsində dəyersizləşmə müəyyən edilməmişdir.

40. Mühüm qeyri-nəzarət payı olan törəmə müəssisələr

Mühüm qeyri-nəzarət payı olan törəmə müəssisələr üzrə maliyyə məlumatları aşağıda təqdim edilir:

Qeyri-nəzarət payına düşən səhmlərin payı:

Adı	Təsis edildiyi ölkə	Fəaliyyət göstərdiyi ölkə	2019	2018
			Petkim	Türkiyə
BOS Shelf International FZCO	BƏƏ	Azərbaycan	20%	20%
SOCAR Polymer LLC	Azərbaycan	Azərbaycan	43%	48%

Əhəmiyyətli qeyri-nəzarət paylarının yığılmış qalıqları:

Adı	2019	2018
Petkim	912	928
BOS Shelf International FZCO	23	18
SOCAR Polymer LLC	131	161

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

40. Mühüm qeyri-nəzarət payı olan töərəmə müəssisələr (davamı)

Əhəmiyyətli qeyri-nəzarət paylara bölüşdürülmüş mənfəət:

Adı	2019	2018
Petkim		
BOS Shelf International FZCO	97	132
SOCAR Polymer LLC	17	11
	(38)	(21)

Bu töərəmə müəssisələrin ümumi maliyyə məlumatı aşağıda göstərilir. Bu məlumat müəssisələr arasında silinmələrdən əvvəlki məlumatlara əsaslanır.

2019-cu il üzrə mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında ümumi məlumat:

	Petkim	BOS Shelf International FZCO	SOCAR Polymer LLC
Gəlirlər			
Satışların maya dəyəri	3,495	171	52
Ümumi və inzibati xərclər	(3,043)	(104)	(36)
Paylaşdırma xərcləri	(87)	(2)	(27)
Sair əməliyyat gəliri	(32)	-	(8)
Sair əməliyyat xərci	111	31	-
Effektiv faiz metodunu istifadə etməklə hesablanmış faiz gəlirləri	(104)	-	(14)
Maliyyə xərcləri	39	-	2
Məzənnə fərqiindən gəlir	(133)	-	(19)
Məzənnə fərqiindən gəlir	(22)	-	-
Vergidən əvvəlki mənfəət	224	96	(50)
Mənfəət vergisi xərci	(28)	(10)	(36)
Davam edən əməliyyatlardan il üzrə mənfəət	196	86	(86)
Sonrakı dövrlərdə mənfəət və ya zərəre yenidən təsnif ediləcək sair məcmu zərər	(229)	(6)	-
Cəmi məcmu (zərər)/gəlir	(33)	80	(86)
Qeyri-nəzarət paylarına aiddir	(16)	16	(38)
Qeyri-nəzarət paylarına elan edilmiş dividendlər	-	11	-

2018-ci il üzrə mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında ümumi məlumat:

	Petkim	BOS Shelf International FZCO	SOCAR Polymer LLC
Gəlirlər			
Satışların maya dəyəri	3,358	110	-
Ümumi və inzibati xərclər	(2,815)	(58)	-
Paylaşdırma xərcləri	(93)	(1)	(34)
Sair əməliyyat gəliri	(28)	-	-
Sair əməliyyat xərci	169	10	-
Effektiv faiz metodunu istifadə etməklə hesablanmış faiz gəlirləri	(189)	-	-
Maliyyə xərcləri	82	-	-
Məzənnə fərqiindən gəlir	(132)	-	-
Məzənnə fərqiindən gəlir	(23)	(4)	3
Vergidən əvvəlki mənfəət	329	57	(31)
Mənfəət vergisi xərci	(60)	(4)	(15)
Davam edən əməliyyatlardan il üzrə mənfəət	269	53	(46)
Sonrakı dövrlərdə mənfəət və ya zərəre yenidən təsnif ediləcək sair məcmu zərər	(742)	(26)	-
Cəmi məcmu (zərər)/gəlir	(473)	27	(46)
Qeyri-nəzarət paylarına aiddir	(232)	5	(21)
Qeyri-nəzarət paylarına elan edilmiş dividendlər	95	20	-

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

40. Mühüm qeyri-nəzarət payı olan törəmə müəssisələr (davamı)

31 dekabr 2019-cu il tarixinə maliyyə vəziyyəti haqqında ümumi məlumat:

	Petkim	BOS Shelf International FZCO	SOCAR Polymer LLC
Cari aktivlər	2,732	266	112
O cümlədən:			
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	1,154	139	1
Ticarət və sair debitor borcları	446	65	55
Mal-material ehtiyatları	270	1	50
Sair cari aktivlər	862	61	6
Uzunmüddətli aktivlər	2,071	6	1,367
O cümlədən:			
Əmlak, tikili və avadanlıqlar	1,715	4	1,350
Qeyri-maddi aktivlər	204	2	10
Sair uzunmüddətli aktivlər	152	-	7
Cari öhdəliklər	(1,467)	(159)	(308)
O cümlədən:			
Qısamüddətli borc öhdəlikləri və uzunmüddətli borc öhdəliklərinin cari hissəsi	(708)	-	(101)
İcarə öhdəliyi, cari	(14)	-	-
Ticarət və sair kreditör borcları	(745)	(159)	(207)
Uzunmüddətli öhdəliklər	(1,475)	-	(705)
O cümlədən:			
Uzunmüddətli borc öhdəlikləri	(1,282)	-	(666)
Təxirə salınmış gəlir	(56)	-	-
Öhdəliklər və xərclər üzrə sair ehtiyatlar	(41)	-	-
Təxirə salınmış vergi öhdəlikləri	(96)	-	(33)
İcarə öhdəliyi, uzunmüddətli	-	-	(6)
Cəmi kapital	1,861	113	466
Kapital aiddir:			
Əsas şirkətin kapital sahiblərinə	949	90	316
Qeyri-nəzarət payların sahiblərinə	912	23	150

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

40. Mühüm qeyri-nəzarət payı olan töremə müəssisələr (davamı)

31 dekabr 2018-ci il tarixinə maliyyə vəziyyəti haqqında ümumi məlumat:

	Petkim	BOS Shelf International FZCO	SOCAR Polymer LLC
Cari aktivlər	2,571	226	67
O cümlədən:			
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	967	130	6
Ticarət və sair debitor borcları	385	49	29
Mal-material ehtiyatları	366	2	20
Sair cari aktivlər	853	45	12
Uzunmüddətli aktivlər	2,145	7	1,330
O cümlədən:			
Əmlak, tikili və avadanlıqlar	1,759	6	1,319
Qeyri-maddi aktivlər	232	1	5
Sair uzunmüddətli aktivlər	154	-	6
Cari öhdəliklər	(1,240)	(145)	(244)
O cümlədən:			
Qısamüddətli borc öhdəlikləri və uzunmüddətli borc öhdəliklərinin cari hissəsi	(480)	-	(133)
Ticarət və sair kreditör borcları	(760)	(145)	(111)
Uzunmüddətli öhdəliklər	(1,582)	-	(683)
O cümlədən:			
Uzunmüddətli borc öhdəlikləri	(1,383)	-	(683)
Təxirə salınmış gəlir	(57)	-	-
Öhdəliklər və xərclər üzrə sair ehtiyatlar	(34)	-	-
Təxirə salınmış vergi öhdəlikləri	(108)	-	-
Cəmi kapital	1,894	88	470
Kapital aiddir:			
Əsas şirkətin kapital sahiblərinə	966	70	267
Qeyri-nəzarət payların sahiblərinə	928	18	203

31 dekabr 2019-cü il tarixinə pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında ümumi məlumat:

	Petkim	BOS Shelf International FZCO	SOCAR Polymer LLC
Əməliyyat	414	89	(38)
İnvestisiya	(187)	4	(10)
Maliyyələşdirmə	53	(84)	44
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri üzrə xalis məzənnə fərqi	(93)	-	-
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentlərində xalis artım/(azalma)	187	9	(4)

31 dekabr 2018-ci il tarixinə pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında ümumi məlumat:

	Petkim	BOS Shelf International FZCO	SOCAR Polymer LLC
Əməliyyat	478	80	(106)
İnvestisiya	(888)	(3)	(66)
Maliyyələşdirmə	832	(169)	143
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri üzrə məcmu məzənnə fərqi	(112)	(4)	(1)
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentlərində xalis artım/(azalma)	310	(96)	(30)

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Mənatı ilə ifadə edilir)

41. Hesabat tarixindən sonra baş vermiş hadisələr

COVID-19

30 yanvar 2020-ci il tarixində Dünya Səhiyyə Təşkilatı (DST) koronavirusun yayılmasını "İctimai səhiyyə sahəsində beynəlxalq əhəmiyyət kəsb edən fəvqəladə vəziyyət" elan etdi. Son zamanlar koronavirus (COVID-19) pandemiyasının sürətli inkişafı fonunda bir çox ölkələr karantin tədbirlərini tətbiq etmişdir. Virusun yayılması dünyada ticarət və iqtisadi fəaliyyətin kəskin azalması ilə nəticələnmiş, görünməmiş iqtisadi geriləmə neft və neft məhsullarına olan tələbə ciddi təzyiç göstərmiş və nəticədə neft qiymətlərinin kəskin enməsi ilə nəticələnmişdir. Həm pandemiyanın özünün, həm də onun nəticələrini minimuma endirmək üçün görülmə tədbirlərin müxtəlif sahələrdən olan şirkətlərin əməliyyatlarına təsir göstərəcəyi gözlənilir. Qrup, bu pandemiyanı hesabat tarixindən sonra baş vermiş və düzəlişlər aparılmasını tələb etməyən bir hadisə kimi qəbul edir.

Nizamnamə kapitalı və əlavə ödənilmiş səhm kapitalı

Hesabat tarixindən sonrakı dövr ərzində Qrupun əlavə ödənilmiş səhm kapitalı Hökumət tərəfindən 40 AZN məbləğində artırılmış və əlavə olaraq 62 AZN məbləğində nizamnamə kapitalına qoyuluşlar olunmuşdur.

Yeni kreditlər

Hesabat tarixindən sonrakı dövr ərzində Qrup bir neçə yerli və beynəlxalq banklardan 964 AZN (567 milyon ABŞ dolları), 46 AZN (24 milyon Avro), 153 AZN (537 milyon TL) və 8 AZN (308 milyon RUB) məbləğində yeni uzunmüddətli və qısamüddətli kreditlər əldə etmişdir.

Kreditin qaytarılması

Hesabat tarixindən sonrakı dövr ərzində Qrup bir neçə yerli və beynəlxalq banka 887 AZN (522 milyon ABŞ dolları), 156 AZN (545 milyon TL), 4 AZN (144 milyon RUB), 9 AZN (16 milyon GEL) və 26 AZN məbləğində kreditləri qaytarmışdır.

İnvestisiyalar

21 yanvar 2020-ci il tarixində Qrup 65 AZN (38 milyon ABŞ dolları) məbləğində ödənişlə SOCAR Energy Georgia-da 16.3 faiz səhmlər almışdır. Nəticədə, Qrupun SOCAR Energy Georgia-da nəzarət payı 75.5 faizdən 91.8 faizədək artmışdır.